

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΚΑΣΣΙΜΑΤΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1 9 5 3

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΚΑΣΣΙΜΑΤΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
Αδφ. αριθ. 5040α'
Χρονολ. Εισαγ. 7-4-1958
Ειδιότης Επιστ. Κριτικ.
*Αριθ. 379.494.954

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

5040α'
7-4-1958
Επιστ. Κριτικ.
379.494.954 / ΚΑΣ

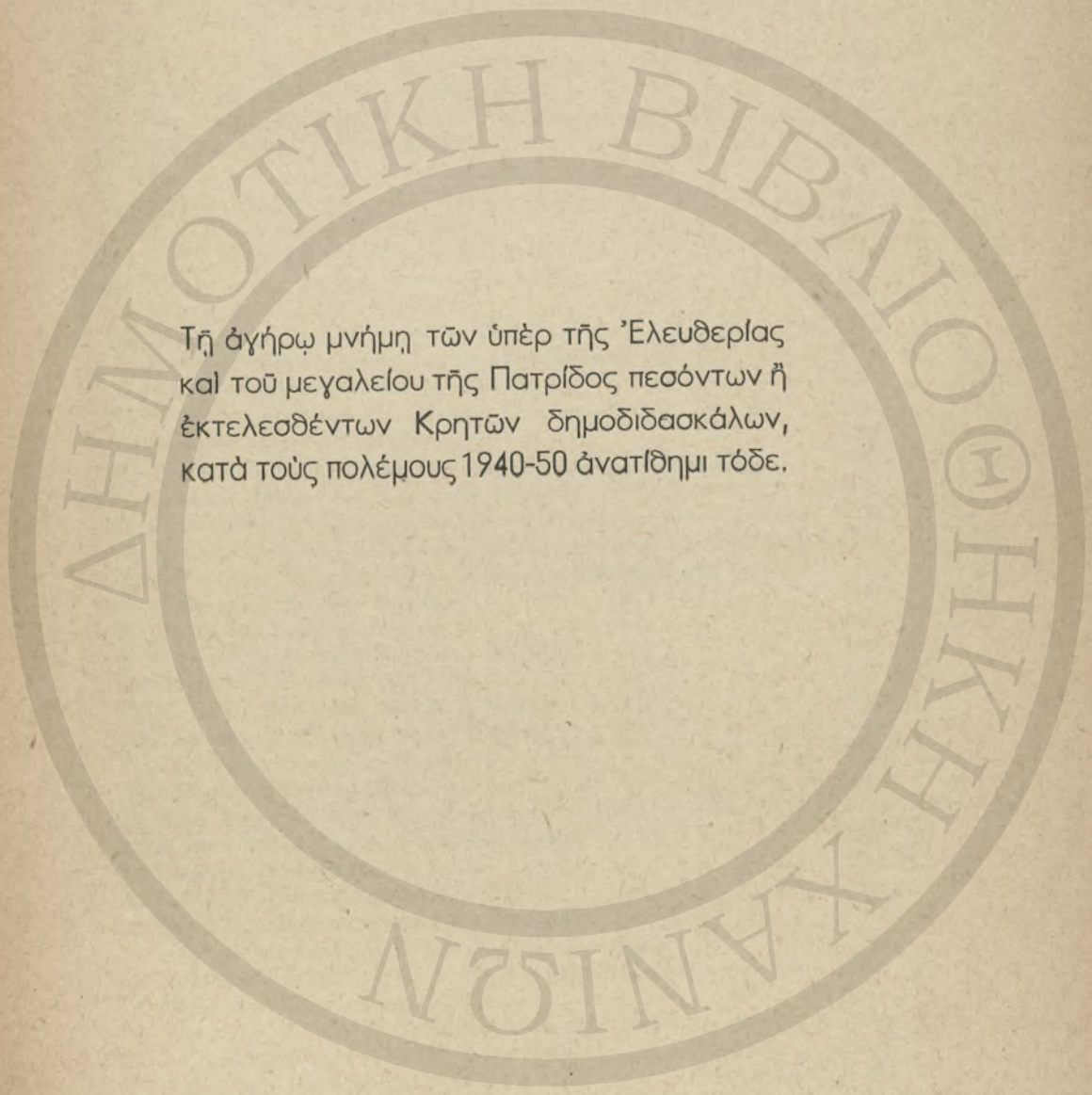

ΑΘΗΝΑΙ
1 9 5 3

Τῇ ἀγήρῳ μνήμῃ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας
καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος πεσόντων ἢ
ἐκτελεσθέντων Κρητῶν δημοδιδασκάλων,
κατὰ τοὺς πολέμους 1940-50 ἀνατίθημι τόδε.

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ 1940 - 1950

1. Παπαδάκης Μιχαήλ, εκ Βουσσών Ἀγ. Βασιλείου, ἔπεσεν εἰς Ἀλβανίαν 1940
2. Ψωμαδάκης Μιλτιάδης, εκ Ζηροῦ Σητείας, > > > 1940
3. Μανούσακας Γεώργιος, ἐξ Ἀγ. Σεμνῆς Ἡρακλείου, > > > 1940
4. Λυράκης Μιχαήλ, εκ Μεραμβέλλου, > > > 1940
5. Κριτσοτάκης Νικόλαος, Φουρνὲ Χανίων, > > > 1941
6. Παπαδοῦλης Σπυρίδων, Ἀγ. Βασιλείου Ἡρακλείου, > > > 1941
7. Ἀναστασάκης Δημ., Ἀγ. Μύρωνος, > > > 1941
8. Ροδοκανάκης Ἰωάννης, Σκοπῆς Λασηθίου, > > > 1941
9. Μαλανδράκης Νικόλαος, Νεροκούρου Χανίων, > > > 1941
10. Τσαγγαράκης Ἀντών., Καστέλλου > > > 1941
11. Σταυρουλάκης Ἰωάννης, Ὁρθὲ Ρεθύμνης, > > > 1941
12. Κανακάκης Κωνσταντῖνος, Ἀγ. Ἰωάννου Ρεθύμνης, > > > 1941
13. Λογαριαστάκης Φαν., Νεαπόλεως Λασηθίου, > > > 1941
14. Ταμιωλάκης Κωνσταντῖνος, Ψυχροῦ Λασηθίου, > > > 1941
15. Δατσέρης Ἰωάννης, Μεραμβέλλου, > > > 1941
16. Παπαδάκης Ἐμμαν., Ραβδούχα Χανίων, ἔπεσεν εἰς Μάχην Κρήτης 1941
17. Γκολέμη Μαλάμα, δου Ἡρακλείου, ἐφονεύθη ὑπὸ ἀλεξιπτωτιστῶν 1941
18. Μανωλεσάκης Γεώργιος, Κανλι Καστελίου, ἐφονεύθη ὑπὸ ἀλεξιπτωτιστῶν. 1941
19. Μετζιδάκης Ἀντώνιος, ἐξ Ἰνναχωρίων Χανίων, ἔπεσεν εἰς μάχην Κρήτης 1941
20. Μανουσάκης Ἰωάννης, Στόλων Ἡρακλείου, ἐξετελέσθη ὑπὸ Γερμανῶν 1941
21. Σηφάκης Εὐάγγ., Ἀγ. Βαρβάρας > > > 1942
22. Παπαδάκης Νικόλαος, Μοιρῶν > > > 1942
23. Ἀσπραδάκης Σταῦρος, Ἀρμένων Λασηθίου, > > > 1942
24. Μάντακας Ἐμμανουήλ, 3ου Χανίων, > > > 1943
25. Δεττοράκης Νικόλαος, Ἀβδελά Ρεθύμνης, > > > 1943
26. Τσαγκαράκης Νικόλαος, Ἀμιρᾶ Βιάννου, > > > 1943
27. Τσαγκαράκης Γεώργιος, Πεύκου > > > 1943
28. Μηλαράκης Ἀριστομ., Συκολόγου > > > 1943
29. Ἀβρονιδάκης Ἰωάννης, Κουρνᾶ Χανίων, > > > 1944
30. Μπαμπουνάκης Ἐμμαν., Μαλαθύρου Χανίων, > > > 1944
31. Μασούρης Ἐμμανουήλ, 7ου Χανίων, > > > 1944
32. Σαρρῆς Ἰωάννης, Βιλλανδρέδω Ρεθύμνης, > > > 1944
33. Ἀγγελάκης Γεώργιος, Γερακαρίου Ρεθύμνης, > > > 1944
34. Ἀνδρουλάκης Θεόδ., εκ Ρεθύμνης, ἔθανεν ἐν ὁμηρίᾳ 1945
35. Μεθυμάκης Ἰωάννης, εκ Μεραμβέλλου, ἐφονεύθη ὑπὸ συμμοριτῶν 1945
36. Χουρδάκης Ἐλευθ., Χαμαζίου Σητείας > > > 1948
37. Γιαλεσάκης Ἰω., εκ Μέσα Μουλιανῶν Σητείας, ἔπεσεν εἰς συμμοριτοπ. 1948
38. Πατρικαλάκης Δημ., εκ Πετροχωρίου Ρεθύμνης, > > Γράμμων 1948
39. Δαμβακάκης Θεόδωρος, εκ Σπηλίου > > > Βίτσι 1948
40. Γιαννουλάκης Δημήτριος, εκ Καλοῦ Χωρίου Ἡρακλείου, ἔπεσεν εἰς συμμοριτοπόλεμον 1948
41. Παπαζαχαριάκης Τηλέμ., εκ Χριστοῦ Σητείας, ἔπεσεν εἰς συμμοριτοπ. 1949

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἐνθουσιώδης Ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Χανίων Π. Κασσιμάτης εἶχε τὴν ὠραίαν ἔμπνευσιν νὰ ἐρευνήσῃ τὸ πρόβλημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τὴν Μινωϊκὴν ἐποχὴν μέχρι σήμερον.

Τὸ ἔργον ποὺ ἀνέλαβε ἦτο ἀρκετὰ δύσκολον καὶ βαρὺ. Διότι εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς μυριάς δυσκολίας καὶ ἐλλείψεις: ἔλλειψις ἐπαρκoῦς βιβλιογραφίας δι' ὠρισμένας ἐποχὰς καὶ ἔλλειψις τοῦ ἀναγκαίου χρόνου, τὸν ὁποῖον ἀπορροφᾷ ὀλόκληρον ἢ ἀδυσώπητος γραφειοκρατία καὶ ἡ πολυμερὴς ἀπασχόλησις τοῦ σημερινοῦ Ἐπιθεωρητοῦ. Τὰς ἐλλείψεις αὐτὰς συνεπλήρωσε κατὰ μέγα μέρος ἡ γνωστὴ ἀγάπη τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν Κρήτην, τὴν ὁποίαν ἀποκαλεῖ δευτέραν του πατρίδα καὶ τὸ θάρρος ποὺ χαρακτηρίζει κάθε του ἐνέργειαν καὶ δρασιν.

Ἐν ἐπιγνώσει ὄλων τῶν δυσκολιῶν τούτων ὁ κ. Κασσιμάτης ἐπεδόθη μὲ ζῆλον εἰς τὴν ὠραίαν του προσπάθειαν καί, γνώστης ὡς εἶναι τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης, παρουσίασε ἕνα ἔργον σχεδὸν ἄριον.

Διότι παρέχει μίαν καθολικὴν καὶ σαφῆ εἰκόνα τῆς ὅλης πορείας τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Κρήτῃ διὰ μέσον τῶν αἰώνων, δυνάμει τῆς ὁποίας διετηρήθησαν ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, ἀσάλευτος καὶ ἀμόλντος ἡ Χριστιανικὴ πίστις καὶ ἀλόβητος ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Τὸ τμῆμα ἰδίᾳ τοῦ βιβλίου, τὸ ἀφορῶν εἰς τὸ σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῆς ἰδεώδους Κρητικῆς Πολιτείας, τὴν ἰδρυσιν καὶ λειτουργίαν τῶν σχολείων, τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων, καὶ τὴν περίοπτον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν θέσιν τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ καὶ ἄλλα, ἀποδεικνύει τὴν τελειότητα τοῦ μορφωτικοῦ συστήματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ἐχουν μελετηθῆ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ ἔχουν τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον καὶ μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα βασικὰ καὶ σφύζοντα προβλήματα, τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν ἔπαισαν νὰ ἀπασχολοῦν τὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον τῆς χώρας.

Ἡ Κρήτη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶναι ἡ ἐπαρχία τῶν μεγάλων πειραματισμῶν, τὰ πορίσματα τῶν ὁποίων, ἔτοιμα πλέον, μεταφρνεύονται μετὰ πάροδον ὀλίγων ἐτῶν εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Ὁ τύπος τοῦ ἐξαταξίου δημοτικοῦ σχολείου, ὁ πλουτισμὸς τοῦ προγράμματος μὲ τὴν ἀφθονίαν

τοῦ ὕλικου τῆς ὑγιεινῆς, τῶν πρακτικῶν καὶ γεωργικῶν γνώσεων, ἡ εἰσαγωγή τοῦ μαθήματος «ἀγωγή τοῦ πολίτου» μετὰ πλῆρες ἀναλυτικόν του πρόγραμμα, διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς ὀλίγα μόνον ἐπίκαιρα σημεῖα τοῦ ὅλου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἀποτελοῦν τρανήν ἀπόδειξιν τῆς μεγάλης σημασίας τὴν ὁποίαν ἀπέδιδε ἡ Κρητικὴ Πολιτεία εἰς τὴν δύναμιν τῆς Παιδείας.

Περὶ ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων παρέχει πολυτίμους πληροφορίας τὸ βιβλίον τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Π. Κασσιμάτη. Τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ πολύτιμον περιεχόμενον τοῦ ὁποίου μετὰ τόσην ἐπιμέλειαν ἐσταχυολόγησεν ὁ συγγραφεὺς, δύναται οὕτω νὰ ἀποβῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἄριστον βοήθημα διὰ πάντα μελετητὴν τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Κρήτης καὶ ἰδίᾳ διὰ τοὺς συναδέλφους Ἐκπαιδευτικούς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς παρόρμησις ἄλλων διὰ τὴν συγγραφὴν παρομοίας φύσεως τοπικῶν ἱστοριῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων αὐθεντικῶν καὶ ἐξηλεγμένων πηγῶν θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ σύνθεσις τῆς πραγματικῆς ἱστορίας τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι, τῆς ὁποίας τόσον μεγάλην αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ὁ Ἐκπαιδευτικὸς κόσμος τῆς χώρας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΟΜΠΑΝΑΚΗΣ

Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος

Τὴν 3ην Ἰανουαρίου 1953 τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἀπέστειλεν εἰς ὅλους τοὺς Ἐπιθεωρητὰς τῶν σχολείων τοῦ Κράτους τὴν ὑπ' ἀριθ. 319 ἐγκύκλιόν του, εἰς τὴν ὁποίαν μεταξὺ ἄλλων ἐτόνιζε: «Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἐὰν ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἢ Ἱστορία ἐκάστου Σχολείου καὶ ὑπεβάλλετο εἰς τὸ Γραφεῖον ἐκάστης Ἐπιθεωρήσεως, ἵνα οὕτω διασωθῇ ἡ Ἱστορία ἐκάστου Σχολείου ὡς ζῶντος ὀργανισμοῦ καὶ οὐχὶ ὡς ἀψύχου τινος ἀντικειμένου, ἔξακριβουμένου τοῦ χρόνου καὶ τρόπου τῆς ἰδρύσεως, τοῦ τύπου ὑφ' ὃν τὸ πρῶτον ἐλειτούργησε, ἂν ἐλειτούργησε κατ' ἀρχὰς ὡς ἰδιωτικὸν ἢ ὡς δημόσιον, πότε προήχθη, πότε ἀπέκτησε διδακτήριον κ.λ.π. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς παρουσίας ἐντελλόμεθα ὅπως ἐκδώσῃτε ἐκτενῆ ἐγκύκλιον, ἀξιοῦντες ὅπως οἱ Διευθυνταὶ τῶν Σχολείων βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ λοιποῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, συντάξωσι τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σχολείου των, συνοδεύοντες ταύτην μὲ τὰς ἀπαραιτήτους φωτογραφίας». Ἡ ἐντολὴ αὕτη εὔρε τὸν ὑποφαινόμενον μελετῶντα τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἐξ ἀφορμῆς τῶν γνωστῶν συζητήσεων καὶ κατηγοριῶν τοῦ ἐπισήμου ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ 1912 καὶ τινος ἐσωτερικῆς παρορμήσεως. Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ρηθείσης ἐντολῆς, ἀπεφάσισα νὰ ρίψω, διὰ τοῦ βιβλίου τούτου, ἔστω καὶ ἀμυδρὸν φῶς εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Κρητικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἐν γένει καταστάσεως καὶ κινήσεως αὐτῆς, νὰ συγκεντρώσω πᾶσαν πληροφορίαν σχετικὴν, νὰ παρουσιάσω τὰς προσπάθειάς φιλοτίμων ἐργατῶν καὶ φίλων τῆς ἀγωγῆς τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ, τὰ ὀνόματα ἱερῶν καὶ σεβαστῶν προσώπων, ἅτινα διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους δοκιμασιῶν καὶ δουλείας εἰργάσθησαν διὰ τὴν ἐπιβίωσιν, ἀνόρθωσιν καὶ πρόοδον τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ νὰ βοηθήσω εἰς περαιτέρω μελέτην τῆς ὑπερτρισημιαιότης ἐνδόξου καὶ ὡραίας Ἱστορίας τῆς Κρήτης.

Ἐπεμείναμεν περισσότερον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν νομοθεσίαν τῆς, τὰ προοδευτικὰ προγράμματά τῆς, Ἀναλυτικὰ καὶ Ὁρολόγια, γενικῶς δ' εἰς τὴν προσπάθειαν βελτιώσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως τῶν ἐν τῇ Ἐκπαιδεύσει τότε πλημμελῶς ἐχόντων διότι ἀκριβῶς ἐμείναμεν ἔκκλητοι πρὸ τῶν ὑγιῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀντιλήψεων, τῶν προοδευτικῶν τάσεων, παιδαγωγικῶν ἀρχῶν καὶ διδακτικῶν μεθόδων τῆς ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Κρήτης, ὅπως πολλάκις ἐχαρκτηρίσθη ἡ περίοδος 1899-1913. Διὰ

τοῦτο καὶ δημοσιεύομεν ἀγορεύσεις Κρητῶν Παιδαγωγῶν εἰς τὴν Κρητικὴν Βουλὴν — εἰσήρχοντο, βλέπετε, εἰς τὴν Βουλὴν καὶ Ἐκπαιδευτικοὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ οὐχὶ μόνον ἰατροὶ καὶ δικηγόροι — νόμους, διατάγματα, Ἀναλυτικὰ προγράμματα καὶ τινὰ στατιστικὰ στοιχεῖα. Εἰς τὸν ἀναγνώστην συνιστῶ νὰ μελετήσῃ μετὰ τῆς ἐπιβαλλομένης προσοχῆς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ θὰ ἀντιληφθῇ μετὰ πόσης ἐπιμελείας ἢ Κρητικῆ Πολιτεία ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην καὶ δημιουργικὴν πνοὴν τοῦ μεγαλυτέρου πολιτικοῦ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοῦ ἀειμνήστου Ἐλευθερίου Βενιζέλου, παρηκολούθει τὰ ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα, διότι ἀσφαλῶς ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ μέλλον τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του καθόλου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴν λύσιν των. **Πρότυπα** σχολεῖα, ἔν εἰς τὴν ἔδραν ἐκάστης Ἐπιθεωρήσεως, **Ἀγωγή** τοῦ πολίτου, Ἐγχειρήματα, Τεχνικὰ, Γεωργικὰ καὶ Βιοτεχνικὰ μαθήματα, Σιωπηραὶ ἐργασίαι, ἐπαλληλία τῆς ὕλης, διδασκαλία τῶν συμμιγῶν ἀριθμῶν εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν καὶ ὄχι εἰς τὴν Δ', **σύλλογοι γονέων**, βιβλιοθήκαι, **σκοπός, δρῖα καὶ τρόπος διδασκαλίας ἐκάστου μαθήματος**, ἰδιαιτέρως δέ, τὸ ἀψευδὲς ῥητὸν «**ὁ καλὸς διδάσκαλος καὶ μόνος αὐτὸς εἶναι τὸ καλύτερον σχολεῖον**» εἶναι σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἐξαίρονται καὶ διατάσσονται ὑπὸ τῶν Προγραμμάτων τῆς Κρητικῆς Πολιτείας (1899-1913), κοσμοῦν τὰς σελίδας των καὶ κινοῦν τὸν θαυμασμόν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς ἐποχῆς μας.

Τὴν ἐπετηρίδα τῶν Κρητῶν δημοδιδασκάλων καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐκπαιδεύσεως, κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετίαν, ἐφ' ὅσον τεχνικοὶ καὶ ἄλλοι λόγοι δὲν μᾶς ἐπέτρεψαν νὰ συμπεριλάβωμεν ἐνταῦθα, ἐλπίζομεν νὰ παρουσιάσωμεν προσεχῶς εἰς ἴδιον τεύχος.

Εἶχον ὅμως, ὡς προεῖπον, καὶ ἰδιαιτέρον λόγον νὰ προβῶ εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐργασίας ταύτης. Συναισθάνομαι καθήκον πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς μεγαλονήσου καὶ πρὸς τὸν λειτουργόν της, νὰ δημοσιεύσω τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκπαιδεύσεως «**ΧΑΛΚΕΑ ΑΝΤΙ ΧΡΥΣΕΩΝ...**» ἀνταποδίδων εἰς τὴν δεκαεξαετῆ φιλοξενίαν καὶ εἰς τὴν καθόλου φιλίαν καὶ ἀγάπην τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ.

Ἐν τέλει ἐκφράζομεν θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους κ. Εὐστράτιον Γιαννετάκην καὶ Νίκον Πετρουλάκην διὰ τὴν πρόθυμόν συμβολήν, ἣν παρέσχον ἡμῖν κατὰ τὴν ἔρευναν, συλλογὴν καὶ ταξινόμησιν τῆς Ἱστορίας τῶν σχολείων τῆς Κρήτης.

Χανιά, Ἰούλιος 1953.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΚΑΣΣΙΜΑΤΗΣ

1. ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΝΩΣΟΝ

Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρχαιολόγου Ἀρθουρ Ἐβανς εἰς τὴν Κνωσὸν ἀπέδειξαν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ βασιλέως Μίνως τοῦ Α΄ (3300 π.Χ.) μέχρι τῆς καθόδου τῶν Δωριέων (1104 π.Χ.) εἰς τὴν Κρήτην ἀνεπτύχθη ἕνας μεγάλος πολιτισμός, πρόδρομος τοῦ Μυκηναϊκοῦ καὶ ἀνώτερος τοῦ Αἴγυπτιακοῦ, ὁ Μινωϊκὸς ἢ Κρητικὸς πολιτισμός, ὁ ὁποῖος ἀπετέλεσε πλέον ἕνα σπουδαῖον ἐκπολιτιστικὸν σταθμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ὁ πολιτισμὸς οὗτος ἦτο μέχρι τοῦ 1900 σχεδὸν ἄγνωστος. Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἐβανς εἰς τὴν Κνωσὸν καὶ τῆς Ἰταλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς εἰς τὴν Φαιστόν ἔφερον εἰς φῶς ἕνα νέον κόσμον, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς μέχρι χθὲς καὶ προσεῖλκυσαν τὴν προσοχὴν καὶ τὸν θαυμασμὸν ὀλοκλήρου τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος. Ἡ ἐκ τῶν σπλάχνων τῆς γῆς ἐκταφὴ περιφήμων λειψάνων τοῦ Μινωϊκοῦ πολιτισμοῦ, διαφόρων σκευῶν καὶ κοσμημάτων, ἢ ἀποκάλυψις τῶν καλλιτεχνικῶν ἐνδουμασιῶν, τῆς οἰκοδομικῆς, τῆς ἀφθάστου ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μεγάρου τῆς Βασιλίσσης καὶ τῶν ἀνακτόρων, τῶν διαφόρων σχεδίων καὶ τῶν τοιχογραφιῶν, τῶν ἔργων γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς, κεραμεικῆς, πηλοπλαστικῆς καὶ ἀγγειοπλαστικῆς, τῶν ἀγγείων τοῦ Καμαραϊκοῦ ρυθμοῦ, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ Ἱστορία τῆς Κρήτης δὲν ἀρχίζει πλέον ἀπὸ σκοτεινῶν μύθων καὶ θεογονιῶν, ἀλλὰ ἀπὸ πραγματικῶν γεγονότων ἐσωτερικῆς ἐνότητος καὶ ἐξωτερικῆς χρονικῆς ἀλληλουχίας. Ἀποδεικνύουν εἰσέτι συνοχὴν καὶ ἐνότητα τῶν Κρητῶν, αὐστηρὰν πειθαρχίαν καὶ προσήλωσιν εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον, εἰς τὸ συμφέρον τῆς «πόλεως».

Ἡ πνευματικὴ ὁμως ζωὴ τῶν Κρητῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ὡς γράφει ὁ τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Δασκαλάκης, εἰς τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν συμπλήρωμα τῆς Ἱστορίας τοῦ Παπαρηγοπούλου, μᾶς διαφεύγει ἐξ ὀλοκλήρου.

Περὶ τοῦ τρόπου ἐπομένως τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν νέων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς οὐδὲν γνωρίζομεν σήμερον. Ὅταν ἀναγνωσθῶσι τὰ πολυάριθμα γραπτὰ μνημεῖα, με Κρητικὴν πλέον γραφὴν, τὰ εὑρεθέντα κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, ἀσφαλῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀναγνώσωμεν καὶ ἀναπαραι-

στήσωμεν τὰς μᾶλλον σπουδαίας φάσεις τῆς ἀγωγῆς τῶν Κρητῶν. Ἐν εἶναι γεγονός. Ἡ ἐκπαίδευσις ἦτο πρόνομιον ὠρισμένης τάξεως, τῶν εὐγενῶν, τῶν ἀρχόντων. Περιορίζετο εἰς τὴν ἀπολύτως ἀναγκαίαν γνώσιν γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως. Ἐδιδάσκοντο μουσικὴν «ἐξεπαιδεύοντο εἰς τὸ νὰ ἄδωσι καὶ νὰ ρυθμίζωσι τὴν ψῆδὴν πρὸς τὴν λύραν», ἤσκούντο εἰς τὸ κυνήγιον, εἰς τὴν σκληραγωγίαν, εἰς τὸν χορόν, ἰδιαιτέρως εἰς τὸν «πυρορίχιον» (πεντοζάλι).

Ἡ σωματικὴ ἀγωγή, οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ γυμναστικὴ διέκρινε τοὺς Κρητὰς ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς. Ἡ νεολαία τοῦ Μίνωος, κατὰ τὸν Ἐβανς, ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας ἤσκειτο εἰς τὴν Γυμναστικὴν καὶ εἰς τὴν στρατοπεδικὴν δίαιταν, εὐκνησίαν, τόλμην, διότι τότε ὁ πόλεμος περιορίζετο εἰς τὴν δύναμιν τῶν βραχιόνων καὶ τὴν εὐλυγισίαν τοῦ σώματος, εἰς τὴν εὐταξίαν, τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν πολεμικὴν ἀσκησιν. Ἡ Γυμναστικὴ ἦτο ἡ στοιχειώδης βᾶσις τῆς πολιτείας καὶ ἐθεωρεῖτο ἀπολύτως ἀναγκαία διὰ πάντα πολίτην. Οἱ Κρητῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους ἀρχαίους Ἕλληνας, δὲν ἐγυμνάζοντο διὰ νὰ χειροκροτηθῶσι, οὔτε ἐνίκων εἰς τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν καλλιστέφανον ἐλαίαν (κότινον τῶν νικητῶν τῶν Παναθηναϊκῶν καὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων), ἀλλὰ ἐγυμνάζοντο διὰ νὰ νικῶσιν εἰς τοὺς πολέμους ἢ νὰ ἀποθνήσκωσιν ὑπὲρ τῆς «Μητρίδος» των, ὅπως ἀπεκάλουν τὴν Πατρίδα των. Τὸ μάθημα τῆς Γυμναστικῆς ἐπομένως ἐδιδάσκετο δημοσίως καὶ πρὸ τῆς διδασκαλίας ἄλλων μαθημάτων εἰς τὴν Κρήτην τοῦ Μίνωος. Ὁ Αἰλιανὸς γράφει: «Κρητῆς τοὺς παῖδας τοὺς ἐλευθέρους μανθάνειν πρῶτον τοὺς νόμους ἐκέλευον μετὰ μελωδίας, ἵνα ἐκ τῆς μουσικῆς ψυχαγωγῶνται καὶ εὐκολώτερον αὐτοὺς τῇ μνήμῃ διαλαμβάνωσι καὶ ἵνα μὴ τι τῶν κεκλυμένων πράξαντες ἀγνοίᾳ πεπονηκέναι τὴν ἀπολογίαν ἔχωσι. Δεύτερον δὲ μάθημα ἔταξαν τοὺς τῶν Θεῶν ὕμνους μανθάνειν. Τρίτον τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐγκώμια».

Ὁ δὲ Ἕλλην συγγραφεὺς Στράβων (67 π.Χ. - 23 π.Χ.) προσθετεῖ: «Ὡς δ' αὐτῶς ἐν τοῖς ἔθνεσιν Κρητικῶις χρῆσθαι κατὰ τὰς Ῥόδας συντονωτάτοις οὔσιν, οὓς Θάλητα ἀνευρεῖν ᾧ καὶ τοὺς παιᾶνας καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐπιχορίους ψῆδὰς ἀνατιθέασι καὶ πολλὰ τῶν νομίμων». Οἱ παῖδες ὑπεχρεοῦντο πολλάκις νὰ κἀθηνται, καὶ οὐχὶ νὰ ἴστανται ὄρθιοι ὡς ἐγένετο ἐν Σπάρτῃ, πλησίον τῶν ποδῶν «ἀνδρῶν τῆς κοινῆς ὁμηγύρεως» καὶ νὰ ἀκούωσι διηγήσεις, ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια γενναίων ἀνδρῶν, πολεμικῶν κατορθωμάτων καὶ παρορμήσεων, αἱ ὁποῖα «ἐπενηγρῶν ἀποτελεσματικώτερον κανονικῶν σχολείων».

Εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Κνωσοῦ, γράφει ὁ ἀρχαιολόγος Σπῦρος Μαρινάτος εἰς τὸ βιβλίον του «Ὁ Ἀρχαῖος Κρητικὸς πολιτισμὸς», ἀνεκάλυφθη τὸ πρῶτον καὶ παλαιότατον ΣΧΟΛΕΙΟΝ τῆς Εὐρώπης, ἐντὸς

τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν εἰς ἀλληπαλλήλους σειρὰς τὰ ἐδώλια τῶν μαθη-
τῶν, ἐνῶ ἀπέναντι ὑπῆρχε κἀθισμα, διδασκάλου προφανῶς, καὶ παρ'
αὐτὸ ἐπὶ μικρῶν κιονίσκων κατάλληλοι κοιλότητες, ἵνα μαλάσσεται
ὁ πηλὸς καὶ κατασκευάζονται αἱ πινακίδες, ἐφ' ὧν ἐχαράσσοντο τὰ
γράμματα (κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν κτισμάτων τούτων ἐδιδάσκετο τὸ πρῶ-
τον σύστημα τῆς γραμμικῆς γραφῆς). Τὸ σχολεῖον τοῦτο τοποθετεῖται

Τὰ ερεῖπια τοῦ ἀνακαλυφθέντος ὑπὸ τοῦ Evans εἰς τὴν Κνωσὸν παλαιότερου
Σχολείου τῆς Εὐρώπης.

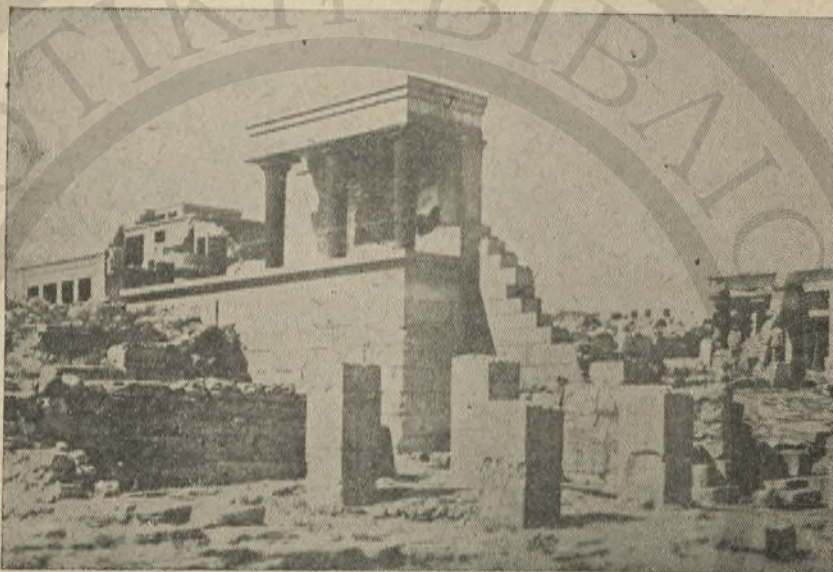
ὑπὸ στοιχεῖον B_2 πλησίον καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς Κεντρικῆς αὐλῆς τοῦ
ἀνακτόρου, ἐγγύτατα τοῦ ἐργαστηρίου τῶν λιθοξόνων (διαμέρισμα τοῦ
γλύπτου) ἔνθα κατεσκευάζοντο τὰ ὠραιότατα ἀγγεῖα.

Ὁ Ἔβανς παραδέχεται ὅτι ἡ πρώτη γραφὴ τῶν Κρητῶν ἦτο ἡ
ἰдеоγραφικὴ, ἡ δι' εἰκόνων παράστασις τῶν ἰδεῶν των, ἣτις σὺν τῷ
χρόνῳ μετεβλήθη εἰς φθογογραμμικὴν. Πολὺ ἀργότερον μὲ ἐν ἀπλοῦν
σημεῖον, ὡς λ. χ. A = κεφαλὴ βοός, ἐκ τῆς Φοινικῆς λέξεως αλεπλ (alepl),
ἣτις ἐσήμαινε βοῦν, B = οἰκία ἐκ τῆς λέξεως βετχ = οἰκία, παρίστανον
τὰς ἰδέας των. Εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν μετεχειρίζοντο τὸ δεκαδικὸν σύ-

σημα. Τὰς μονάδας παρίστανον διὰ καθέτων γραμμῶν, τὰς δεκάδας δι' ὀριζοντίων, τὰς ἑκατοντάδας δι' ἑνὸς Ο καὶ τὰς χιλιάδας δι' ἑνὸς Ο μετὰ κεραιῶν. Τὸν ἀριθμὸν π.χ. 1821 ἔγραφον ὡς ἐξῆς: $\begin{array}{c} | \\ \text{O} \\ | \end{array} \begin{array}{c} \text{oooo} \\ \text{oooo} \end{array} \text{---} \text{---} |$.

Ἐκ τοῦ ἀνακαλυφθέντος περιφήμου δίσκου τῆς Φαιστοῦ πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἕτερον εἶδος γραφῆς, ἀγνώστου μέχρι σήμερον. Ἡ ἀνάγνωσις¹ τῶν διαφόρων πλακῶν, ὡς ἐτονίσαμεν καὶ προηγουμέ-

Ἡ βορεία εἴσοδος τῶν ἀνακτόρων τῆς Κνωσοῦ, ἣτις διακρίνεται εἰς τὸ βάθος τῶν ἐρειπίων τοῦ σχολείου (εἰκὼν σ. 15).

ως, θὰ διευκολύνῃ τὸν ἐρευνητὴν νὰ ἐξαγάγῃ τὰ συμπεράσματά του ἐπὶ τῆς γραφῆς καὶ γενικώτερον ἐπὶ τῆς χρησιμοποιουμένης γλώσσης τῆς ἐποχῆς, διότι αἱ μέχρι σήμερον σχετικαὶ πληροφορίαι εἶναι ἔλλιπεις.

Οἱ Δωριεῖς ἦλθον εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὸν 12ον π.Χ. αἰῶνα καί, μετὰ πολυχρονίους ἀγῶνας πρὸς τοὺς ἐντοπίους, ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς, καταλύσαντες ὀριστικῶς τὸ προηγούμενον κράτος τῶν πόλεων καὶ τὸν

1. Ὁ ἄγγλος ἐπιστῆμων Μάικελ Βέντρις εἰς τινὰ διάλεξίν του, συνοδευομένη με εἰκοσάδα φωτεινῶν προβολῶν, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς «Ἐταιρείας Ἀρχαιολόγων» τοῦ Λονδίνου, πρὸ ὀλίγου χρόνου ἰσχυρίσθη ὅτι «εὔρε τὸ κλειδί τῆς Κρητομηνναϊκῆς γραφῆς», ὃ δὲ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν κ. Μαρινάτος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς διαλέξεως ταύτης, ἐπανέλαβεν ὅτι ὄντως εὗρισκόμεθα εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ἀναγνώσεώς της («Ἐφημερίς Βῆμα, 25-28 Ἰουνίου 1953).

πολιτισμόν των. Εισήγαγον εύχερῶς τὰς συνηθείας καὶ τὸν καθόλου Δωρικὸν βίον των, εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις, διότι ἀκριβῶς ἐδῶ συνήνησαν πλείστας ὅσας ὁμοιότητος τοῦ ἰδικοῦ των βίου.

Ὅσον ὅμως καὶ ἂν οἱ θεσπισθέντες νόμοι ἔφερον τοὺς τύπους καὶ τὴν σφραγίδα τῶν ἐγχωρίων, «ἐξεδώρισαν» τὴν νῆσον. Ἀντικατέστησαν τὸ μοναρχικὸν πολίτευμα διὰ πολιτεύματος Δημοκρατικοῦ. Εἰς ἐκάστην πόλιν, ἐκ τῶν ἐνενήκοντα τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος, ἐξελέγοντο, ἀπαξ τοῦ ἔτους, ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν δέκα ἄρχοντες, Κόσμοι καλούμενοι, οἱ ὁποῖοι ἀπεφάσιζον ἐπὶ ζητημάτων τῆς πόλεως «ἐν

Τὸ ἀνάκτορον τῶν διπλῶν πελέκων πλησίον τοῦ ὁποίου ἀνεκαλύφθη τὸ Σχολεῖον. εἰρήνη πράττοντες τὰ πολιτικὰ ὡς οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες, ἐν πολέμῳ δὲ ὄντες ἀνώτατοι πολέμαρχοι, ὡς οἱ βασιλεῖς τῆς ἡρωικῆς ἐποχῆς».

Οἱ ἀποτυγχάνοντες εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Κόσμων, ἀπετέλουν τὴν Γερονσίαν (Δωριστὶ Γερωνίαν), ἕν εἶδος δηλαδὴ συμβουλευτικοῦ συμβουλίου, παρέχοντος τὴν ἐκ τῆς πείρας καὶ τῶν φώτων του συνδρομὴν εἰς τοὺς κόσμους καὶ τὸν Πρωτόκοσμον. Ὅσακις ὅμως ἐπρόκειτο περὶ σοβαροῦ ζητήματος τῆς πόλεως, ἰδίως δὲ περὶ πολέμου ἢ εἰρήνης, ἐκαλεῖτο γενικὴ τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν συνέλευσις ἢ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου, ἣτις ἐλάμβανε ὀριστικὰς ἀποφάσεις.

Ἡ ἀγωγή τῶν παιδῶν ἐγένετο δημοσίᾳ, γυμναζομένων εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ὄπλασκιαν.

Ἡ ἐνόπλιος ὄρχησις, ὁ Πυρρήγιος χορὸς τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, ὅσ-
τις ἔχορεύετο παρ' ἑνὸς ἀτόμου, ἢ παρ' ἑνὸς ζεύγους ἢ καὶ πλειόνων,
ὡς φαίνεται εἰς τὸ εὐρεθὲν εἰς τὰ προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως ἀνάγλυ-
φον, ἦτο ἀπομίμησις ὄλων τῶν ἀμυντικῶν καὶ ἐπιθετικῶν κινήσεων τοῦ
πολεμιστοῦ.

Ὅσιν στρατοπέδου μᾶλλον παρῆχον τὰ κέντρα εἰς τὰ ὁποῖα συνη-
θροίζοντο οἱ νέοι. Ὁ δημόσιος λειτουργός, ὁ παιδονόμος, δὲν παρελάμ-
βανε τοὺς νέους ἀπὸ ἡλικίας ἑπτὰ ἐτῶν, ὡς ἐγίνετο ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ ἀπὸ
τοῦ δεκάτου ἐβδόμου ἔτους. Μέχρι τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἡ ἐπιμέλεια τῶν
παιδῶν ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς γονεῖς των. Εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν
ἐμάνθανον νὰ ἀγαποῦν τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς των, ὅλους τοὺς
οἰκείους των, ἐλέγοντο δὲ σκότιοι καὶ ἀπάγελοι, διότι ἦσαν ἄγνωστοι
καὶ κρυμμένοι. Ἵνα μὴ ἀπομακρύνωνται ὅμως ἐπὶ πολὺ τῶν Δωρικῶν
ἐθίμων, ὑπεχρεοῦντο νὰ ἔρχονται μετὰ τῶν πατέρων των εἰς τὰ κοινὰ
συσσίτια, τὰ ἀνδρεῖα, νὰ λαμβάνουν τὸ ἥμισυ τῆς μερίδος τοῦ ἀνδρὸς
ἐκ τοῦ κοινῶν συσσιτίου καὶ νὰ ἀκούουν «τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐγ-
κόμια», καθήμενοι πρὸ τῶν ποδῶν των. Εἰς τὰς ἀγέλας ἢ τάξεις εἰσήρ-
χοντο ἀπὸ τοῦ 17ου ἔτους. Ἐκάστη ἀγέλη ἠρῶνται 15-20 νέους καὶ
διηθύνετο ἀπὸ ἑνα εἰκοσαετῆ νέον, διακριθέντα διὰ τὸ ἦθος, τὴν σύ-
νεσιν, τὴν ἀνδρείαν, προερχόμενον πάντοτε ἀπὸ εὐγενεῖς οἴκου. Ὁ πα-
τήρ τοῦ εὐγενοῦς ὁμαδάρχου ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀγέλης, ὁ ἀγελάτης.
Δὲν ἐμάνθανον ἴσως νὰ ἀναγινώσκωσιν ἢ νὰ γράφωσι, διότι μόνον
πρὸς τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν ἀπέβλεπον, ἐγυμνάζοντο ὅμως εἰς τὸν
δρομόν, τὸ πῆδημα, τὴν πάλην, εἰς τὸν δίσκον ἢ εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ
νὰ μεταχειρίζονται τὰ ὄπλα τῆς ἐποχῆς, «μετὰ ρώμης, εὐστροφίας καὶ
ἀπαραμίλλου χάριτος». Ἡ εἰς τὰς ἀγέλας φοίτησις ἦτο δεκαετής. Ἄν-
δρες καὶ παιδιά ἔτρωγον εἰς τὰ κοινὰ συσσίτια, τὴν δαπάνην τῶν
ὁποίων ἀνελάμβανον οἱ εὐποροὶ καὶ τὸ δημόσιον.

Πρὸ τοῦ συσσιτίου ἐγίνοντο σπονδαὶ καὶ ἀνεπέμποντο προσευχαί.
Αἱ γυναῖκες καὶ οἱ δοῦλοι ἐτρέφοντο εἰς τὰς οἰκίας. Διὰ τοὺς ξένους
ὑπῆρχον τράπεζαι «ἐν αἷς προκαθίζουσι τῶν ξένων οἱ παρόντες καὶ
πρῶτοι κατέρχονται τοῦ δείπνου» καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Ξενίου Διός.

Εἰς τὰς ἀγέλας ἐδιδάσκοντο νὰ ὁμιλοῦν μόνον ὅταν ἐρωτῶνται, νὰ
ἀποκρίνονται μὲ ὀλίγας λέξεις, διότι ἡ πολυλογία ἐθεωρεῖτο μέγα ἐλάτ-
τωμα, νὰ εἶναι σεμνοὶ καὶ εὐπειθεῖς, νὰ σέβωνται τοὺς γέροντας καὶ
τὰς ἀρχάς, ἐνώπιον τῶν ὁποίων πάντοτε ἦσαν «συνεσταλμένοι ὡς κό-
ραι καὶ σιωπηλοὶ ὡς ἀγάλματα», νὰ λατρεύουν τοὺς θεοὺς, νὰ σέβων-
ται τοὺς νόμους καὶ νὰ ἀγαποῦν τὴν πόλιν των. Ἐνεδύοντο ἑλαφρὰ
ἐνδύματα, τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ τὸ θέρος καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐφόρουσαν
ὑποδήματα Κρητικὰ ἐκ βύρσης, καλύπτοντα ὅλην τὴν κνήμην, λόγῳ

τοῦ δυσβάτου καὶ ἀκανθώδους τῆς ὄρεινῆς νήσου των, ἔτρωγον ἡμίσειαν τοῦ ἀνδρὸς μερίδα καὶ ἔπινον ἐν ποτήριον οἴνου μεθ' ὕδατος μεμιγμένον. Ἡ μέθη ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς. Ἡ ἀνατροφὴ τῶν θηλέων ἦτο ἔργον τῆς μητρὸς καὶ εἶχε σκοπὸν νὰ καταστήσῃ αὐτὰς καλὰς οἰοκυράς, ἐνῶ εἰς τὴν Σπάρτην ἦτο ἔργον τῆς Σπάρτης καὶ εἶχε σκοπὸν, διὰ τῶν ἀσκήσεων, πολλὰκις δημοσίων, ὁμοίων τῶν ἀσκήσεων τῶν νέων, νὰ καταστήσῃ τὰς νέας «ἐπιτηδείας νὰ γεννήσῃσι παῖδας ἱκανοὺς νὰ ἀναδειχθῶσι στρατιῶται ἀγαθοί».

Μετὰ τοὺς Δωριεῖς, ἡ Ἱστορία ἀναφέρει διαρκεῖς καταστρεπτικούς πολέμους μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Κρήτης καὶ δὴ μεταξὺ Κνωσοῦ, Γόρτυνος καὶ Κυδωνίας. Διὰ τοῦτο εἰς τοὺς Περσικοὺς πολέμους οἱ Κρηῖτες δὲν ἔλαβον μέρος. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς λεγομένους χρόνους ἠκολούθησαν ἰδίαν πολιτικὴν εἰρήνης. Διὰ τοῦτο οἱ Κρηῖτες ἐξέλεσαν, ὥστε οὐδὲν ἄξιον μνείας φαίνεται διαπραΰξαντες.

Ὡς μισθοτοὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐποχῆς, ἐπολέμων ὑπὲρ τρίτων, ἰδίως ὡς διάσημοι τοξόται. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κρητῆς μισθοφόρους. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, συμμαχήσαντες μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου καὶ συμπράττοντες μετὰ Κιλικίων πειρατῶν, μετήρχοντο πειρατικὰ ἔργα. Οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι φαίνεται ἔπανον ὡσὰκις ἐξωτερικοὶ ἐχθροὶ ἐπετίθεντο ἐναντίον τῶν Κρητικῶν πόλεων. Οὕτω τὸ 69 π.Χ. ἀντετάχθησαν ἀνδρείως καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ τριετίαν ὀλόκληρον (21.000 ἄνδρες ἐξ ὅλων τῶν πόλεων τῆς Κρήτης ὑπὸ τοὺς στρατηγούς Λασθένην καὶ Πανέρην) ἐναντίον τῶν Ρωμαίων, διὰ νὰ ἀναγκασθοῦν τελικῶς νὰ ὑποταχθοῦν καὶ ἡ Κρήτη νὰ γίνῃ ἐπαρχία τοῦ ἀπερράντου Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Ὁ ὑπάτος Κόϊντος Καικίλιος Μέτελλος ὤρισε πρωτεύουσαν τὴν Γόρτυνα καὶ εἰσήγαγεν ἀντὶ τῶν παλαιῶν Κρητικῶν Νόμων τοὺς Ρωμαϊκοὺς.

2. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ. ΤΙΤΟΣ

Ἐπὶ Ρωμαϊκῆς κατακτίσεως ἡ Κρήτη, διὰ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ πρώτου ἐπισκόπου τῆς νήσου Τίτου, μετ' ἔδραν πάλιν τὴν Γόρτυνα, ἀσπάζεται τὸν Χριστιανισμόν. Εἴκοσι ἄλλαι ἐπισκοπαὶ ἰδρύθησαν, διότι φαίνεται, εἴκοσι πόλεις διετηροῦντο ἀκόμη κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ Χριστιανισμὸς, εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεώς του, ἤσκησε σπουδαίαν ἐπιρροὴν εἰς τὸν ὑλικὸν καὶ τὸν πνευματικὸν βίον τῶν ἀνθρώπων. Ἐδίδαξε καὶ καθώρισε πολὺ ὑψηλότερον καὶ πνευματικώτερον τὸν σκοπὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς πρὸς τὸν Τίτον ἐπιστολάς του ἐτόνιζε: «Κατάστησον πρεσβυτέρους κατὰ πόλιν, ὡς ἐγὼ σοὶ διαταξάμην. Δεῖ γὰρ τὸν Ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ. Σὺ λάλει ἅ πρέπει τῇ ὑγαινούσῃ διδασκαλίᾳ. Πρεσβύτεας νηφαλίους εἶναι, σεμνοῦς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῆ, μηδὲν ἔχων περὶ ὑμῶν λέγειν φαῦλον». Καὶ ἄλλαχού: «Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστάσθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. Κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσης. Λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. Ὑπομίμησε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ἐτοιμοὺς εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους».

Πόσον μεγάλη διαφορὰ ἀληθῶς ἀπὸ τῶν θεῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης! Ὁ Χριστιανισμὸς ἐκήρυξε τὴν ἀγάπην, τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀδελφότητα τῶν ἀνθρώπων. Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη δὲν περιορίζετο εἰς μόνον τὸν οἰκεῖον καὶ τὸν φίλον, εἰς μόνον τὸν ὁμόπιστον καὶ ὁμόφυλον, ἀλλ' ἐξετείνετο εἰς πάντα ἄνθρωπον καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐχθρόν.

3. ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ.

ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗΝ

Τὴν θρησκείαν ἀνέκαθεν οἱ Κρηῖτες ἐθεώρησαν ἐσωτερικὴν ψυχικὴν ἀνάγκην, τὸν Χριστιανισμὸν ὁμῶς ἐπίστευσαν ὅτι εἶναι ἡ τελευταία τῆς ἀνάγκης ταύτης πλήρωσις. Εἰς αὐτὴν ἐνέθεσαν τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν τέκνων των. Οἱ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «Πρεσβύτεροι» τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, πρόδρομοι τοῦ εὐλογημένου ράσου τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τόσων αἰῶνων ἀργότερον, ἀνέλαβον τὴν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν τῆς Κρήτης.

Ὅταν τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος ἐχωρίσθη εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν (390 μ.Χ.), ἡ Κρήτη ἀπετέλεσε ἐπαρχίαν τοῦ Ἀνατολικοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους. Παρὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακινῶν, Ἀράβων, ἡ Κρήτη δέχεται εὐχαρίστως τὰς νέας κοσμοθεωρητικὰς ἀντιλήψεις τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους περὶ ἀληθοῦς προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν, ἡ ἀγωγή των γίνεται «τέχνη

τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν» γίνεται τὸ «πρῶτον τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν». Ἀρχίζει καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἡ ἀγωγή νὰ γίνεται κοινὸν κτῆμα ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀπαιδευσία θεωρεῖται πλέον μέγα δυστύχημα. Οἱ Γρηγόριοι, οἱ Βασίλειοι καὶ οἱ Χρυσόστομοι συνιστοῦν εἰς τοὺς γονεῖς νὰ ἐκπαιδεύουν τὰ τέκνα των. Τὰ σκότῃ ἀρχίζουν νὰ διαλύωνται. Καὶ τὰ εἰς Κρήτην Χριστιανικὰ σχολεῖα, ὡς ἦτο φυσικόν, εἶχον ὡς σκοπὸν των νὰ καταστήσωσι τοὺς παῖδας καλοὺς χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς ἀναθρέψωσι «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου».

Εἰς τὸ Βυζάντιον, διὰ πρώτην φοράν, ἀπαντῶνται τὰ τρία εἶδη τῆς ἐκπαιδεύσεως. Στοιχειώδης, Μέση (ἐγκύκλιος), Ἀνωτάτη. Τὸ πρόγραμμα τῆς πρώτης διαπνέεται ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ Βυζαντινοὶ «τὰ τῆς παιδείας πρότερα γράμματα» ἢ τὰ «θεῖα καὶ ἱερά γράμματα» ἐδίδασκον ἀπὸ τὴν ἁγίαν γραφήν. Τὸ πρῶτον ἀλφαβητάριον ὑπῆρξε τὸ ψαλτήριον. Εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἐκτὸς τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς γραφῆς ἐδιδάσκετο καὶ ἀριθμητικὴ (τὸ ψηφίζειν, ὅπως ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν) καὶ ἡ Ὁδική. Οἱ μαθηταὶ ἐδιδάσκοντο νὰ ψάλλουν τοὺς ψαλμοὺς τοῦ ψαλτηρίου. Τὴν Ὁδικὴν ἐθεώρουν ἐποικοδομητικὴν τοῦ χαρακτῆρος. Ὁ Χρυσόστομος ἔλεγεν: «ψάλλει τὸ στόμα καὶ παιδεύεται ὁ νοῦς, οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο μικρόν· ἂν γὰρ παιδεύσωμεν τὴν γλῶτταν ψάλλειν, αἰσχυρῆσεται ἡ ψυχὴ τῆς ψαλλούσης τ' ἀναντία βουλομένη. Μανθανέτω τοίνυν ὁ παῖς θεῶν ψάλλειν, ἵνα μὴ σχολάζῃ αἰσχροῖς ῥηταῖς καὶ διηγῆμασιν ἀκαίροις». Ἐκτὸς τῶν τριῶν αὐτῶν μαθημάτων, ἐδιδάσκοντο Θρησκευτικὰ καὶ Ἱστορίαν. Ὁ Μ. Βασίλειος συνιστᾷ καὶ τὴν Γυμναστικὴν, ἀλλὰ μὲ σφραγισμένην. Τριετὴς ἢ τετραετὴς φαίνεται νὰ ἦτο ἡ Στοιχειώδης Ἐκπαίδευσις ἐν τῷ Βυζαντίῳ. Τὴν προτερεῖαν ἢ προπαιδεῖαν τῆς Στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἢ «τὰ ὑψηλότερα μαθήματα» ἢ τὴν «θύραθεν παιδεῖαν» δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς καὶ ἐκ πηγῶν ἂν εἶχον καὶ αἱ Κρητικαὶ πόλεις. Διατὶ ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ εἰς τὴν Κρήτην μετεδόθη τὸ Βυζαντινὸν τοῦτο φῶς; Οἱ ἀναρίθμητοι Βυζαντινοὶ ναοὶ μόνον ἀνηγέρθησαν εἰς τὴν Κρήτην;

4. ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ.

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13ου αἰῶνος ἡ Κρήτη κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν καὶ διετέλεσεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν των ἐπὶ 450 περίπου ἔτη (1204-1669), καθ' ἃ διαρκῶς ἠγωνίζετο κατὰ τῶν δεσποτῶν πρὸς διατήρησιν τῆς θρησκείας, τῆς γλώσσης καὶ ἐν γένει τοῦ ἐθνισμοῦ αὐτῆς. Τὰ

Ἐθνικὰ αἰσθήματα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ἡ γλῶσσά του, ἡ θρησκεία τῶν πατέρων του δὲν ἠλλοιώθησαν, παρὰ τὴν πίεσιν τοῦ περρωτοῦ τῆς Ἑνετίας λέοντος καὶ τὴν προσπάθειαν τῆς Παλωσύνης. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου, γράφει ὁ Καλότυχος — Δουκάκις εἰς τὸ κατὰ τὸ 1905 ἐκδοθέντα Σύντορον τοῦ Ἑλληνος διδασκάλου, οἱ Ἑνετοί, ἐλθόντες ἀντιμέτωποι πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ προορῶντες ἐπικειμένην τὴν σύρραξιν, ἠναγκάσθησαν νὰ περιποιηθῶσι τὸ ἐν ταῖς κτήσεις αὐτῶν Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ἵνα ἔχωσιν αὐτὸ σύμμαχον κατὰ τοὺς ἐπικειμένους δεινούς πρὸς τοὺς Τούρκους ἀγῶνας. Ἐκ τούτου ἡ Κρήτη, ἀπολαύσασα ἀνέσεώς τινος, ἐκαλλιέργει τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας, καθ' οὓς ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἑλληνικαῖς χώραις, ὑπὸ τὸν βαρὺν τῆς ἡμισελήνου ζυγὸν στεναζούσαις, ζοφερὸς ἀμαθείας πέπλος ἠπλοῦτο, καὶ παρήγαγε διὰ τῶν ἐν τῇ ξένῃ συμπληρουμένων τὰς σπουδὰς τῶν τέχνων αὐτῆς, ἐν καθαρῶς Κρητικῷ ἰδιώματι, πνευματικὰ ἔργα πολλοῦ λόγου ἄξια. Διὰ τῶν Κρητικῶν συγγραμμάτων ἐν πεζῷ καὶ ποιητικῷ λόγῳ ἐτράφη ἐπὶ πολὺ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, μέγα δὲ μέρος τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ καλαισθησίας ὀφείλει εἰς τὴν Βοσκοπούλαν, τὴν Ἐρωφίλην, τὴν Ουσίαν τοῦ Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἐρωτόκριτον, ὧν δλόκληροι στίχοι ἐγένοντο καθαρὸν κτῆμα τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς Ἑνετοκρατίας συναντᾷ τις καὶ τὴν πρώτην σοβαρὰν προσπάθειαν ἀπλοποιήσεως τῆς ὀρθογραφίας. Ἡ Ἑνετοκρατουμένη Κρήτη, δεχομένη τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν, ἐπιχειρεῖ ὀρθογραφικὴν καινοτομίαν, τόσον τολμηράν, ὥστε, ἂν δὲν ἐπήρχετο ἡ Τουρκικὴ κατοχὴ, ἡ γλωσσικὴ μορφή καὶ ἡ ὀρθογραφία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀσφαλῶς θὰ εἶχε διάφορον ἐξέλιξιν. Διάφορα συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα καὶ ἔργα τῆς νέας φιλολογίας ἐγράφησαν φωνητικῶς καὶ εἰς ἀφάβητον Λατινικόν. Ἴδου δύο στίχοι ἀπὸ τὴν Ἐρωφίλην τοῦ Χορτάτζη εἰς Κρητικὴν διάλεκτον:

*Ta giclia me ta claimata me ti charan i picra
minian horan esparthicassi chie amadhi egienithica*

ἦτοι Τὰ γέλοια μὲ τὰ κλάϊματα μὲ τὴ χαρὰν ἢ πίκρα
μνιὰν ὄραν ἐσπαρθήκασι κὲ ἀμάδι ἐγεννηθήκαν.

Ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη ἀνεκόπη καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ περαιτέρω πρόοδος τῆς Κρητικῆς λογοτεχνίας ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ Κρήτη ἐπὶ δύο αἰῶνας ἐκράτει σχεδὸν μόνη τὸν φωτεινὸν πυρσὸν τῆς Παιδείας καὶ παρείχεν εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ πιεζομένους ἀδελφοὺς ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἔργα καθαρῶς Ἑλληνικὰ καὶ ἐνθουσιώδεις μύστας τῆς Ὀρθοδόξου Θρησκείας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, ἀπεργαζομένη οὕτω τὴν συνέχισιν τοῦ παρελθόντος καὶ παρασκευάζουσα τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους. Ἀλλά, μετὰ τὴν κατάκτησιν καὶ τῆς

Κρήτης ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐσβέσθη καὶ ἡ ὑπολειπομένη αὕτη φωτοβόλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐστία, ἡ δὲ Κρήτη ὑπέστη τὴν τύχην τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ὁ Κρητικὸς λαὸς ἔκτοτε, ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας, διατελέσας ἐν δουλείᾳ στυγερᾷ καὶ διαρκῶς παλαίων πρὸς ἀποσεισιν τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ καὶ ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του, οὔτε τὴν εὐκαιρίαν, οὔτε τὰ μέσα εἶχε νὰ παιδευθῇ καὶ οὕτω, ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ, παρέμεινεν ἐν ἀμαθείᾳ μέχρι τῆς μεγάλης ἐθνικῆς τοῦ 1821 ἐξεγέρσεως, ἧς καίπερ ἐκθύμως μετασχών, ὅμως ἐξῆλθεν οὐ μόνον συντετριμμένος, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ἠδικημένος, ἅτε μὴ συμπεριλήφθῃς μεταξὺ τῶν ἐλευθερωθέντων ἀδελφῶν αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Τούρκων εἰς τὸν τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν εἰς τὸν τῶν Τούρκων μεταπεσών, ἠσχολεῖτο εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν του δυνάμεων καὶ προπαρασκευάζετο διὰ τοὺς μέλλοντας ἀγῶνας πρὸς βελτίωσιν τῆς ἑαυτοῦ τύχης· τούτου ἕνεκα δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τι ἄξιον λόγου διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν μέχρι τοῦ 1866, μόνον δὲ οἱ εὐποροῦντες τῶν κατοίκων καὶ εὐτυχήσαντες νὰ κατανοήσωσι τὰ ἐκ τῆς παιδείσεως ἀγαθὰ, ἀπέστελλον τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα πρὸς ἐκπαίδευσιν.

5. ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ. ΣΚΟΤΟΣ ΚΑΙ ΔΟΥΛΕΙΑ

Ὁ Κριτοβουλίδης εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του (1859) γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἀπὸ τῆς 13ης Ἰουνίου 1645, ἀφ' ἧς ἐπάτησαν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Κρήτην, ἡ νῆσος δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ σφαγεῖον τρομερὸν καὶ σφάγια ἔλειναι ἦσαν πάντοτε οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλληνες. Ἦτον ὁ τόπος τῆς ἐξαγριωμένης εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τυραννίας, ὁ τόπος τοῦ κλαυμῶνος καὶ τῶν ὀδυρμῶν παρὰ πάντα ἄλλον Ἑλληνικὸν τυραννισθέντα τόπον. Ἦτον τέλος ἡ ἀνομία καὶ ἡ ἀδικία ἐγκαθιδρυμένη ἐκεῖ ὡς εἶναι γνωστότατον, ὅπου ἐξευτελιζέτο καθ' ἡμέραν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Εὐαγγελίου, αὐτὸ τὸ λογικὸν ὄν, τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ Θεοῦ, ζῶν κατατρομασμένος ἀπὸ τὴν καθ' ἡμέραν κακοποίησιν ἰσχυροτέρου ὁμοίου του ἀνθρώπου τοῦ Κοραίου. Φρίκη κατακυριεύει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν θελήσῃ νὰ ἐξιστορήσῃ τοὺς ἀδιακόπους καταδιωγμούς καὶ τοὺς φόνους, οἱ ὅποιοι ἐπράττοντο καὶ ἀπὸ τὸν πλέον ποταπώτερον τῶν Τούρκων ἄνδρῳ τιμωρίας».

Παιδεία ἐπομένως συστηματικὴ δὲν ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 1890. Οἱ Τούρκοι ἐτήρουν τὸν Κρητικὸν λαὸν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, διὰ τοῦτο δὲ ἡ Κρήτη κατέπεσεν εἰς μεγάλην ἀθλιότητα. Τὰ πάντα ἐρημώθησαν. Οἱ δυστυχεῖς Κρήτες κατέφευγον εἰς τὰ ὄρη ἢ ἐγκατέλειπον τὴν προσφιλεῖ νῆσόν των. Τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα

ἐτελοῦντο κρυφίως, οἱ δὲ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν κατεβιάσθησαν, διὰ νὰ μὴ ἐνοχλοῦν ἢ διεγείρουν τὴν προσοχὴν τῶν κατακτητῶν. Κάθε πνευματικὴ ζωὴ ἐξέλιπε. Ὀλίγα γράμματα ἐδιδάσκοντο μόνον εἰς τινα ἀπομεμακρυσμένα μοναστήρια. Ὅπως γράφει ὁ Ψιλᾶκης εἰς τὴν δίτομον Ἱστορίαν τῆς Κρήτης, ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἔτι καὶ δὴ ἐπὶ Βενετοκρατίας ἡ Ἐκκλησία, ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ τροφός, μετέδιδε τὰ κοινὰ γράμματα, τὰ κολλυβογράμματα «εἰς ταῖς πλάταις τῶν ζώων, ὅπου ἔγραφον ὀλίγα τινὰ μὲ τὰ πτερὰ τῶν καναβῶν» καὶ κατήριξε τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἀναγνώστας καὶ τοὺς γραμματικούς (διδασκάλους). Μόνον εἰς τὰ μεγάλα «σπίθια» ἤμποροῦσαν νὰ μαθαίνουν κάποτε ὀλίγην ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ εἰς τὰ κοινόβια Μοναστήρια¹. Εἰς τὰ χωριὰ τὸ πολὺ-πολὺ ἐμάνθανον ὀλίγην ἀνάγνωσιν, ὄχι ὅμως καὶ γραφὴν.

Ὁ Αὐστριακὸς περιηγητὴς F. W. Sieber, κατελθὼν εἰς τὴν Κρήτην τὸ 1817, ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ τρία ἐκπαιδευτήρια, ὧν τὸ ἀρχαιότερον εἶχεν ἰδρυθῆ ἐν Χανίοις 50 ἔτη πρὸ τῆς καθόδου του. Τὴν πρώτην ἀφορμὴν διὰ τὴν ἴδρυσιν αὐτῆν ἔδωσαν Γάλλοι ἔμποροι. Ἐπειτα ἰδρῦθη ἐν ἐπίσης εἰς τὴν πρωτεύουσαν Ἡράκλειον καὶ τέλος εἰς τὸ Ρέθυμνον².

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 οἱ Ρεθύμνιοι εἶχον ἐν ἀλληλοδιδασκατικὸν σχολεῖον³, τοῦ ὁποίου οἱ μαθηταί, ἡλικίας 12 - 14 ἐτῶν, ἦσαν μόλις 14. Ἡ ὑπόθεσις τῶν σχολείων, κατ' ἀνάγκην τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ προηγουμένως καὶ μεταγενεστέρως, ἠκολούθησε τὰς φάσεις τῆς πολυταράχου πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Κρήτης. Ὅλων ἡ προσοχὴ ἐστρέφετο πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Αἱ ἀπατηλαὶ ὑποσχέσεις συνδρομῆς καὶ ἐνισχύσεως τῶν ξένων χριστιανικῶν χωρῶν, πρὸ παντὸς δὲ τῆς Ρωσίας, ἐνίσχυσαν τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Τὸ τόλμημα τοῦ Δασκαλογιάννη ἠῤῥηξε τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς σφαγὰς τῶν Χριστιανῶν. Πολλοὶ Κρητῆς καὶ πολλοὶ διδάσκαλοι ἠναγκάσθησαν τότε νὰ φύγουν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

1. Μονὴ Ἀρκαδίου Πρέβελι, Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Πεδιάδος κλπ.

2. Βλέπε Γ. Ζομπανάκη: Ὁ F. W. Sieber εἰς Κρήτην Ε.Ε.Κ.Σ. (1939 σ. 282).

3. Ἀλληλοδιδασκατικὸν σχολεῖον ἢ καλύτερον σύστημα εἶναι τὸ σύστημα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπένοησαν δύο Ἄγγλοι διδάσκαλοι κατὰ τὸ 1770 περίπου καὶ καθ' ὃ οἱ εὐφρέστεται, οἱ ἰκανώτεροι καὶ μᾶλλον προχωρημένοι μαθηταί τοῦ Σχολείου διδάσκουσι τοὺς ὀλιγώτερον προχωρημένους. Εἰς τὴν χώραν μας ἦτο ἡ μόνη ἐν χρῆσει μέθοδος ἀπὸ τοῦ 1830-1878. Δι' αὐτῆς ἐγαλουχήθησαν γενεαὶ δλόκληροι καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν Διδασκαλείων. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1032 τῆς 27/7/1830 Διατάγματος τοῦ πρώτου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Καποδίστρια καθιερώθη εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος καὶ ἀργότερον καὶ τῆς Τουρκοκρατουμένης. Ἡ καλὴ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου ταύτης συνελήγετο ἀπονομὴν διπλώματος εἰς τοὺς διδασκάλους, τὸ ἐναντίον ἀτόλουσιν.

Τὰ δημοτικά τραγούδια θρηνοῦν τὸν ἀφανισμόν τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης . . .

«*Ἄν μαζωχτοῦν οἱ Κρητικοὶ οὔλοι δὲν εἶναι κρίνω
δέκα χιλιάδες ζωντανοὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον
γιατὶ ἐσκοτωθήμασι γιατί ἐσκλαβωθήκαν,
κι ἂν σμίξουν δὲν γνωρίζονται, μόνον ὅπου ρωτοῦσιν
«ἀπὸ ποιὸν τόπο ξέγε μου εἶσαι;» καὶ δὲν μποροῦσιν
ἄλλο νὰ συντυχαίνουσι μὰ «ἀπὸ τῆ Κρήτη λέσι
καὶ ὁ εἰς τὴν χέρα τ' ἄλλονοῦ τὴν πιάνουσι καὶ κλαῖσι».*

Ὅμοίως θρηνοῦν τὰ δεινὰ τῶν ἐπιζησάντων :

«*Ἐκόβασι τὰ λόφυτα τὰ μοναστήρια ἵσποῦσαν
καὶ τὰ μετόχια τῶν φτωχῶν ἐκαῖγαν καὶ ἁλοῦσαν.
Μπαίνοντας ἐχουγιάζασι καὶ τὰ χωριά ἐφεῦγαν
καὶ ἀφήγασι τὰ σπίτια τους κι οἱ Τούρκοι τὰ κουρσεῦγαν.
Τὰ δένδρα ξεριζώνασι, τὸν κόσμον ἀφάνισαν
γυναῖκες ἀτιμάζασιν ὅπου κι ἂν ἐπατήσαν».*

Ὁ Ν. Β. Δρανδάκης εἰς τὸ Ι τεῦχος τοῦ Δ' τόμου τοῦ τιμῶντος τὴν Κρήτην ἐπιστημονικοῦ τετραμηνιαίου περιοδικοῦ ΚΡΗΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ τονίζει, ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι σήμερον εἰδήσεις εἶναι ἐλλιπέσταται καὶ ὅτι μόνον αἱ Μοναὶ εἶχον κοινὰ Σχολεῖα πρὸ τοῦ 1834, καὶ δὴ παρὰ τὸ Ρέθυμνον ἢ μονὴ Ἀρκαδίου, ἐν τῇ ὁποίᾳ μάλιστα ὑπῆρχε καὶ βιβλιοθήκη. Ἐκ τῶν παλαιότερων διδασκάλων ἀναφέρονται δύο, ὁ Γρηγόριος Μεγαλοβρυσσιανὸς καὶ ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης. Τὰ ὀλίγα ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα, ἅτινα ὑπῆρχον εἰς τινὰς πόλεις ἔκλεισαν εὐθὺς ὡς ἐκηρύχθη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις.

Εἰς τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν Σχολεῖον Ρεθύμνης τὸ 1836 ἐφοίτησαν καὶ 14 κορίτσια, διότι μέχρι τότε δὲν εἶχον συσταθῆ Παρθεναγωγεῖα καὶ διὰ τοῦτο «σπανίως εὗρισκέ τις γυναῖκας ἐγγραμμάτους ἐν Χανίοις καὶ ἐν Ἡρακλείῳ». Ἀπὸ τοῦ 1841 καὶ ἐφ' ἑξῆς, μᾶς πληροφορεῖ ὁ Γενεράλης, ἐδόθη ποιὰ τις ὠθησις διὰ τῆς ἐπεμβάσεως πατριωτῶν Κρητῶν καὶ ἄλλων ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου κατηργίσθη ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Σχολείων τῆς Κρήτης, ὡς ἠνομάσθη, καὶ ὑπεβोधῆθη τὴν ἴδρυσιν σχολείων εἰς πολλὰ μέρη τῆς Κρήτης. Εἰς τὸ Ρέθυμνον ἀπὸ τοῦ 1845 ἐλειτούργει ἴδιον σχολεῖον θηλέων. Ἡ ὡς ἄνω ἐπιτροπὴ, τῆς ὁποίας μέλη ἦσαν ὁ Κ. Ἀσώπιος, ὁ Κ. Γεννάδιος, ὁ Μισαήλ Ἀποστολίδης, ὁ Δ. Φωτήλας καὶ ὁ Ἐμμ. Βιβιλάκις, εἰς τινὰ ἐκθεσίῃν τῆς ἀναφέρει, ὅτι συνεστήθησαν σχολεῖα εἰς Ἀνώπολιν καὶ Ἐμπρόσγιαλον Σφακιῶν, εἰς Φρὲ Ἀποκορώνου, εἰς Λάκκους Κυδωνίας, εἰς Ἀτσιπόπουλο Ρεθύ-

μνης. Εἰς τὸ διαμέρισμα ἰδίως τῆς Ρεθύμνης ἀπὸ τοῦ 1842 καὶ ἐξῆς εἶναι ἰδρυμένα 27 Σχολεῖα. Ὅμοίως ἰδρυμένα ὑπῆρχον καὶ εἰς Ἡράκλειον καὶ Λασιθίον. Τὴν ἰδίαν ἐποχὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπῆρχον 31 Σχολεῖα μὲ 2664 μαθητάς, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου 37, μὲ 3650 μαθητάς, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα μόνον 3 μὲ 407 μαθητάς. Τὸ 1843 εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχον 403 Δημοτικὰ Σχολεῖα, ἐξ ὧν 325 δημόσια καὶ 78 ἰδιωτικά, μὲ 14460 μαθητάς¹. Τὴν σύγκρισιν ταύτην ἀναφέρομεν, διότι περὶ τῶν Σχολείων τῆς Κρήτης κατὰ τὸ δεύτερον τέταρτον τοῦ 19ου αἰῶνος δὲν γνωρίζομεν περισσότερα πράγματα.

Τὸ 1858 συνεστήθησαν ἐν Κρήτῃ αἱ Δημογεροντίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπελήφθησαν συστηματικώτερον καὶ τῆς ἰδρύσεως Σχολείων, Δημοτικῶν καὶ Γυμνασίων. Διὰ τοῦ δημοσιευθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 8ην Ἰανουαρίου 1868 ὀργανικοῦ Νόμου τῆς Κρήτης, ἄρθρ. 29, Κεφ. Γ', «ἡ δημοσία Ἐκπαίδευσις δὲν θέλει εἶσθαι τὸ ἀντικείμενον τῶν συζητήσεων πλήρους συνεδριάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, εἰμὴ καθ' ὅσον πρόκειται περὶ τῆς τεχνικῆς ἢ ἐπιστημονικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ».

Βάσει τῆς συμβάσεως τῆς Χαλέπας (9-11-1878), διὰ τὴν σύστασιν «ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων», κατεβάλλετο ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς νήσου χρηματικόν τι ποσὸν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν τῆς τοπικῆς ἀρχῆς (ἄρθρ. 13). Ὅμοίως διὰ τοῦ ἄρθρου 15 τῆς αὐτῆς συμβάσεως ἐπετράπη ἡ σύστασις φιλεκπαιδευτικῶν συλλόγων ὡς καὶ ἡ ἐκδοσις ἐφημερίδων, συμφώνως τοῖς κειμένοις Νόμοις τοῦ Κράτους.

Ἀπὸ τοῦ 1869 τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα τῆς Κρήτης ἐρρουθιμίζοντο συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἰσχύοντα.

Κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1866 περίοδον ἡ Ἐκπαίδευσις ἐν Κρήτῃ περιωρίζετο εἰς ἀνάγνωσιν, σπανίως δὲ καὶ γραφήν, ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου καὶ τῆς Ὀκτωήχου (τῶν μόνων ἀναγνωστικῶν) καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πράξεις (πάθη) τῆς Ἀριθμητικῆς. Ὡς διδάσκαλος ἐχρησιμοποιεῖτο ὁ ἱερεὺς ἐκάστου χωρίου, σπανιώτερα δὲ καὶ κοσμικός, τυχὼν μικρᾶς τινος μορφώσεως. Σχολεῖα δὲν ὑπῆρχον. Ἡ διδασκαλία ἐγένετο εἰς τὰς οἰκίας τῶν διδασκάλων. Ὁ μισθὸς τῶν διδασκάλων τούτων κατεβάλλετο ὑπὸ τῶν γονέων ἢ τῶν κηδεμόνων τῶν μαθητῶν. Ὅσοι ἐμάνθανον νὰ ἀναγινώσκουν μετὰ τινος εὐχερείας, κατετάσσοντο μεταξὺ τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς διδάσκαλοι ἄλλων. Κορμοὶ δένδρων ἢ λίθοι ἐχρησιμοποιοῦντο ἀντὶ θρανίων! Τόσης δὲ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἀπῆλανον οἱ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε ὁ Κρητικὸς λαός, τιμῆς ἔνεκεν, προετίμα νὰ ὀνομάζη τὰ τέκνα του ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ

1. Ἑλληνικὴ Νομοθεσία, 1833-1875, Θ. Δεληγιάννη—Γ. Ζηνοπούλου.

ἡ διδασκαλικὸν ἐπαγγέλματος τοῦ πατρός. Οὕτω πολλοὶ ἀπώλεσαν τὸ οἰκογενειακὸν των ἐπίθετον καὶ ἔλαβον τὸ τόσον ἀφθονοῦν ἐν Κρήτῃ ἐπώνυμον Παπαδάκης, Δασκαλάκης. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 καὶ τὸν τριετῆ ἀγῶνα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ἐναντίον τῆς Πύλης, ἐχορηγήθησαν ὠρισμένα προνόμια εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Εἰς διάφορα ἐπαρχιακὰ κέντρα, πόλεις καὶ χωριά, ἰδρύθησαν σχολεῖα, με διδασκάλους οὐχὶ πλέον ἀμαθεῖς ἱερεῖς, ἀλλὰ σπουδάσαντας εἰς τὴν ἐλευθέρην Ἑλλάδα, με καλύτερα προγράμματα. Εἰσήχθη ἡ διδασκαλία Ἱστορίας, Γεωγραφίας, Φυσικῆς καὶ Μαθηματικῶν. Ἡ φιλομάθεια τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὰ γράμματα ὠδήγησεν εἰς τὴν ἰδρύσιν ὠρισμένων Ἑλληνικῶν Σχολείων, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν τῇ Ἡπειρωτικῇ Ἑλλάδι λειτουργούντων, ἐνὸς ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ, δύο πλήρων Γυμνασίων, ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ἐν Χανίοις, ὡς καὶ δύο ἡμιγυμνασίων, ἐν Ρεθύμῳ καὶ Νεαπόλει, ἠνωμένων μετὰ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Ἑλληνικῶν Σχολείων.

Κατὰ τὸ ἀπὸ τὸ 1866-1878 χρονικὸν διάστημα ἀρκετοὶ Κρητῆς ἔτυχον ἐν Ἑλλάδι Γυμνασιακῆς καὶ Πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως, κατελθόντες δὲ εἰς τὴν νῆσον μετέφερον τὰ φῶτα τῆς Παιδείας καὶ ἐνεψύχωσάν τὸν ταλαιπωρούμενον καὶ ἐγκατεροῦντα Κρητικὸν λαὸν καὶ ἐνίσχυσαν αὐτὸν πρὸς τὰ ἰδεώδη, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπὸ αἰῶνων ἀπέβλεπον καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὁποίων πολλὰκις μέχρι τότε «ἀντήλλαξαν τὸ ἄροτρον διὰ τοῦ ὄπλου». Ἡ ἔλλειψις ὅμως ἐπαρκῶς διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ οἰκονομικῶν πόρων ἀφ' ἑτέρου ἠμπόδισαν τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐξηκολούθησε νὰ ἀποτελῇ τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων, ἐκάστη δὲ μονή, με ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἱστορικὴν Μοῆν τῶν Ἀρκαδίου, ἦτο ἀληθῶς μία Ἐθνικὴ Κιβωτός, ἡ ὁποία διέσωζε τὴν ψυχὴν τοῦ Κρητός, τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑθνους, τὴν Θρησκείαν τῶν πατέρων του, τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς φυλῆς του, τὴν Ἐθνικὴν του τέλος συνείδησιν. Ἄς εἶναι εὐλόγημένον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦτο!

6. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ

Διὰ τῆς Συμβάσεως τῆς Χαλέπας (1878) ἡ Κρήτη ἀπέκτησεν Ἑλληνικὰς Διοικητὰς καὶ ἰδίαν Βουλὴν. Οἱ Βουλευταὶ ἐξελέγοντο ὑπὸ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ των. Τυχοῦσα δὲ Γενικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ι. Φωτιάδου, ἀνδρὸς φιλομούσου καὶ ἐλευθερόφρονος καὶ διὰ τοῦτο με εὐρύτητα πνεύματος ἐφαρμόσαντος τὴν σύμβασιν, ἐκτίησεν ἐλευθερίαν πνεύματος καὶ ἐνεργείας, βουλὴν ἰδίαν, νομοθετοῦ-

σαν ὑπὲρ τοῦ τόπου καὶ κατώρθωσε, πλὴν τῶν ἄλλων, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν φιλομάθειαν τῶν τέκνων αὐτῆς, ἰδρύουσα Δημοτικά Σχολεῖα, Ἑλληνικά, Γυμνάσια.

Εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τῆς νήσου ἀναγράφεται ὑπὲρ τῆς Παιδείας κονδύλιον καὶ ἡ Κρητικὴ Βουλὴ ψηφίζει τὸν πρῶτον Ἑκπαιδευτικὸν Νόμον, δι' οὗ ἰδρύθησαν σχολεῖα, κατώτερα καὶ ἀνώτερα, καὶ ἱερατικά σχολεῖα. Τὴν σύνταξιν τοῦ πρώτου ἐν Κρήτῃ Ἑκπαιδευτικοῦ Νόμου ἡ Κρητικὴ Βουλὴ ἀνέθηκεν εἰς τὸν τότε βουλευτὴν Ἀντώνιον Μιχελιδάκην, Γυμνασιάρχην Νεαπόλεως καὶ ἀργότερον σύμβουλον ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ τῆς Δικαιοσύνης.

Ὁ Νόμος οὗτος περιεῖχε τὰ ἑξῆς Κεφάλαια: 1) Περὶ συστάσεως Σχολείων, διορισμῶν καὶ μισθοδοσίας διδασκάλων καὶ καθηγητῶν, 2) Περὶ ἐφορειῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων, 3) Περὶ ἐξετάσεως διδασκάλων καὶ ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν, 4) Περὶ πόρων, 5) Περὶ Παρθεναγωγείων, 6) Περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως τῶν ἐχόντων ἡλικίαν 6-12 ἐτῶν.

Διὰ διαφόρων ἐγκυκλίων ὁ I. Φωτιάδης συνέστησε τὴν ἀναγραφὴν εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν Δήμων διαφόρων χρηματικῶν ποσῶν ὑπὲρ τῆς Δημοτικῆς Ἑκπαιδεύσεως, στατιστικῆς τῶν σχολείων τῆς Κρήτης, καθηκόντων τῶν διδασκάλων κ.λ.π. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1233 τῆ 2-6-1889 Διατάγματος ὁ νέος Γενικὸς Διοικητὴς Ν. Σαρτίνσκι κατήργησε τὸν προηγουμένον νόμον καὶ διήρесе τὰ ἐν Κρήτῃ Χριστιανικά Σχολεῖα εἰς Νηπιαγωγεῖα, Δημοτικά, Ἑλληνικά Σχολεῖα, Γυμνάσια, Παρθεναγωγεῖα. Τὰ Δημοτικά Σχολεῖα διεκρίνοντο εἰς πρότυπα, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια καὶ τριτοβάθμια. Πρωτοβάθμια ἦσαν τὰ ἔχοντα ἄνω τῶν 80 μαθητῶν, δευτεροβάθμια τὰ ἔχοντα ἄνω τῶν 40 καὶ τριτοβάθμια τὰ ἔχοντα ἄνω τῶν 20 μαθητῶν. Ὡς πρότυπον σχολεῖον, εἰς ὃ ἐξεπαιδεύοντο οἱ μὴ πτυχιούχοι δημοδιδάσκαλοι, ἐλειτούργει εἰς τὴν ἔδραν ἐκάστου Νομοῦ ἐν πλήρει τετρατάξιον Δημοτικὸν Σχολεῖον μὲ 4 πτυχιούχους δημοδιδασκάλους.

Οὕτως ἰδρύθησαν τὰ ἑξῆς Χριστιανικά Δημοτικά Σχολεῖα ἀρρένων:

Σχολεῖα	Νομὸς Χανίων	Νομὸς Σφακίων	Νομὸς Ρεθύμνης	Νομὸς Ἡρακλείου	Νομὸς Λασιθίου	Σύνολον
Πρότυπα	1	1	1	1	1	5
Πρωτοβάθμια	14	12	6	4	11	47
Δευτεροβάθμια	31	17	12	26	14	100
Τριτοβάθμια	31	24	36	48	48	187
Σύνολον	77	54	55	79	74	339

Διετηροῦντο τὰ ὑπάρχοντα πλήρη Γυμνάσια ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Νεαπόλει καὶ τὸ ἡμιτελὲς τῆς Ρεθύμνης, ἅτινα πάντα ὄφειλον νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι διατεταγμένα καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ διδασκὰ μαθήματα, τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμόν, καὶ ὠρίζοντο τὰ προσόντα τῶν καθηγητῶν καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ὁ μισθὸς αὐτῶν. Κανονίζονται τὰ περὶ Παρθεναγωγείων, τὰ προσόντα καὶ ὁ μισθὸς τῶν διδασκαλισσῶν. Ἀνατίθεται ἡ ἀνωτάτη Διεύθυνσις τῶν σχολείων ἐκάστου τμήματος εἰς Ἐφορείαν Τμηματικὴν¹, ἧς προεδρεῖε ὁ οἰκετὸς Ἐπίσκοπος. Συνιστῶνται 5 ἑξεταστικαὶ ἐπιτροπεῖαι, ἀνὰ μία ἐν τῇ ἑδρᾷ ἐκάστου τμήματος (Νομοῦ) πρὸς ἑξέτασιν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ ὀρισμὸν τῶν διδασκτικῶν βιβλίων συμφώνως πρὸς τὰ ἰσχύοντα ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Ἑλλάδος. Κανονίζονται τὰ περὶ ἑξετάσεων τῶν σχολείων, τὰ καθήκοντα τῶν Τμηματικῶν Ἐφορειῶν, Δημάρχων, Δημαρχιακῶν παρῆδρων, Γυμνασιαρχῶν, Σχολαρχῶν καὶ διευθυντῶν τῶν προτύπων, εἰς οὓς ἀνετίθετο ἡ ἐπιθεώρησις τῶν κατωτέρων σχολείων.

Λαμβάνεται πρόνοια περὶ στατιστικῆς τῶν σχολείων, ἧτις ἔδει νὰ συντάσσεται ὑπὸ τῶν Ἐφορειῶν καὶ νὰ δημοσιεῖται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως. Κανονίζονται τὰ περὶ ἐγγραφῶν καὶ ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων καὶ ὁ τρόπος τῆς πληρωμῆς τῶν μισθῶν τῶν διδασκάλων.

Κοινοὶ πόροι τῶν σχολείων ὄριζονται οἱ ἑξῆς: α) Τὸ μέρος τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος τῆς Νήσου, β) Αἱ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ψηφιζόμενα ἐκάστοτε πιστώσεις, γ) Τὸ ἡμισυ τῶν ἐτησίων τόκων τοῦ Κοινωφελοῦς Ταμείου, δ) Τὸ $\frac{1}{10}$ τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ τῶν εἰσοδημάτων τῶν δήμων, τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ε) Αἱ κρατήσεις ἐκ τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων, καὶ στ) Τὰ ἐπιβαλλόμενα τοῖς διδασκάλοις πρόστιμα.

Μέση Ἐκπαίδευσις. Διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως αἱ δυσχέρειαι ὁμολογουμένως ἦσαν ὀλιγώτεραι, διότι ὑπῆρχεν ἐκ τοῦ παρελθόντος διδασκτικὸν προσωπικὸν εἰδικῶς πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευασμένον. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ πρώτη Κυβέρνησις τῆς Νήσου τὰ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντα, ἵδρυσεν, ὡς ἔχουσα καὶ νομοθετικὴν ἐξουσίαν, δύο Προγυμνάσια ἰσοδύναμα πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι Ἑλληνικὰ Σχολεῖα καὶ δύο φιλολογικὰ Γυμνάσια, συγχωνεύουσα εἰς

1. Τὰ ἐν τῷ ἱστορικῷ ἀρχεῖῳ τῆς Κρήτης φυλασσόμενα πρακτικὰ δύο τμηματικῶν Ἐφορειῶν τῆς Ἐπαρχίας Ἀποκορώνου (μεριδολόγια διδασκάλων 1-2 1871-5 καὶ 1875-9) ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ διορισμοὶ καὶ αἱ ἀπολύσεις τῶν διδασκάλων ἐγίνοντο ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰς Ἐφορείας, ὁ δὲ μισθὸς τῶν κατεβάλλετο ἐκ τῶν κοινῶν πόρων τῶν σχολείων, περὶ ὧν γίνεται λόγος κατωτέρω, δὲν διαφωτίζουν ὅμως ἀκριβέστερον ἐπὶ τῆς ὅλης ὀργανώσεως τῶν σχολείων.

ταῦτα καὶ τὰ τέως λεγόμενα Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ὥστε ἀπετελέσθησαν ἑπτατάξια Γυμνάσια, τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἀνεγνώρισεν ὡς ὁμοταγῆ τοῖς ἐν τῇ λοιπῇ ἐλευθέρῃ Ἑλλάδι. Οἱ ἀπολυόμενοι ἐκ τούτων ἀκαλύτως ἐνεγράφοντο εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

Ἡ συγχώνευσις αὐτῆ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων μετὰ τῶν Γυμνασίων διετηρήθη ἐπὶ μίαν διετίαν, μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὁποίας ἡ Βουλὴ ἐχώρισε καὶ πάλιν τὰ Γυμνάσια καὶ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ἰδρύσασα 2 Γυμνάσια πλήρη, ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ἐν Χανίοις, καὶ δύο ἡμιγυμνάσια, ἐν Ρεθύμνῃ καὶ ἐν Νεαπόλει, ἠνωμένα μετὰ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Ἑλληνικῶν σχολείων. Ἐκτός τούτων, ἴδρυσεν καὶ ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ ἀνὰ ἐν Ἑλληνικὸν Σχολεῖον καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ Νόμῳ διάταξιν νὰ ἰδρύνωνται Ἑλληνικὰ Σχολεῖα πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν 25 μαθηταὶ διὰ τὴν πρώτην τάξιν καὶ 20 διὰ τὴν δευτέραν. Οὕτως ἔχομεν ἐν Κρήτῃ 23 Ἑλληνικὰ Σχολεῖα. Ἡ Βουλὴ κατὰ τὴν Α' αὐτῆς σύνοδον ἴδρυσεν καὶ 4 ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα, ἀνὰ ἐν ἐν τῇ ἔδρᾳ ἐκάστου Νομοῦ, μὲ τέσσαρας τάξεις, ἐν οἷς διδάσκονται μαθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου καὶ τῆς Α' Γυμνασίου μετὰ τινων μαθημάτων χρησίμων εἰδικῶς εἰς τὰς φοιτώσας μαθητρίας, οἷον ἐργόχειρον, οἰκιακὴν οἰκονομίαν, οἰκιακὴν παιδαγωγικήν.

Ἰδρύθησαν λοιπὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύο Διδασκαλεῖα εὐθύς ἐν ἀρχῇ, οὐχὶ ὅμως αὐτοτελῆ, ἀλλὰ διὰ τῆς προσαρτήσεως εἰς ἐκάτερον Γυμνάσιον ἐνὸς Παιδαγωγικοῦ Τμήματος καὶ διὰ λόγους οἰκονομίας καὶ διὰ λόγους ταχυτέρας παρασκευῆς δημοδιδασκάλων. Οὕτω δὲ οἱ μαθηταὶ τῶν Παιδαγωγικῶν Τμημάτων ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τακτικῶν καθηγητῶν πάντα τὰ μαθήματα τοῦ Γυμνασίου πλὴν τῶν Λατινικῶν, ἀντὶ τῶν ὁποίων ἐδιδάσκοντο ὑπὸ εἰδικῶν καθηγητῶν τὰ τεχνικὰ μαθήματα. Ἀλλὰ, μετὰ διετῆ ἐργασίαν, παρατηρήθη ὅτι ταῦτα δυστυχῶς δὲν ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὸν σκοπὸν τῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Βουλὴ τῶν Κρητῶν κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς Σύνοδον κατήργησε τὰ Παιδαγωγικὰ ταῦτα Τμήματα, τὰ προσηρητημένα τοῖς Γυμνασίοις, καὶ ἴδρυσεν ἐν Ἡρακλείῳ ἴδιον καὶ αὐτοτελὲς Διδασκαλεῖον συνδιδαιτητικὸν μὲ διετῆ φοίτησιν. Εἶναι φανερὸν ὅτι διὰ διετοῦς φοιτήσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταρτισθῶσι τελείως οἱ τρόφιμοι αὐτοῦ, οἵτινες εἰσῆρχοντο μετὰ τὸ πέρασ τῆς Β' Γυμνασιακῆς τάξεως. Τὴν ἀτέλειαν ταύτην ἐθεοράλευσεν ἡ Βουλὴ κατὰ τὴν Βαν αὐτῆς Σύνοδον τοῦ 1903, ἰδρύσασα Διδασκαλεῖον συνδιδαιτητικὸν μὲ τριετῆ φοίτησιν¹, διεπόμενον ὑπὸ τῶν αὐτῶν κανονισμῶν

1. Τὸ διδασκαλεῖον τοῦτο ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1934 ὅτε ἀντικατεστάθη ὑπὸ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὸν Νόμον 5802. Ἐν Χανίοις ἰδρύθη διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 27-7-1923 1/ξίου διδασκαλεῖον (μικτόν), λειτουργήσασα μέχρι τοῦ 1929, ὅτε κατηργήθη διὰ τοῦ Ν. 4358/1929.

καὶ προγραμμάτων ὑφ' ὧν καὶ τὰ ἐν Ἑλλάδι, ἀναγνωρισθὲν δὲ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι τοιαῦτα.

Ἡ Κρητικὴ Πολιτεία καθορῶσα τὴν ἀνάγκην τῆς μορφώσεως ἐγγραμμάτων ἱερέων, ἀνταποκρινομένων εἰς τὸν ὑψηλὸν τὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμόν, ἵδρυσεν ἐν Ἁγίᾳ Τριάδι Κυδωνίας Ἱεροδιδασκαλεῖον, οὗτινος οἱ τρόφιμοι ἔμελλον νὰ χρησιμοποιῶνται καὶ ὡς δημοδιδάσκαλοι, τοῦλάχιστον μέχρι οὗ ἐπιστῇ ὁ κανονικὸς χρόνος τῆς εἰς ἱερεῖς χειροτονίας αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐδιδάσκοντο καὶ ἐκεῖ παιδαγωγικὰ καὶ τεχνικὰ μαθήματα, ὥστε, κυρίως εἰπεῖν, τρία διδασκαλεῖα ἐλειτούργουν ἐν Κρήτῃ κατὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως διειτία, ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας διειτίας καὶ ἐπὶ μακρὸν δύο, τὸ ἐν Ἡρακλείῳ κυρίως διδασκαλεῖον καὶ τὸ ἐν Ἁγίᾳ Τριάδι Ἱεροδιδασκαλεῖον.

Ἴδον καὶ εἰς πίναξ ἐμφαίνων τὸ εἶδος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν σχολείων, διδασκάλων καὶ καθηγητῶν κατὰ τὰ ἔτη¹ 1899 - 1904.

Α'. Κατὰ τὰ ἔτη 1899 - 1901 :

	1899—1900	1900—1901
1) Γυμνάσια	2	2
2) Προγυμνάσια	2	2
3) Ἱεροδιδασκαλεῖον	1	1
4) Δημοτ. Σχολεῖα ἀρρένων	432	306
5) » » θηλέων	70	31
6) Μουσουλμανικὰ δημοτικὰ ἀρρένων	16	10
7) » » θηλέων	5	4

Εἰς ταῦτα ἐδίδασκον : α') κατὰ τὸ ἔτος 1899-1900 : καθηγηταὶ 36, δημοδιδάσκαλοι 603 καὶ δημοδιδασκάλισσαι 125 καὶ ἐφοίτων μαθηταὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις, προγυμνασίοις καὶ ἱεροδιδασκαλείῳ 821, ἐν δὲ τοῖς δημοτικοῖς, ἄρρενες 25.551 καὶ θήλειαι 10.333, β') κατὰ τὸ ἔτος 1900 - 1901 : καθηγηταὶ 37, δημοδιδάσκαλοι 417, δημοδιδασκάλισσαι 79 καὶ ἐφοίτων μαθηταὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις, προγυμνασίοις καὶ ἱεροδιδασκαλείῳ 1137, ἐν δὲ τοῖς δημοτικοῖς, ἄρρενες 21.709 καὶ θήλειαι 6.176.

Β'. Κατὰ τὰ ἔτη 1901 - 1904 :

	1901—02	1902—03	1903—04
1) Γυμνάσια	2	2	2
2) Ἡμιγυμνάσια	2	2	2
3) Ἑλληνικὰ σχολεῖα	17	19	22

	1901—02	1902—03	1903—04
4) Διδασκαλεῖον	1	1	1
5) Ίεροδιδασκαλεῖον	1	1	1
6) Ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα	3	4	4
7) Δημοτικά σχολεῖα ἄρρένων	340	380	446
8) » » θηλέων	40	66	98
9) Μουσουλμανικά δημοτικά ἄρρένων	10	16	18
10) » » θηλέων	4	4	4

Εἰς ταῦτα ἐδίδασκον α') κατὰ τὸ ἔτος 1901-02: καθηγηταὶ 63, ἑλληνοδιδάσκαλοι 16, δημοδιδάσκαλοι 418, δημοδιδασκάλισσαι 82 καὶ ἐφοίτων μαθηταὶ ἐν μὲν τοῖς γυμνασίοις, ἡμιγυμνασίοις, ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ ἀνωτέροις παρθεναγωγείοις, ἱεροδιδασκαλεῖω καὶ διδασκαλεῖω 2.378, ἐν δὲ τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ἄρρενες 23.329 καὶ θήλειαι 6.664. β') κατὰ τὸ ἔτος 1902 - 03: καθηγηταὶ 57, ἑλληνοδιδάσκαλοι 25, διδάσκαλοι τεχνικῶν μαθημάτων 15, δημοδιδάσκαλοι 513, δημοδιδασκάλισσαι 139 καὶ ἐφοίτων μαθηταὶ ἐν μὲν τοῖς γυμνασίοις, ἡμιγυμνασίοις, ἑλληνικοῖς σχολείοις, ἀνωτέροις παρθεναγωγείοις, ἱεροδιδασκαλεῖω καὶ διδασκαλεῖω 3276, ἐν δὲ τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ἄρρενες 24.041 καὶ θήλειαι 7.795 καὶ γ') κατὰ τὸ ἔτος 1903 - 04: καθηγηταὶ 63, ἑλληνοδιδάσκαλοι 32, διδάσκαλοι τεχνικῶν μαθημάτων 10, δημοδιδάσκαλοι 527, δημοδιδασκάλισσαι 121 καὶ φοιτῶσι μαθηταὶ ἐν μὲν τοῖς γυμνασίοις, ἡμιγυμνασίοις, ἑλληνικοῖς σχολείοις, ἀνωτέροις Παρθεναγωγείοις, ἱεροδιδασκαλεῖω 4.504, ἐν δὲ τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ἄρρενες 22.897 καὶ θήλειαι 8.684.

Αἱ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως δαπάναι ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας κατὰ τὰ ἔτη 1899 - 1911 εἶχον ὡς ἀκολούθως:

Ἔτος	Προϋπολογισμὸς Κρητικῆς Πολιτ.	Διατεθὲν		Ἀναλογία ἐπὶ τοῖς %
		ποσὸν	ὑπὲρ	
1899	6.278.999	914.451	Παιδείας Ἱερῆσκ.	14
1900	6.281.277	749.508	» »	12
1901	6.263.195	1.714.814	» Δικαιοσ.	27
1902	4.046.890	1.696.764	» »	42
1903	5.126.601	1.739.626	» »	34
1904	5.640.242	1.649.566	» »	29
1905	4.683.755	1.487.882	» »	32
1906	5.118.078	1.672.505	» »	32
1907	5.905.980	981.041	Παιδείας	16
1908	7.132.126	1.075.962	»	14
1910	6.083.297	1.189.626	»	19
1911	8.567.251	1.329.432	»	15

Ὡς δείκνυται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῶν παντὸς βαθμοῦ ἐκπαιδευτηρίων ἀνέρχεται εἰς 33.173 λαμβανομένου τοῦ μέσου ὄρου τῶν 5 ἐτῶν, ἥτοι πλέον τοῦ 11% ἐπὶ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Κρήτης¹.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὅμως τῆς Κρήτης ἡ ἐπιθυμία τῆς πλήρους καὶ τελείας τῶν Νόμων ἐφαρμογῆς καὶ ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἀκατάσχετος τοῦ Κρητικῆ λαοῦ φιλομάθεια κατέστησαν εὐκολωτέραν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας ἔτος οἱ μαθηταὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀνήλθον εἰς 35.077, ἥτοι εἰς 11% περίπου ἐπὶ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς νήσου, ὅπερ, ἵνα ἐννοήσῃ τις ποίαν σημασίαν ἔχει, ἀρκεῖ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἐφοίτων τότε περίπου 14%, ἐν Ἀγγλίᾳ 15%, ἐν Αὐστρίᾳ 13%, ἐν Βελγίῳ 11%, ἐν Δανιμαρκίᾳ 12%, ἐν Ἑλλάδι 6%, ἐν Ἰταλίᾳ 8%, ἐν Πορτογαλίᾳ 4%, ἐν Βοσνίᾳ 2%, ἐν Ρωσσίᾳ 1%. Μόνον ἐν Νορβηγίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἀνέρχονται εἰς 16 - 17%.

Ὁ Παντελῆς Βαβουλῆς εἰς τὰ τεύχη 4, 5 τοῦ ἔτους 1949 τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ δίδει μίαν εἰκόνα τῶν σχολείων τῆς Κρήτης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας.

Μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα :

Σχολεῖα : Πολὺ ὀλίγα χωρία εἶχαν εἰδικὸ χτίριο. Συνήθως χρησιμοποιοῦνται χτίρια χωρὶς ἀρκετὸ φωτισμὸ καὶ ἀερισμὸ, κάποιον ἰσόγειο, κάποιον σταῦλος ἀχρησιμοποίητος, σὲ ὅποιονδήποτε μέρος τοῦ χωριοῦ ἤθελε βρεθῆ. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ χωρία, ὅπως τὸ Βλάτος, τὸ Κακοδίκι καὶ ἄλλα, ποὺ εἶχαν τὸ διδαχτήριό τους καὶ τὰ θρανία τους (πάγκους 4 μέτρων). Τὸ πιὸ δύσκολο ἦταν νὰ βρεθῆ ὁ δάσκαλος. Ὅσο γιὰ τὸ σχολεῖο καὶ τὰ θρανία, τὰ πράγματα ἐξοικονομοῦνται ὅπως - ὅπως. Κάθε στεγασμένος χώρος ἔκανε γιὰ σχολεῖο καὶ κάθε τράβα ἢ δοκάρη ἢ σανίδι ἢ κορμὸς δένδρου ἔκανε γιὰ θρανίο. Ὅταν ὁ μαθητῆς ἤθελε νὰ γράψῃ γονάτιζε στὸ δάπεδο καὶ χρησιμοποιοῦσε τὸ κάθισμα γιὰ γραφετό. Ὁ δάσκαλος εἶχε τὸ πλεονέκτημα νὰ κάθεται σὲ καρέκλα κοντὰ σ' ἓνα παλιοστράπεζο ἢ κάτι ποὺ ἔμοιαζε μὲ τραπέζι. Τὰ σχολεῖα ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἦταν κοινωτικά. Ἡ κοινότητα φρόντιζε γιὰ τὸ σχολεῖο, γιὰ τὸ δάσκαλο καὶ γιὰ τὴν πληρωμὴν.

« Δάσκαλοι : Δάσκαλος ἔκανε καθένας ποὺ ἤξερε ἀνάγνωσιν, γραφή, τὶς 4 πράξεις τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ νὰ ψάλλῃ στὴν ἐκκλησίᾳ.

1. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Κρήτης ἦτο : α') κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1900 : Χριστιανοὶ 269.319, μωαμεθανοὶ 33.496, ἰσραηλίται 728, σύνολον 303.543. β') κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1912 : Χριστιανοὶ 307.812, μωαμεθανοὶ 27.852, ἰσραηλίται 487, σύνολον 336.151.

Τὸ τελευταῖο μάλιστα προσόν, ἦταν τὸ πῶς ἀπαραίτητο. Πολὺ ὀλίγοι ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ συγκέντρωναν τὰ παραπάνω προσόντα καὶ γι' αὐτό, ὅσοι τὰ εἶχαν, ἔβγαιναν στὴν πλειοδοσία, ἐκτὸς ἂν ὁ δάσκαλος ἤθελε νὰ μένη στὸ χωριὸ του νὰ φροντίζῃ καὶ γιὰ τὴν περιουσία του. Ἡ μεγάλη ἔλλειψη προσοντούχων δασκάλων ἔφερνε πολλές φορές στὴν ἀνάγκη νὰ παίρνουν δασκάλους, ποὺ μόλις κατώρθωναν νὰ διαβάξουν καὶ νὰ γράφουν.

«Μαθήματα - Διδασκαλία: Κάθε δάσκαλος δίδασκε μὲ δική του μέθοδο, ποὺ ἦταν ἐκεῖνη ἀκριβῶς, μὲ τὴν ὁποία διδάχτηκε κι' αὐτὸς ἀπὸ τὸ δάσκαλό του. Μὰ σὲ μερικοὺς εἶχε, φαίνεται, φτάσει σὰ μακρινὸς ἀντίλαλος ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα, ἢ ἀλληλοδιδασχτική μέθοδος. Αὐτοί, γιὰ νὰ θεωροῦνται μοντέρνοι, προσπαθοῦσαν νὰ τὴν ἐφαρμόσουν αὐτοσχεδιάζοντας. Ἐνας στοὺς ἔξι δασκάλους καυχόταν πῶς τὴ γνώριζε καὶ τὴ χρησιμοποιοῦσε. Οἱ καλύτεροι μαθητὲς τῆς τετάρτης τάξης ἔκαναν μάθημα, καθένας σὲ μιὰ ὁμάδα, στοὺς μαθητὲς τῶν δύο μικρότερων τάξεων. Στὴν τρίτη καὶ τετάρτη ἔκανε μάθημα ὁ ἴδιος ὁ δάσκαλος, ἀλλὰ ἀσκοῦσε καὶ στὶς ἄλλες τάξεις τὴ γενικὴ ἐποπτεία, ἔκανε ἔλεγχο στὴν ἐργασία τῶν πρωτοσχόλων κι' ἐλάβαινε τὶς ἀναφορὲς των, γιὰ νὰ τιμωρήσῃ ἐκείνους ποὺ δὲν ἤξεραν, ὅσο ἔπρεπε, τὸ μάθημά των».

«Παιδονομικὰ μέτρα καὶ μέσα. Διαλείμματα γινόταν ἓνα τὸ πρωὶ κι' ἓνα τὸ ἀπόγευμα πρὸ ἢ μετὰ ἢ δὲν ἐπιτρεπόταν καμμιά ἔξοδος γιὰ οἰανδήποτε ἀνάγκη. Ἄν παρουσιαζόταν ἐπείγουσα σωματικὴ ἀνάγκη μποροῦσε νὰ βγῇ κανένας ἔξω, ἀλλὰ παίρνοντας προκαταβολικὰ 3-5 ξυλιὲς στὴν παλάμη. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση ὁ μαθητὴς ἔβγαινε μπροστὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ δασκάλου, ὕψωνε τὸ δάχτυλο καὶ περίμενε νὰ τὸν προσέξῃ ὁ δάσκαλος γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ἐξιτήριο. Ὅταν τύχαινε ὅμως νὰ κοιμᾶται ὁ δάσκαλος καὶ ἡ ἱκανοποίηση ὠρισμένης ἀνάγκης δὲ σήκωσε πιά περισσότερη ἀναβολὴ τότε . . . , ἀλλὰ ὁ μαθητὴς ἐπίμενε νὰ πάρῃ τὸ ἐξιτήριο γιὰ νὰ καθαριστῇ ἔστω καὶ πρόχειρα. Ἄλλοιμονον σ' ἐκεῖνον ποὺ θάβγαινε ἔξω χωρὶς κανονικὴ ἄδεια. Οὔτε μποροῦσε νὰ ὑπολογίζῃ στὴν πιθανότητα νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ δασκάλου, τῶν πρωτοσχόλων καὶ τῶν καλοθελητῶν του. Κάθε παράβαση ἢ παρακοῆ εἶχε σοβαρὲς συνέπειες γιὰ τὸν παραβάτη, τέτοιες, ποὺ θὰ ἦταν ὑπερβολικὰ τολμηρὸς ἐκεῖνος ὁ μαθητὴς, ποὺ θὰ τὶς ἀψηφούσε. Ἀπαγορευμένη ἦταν καὶ ἡ κατασκευὴ σκίτσων στὰ τετράδια ἢ στὴν πλάκα. Κάθε τόσο ἀκούοταν ἢ καταγγελία: «Δάσκαλε αὐτὸς κάνει πλουμάκια». Ὁ καταγγελλόμενος ἔσπευδε νὰ ἐξαφανίσῃ μὲ τὴν γλῶσσα ἢ τὴ παλάμη του ἢ ὅπως ἀλλιῶς μποροῦσε τὰ ἔχνη τοῦ ἐγκλήματος, ποὺ σπάνια τὸ κατόρθωνε».

«Παιδαγωγικὲς τιμωρίες. Πολλὲς φορές ἀκούονταν γονεῖς

νά λένε στο δάσκαλο. «Τὸ πετοῖ καὶ τὰ κόκκαλα γερὰ, δάσκαλε, θέλω». Ἔτσι ὁ δάσκαλος θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ὑποχρεωμένο νὰ παιδαγωγῆσιν τοὺς μαθητές του μὲ τὸ θαυματουργὸ ξύλο, ποῦ «βγήκε ἀπὸ τὴν Παράδεισο». Αὐτὸ ἦταν τὸ πρόχειρο καὶ τὸ πιὸ ἀποτελεσματικό, κατὰ τὴν γνώμη του, μέσο διὰ νὰ φέρῃ τοὺς μαθητές του στοῦ σωστοῦ δρόμο. Ἐύλο λοιπὸν ἀνελέητο ἔπεφτε γιὰ τὴν πιὸ παραμικρὴ ἀφορμὴ στὰ χέρια καὶ στὶς πλάτες καὶ στὰ ψαχνὰ τῶν μαθητῶν. Εἶχε καὶ τοὺς προμηθευτὲς μαθητές, ποῦ τοῦ προμήθευαν σ' ἐπαρκῆ ἀριθμὸ καὶ σὲ καλὴ ποιότητα βέργες—ἀγριολιδοβέργες—γιατὶ δὲν ἐπαρκοῦσαν δυὸ καὶ τρεῖς τὴν ἡμέρα. Πολλὴ συνηθισμένη τιμωρία ἦταν καὶ τὸ γονάτισμα πάνω σὲ μικρὰ πετράδια ἢ σ' ἐλιοκούκουσα, ποῦ θρίσκονταν ἀφθονα στὴν περιοχὴ τοῦ σχολείου ἀπὸ τίς παστὲς ἐληγὲς ποῦ ἔτρωγαν τὰ παιδιὰ τῶν μακρινῶν συνοικιῶν ἢ τῶν γειτονικῶν χωριῶν. Πολλὰ παιδιὰ εἶχαν σχηματίσει μὲ τὴν πολλὴν χρῆσιν τῆς τιμωρίας αὐτῆς προστατευτικὰ τυλώματα στὰ γόνατα ὅπως ἡ καμήλα».

«Οἱ Ἐξετάσεις. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια, οἱ ἐξετάσεις, στοῦ τέλους τῆς σχολικῆς χρονιάς, ἔπαιρναν μεγάλῃ ἐπισημότητα. Στὰ χωριά μάλιστα, ποῦ κατοικοῦσαν οἱ Τούρκοι—ὅπως τὸ δικό μου—ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἦταν κι ἓνα παραπάνω μέσο νὰ ἐπιδείξουν οἱ χριστιανοὶ τὴν ἀνωτερότητά τους. Ἀπὸ πολλὰς μέρες πρωτότερα γίνονταν οἱ σχετικὲς ἐτοιμασίες. Ἐτοίμαζαν ξεροτήγανα, χαλάκια (παξιμαδάκια σταρένια), ἀμύγδαλα, καρύδια καὶ ἄλλα τέτοια φαγώσιμα καὶ τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων πηγαιναν μὲ τὰ καλάθια τους, τίς πανιέρες τους, τὰ σακούλια τους καὶ μὲ τὰ μπουκάλια τὴν τσικουδιά (ρακὴ) καὶ τίς μπουκάλες μὲ τὸ κρασί. Σ' ἓνα τραπέζι γύρω κάθονταν ὁ δάσκαλος, ὁ παπᾶς καὶ οἱ πιὸ γραμματισμένοι τοῦ χωριοῦ, ἂν ὑπῆρχαν τέτοιοι. Οἱ μαθητὲς ἔδβαιναν κατὰ ὀμάδες τάξεων διάβαζαν μερικὲς σειρὲς ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικό, ἔκαναν λίγη τεχνολογία κι' ἔλυον ἀπὸ ἓνα προβληματάκι στὸν πίνακα. Ὅσο ἐξέταζε ὁ δάσκαλος, οἱ ἀπαντήσεις ἦταν εὐστοχες, γιατί ὑπῆρχε κάποια προσυνεννόησι μεταξὺ δασκάλου καὶ μαθητῶν. Αὐτὸ, ἄλλωστε, ἦταν καὶ δικαιολογημένο. Ὅλοι ἔπρεπε σ' ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα νὰ μείνουν εὐχαριστημένοι. Τὰ πράγματα ὅμως μπερδεύαν λιγάκι, ὅταν λάβαιναν μέρος στὴν ἐξέταση καὶ ἄλλοι, μὲ ἀπρόβλεπτες ἐρωτήσεις, μὰ αὐτὸ ἀποτελοῦσε ἐξαιρέση, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ, ἀναγνωρίζοντας τὸ ἄτοπο τῆς παρεμβάσεώς των, ἦταν πολὺ φειδωλοὶ σ' ἐρωτήσεις κι' ἔτσι τὰ πράγματα τέλειωναν ὁμορφα καὶ καλὰ γιὰ ὅλους. Ὅστερα ἀπὸ ἀρκετὲς ὥρες, τέλειωνε ἡ ἀνιάρῃ αὐτὴ ἐξέταση. Τὰ καλάθια καὶ οἱ πανιέρες ξεσκεπάζονταν, τὰ σακούλια ἀνοιγαν κι' ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους τὰ γαργαλιστικὰ πράγματα ποῦ εἶχαν μέσα. Κάπου ἐκεῖ θρίσκονταν κι' ἡ ἀδειανὴ κοφίνα τοῦ δασκάλου, στὴν ὁποία, πλησιάζοντας καθέναν, ἀφῆνε τὸ φόρο τῆς εὐγνωμοσύνης του

Κατά τις βραδινές πιά ώρες ὄλ' αὐτὰ τὰ «καλοχερίδια» μὲ τὴ συνοδεία εὐχῶν καὶ εὐχαριστιῶν εἶχαν διοχετευθῆ καταλλήλως καὶ μὲ χαρὲς καὶ τραγούδια, γιὰ ν' ἀκουστοῦν κι' ἀπὸ τοὺς Τούρκους, γύριζαν στὰ σπίτια τους καὶ μακάριζαν τὰ παιδιά τους, ποὺ δὲ θάμεναν «στραβὰ» σὰν κι' αὐτούς. Τὴν ἄλλη μέρα «συναπόδγαναν» τὸ δάσκαλό τους μὲ συνοδεία ἀγωγιάτη, ποὺ τραβοῦσε ἀπὸ τὸ χαλινάρι ἓνα μουλάρι φορτωμένο μὲ δυὸ μεγάλες κοφίνες. Εὐτυχισμένα δασκαλικά χρόνια».

«Σὰν ἐπίλογος. Μὲ τὰ φτωχὰ αὐτὰ μέσα κατόρθωναν τὰ παιδιά τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νὰ μαθαίνουν ἀνάγνωση καὶ γραφὴ καὶ ἐλάχιστα ἀπ' αὐτὰ νὰ βάλουν τὶς βάσεις γιὰ ἀνώτερη μάθηση. Ἐπαινετὸς ὁ ζῆλος τῶν γονέων των καὶ ἀξιοπρόσεχτες οἱ προσπάθειές των. Ἄξιοι εὐγνωμοσύνης καὶ οἱ δάσκαλοι τῆς ἐποχῆς. Μὲ τὴν μικρὴ τους μόρφωση, μὲ τὰ ἀνύπαρκτα σχεδὸν σχολικὰ μέσα, ἔδιδαν τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευση, ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνοντο, στὰ παιδιά ποὺ τοὺς ἐμπιστεύονταν οἱ στοργικοὶ γονεῖς των. Τὰ παιδαγωγικὰ τους, βέβαια, μέσα, ἔβλαπταν τὸ ἔργο τους, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τοὺς θαρῦνει, δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς θαρῦνη, γιὰτὶ τὸ χρησιμοποιοῦσαν μὲ τὴν πεποίθηση, πὼς αὐτὰ χρειάζονται γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου των. Τὰ παραπάνω γράφτηκαν κυρίως γιὰ νὰ ἐξεικονίσουν μιὰ πραγματικὴ σχολικὴ κατάσταση ὀρισμένης ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μάθουν οἱ μεταγενέστεροι, ὅσοι δὲν γνωρίζουν, τὶς μεγάλες δυσκολίες, ποὺ βρῆκαμ' ἑμεῖς, στὸ δρόμο μας, νὰ μάθωμε δυὸ γράμματα».

7. ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Τὴν 12 Δεκεμβρίου 1898 ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Σούδαν ὁ πρίγκιψ Γεώργιος, ὅστις καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Κρήτης μετ' ἀπεριόριστα δικαιώματα. Παντοῦ εὗρε ἐρείπια καὶ καταστροφάς. Τὰ ὀλίγα σχολεῖα εὗρισκοντο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ ἦσαν τελείως παρημελημένα. Τὰ πάντα ἔλειπον, πίνακες, χάρται, βιβλία, μέσα διδασκαλίας καὶ ὄργανα ἦσαν σχεδὸν ἄγνωστα. Οὔτε μέθοδος, οὔτε τάξις, οὔτε σύστημα διδασκαλίας ὑπῆρχε. Ἐλάχιστοι ἦσαν οἱ διδάσκαλοι, οἱ κεκτημένοι τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα. Οἱ μαθηταὶ ἐφοίτων εἰς τὰ σχολεῖα ὅσας ἤθελον. Καίτοι ὁ Κρητικὸς λαὸς ἐξηκολούθει νὰ ζητῇ, διὰ πανδήμων συλλαλητηρίων καὶ ψηφισμάτων ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως, τὴν ὀριστικὴν καὶ πλήρη ἀποκατάστασιν του, ἡ ἐποχὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἀληθῶς ἀναδημιουργικῆ. Πολλοὶ ἐκ τῶν παλαιότερων ὠνόμασαν τὴν περίοδον αὐτὴν «χρυσὸν αἰῶνα τῆς Κρήτης». Οἱ Κρητῆς ἐπεδόθησαν μετὰ ζήλου καὶ πίστεως εἰς τὸ ἀνορθωτικὸν ἔργον των. Οἱ ἐργάται τοῦ πνεύματος ἤρχισαν συστηματικὴν μελέτην καὶ ἔρρεναν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν τῆς μεγαλονήσου. Πανταχόθεν ἐκυκλοφόρει ἄνεμος ἀναγεννήσεως καὶ πνευμάτων προόδου. Κυβερνήσις ἐκ τῶν Ἐλ. Βενιζέλου, Κ. Φούμη, Ν. Γιαμαλάκη, Μ. Κουνδούρου καὶ Χουσεῖν Γιαννιτσαράκη, ἐπελήφθη τῆς ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως τῆς νήσου, κατήργησε νόμους, ὑπεστήριξε τὴν Γεωργίαν, ἐξέδωκε ἴδιον Κρητικὸν νόμισμα καὶ ἴδρυσεν Κρητικὴν Τράπεζαν. Ὅπως ἰδιαίτερος ἡ Κρητικὴ Πολιτεία ἐμερίμνησε διὰ τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τῶν νέων, διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν. Τὸ σημεῖον τοῦτο ἀκριβῶς ἀποτελεῖ φωτεινὸν παράδειγμα καὶ τιμὴν τῶν Κυβερνητῶν, τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς Κρήτης ὀλοκλήρου. Νόμοι, Διατάγματα, προγράμματα Ἀναλυτικὰ καὶ Ὁρολόγια, κατὰ πολὺ ἀνώτερα τῶν ἐφαρμοζομένων εἰς τὴν Ἑπιρωτικὴν Ἑλλάδα, εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Εἰς τὴν Κρητικὴν Βουλὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πρίγκιψ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ ἀπ' εὐθείας δέκα βουλευτάς, ἠκούσθησαν ἀγορεύσεις καὶ ἀνεπτύχθησαν παιδαγωγικαὶ κατευθύνσεις καὶ θεωρίαι, ὁμοίας τῶν ὁποίων σπανίως ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκπαιδεύσεως μέχρι τότε καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀργότερον ἀνέφερε. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ὁ μεγαλύτερος Ἑλλην πολιτικὸς καὶ δραματιστής, ὁ δημιουργὸς τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ὡς Βουλευτῆς τῆς Κρητικῆς Βουλῆς, ἢ ὡς Ἐπίτροπος (Ἐπιτροπὸς) τῆς Παιδείας ἐν Κρήτῃ, ἢ ὡς σύμβουλος τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀρμοδίους διὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα τῆς μεγαλονήσου «νὰ προβοῦν εἰς ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις οἷας νομίζουσιν ὀρθάς, ἔστω καὶ ἀπομακρυνόμενας τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευτικοῦ καθεστώτος», διότι ἡ Κρητικὴ Κυβέρνησις φαίνεται διατε-

θειμένη νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς γνώμας τῆς Ἐπιτροπῆς. «Συνιστῶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς Δημοτικῆς Παιδείας δι' ἰδρύσεως ἑξατάξιων σχολείων», ἐτόνισεν ὁ Βενιζέλος τὸ 1899!

Ὁ Δ. Γεωργακάκης ἐτόνιζεν ὅτι, ἵνα ἴδῃ ὁ λαὸς τι καλόν, ἡ φοίτησις εἰς τὰ ἑξατάξια σχολεῖα δέον νὰ γίνῃ ὑποχρεωτική. Ὁ Ἐμμ. Γενεράλης προσέθεσε τὸ ἐπιβαλλόμενον πρόστιμον νὰ εἰσπράττεται ἐντὸς 8 ἡμερῶν.

Ἄλλὰ αἱ ἀγορεύσεις τοῦ Α. Μιχελιδάκη εἰς τὴν Κρητικὴν Βουλὴν ἀξίζει νὰ μεταφερθῶσιν ἐνταῦθα ὡς ἔχουν εἰς τὰ πρακτικά τῆς Βουλῆς τοῦ 1901 - 1903.

Ἄγορευσις τῆς 13 Ἰουνίου 1901: «... Εἰς δύο πράγματα πρέπει ἡ νεαρὰ Κρητικὴ Πολιτεία νὰ ἀφιερῶσιν πᾶσαν τὴν προσοχὴν τῆς, εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ πνευματικῶς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ διὰ τοῦ πλοῦτου, νὰ τὸν ἐξανθρωπίσῃ καὶ νὰ τὸν πλουτίσῃ. Ὁ ἐξανθρωπισμὸς θὰ γίνῃ διὰ τῶν σχολείων καὶ διὰ τῆς παιδείας, ὁ δὲ πλοῦτος θὰ προσπορισθῇ εἰς τὴν χώραν αὐτὴν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ διὰ τῆς διαδόσεως καὶ ἐπὶ ἐπιστημονικῶν θάσεων στερεώσεως τῆς γεωργίας.

Εἰς Πολιτεῖαν λοιπὸν ἀξιοῦσαν ὅτι πρέπει νὰ κήδεται καὶ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως καὶ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας ἐνὸς λαοῦ, ἐπιβάλλεται ἡ φροντίς ἵνα πάντα τὰ νεαρὰ δένδρῦλλα, τὰ ὁποῖα εἶναι προωρισμένα νὰ κοσμήσωσι τὸν κήπον αὐτῆς, πάντα νὰ τὰ περιθάψῃ καὶ νὰ τὰ περιποιηθῇ οὕτως, ὥστε πάντα νὰ ἀναπτυχθῶσι κανονικῶς καὶ πάντα νὰ ἀποφέρωσι τοὺς προσδοκωμένους παρ' αὐτῶν καρπούς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα Πολιτεία ἐπομένη εἰς τὰς λαϊκὰς αὐτῆς παραδόσεις, εἰς τὸν κατὰστατικὸν αὐτῆς χάρτην ὥρισεν τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως, διὰ τῆς ὁποίας τὰ νάματα τῆς Παιδείας διαχύνονται καὶ εἰς τὸν ἔσχατον συναικισμὸν, καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην καλύβην τοῦ χωρικοῦ. Ἄλλὰ τὸ συνάλλαγμα τοῦτο εἶναι ἀμφοτεροβαρές, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀλληλόχρεον, διότι ἐν ᾧ ὑποχρεοῦνται οἱ Κρῆτες πολῖται πάντες νὰ στέλλουν τὰ τέκνα των εἰς τὰ σχολεῖα, συνυποχρεοῦται καὶ ἡ Πολιτεία νὰ παρέχῃ εἰς αὐτοὺς τὰ μέσα διὰ νὰ ἀπολαύωσι τοῦ εὐεργετήματος τούτου.

Ἡ φιλομάθεια πάντοτε καὶ ἡ τάσις πρὸς ὑψηλοτέραν πνευματικὴν μόρφωσιν ὑπῆρξε τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλλήνου, οὐδὲ δυνάμεθα οὐδὲ δικαιοῦμεθα ἡμεῖς σήμερον μεμφιμοιροῦντες νὰ καταστειλώμεν ἢ παρατρέψωμεν τὴν εὐγενῆ αὐτὴν κλίσιν. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων καὶ κατὰ τὰς ζοφεράς ἡμέρας τοῦ μεσαιῶνος ἐλήφθη φροντίς περὶ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως τῶν ὁμογενῶν μας, ἐλήφθη φροντίς ἵνα ἀναπτυχθῇ

ἡ διάνοια, ἵνα διεισδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως. Ἐλήφθη φροντίς νῦν, ὅτε ἡ ἐπιστήμη διὰ τῆς αὐξανομένης ἐντάσεως τοῦ φωτός τῆς διαλύει τὰ σκότῃ καὶ ὁ ἀσθενὴς τοῦ ἀνθρώπου ὀφθαλμὸς διεισδύει καὶ εἰς τὸ ἀσύλληπτον ἄτομον καὶ εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ ἀπείρου, ἐλήφθη φροντίς νὰ πολλαπλασιασθῶσιν ἰδίως αἱ γνώσεις τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν.

Καὶ ἡ ἡμετέρα πολιτεία δὲν μετέθη διὰ μιᾶς καὶ ἐξαπίνης εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκόμεθα σήμερον, ἀλλ' ὑπέστη πλείστας δοκιμασίας καὶ θυσίας καὶ μίαν πρὸς μίαν ἀνέβη τὰς βαθμίδας τῆς ἀναπτύξεώς της, ἵνα φθάσῃ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς ἐξελίξεως, εἰς τὸ ὁποῖον εὕρσκεται σήμερον. Γνωρίζομεν δέ, κύριοι, ὅτι δύο εἶναι τὰ στάδια, τὰ ὁποῖα διατρέχει ἡ παιδεία εἰς τοὺς λαοὺς ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς αὐτῶν μορφώσεως. Τὸ πρῶτον στάδιον εἶναι ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ γράμματα θεωροῦνται ὁ σκοπὸς καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποκτᾷ τὰς δεξιότητας ταύτας θεωρεῖται πεπαιδευμένος. Δεύτερον δὲ σημεῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ δυσκολώτερον, εἶναι ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ γράμματα δὲν θεωροῦνται πλέον σκοπὸς, ἀλλὰ μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου πλουτίζεται τὸ πνεῦμα, ἐξευγενίζεται ἡ καρδιά, ἀναπτύσσεται τὸ λογικόν, διεισδύει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, ἀποκτᾷ τέλος τὴν κοινωνικὴν ἐκείνην μόρφωσιν, ἡ ὁποία γεννᾷ τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βάση καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἀνεξαρτητοῦ λεγομένης ἠθικῆς. Εἰς ποῖον σημεῖον εὕρισκετο ἡ Πατρίς ἡμῶν πρὸ τεσσάρων δεκαετηρίδων γινώσκομεν πάντες. Ἡ μόρφωσις περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν καὶ εἰς τὴν στοιχειώδη τῆς ἀριθμητικῆς γνῶσιν. Ὁ γινώσκων τότε τὴν ὀκτάηχον, τὸ ψαλτήριον καὶ τὸ ἀνθολόγιον καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐλογάριαζε τὸ λάδι τοῦ καὶ τὸ χαροῦπι, τὸ ὁποῖον ἐπώλει, ἐθεωρεῖτο πεπαιδευμένος. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ αὕτη παρῆλθε καὶ ἤδη πρόκειται εἰς ἡμᾶς μέγιστον πρόβλημα, κύριοι, καὶ σπουδαιότατον, τοῦ ὁποῖου τὴν ἐπίλυσιν ὀφείλομεν νὰ ἐπιδιώξωμεν.

Εἶχον τὸ εὐτύχημα ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1894 νὰ διδάξω εἰς τὴν πατρίδα μου. Ὅτε τὸ πρῶτον εἰς τὰ 1870 κατῆλθον εἰς τὴν Κρήτην ὡς καθηγητής, δὲν ὑπῆρχε καμμία γυμνασιακὴ τάξις, δημοτικὰ σχολεῖα εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπῆρχον ἐλάχιστα καὶ μόνον τρία ἑλληνικὰ σχολεῖα ὑπῆρχον εἰς τὰς τρεῖς πόλεις τῆς Κρήτης. Ἄλλ' ἀπὸ τότε, ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1878, ἤρξατο ἡ ἐγκαθίδρυσις τῶν Μουσῶν εἰς τὴν Κρήτην. Ἄς εἶναι, Κύριοι, εὐλογημένη ἡ μνήμη πάντων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπροικοδότησαν τὰς μονὰς τῆς Κρήτης μετὰ τὰ κτήματα, τὰ ὁποῖα τώρα ἔχουσιν, ἅς εἶναι εὐλογημένοι οἱ μοναχοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ θυσίαν τῆς ζωῆς των καὶ μετὰ τόσας κακουχίας γῦξῃσαν τὰς ἰδιοκτησίας τῶν μονα-

στηρίων, διότι αὐτὰ τὰ κεφάλαια, τὰ ὅποια ἐπορίζομεθα ἐκ τῶν μονῶν τότε, ἐχρησίμευσαν ὡς πρώτη ἀφετηρία τῆς δημιουργίας σχολείων - δύο τάξεων τοῦ γυμνασίου, ἑλληνικῶν σχολείων τινῶν καὶ πολλῶν δημοτικῶν σχολείων εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας.

Ἄλλ' ἐπῆλθεν ἡ πολιτικὴ μεταβολὴ τοῦ 1878, ὁπότε ἐτύχομεν αὐτονομίας, καὶ τότε ἡ πολιτεία ὑπεχρεώθη νὰ συνεισφέρῃ ἀναλόγως καὶ διὰ τὴν παιδείαν, ἀπὸ τότε δὲ κυρίως ἄρχεται ἡ ἐπὶ τὰ πρόσω τῆς παιδείας διαρρυθμίσις. Μὲ ποσὸν ὄχι περισσότερον τῶν 300.000 φράγκων κατ' ἔτος, συνήθως δὲ καὶ ὀλιγώτερον, κατηρτίσαμεν δημοτικὰ σχολεῖα εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς Κρήτης, 337 τὸ ὅλον — περισσότερον κατὰ τέσσαρα ἀπὸ τὰ νῦν ὑπάρχοντα δημοτικὰ σχολεῖα — κατηρτίσαμεν τέσσαρα γυμνάσια πλήρη καὶ τὰ ὅποια, ἃς τὸ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἦσαν πρότυπα τῶν γυμνασίων, καὶ οἱ μαθηταί, οἱ ὅποιοι ἀπεφοίτων ἀπὸ τὰ γυμνάσια ταῦτα, μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνεγνωρίζοντο ὅτι ἦσαν μαθηταὶ τῶν γυμνασίων τῆς Κρήτης. Τὰ παρθεναγωγεῖα μας δὲν ἦσαν δημοτικὰ σχολεῖα, ὅπως νῦν, ἀλλ' αἱ τρεῖς ἀνώτεραι τάξεις ἦσαν ὁμολογουμένως ἀνωτέρου παρθεναγωγείου, διότι εἰς αὐτὰς ἐδιδάσκοντο ὑπὸ διδασκάλων οὐχὶ μόνον τὰ στοιχεῖα, ὅπως νῦν, ἀλλὰ καὶ συγγραφεῖς δυσκολωτέρους.

Λοιπὸν, Κύριοι, ἡ παιδεία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤκμαζε. Εἴχομεν ὡς ἄριον ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν διὰ τὰ σχολεῖα τὸν ἀριθμὸν εἴκοσι, καὶ οὕτω καὶ αἱ ἔσχαται κῶμαι συμφώνως μὲ τὸ πνεῦμα τὸ λαϊκὸν ἀπήλαυον τοῦ πλεονεκτήματος νὰ μορφώνωνται τὰ παιδιὰ των. Ὑπῆρχε καὶ τότε τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς παιδείας, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ὁμολογουμένως ὁ καταναγκασμὸς καὶ ἡ προσφιλὴς εἰς τὴν νέαν πολιτείαν μας προσημανία, ἣτις πολλάκις ἐξέκλινεν εἰς ἀπάνθρωπον καὶ ἀπηνῆ χρηματισμὸν ὅπως διόλου ἀσύμμετρον πρὸς τὴν κατάστασιν λαοῦ, ζῶντος εἰσέτι ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων. Ἐν πρᾶγμα, Κύριοι, μόνον ἔλειπεν εἰς τὴν πολιτείαν μας, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Δὲν ὑπῆρχεν ἐργαστήριον, τὸ ὅποιον νὰ παράγῃ διδασκάλους τεχνικούς, δὲν ὑπῆρχε διδασκαλεῖον, παρὰ μόνον οἱ μαθηταὶ ἀποφοιτῶντες οἱ μὲν ἐκ τῆς πρώτης, οἱ δὲ ἐκ τῆς δευτέρας, οἱ δὲ ἐκ τῆς τρίτης, οἱ δὲ ἐκ τῆς τετάρτης τάξεως ἐχρησίμευον ὡς διδάσκαλοι. Λοιπὸν τὸ πρῶτον μέλημα, τὸ ὅποιον ἐπεβάλλετο εἰς τὴν νεωτέραν πολιτείαν μας, ἦτο ἡ ἔβρσις τοιοῦτου ἐργαστηρίου. Δυστυχῶς τὸ τοιοῦτον δὲν ἐγένεν, ἀλλ' οἱ ἄρμόδιοι ἐνόμισαν ὅτι τοιοῦτον ἐργαστήριον ἠδύνατο νὰ ἀναπληρωθῇ ὑπὸ τῶν δύο παιδαγωγικῶν τμημάτων, τὰ ὅποια προσηρτήθησαν εἰς τὰ δύο γυμνάσια τῆς Κρήτης. Ὅτι Κύριοι, τὰ τμήματα ταῦτα δὲν δύνανται ποτὲ νὰ εὐδοκίμησωσιν, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν ἑλλειψιν εἰδικοῦ διδασκαλείου θὰ τὸ ἐννοήσετε ἐκ τῆς παρομοιώσεως ταύτης.

Τὸ γυμνάσιον εἶναι ὡς ἓν δένδρον μέγα, εἰς πλάτανος, ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ὁποίου ἐθέσαμεν ἓν μικρὸν δενδρύλλιον, τὸ ὅποιον καταπνιγόμενον ὑπὸ τὴν σκιάν του οὐδέποτε θά εὐημερήσῃ. Εἰς τοῦτο προσετέθη ἔτι δὲν ἐλήφθη οὐδεμία φροντίς διὰ τὸ παιδαγωγικὸν τοῦλάχιστον τμήμα τοῦ Ἑρακλείου, ἵνα διδαχθῶσι τὰ τεχνικὰ μαθήματα. Διὰ τοῦτο τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὅποια μᾶς παρήγαγον τὰ δύο ταῦτα παιδαγωγικὰ τμήματα, ἦσαν εὐτελέστατα, διότι ἀντὶ δαπάνης δώδεκα χιλιάδων τὸ ἔτος μόλις δύο διδάσκαλοι ἐξήλθον ἀπὸ τὸ παιδαγωγικὸν τμήμα τῶν Χανίων, τρεῖς δὲ ἄλλοι ἀπὸ τὸ τοῦ Ἑρακλείου. Ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος δὲν ἐξεπληρώθη ἔπως ἔπρεπεν, διότι ἐδῶ μὲν, εἰς τὰ Χανιά, ἔπως ἤκουσα, ἔγιναν ἐλάχισται παιδαγωγικαὶ ἀσκήσεις—δηλαδὴ ἴσια-ἴσια ἢ σπουδαιότερα διδασκαλία, διότι ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία ἄνευ πειραμάτων εἶναι μηδὲν—εἰς δὲ τὸ Ἑράκλειον οὐδαμῶς ἔγιναν. Ἀναγράφεται εἰς τὸν νόμον ἔτι οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῆς Γεωργίας ὑποχρεοῦνται νὰ διδάσκωσι γεωργικὰ μαθήματα εἰς τὰ τμήματα αὐτὰ τὰ παιδαγωγικά. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἔγινεν οὔτε ἐν Χανίοις, οὔτε ἐν Ἑρακλείῳ. Ἰσια-ἴσια ἦτο ἡ μόνη περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν ἠδυνάμεθα νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἐκ τῶν γνώσεων τῶν ἐπιθεωρητῶν τούτων καὶ νὰ ἀποδείξωμεν τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαραίτητον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἐκ τῶν ὑπαλλήλων ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀδρότατα μισθοδοτεῖ ἡ πολιτεία. Οἱ ἐπιθεωρηταί, Κύριοι, τῆς γεωργίας εἶναι ἀναγκασιότατοι κατὰ τοῦτο, καθ' ὅσον δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδάσκαλοι τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν. Εἰς οὐδενὸς τὸν νοῦν ἐπῆλθεν ἔτι πρῶτιστον καθήκον τῶν ἐπιθεωρητῶν αὐτῶν τῶν γεωργικῶν εἶναι νὰ προσκαλῶσι τοὺς χωρικοὺς καθ' ὅρισμέναις ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος, κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας π.χ., κατὰ τὰς ὁποίας νὰ διδάσκωσι τοὺς χωρικοὺς τὰ στοιχεῖα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς γεωργικῆς προόδου, ἤτοι τὴν διαλογὴν τῶν σπόρων—τὸ ὅποιον κυρίως εἶναι τὸ σπουδαιότερον διὰ τὸν γεωργὸν—τὴν παρασκευὴν τῶν λιπασμάτων καὶ τὴν χρῆσιν ἰδίως τῶν νεωτέρων ἀρότρων. Λοιπὸν οὔτε τοῦτο ἐγένετο.

Ὁ νέος νόμος καλῶς ποιῶν διατάσσει ἵνα εἰς ἕκαστον σχολεῖον ἀγροτικὸν προσαρτηθῇ κῆπος, ἵνα οἱ μαθηταὶ ἀσκῶνται εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας. Σωτηρία ἀληθῶς ἡ διάταξις αὕτη, διότι τὴν χειροτεχνίαν, ἢ ὁποία θεωρεῖται νῦν ὡς παιδευτικὸν μέσον σπουδαῖον, ἀντικαθιστᾷ ἡ γεωργία, διότι διὰ τοῦ τοιοῦτου μέσου εἰς τοὺς νεαροὺς μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων, οἱ ὅποιοι εἶναι πάντες υἱοὶ ἀγροτῶν, θά ἐμβάλληται οὕτως ἀγάπη καὶ κλίσις πρὸς τὴν μεθοδικὴν ἀσκήσιν τοῦ μέλλοντος ἐπαγγέλματός των. Δυστυχῶς οὔτε τοῦτο ἐγένετο, διότι, καθόσον γνωρίζω, εἰς πλείετα σχολεῖα τοῦ Ἑρακλείου δὲν ἰδρῦθησαν τιαυτὰ ἀγροκῆπια.

Τὸ ὄριον τῆς ἡλικίας, Κύριοι, ὁ ἡμέτερος νόμος ὁ ἐπὶ αὐτονομίας, τὸν ὁποῖον πλείστοι ἐκ τῶν νῦν παρισταμένων κυρίων συναδέλφων ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ ψηφίσωσι καὶ νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὁ παλαιὸς αὐτὸς νόμος ὥριζεν ὡς ὄριον ἡλικίας κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ παῖς πρέπει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σχολεῖον τὸ ἑβδομον ἔτος. Διὰ τοῦ νεωτέρου νόμου τὸ ὄριον τοῦτο κτετιβάσθη εἰς τὸ ἕκτον. Τοῦτο εἶναι σπουδαῖον πλημμέλημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κακὰς συνεπείας. Ἐνθυμοῦμαι, Κύριοι, ὅτι ἀνέγνωσα εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μπέν, ἐνὸς διασήμου Ἀγγλοῦ φιλοσόφου, ὅτι ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ τίθεται εἰς τὸ σχολεῖον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πνεῦμα του εἶναι ὥριμον καὶ ἱκανὸν διὰ νὰ δέχεται τὰς ἐξωτερικὰς ἀντιλήψεις, ὡς τοιοῦτο δὲ ὄριον παραδέχεται ὁ σπουδαῖος αὐτὸς ἀνὴρ τὸ ἑβδομον ἔτος.

Λοιπὸν ἡμεῖς, διὰ τοῦ νεωτέρου νόμου ἀντικαταστήσαντες τὸ ἑβδομον ἔτος διὰ τοῦ ἕκτου, ἐπλημμελήσαμεν οὐ μόνον φυσιολογικῶς, ἀλλὰ καὶ κατεστήσαμεν δυσκολώτερον τὸ ἔργον τοῦ δημοδιδασκάλου, διότι εἰς τὸ μικρόν του σχολεῖον ἔχει νὰ κάμῃ μὲ μαθητὰς, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον γράμματα δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ μάθωσιν, ἀλλ' ἀπασχολοῦσι τὴν προσοχὴν του καὶ παρακωλύουσι τὸ διδακτικὸν αὐτοῦ ἔργον. Ἴδιως μάλιστα παρ' ἡμῖν εἰς τοὺς ἀγροτικoὺς πληθυσμούς, ὅπου οἱ παῖδες τῶν χωρικῶν διὰ τὴν γλισχρότητα τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα διαθέτουσι, καὶ κακῶς τρέφονται, καὶ κακῶς ὑποδύονται, καὶ κακῶς ἐνδύονται, καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ οἰκογένεια ἐνὸς χωρικοῦ εἶναι ἥκιστα ἐπιτηδεῖα διὰ νὰ μορφώσῃ ἐνωρίτερον τοὺς παῖδας, εἶναι σφάλμα παῖδα ἕξ ἔτων, συμπληρώσαντα μόλις τὸ πέμπτον ἔτος νὰ τὸν παραλάβωμεν καὶ νὰ τὸν θέσωμεν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον. Ἴσως αὐτὸς θὰ ἦτο κατάλληλος διὰ νὰ ἐδίδοτο εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον ἔνθα ἡ νηπιαγωγὸς θὰ ἦτο ἡναγκασμένη νὰ κάμῃ μερικὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνήκον εἰς αὐτήν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς τροφούς».

Ἀγόρευσις 5-3-1903: Ἀλλά, κύριοι, τὰ δημοτικὰ σχολεῖα παρ' ἡμῖν καὶ διὰ τὸ ἀκατάρτιστον τοῦ πλείστου τῶν διδασκάλων καὶ διὰ τὸ ὀλιγοετὲς τῆς φοιτήσεως, διότι ἡ φοίτησις περιορίζεται παρ' ἡμῖν καὶ λόγῳ οἰκονομίας καὶ διότι δὲν εὐρίσκομεν προσωπικὸν κατάλληλον, περιορίζεται μόνον εἰς τετραετῆ. Εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπάρχουν τὰ λεγόμενα προκαταρτικὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα ἔχουν κύκλον ἑπταετοῦς καὶ ὀκταετοῦς φοιτήσεως, ἐδοκίμασε δὲ ἡ προκατόχος Κυβέρνησις νὰ εἰσαγάγῃ καὶ αὐτὸν τὸν θεσμὸν παρ' ἡμῖν, ὀρμωμένη ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἀρχῆς ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἐμπόρευμά τι, τὸ ὁποῖον δύναται ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους νὰ μεταφερθῇ εἰς τὸ ἄλλο, λησμονοῦσα ὅτι οἱ νόμοι δὲν εἶναι ἐμπόρευμα, ἀλλὰ εἶναι τι πνευματικώτερον τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσαρμύζηται καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας ἐκείνων

αί ὁποῖαι θὰ δεχθοῦν τοὺς νόμους. Λοιπὸν ἢ τότε Κυβέρνησις ἐδημιούργησε τὰ ἐπταετῆ λεγόμενα, σχολεῖα, μετέφερεν ἀπλῶς αὐτὰ ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ἐναυάγησαν πρὶν νὰ συστηθῶσι διότι εἰς τὰ Τετῆ αὐτὰ σχολεῖα εἰς τὴν Εὐρώπην ἀσχολοῦνται τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐκμάθησιν τὴν ἐμπειρικὴν τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι τὴν σήμερον εἶναι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις τῶν ἐθνῶν. Ποῦ θὰ εὐρίσκομεν ἡμεῖς τοιοῦτους διδασκάλους ἐφωδιασμένους μὲ αὐτὰ τὰ προσόντα; Τοῦτο δὲ κατενόησαν καὶ οἱ παῖδες, διότι οἱ πλεῖστοι τῶν παιδῶν εὐθὺς ἀπὸ τὸ τέταρτον ἔτος ἔφευγον ἀπὸ τὰ σχολεῖα αὐτὰ τὰ Τετῆ καὶ ἤρχοντο εἰς τὰς πόλεις καὶ κατετάσσοντο εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα τῶν πόλεων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς προπέρισυ ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ καταργήσωμεν τὰ ἐπταετῆ αὐτὰ σχολεῖα καὶ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἀρχαῖον σύστημα τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, τὸ ὁποῖον καὶ παρ' ἡμῖν πρὸ τοῦ νῦν καθεστῶτος ἐλειτούργει καὶ λειτουργεῖ ἐν Ἑλλάδι. Ἀπόδειξις δὲ ὅτι τὰ ἑλληνικὰ ταῦτα σχολεῖα ἠὺδοκίμησαν εἶναι ἡ ἐξῆς· ὅτι καὶ τὰ εἴκοσι ἑλληνικὰ σχολεῖα τὰ ὁποῖα συνεστήθησαν καὶ τὰ εἴκοσι εἶναι πλήρη, τινὰ ὑπερπλήρη, τὰ δὲ τῶν πόλεων εἶναι διηρημένα εἰς δύο καὶ τρία τμήματα, εἰς τὰ ὁποῖα φοιτῶσι περὶ τοὺς 2.500 μαθητῶν, ὥστε ἀναλογεῖ εἰς μαθητῆς πρὸς ἑκατὸν ἀπὸ τοὺς φοιτῶντας. Τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα εἶναι συμπλήρωμα τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἄνευ αὐτῶν δὲν δύναται εἰς μαθητῆς νὰ κάμῃ ἄλλα καὶ νὰ μεταβῆ ἀπὸ τὴν προκαταρκτικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν τῶν γυμνασίων. Κατηρτίσθη δὲ τοιοῦτοτρόπως τὸ πρόγραμμα τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ὥστε προσεγγίζει πολὺ πρὸς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπταετῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἀλλὰ δυστυχῶς εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τῆς μεθόδου, διότι ἱκανὸς διδάσκαλος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν μεθόδου καλῆς. Τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, αὐτὰ δὲν διαφέρουσι διόλου ἀπὸ τὰ ἐπταετῆ δημοτικά σχολεῖα, τὸ δὲ πρόγραμμα ἐπλουτίσθη τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ ἀποφύγωμεν τὴν σχολαστικὴν ἐκείνην καὶ τὴν ἀποκλειστικότητα, ἡ ὁποία ἐχαρακτήριζε τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ σχολεῖα, διότι εἰς αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα μόνον ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐδιδάσκετο, καὶ ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἐφοίτησαν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα ἑλληνικὰ σχολεῖα θὰ ἐνθυμήσθε ἀκόμη τὴν ἀποκλειστικότητα καὶ τὴν σχολαστικότητα καὶ τὸν φόρτον, ὁ ὁποῖος ἐπήρχετο εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν ἐκείνην τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης. Προσετέθη εἰς τὰ νέα ἑλληνικὰ μας σχολεῖα ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα, προσετέθη ἡ ἰχνογραφία, ἡ ᾠδική, ἡ γυμναστικὴ. Λοιπὸν τὰ ἑλληνικὰ ταῦτα σχολεῖα εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὁ λαός, ὅπως καὶ προτῆτερα σὰς εἶπον, τὰ χρεῖνε ὡς τοιαῦτα, διότι ἤδη ἀριθμοῦνται περὶ τοὺς 2.500 μαθητὰς οἱ ἐν αὐτοῖς φοιτῶντες. Χρησιμεύουσι δὲ διττῶς, τὸ μὲν ὡς προπαρασκευαστικὰ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι σκοποῦσι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ γυμνάσια,

διὰ νὰ μετάσχωσι τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δὲ αὐτοτελῆ καὶ αὐτάρκη εἰς ἐκείνους τοὺς παῖδας—εἶναι δὲ οὗτοι οἱ περισσότεροι—οἱ ὅποιοι ἐνοοῦν νὰ ἐφοδιασθοῦν μὲ γνώσεις περισσοτέρας ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὁποίας ἔλαβον εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τὰς ὁποίας κατόπιν θὰ ἔχη ἡ κοινωνία ἀπὸ αὐτοῦς διὰ νὰ ἐκλέξωσι βιοποριστικὸν τι στάδιον.

Ἐτέραν μεταβολὴν εἰς τὸν νόμον, ἀναγκαίαν ἐπίσης, ἐκάμομεν, τὴν ἔδρυσιν τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων. Πανταχοῦ, Κύριοι, ὅπου φροντίζουσι περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἢ μόρφωσις καὶ παιδαγωγῶν τῶν θηλέων, εἶναι σχεδὸν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὴν παιδευσιν τῶν ἀρρένων. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔχομεν ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσια διὰ τοὺς ἄρρενας, ἔπρεπε νὰ φροντίσωμεν ν' ἀναπτύσσωνται σχετικῶς καὶ τὰ θήλεα, καὶ συνεστήσαμεν τέσσαρα ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα εἰς τὰ ὁποῖα φοιτῶσι 249 μαθητρίαι, εἰς δὲ τὸ παρθεναγωγεῖον Ἡρακλείου, ὡς καὶ πρότερον εἶπον ὑμῖν, θὰ προστεθῆ μία ἀνωτέρα τάξις, εἰς τὴν ὁποίαν, ἐπειδὴ ἐκεῖ εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ διδασκαλείου καὶ εἶναι οἱ καθηγηταὶ οἱ ὅποιοι διδάσκουσι τὴν παιδαγωγίαν, θὰ μεταβαίνωσιν αἱ νεάνιδες ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι προτίθενται νὰ ἐξασκήσωσι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα. Αὐτὴ ἡ προσθήκη θὰ γίνῃ ἐφέτος καὶ θὰ ὑποβληθῆ εἰς τὰς σκέψεις ἡμῶν. Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἔργον, τὸ ὅποιον ἡ προπερυσινὴ Βουλὴ ἔκαμεν, εἶναι ἡ ἔδρυσις διδασκαλείου. Τὸ διδασκαλεῖον, κύριοι, ἡμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ, ὅχι μόνον ὅτι εἶναι τὸ κορυφῶμα ἀλλὰ καὶ βάσις τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι ἀνεῦ διδασκάλων ἱκανῶν καὶ κατηρτισμένων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχωμεν μαθητὰς ἐπίσης ἱκανοὺς καὶ κατηρτισμένους. Ἀντικατεστάθησαν τὰ παιδαγωγικὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα εἶχε δημιουργήσῃ ἡ προκάτοχος κυβέρνησις, ὑπὸ τοῦ διδασκαλείου τὸ ὅποιον προώρισται νὰ ἐφοδιάσῃ πάντα τὰ σχολεῖα τῆς Κρήτης μὲ προσωπικὸν ἄριστον. Τὸ διδασκαλεῖον ἐκεῖνο προπέρυσιν τὸ κατηρτίσαμεν, διαιτέτς, διότι ἐσπεύδομεν ἵνα μίαν ὥραν προτύτερον ἔχωμεν ὕλικὸν δημοδιδασκάλων καλόν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ διαιτέτς αὐτὸ διάστημα ἦτον ἀνεπαρκὲς πρὸς πλήρη διαμόρφωσιν τῶν δημοδιδασκάλων, τὸ νομοσχέδιον τὸ ὅποιον θὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν ψήφον ἡμῶν προσθέτει καὶ ἕτος τρίτον, καὶ τρίτην τάξιν καὶ τότε τὸ διδασκαλεῖόν μας τὸ ὅποιον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι πλήρες, καὶ θὰ παρέχῃ ἀληθεὶς διδασκάλους ἀξίους νὰ κατέχωσι τὴν ὑψηλὴν ταύτην θέσιν... »

Ἴδον καὶ τὰ πορίσματα ἐνὸς ἐκπαιδευτικοῦ συνεδρίου τῆς ἐποχῆς:

1) Νὰ ἰδρυθῶσιν ἀνώτερα δημοτικὰ σχολεῖα παντοῦ ὅπου ὑπάρχει ἱκανὸς ἀριθμὸς μαθητῶν καὶ ὅπου κατηργήθησαν τὰ ἑλληνικὰ, προστιθεμένων δύο τάξεων εἰς τὰς νῦν λειτουργούσας 4 τάξεις τοῦ δημο-

τικοῦ, ἵνα ἐπεκταθῇ ὁ κύκλος τῆς παρεχομένης εἰς τὸν λαὸν ἐκπαιδευσεως.

2) Ἡ φοίτησις εἰς αὐτὰ νὰ εἶναι ὑποχρεωτική.

3) Νὰ διδάσκωσιν εἰς αὐτὰ πτυχιούχοι διδάσκαλοι. Οἱ διευθυνταῖ των νὰ ὑποβάλλωνται εἰς διευθυντικὰς ἐξετάσεις κατὰ τὰ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι διατεταγμένα. Οἱ διδάσκαλοι κατὰ διετίαν νὰ ὑποβάλλωνται εἰς θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἀσκήσεις, ὥστε νὰ βελτιοῦται τὸ ποῖον αὐτῶν ἔτι μᾶλλον.

4) Διὰ νὰ περισταλῇ ἡ πληθώρα τῶν συρρεόντων μαθητῶν εἰς τὴν κλασσικὴν ἐκπαίδευσιν, νὰ ληφθῇ αὐστηρὸν μέτρον τῆς ἀπαγορεύσεως εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῶν ἐξαταξίων σχολείων νὰ κατατάσσωνται εἰς τράξιν ἀνωτέραν τῆς Α' τοῦ ἑπταταξίου γυμνασίου.

5) Εὐφρεῖς καὶ χρηστοὶ μαθηταί, ἀλλὰ καὶ ἄποροι νὰ λαμβάνουν χρηματικὰ βοηθήματα διὰ νὰ δύνανται νὰ σπουδάζουν.

6) Ἀπύλλαγι τῆς τύχης τῶν διδασκάλων ἀπὸ τῆς διακυμάνσεως τῆς πολιτικῆς.

Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις καὶ ὑπὸ τοιοῦτους οἰωνοὺς ἡ Κρήτη εἰσέρχεται εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐλευθέρου ζωῆς της, ἣτις ἤρχισε τὴν 9-12-1898 καὶ διήρκασε δέκα πέντε περίπου ἔτη, μέχρι τοῦ 1913.

8. ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἐπιθυμοῦντες νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην πληρεστέραν εἰκόνα τῶν πραγματοποιηθέντων κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κρητικῆς Πολιτείας (1899 - 1913) ἐκπαιδευτικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ νὰ τὸν βοηθήσωμεν εἰς τὴν μελέτην, ἐκτίμησιν, ἀντιπαραβολὴν καὶ σύγκρισιν, μεταφέρομεν ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, τῆς φυλασσομένης εἰς τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον τῆς Κρήτης, τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ τοὺς σπουδαιότερους τῶν ἐκπαιδευτικῶν Νόμων, οἱ ὅποιοι καὶ ἀποτελοῦν τὸ ἀσφαλέστερον κἀνοπτερον τῆς ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως.

α'. Τὸ Σύνταγμα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας.

ΗΜΕΙΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὑπατος Ἀρμοστής ἐν Κρήτῃ

Κυροῦντες τὸ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως τῶν Κρητῶν ψηφισθὲν Σύν-

ταγμα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας διατάσσομεν τὴν διὰ τῆς ἐπισήμου Ἐφημερίδος δημοσιεύειν αὐτοῦ ὡς ἔπεται :

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

ΚΕΦ. Α΄.

Ἄρθρο 1.—Ἡ νῆσος Κρήτη μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων ἀποτελεῖ ἐντελῶς Ἀυτόνομον Πολιτείαν, κατὰ τοὺς ἀποφασισθέντας ὑπὸ τῶν τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων ὅρους....

Ἄρθρο 21.—Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ἐλευθέρη, ἀρκεῖ ν' ἀσκήται ὑπὸ προσώπων κεκτημένων τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζομένην ἰκανότητα καὶ χρηστότητα, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν δὲ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, ὅσον ἀφορᾷ τὰ χρηστά ἤθη, τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὸ σέβας πρὸς τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας.

Ἡ Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ παρέχεται δωρεάν.

Ἄρθρο 111.—Κατὰ τὸ διετὲς διάστημα πᾶσα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἀνατίθεται εἰς τὸν Ἡγεμόνα, ὅστις, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Συντάγματος καὶ τῆ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τοῦ Συμβουλίου του, θέλει καταρτίσει καὶ θέσει εἰς ἐφαρμογὴν διὰ προσωρινῶν διαταγμάτων, πάντας τοὺς ἀναγκαίους πρὸς λειτουργίαν τοῦ Πολιτεύματος δικαστικούς, διοικητικούς, οἰκονομικούς, στρατιωτικούς, ἐκπαιδευτικούς καὶ ἄλλους νόμους.

Ἄρθρο 113.—Τὴν ὑπὸ τοῦ παρόντος Συντάγματος χρησιμοποιημένην εἰς τὸν Ἡγεμόνα ἐξουσίαν ἀσκεῖ ἡ αὐτοῦ Βασιλικὴ Ὑψηλότης ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος, νῦν Ὑπατος Ἀρμοστής ἐν Κρήτῃ..

Ἄρθρο 114.—Τὸ παρὸν Σύνταγμα θέλει ἰσχύει ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ.

Ἐν Χανίοις τῇ 16 Ἀπριλίου 1899.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

β΄. Ἀριθμὸς Νόμου 42. Διάταγμα.

«Περὶ διοικήσεως καὶ ἐπιθεωρήσεως τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως».

ΚΕΦ. Α΄.

Γενικαὶ διατάξεις.

Ἄρθρο 1.—Ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Θρησκευμάτων Σύμβουλος, ἔχων τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν καὶ διοίκησιν τῆς Δη-

μοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ἀσκεῖ ταύτην διὰ τῶν Διευθυντῶν τῶν παντὸς βαθμοῦ σχολείων, τῶν κατὰ Νομοῦς Ἐπιθεωρητῶν, τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν Ἐπιθεωρητῶν ἀποτελουμένου Ἐπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρ. 2. — Καθ' ἅπασαν τὴν Νῆσον διορίζονται τέσσαρες Νομαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταὶ ἐδρεύοντες ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν Νομῶν, ἧτοι εἰς ἐν τῷ Νομῷ Λασηθίου, εἰς ἐν τῷ Νομῷ Ἡρακλείου, εἰς ἐν τῷ Νομῷ Ρεθύμνης καὶ εἰς ἐν τοῖς Νομοῖς Χανίων καὶ Σφακίων ἐδρεύον ἐν Χανίοις, εἰς δὲ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς ἐδρεύων παρὰ τῇ Ἀνωτέρᾳ Διευθύνσει τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Ἐρησκειμάτων.

Ἄρθρ. 3. — Νομαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταὶ δύνανται νὰ διορισθῶσι μόνον οἱ ἔχοντες διδακτορικὸν δῖπλωμα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου τινὸς καὶ ἐγνωσμένην παιδαγωγικὴν μόρφωσιν.

Ἄρθρ. 4. — Οἱ Νομαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταὶ διορίζονται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Ἐρησκειμάτων Συμβούλου· λαμβάνουσι δὲ μισθὸν 300 δραχ. κατὰ μῆνα.

Ἄρθρ. 5. — Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς ἀνάγκη νὰ εἶναι διδάκτωρ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου τινὸς καὶ νὰ ἔχη εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ὡς καθηγητὴς γυμνασίου τοῦλάχιστον, διορίζεται δὲ δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Ἐρησκειμάτων Συμβούλου λαμβάνων μισθὸν δραχ. 400 κατὰ μῆνα. Τὰ καθήκοννα τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ δύνανται νὰ ἀνατεθῶσι δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Ἐρησκειμάτων, ἐὰν οὗτος ἔχη τὰ διὰ τὸν Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν ἀπαιτούμενα προσόντα λαμβάνει δὲ τότε ἐπιμίσθιον δραχ. 100 κατὰ μῆνα.

ΚΕΦ. Β'.

Περὶ Διευθυντῶν τῶν Ἐκπαιδευτηρίων.

Ἄρθρ. 6. — Οἱ Διευθυνταὶ τῶν παντὸς βαθμοῦ σχολείων ἀμέσως προϊστάμενοι τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ προσωπικῶς ὑπεύθυνοι ὄντες διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Σχολικῶν Νόμων καὶ διαταγμάτων: α) Φροντίζουν περὶ ἐγγραφῶν, ἐξετάσεως καὶ προβιβασμῶν τῶν μαθητῶν συμφώνως τοῖς διατεταγμένοις.

ΚΕΦ. Γ'.

Περὶ Νομαρχιακῶν Ἐπιθεωρητῶν.

Ἄρθρ. 7. — Ἐκαστος Νομαρχιακὸς Ἐπιθεωρητὴς ἔχει τὴν ἄμεσον

ἐποπτεῖαν πάντων τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ τῶν γραμματοδιδασκαλείων ἀρρένων τε καὶ θηλέων τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ Νομοῦ εἰς ὃν ἀνήκει.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ.

Ἄρθρ. 11.—Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητής: α) Ἐποπτεῖ τὰ γυμνάσια, τὰ διδασκαλεῖα καὶ τὰ ἱεροδιδασκαλεῖα, δις τοῦλάχιστον τοῦ ἔτους ἐπισκεπτόμενος αὐτὰ καὶ ἐξετάζων ἂν κατὰ τὰς ἐγγραφάς, ἐξετάσεις προγράμματα, διδακτικὰ βιβλία κ.λ.π. τηρῶνται αἱ διατάξεις τοῦ νόμου.

ΚΕΦ. Ε'.

Περὶ διδασκαλικῶν συνεδρίων.

Ἄρθρ. 14.—Κατὰ τὸ ἄρθρον 8 ἐδ. ιη' τοῦ παρόντος Νόμου ἀπαξ τοῦ ἔτους ἕκαστος Νομαρχιακὸς Ἐπιθεωρητής συγκαλεῖ ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ συνέδριον τῶν διδασκάλων τοῦ νομοῦ.

Ἄρθρ. 15.—Τὰ συνέδρια ταῦτα, ἐν ἡμέραις ἐορτῶν πάντοτε γινόμενα, δὲν δύνανται νὰ διαρκέσωσι πλεόν τῶν πέντε ἡμερῶν κατ' ἀνώτατον ὄριον.

Ἄρθρ. 16.—Ἐν τοῖς κατὰ νομοὺς διδασκαλικοῖς συνεδροῖσι συζητοῦνται μεθοδολογικὰ ἢ παιδαγωγικὰ ζητήματα ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ ὠρισμένα καὶ ὑπὸ τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐγκριμένα, τηροῦνται δὲ πρακτικὰ καὶ τὸ πόρισμα τῶν συζητήσεων ὑποβάλλεται τῷ Ἐποπτικῷ Συμβουλίῳ.

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Περὶ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρ. 23.—Οἱ Νομαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταὶ συνερχόμενοι κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς, τῇ προσκλήσει τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Συμβούλου, ἀποτελοῦσιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον, παρ' ᾧ καθήκοντα Γραμματέως ἐκτελεῖ ὁ καθ' ἡλικίαν νεώτερος τῶν Ἐπιθεωρητῶν.

Ἄρθρ. 24.—Εἰς τὰς συνεδρίας τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου ὀφείλουσι νὰ εἶναι πάντες οἱ Ἐπιθεωρηταὶ παρόντες· κωλύμενον δὲ τινα ἢ ἀσθενοῦντα ἀναπληροῖ τις τῶν ἐν τῷ νομῷ αὐτοῦ καθηγητῶν ἢ διδασκάλων ὑπ' αὐτοῦ ἐγγράφως ὀριζόμενος.

"*Αρθρ. 25.*—Τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον: α) Συντάσσει τὰ προγράμματα καὶ ὁρίζει τὰ διδακτικὰ βιβλία τῶν δημοτικῶν σχολείων διὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος. β) Ἀποφασίζει περὶ πρακτικῶν ἀσκήσεων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ διδασκάλων, ὁρίζον τὸν τόπον, τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν αὐταὶ πρέπει νὰ γίνωνται. γ) Λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὰ πρακτικὰ τῶν διδασκαλικῶν συνεδρίων καὶ τὰς ἐνιαυσίους τῶν Νομαρχιακῶν Ἐπιθεωρητῶν ἐκθέσεις, συντάσσει τὰ ἀναγκαῖα Ἐκπαιδευτικὰ Νομοσχέδια ἢ κανονιστικὰ διατάγματα ἄλλὰ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην προοδεύει μὲν ὁ Σύμβουλος τῆς Ἐκπαιδεύσεως, παρακάθηται δ' ὡς μέλος ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητής.

"*Αρθρ. 26.*—Δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος θέλει κανονισθῆ εἰδικώτερον ἢ λειτουργία τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου.

ΚΕΦ. Ζ'.

Περὶ τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

"*Αρθρ. 27.*—Τὴν ἀνωτάτην σχολικὴν ἀρχὴν ἀποτελεῖ ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Θρησκευμάτων Σύμβουλος.

"*Αρθρ. 28.*—Ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Σύμβουλος: α) Προτείνει τὴν δι' Ἡγεμονικῶν Διαταγμάτων ἴδρυσιν τῶν παντὸς βαθμοῦ ἐκπαιδευτηρίων ἀνὰ πᾶσαν τὴν Νῆσον . . . ια) Προτείνει τὴν δι' ὑποτροφιῶν βράβευσιν ἐξόχως ἐπιμελῶν καὶ εὐφυῶν μαθητῶν καὶ τὴν διὰ χρηματικῶν χορηγημάτων ἐνίσχυσιν τῆς ἐπιτοπίου συγγραφικῆς παραγωγῆς.

Ἐν Χαλέπᾳ τῇ 8 Ἰουλίου 1899.

ΝΙΚ. ΓΙΑΜΑΛΛΑΚΗΣ
Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Μ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ
Κ. ΦΟΥΜΗΣ
Χ. ΓΕΝΙΤΣΑΡΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

γ'. Ἀριθ. Νόμου 82. Διάταγμα.

«Περὶ Ὄργανισμοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως».

ΚΕΦ. Α'.

Εἶδη τῶν Ἐκπαιδευτηρίων.

"*Αρθρ. 1.*—Ἡ Δημοσία Ἐκπαίδευσις ἐν Κρήτῃ διαφεύεται εἰς Κατωτέραν ἢ Δημοτικὴν καὶ εἰς Μέσην ἢ Γυμνασιακὴν.

"*Αρθρ. 2.*—Τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν ἀποτελοῦσι: 1) Τὰ Νη-

πιαγωγεία, 2) Τὰ Δημοτικά Σχολεία, 3) Τὰ Ἀνώτερα Δημοτικά Σχολεία ἢ Ἀνώτερα Παρθεναγωγεία καὶ 4) Τὰ Γραμματοδιδασκαλεία.

Ἐπιθ. 3.—Τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν ἀποτελοῦσι: 1) Τὰ Γυμνάσια, 2) τὰ προσηγημένα τούτοις Διδασκαλεία καὶ 3) τὰ Προγυμνάσια.

ΚΕΦ. Β΄.

Περὶ κατωτέρας ἢ Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσως.

Ἐπιθ. 4.—Τὰ νηπιαγωγεία, εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ἀνήκοντα, ἰδρύνονται ὑπὸ διδασκαλισσῶν πτυχιούχων νηπιαγωγῶν ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς τοῦτο ἄδεια δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος χορηγούμενη.

Ἐπιθ. 5.—Ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις ἐπιδιώκεται ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις παιδῶν, οὕτω συμπληρωσάντων τὸ πέμπτον τῆς ἡλικίας ἔτος, διὰ παιδιῶν, ἁσμάτων, ἀσκήσεως τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθητηρίων, καὶ διὰ καταλλήλων συνδιαλέξεων ἢ διηγήσεων, ἀποκλειομένης πάσης σχολικῆς διδασκαλίας.

Ἐπιθ. 6.—Τὴν κυρίως δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν ἀποτελοῦσι τὰ δημοτικά σχολεία καὶ τὰ ἀνώτερα δημοτικά.

Ἐπιθ. 7.—Ἡ δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις σκοπὸν ἔχει, διὰ διδασκαλίας ἀσκήσεως καὶ ἀγωγῆς ἁρμονικῆς ἀναπτύσσουσα τὰς τε σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, νὰ παρέχῃ τοῖς δι' αὐτῆς παιδευομένοις τὰς βάσεις θρησκευτικῆς, ἠθικῆς, καὶ Ἐθνικῆς μορφώσεως, καὶ νὰ μεταδίδῃ αὐτοῖς τὰς παντὶ ἀνθρώπῳ ἀναγκαίας γνώσεις καὶ δεξιότητας, ὥστε νὰ καθιστᾷ αὐτοὺς πολίτας χρηστοὺς καὶ ἐπιτηδεῖους εἰς τὸν πρακτικὸν βίον.

Ἐπιθ. 8.—Τὰ δημοτικά σχολεία ἔχουσι τέσσαρας τάξεις ἐνιαυσίους, εἰς ἃς κατανέμεται ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν.

Ἐπιθ. 9.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκάλων ὀρίζει ἕκαστοτε τὸ εἶδος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

Ἐπιθ. 10.—Τὰ δημοτικά σχολεία καλοῦνται: α) Τετρατάξια μὲν, ὅταν τῶν 4 τάξεων οἱ μαθηταὶ διδάσκωνται ὑπὸ 4 διδασκάλων ἐν 4 αἰθούσαις, β) Τριτάξια δέ, ὅταν τῶν 4 τάξεων οἱ μαθηταὶ διδάσκωνται ὑπὸ 3 διδασκάλων ἐν 3 αἰθούσαις, γ) Διτάξια, ὅταν τῶν 4 τάξεων οἱ μαθηταὶ διδάσκωνται ὑπὸ δύο διδασκάλων ἐν δυοῖν αἰθούσαις καὶ δ) Μονοτάξια, ὅταν τῶν 4 τάξεων οἱ μαθηταὶ διδάσκωνται ὑπὸ ἑνὸς διδασκάλου ἐν μιᾷ αἰθούσῃ.

Ἐπιθ. 11.—Ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις διδάσκει εἰς μὲν διδάσκαλος, ἂν φοιτῶσι μαθηταὶ μὴ πλείονες τῶν 80, δύο δέ, ἂν φοιτῶσι

πλείονες τούτων, τρεῖς, ἐὰν φοιτῶσι πλείονες τῶν 140 καὶ τέσσαρες, ἂν φοιτῶσι πλείονες τῶν 200, ἀλλ' οὐδεμία τάξις πρέπει νὰ περιλαμβάνη πλείονας τῶν 60 μαθητῶν ἂν δέ που συμβῆ νὰ ἐγγραφῶσι πλείονες, σχηματίζονται δύο ἰσάριθμα τμήματα τῆς αὐτῆς τάξεως.

Ἄρθρ. 12.—Τὰ μονοτάξια δημοτικά σχολεῖα ὑποδιαιροῦνται εἰς πρωτοβάθμια μὲν, ἐὰν ἔχωσι μαθητὰς 60-80, εἰς δευτεροβάθμια δέ, ἐὰν ἔχωσι 30-60.

Ἄρθρ. 13.—Ἐν ταῖς πόλεσι Χανίων, Ρεθύμνης καὶ Ἡρακλείου καὶ ἐν ἐκάστη ἐπαρχιακῇ περιφερείᾳ ἰδρύεται ἀνώτερον δημοτικὸν σχολεῖον ἑπτατάξιον, ὀριζομένης τῆς ἔδρας αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς περιφερείαις δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος ἐπὶ γνωμοδοτήσῃ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ. Καὶ τὰ σχολεῖα τῶν θηλέων ἐν ταῖς εἰρημέναις πόλεσιν, ἐξ ἑπτὰ τάξεων ἐπίσης ἀποτελούμενα, ὀνομάζονται ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα.

Ἄρθρ. 14.—Τὰ ἀνώτερα δημοτικά σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, σκοπὸν ἔχοντα νὰ παρέχωσι εὐρύτεραν καὶ πρακτικώτεραν μόρφωσιν τῆς παρεχομένης ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ἰδρύνονται μόνον ἐὰν ὑπάρχωσι δι' ἐκάστην ἀνωτέραν τῆς Δ' τάξιν 15 τοὐλάχιστον μαθηταί, οἱ δὲ διευθύνοντες αὐτὰ εἶναι πτυχιούχοι Ἑλληνικοῦ τινος Διδασκαλείου ἢ διδάκτορες τῆς Φιλολογίας κατὰ τὴν ἴδρυσιν δ' ἐκάστης τάξεως ἀνωτέρας τῆς Δ' προστίθεται εἰς ἔτι διδάσκαλος.

Ἄρθρ. 15.—Τὰ ἀνώτερα δημοτικά σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα παρέχουσιν ἀπολυτήριον εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἀποφοιτήσωσιν ἐκ τῆς Δ' τάξεως.

Ἄρθρ. 16.—Ἐν ταῖς τρισὶν ἀνωτέραις τάξεσι τούτων ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνη τοὺς 50 ἄλλως ἰδρύεται παράλληλον τμήμα τῆς τάξεως, προστιθεμένου ἐνὸς διδασκάλου.

Ἄρθρ. 17.—Ὅπου οἱ μαθηταί εἶναι ὀλιγώτεροι μὲν τῶν 30, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν 20, ἰδρύνονται γραμματοδιδασκαλεῖα, ἐν οἷς διδάσκει εἰς γραμματοδιδάσκαλος τάδε τὰ μαθήματα: Ἀνάγνωσιν καὶ πραγματογνωσίαν, γραφὴν, ἀριθμητικὴν στοιχειώδη, ἱερὰν ἱστορίαν καὶ κατῆχσιν, στοιχεῖα Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἰδίως τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἐρμηνείαν περικοπῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, πρακτικὰς γνώσεις γεωργίας.

Ἄρθρ. 18.—Τὰ γραμματοδιδασκαλεῖα δὲν δικαιοῦνται νὰ ἐκδίδωσιν ἀπολυτήρια, ἀλλ' οἱ ἐξ αὐτῶν ἐξερχόμενοι μαθηταί κατατάσσονται εἰς ἡν τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἤθελον κριθῆ ἱκανοί.

Ἄρθρ. 19.—Ὅταν πολλαὶ παροικίαι, πλησίον ἀλλήλων κείμεναι,

μακρὰν ἀπέχῳσι τῶν τόπων, ἔνθα εἶναι ἰδρυμένα σχολεῖα, ἰδρύεται ἐν τινι αὐτῶν ἐν κεντρικὸν σχολεῖον. Ἐπίσης, ὅταν πολλὰ χωρία, δικαιούμενα νὰ ἔχῳσι κατωτέρων εἰδῶν σχολεῖα, κείνται πλησίον ἀλλήλων, ἡ δὲ μετάβασις τῶν παιδῶν εἰς τι τούτων εἶναι εὐκολος, ἰδρύεται ἐν αὐτῷ κοινὸν σχολεῖον ἀνωτέρου εἴδους.

Ἀρθρ. 20.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τε τοῖς πόλεσι καὶ ταῖς ἐπαρχίαις ἰδρυθησομένων δημοτικῶν σχολείων καὶ γραμματοδιδασκαλείων, τὸ εἶδος καὶ ἡ ἔδρα ἐκάστου αὐτῶν, ὁρισθήσονται δι' Ἐγχεμονικοῦ Διατάγματος.

ΚΕΦ. Γ'.

Περὶ τῶν διδακτέων μαθημάτων.

Ἀρθρ. 21.—Μαθήματα διδακτέα ἐν τῷ δημοτικῷ σχολεῖῳ εἶναι τάδε: Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν μαθημάτων καὶ τὰ ἐξῆς: α) Τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ συνταγματικοῦ πολίτου, β) τὰ Γεωργικὰ διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία διὰ τὰ θήλα.

Ἀρθρ. 22.—Πάντα τὰ ἀνωτέρω μαθήματα εἶναι ὑποχρεωτικά πλὴν τῆς γυμναστικῆς, ἧς ἀπαλλάσσονται ἐκεῖνοι, ὧν ἡ ὑγεία βλάπτεται ἐξ αὐτῆς κατὰ πιστοποιήσιν ἰατροῦ, καὶ τῶν θρησκευτικῶν, ὧν ἀπαλλάσσονται οἱ ἑτερόδοξοι καὶ οἱ ἑτερόθρησκοι.

Ἀρθρ. 23.—Τὴν Τετάρτην ἐκάστης ἑβδομάδος ἀπὸ τῆς 2ας μ.μ. ὥρας οἱ μαθηταὶ ὀδηγοῦνται ὑπὸ τῶν διδασκάλων εἰς χωρογνωστικὰς καὶ φυσιογνωστικὰς ἐκδρομάς, πλὴν ἂν ὁ καιρὸς κολύη, τότε γίνεται μάθημα Ἰχθυογραφίας καὶ Καλλιγραφίας ἢ Ὀδικῆς, ἐν δὲ τοῖς Παρασκευαίαις ἐργόχειρα.

Ἀρθρ. 24.—Τὸ Σάββατον ἐκάστης ἑβδομάδος, ἢ τὴν Παρασκευὴν ἐκάστης Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, ἀπὸ τῆς 2ας μ.μ. ὥρας ἀναγινώσκονται, ἐρμηνεύονται καὶ ψάλλονται σχετικὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν τροπάρια, ἐρμηνεύονται δὲ καὶ αἱ τῆς ἑορτῆς περικοπαὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἀποστηθίζονται ρητὰ καὶ ἀπολυτικά ἢ τροπάρια ὁσάκις δ' ὁ χρόνος ἐπιτρέπει διδάσκονται καὶ ἐκ τῆς λειτουργικῆς τὰ ἀναγκαϊότατα.

Ἀρθρ. 25.—Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἐπίσημον ἑορτὴν οἱ ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ σχολείου μαθηταὶ ὀδηγοῦνται ἐκ τοῦ σχολείου ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐν τάξει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τε τῷ ἑσπερινῷ καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ.

Ἀρθρ. 26.—Τοὺς κατοικοῦντας ἐκτὸς τῆς ἔδρας τοῦ σχολείου μαθητὰς ὀδηγεῖ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μαθητῆς ἐπὶ τούτῳ ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ὀφείλων νὰ καταγγέλλῃ ἔπειτα τοὺς ἀπουσιάζοντας ἢ ἀκομοῦντας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

"*Αρθρ. 27.*— Ἐκάστῳ δημοτικῷ σχολεῖῳ ἢ γραμματοδιδασκαλεῖῳ προσαρτᾶται κῆπος, ἀγρός, ἢ κτῆμα, ὑπὸ τῆς κοινότητος παραχωρούμενον, ἐν ᾧ οἱ μαθηταὶ ἀσκοῦνται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου εἰς γεωργικὰς ἐργασίας.

"*Αρθρ. 28.*— Οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες ἤθελον παρασκευάσει κἀλλιον τοὺς ἑαυτῶν μαθητὰς εἰς γεωργικὰς ἐργασίας, βραβεύονται κατόπιν διαγωνισμῶν, ὧν αἱ λεπτομέρειαι κανονισθήσονται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως.

"*Αρθρ. 29.*— Ἡ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα φοίτησις ἀρρένων καὶ θηλέων εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἀπὸ τοῦ βου τῆς ἡλικίας ἔτους ἀρχομένου μέχρι του 9ου συμπληρωμένου· συμφοιτῶσι δὲ καὶ θήλεα μετὰ τῶν ἀρρένων, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἴδιον σχολεῖον θηλέων.

"*Αρθρ. 30.*— Ἐν ἀρχῇ ἐκάστου σχολικοῦ ἔτους προσάγονται εἰς τὸ σχολεῖον ἐκεῖνοι οἱ παῖδες ἐκάστοτε, οἵτινες μέχρι τότε ἔχουσι συμπληρώσει τὸ 5ον τῆς ἡλικίας ἔτος.

"*Αρθρ. 31.*— Τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης ἀπαλλάσσονται: α) οἱ φοιτῶντες εἰς ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, β) οἱ διδασκόμενοι κατ' οἶκον ὑπὸ διδασκάλων ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς Πολιτείας τὰ νενομισμένα μαθήματα, γ) παιδία ἠλίθια, κωφάλαλα ἢ τυφλά, δ) οἱ κατοικοῦντες πλέον τῆς 1/2 ὥρας μακρὰν τῆς ἔδρας τοῦ σχολείου, ἐκτιμωμένης τῆς ἀποστάσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωροτοῦ.

"*Αρθρ. 32.*— Ἡ διάρκεια τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως εἶναι τετραετής· ἀλλὰ μαθηταὶ μετὰ τὴν τετραετῆ φοίτησιν ἀνεπαρκῶς παιδευθέντες εἰς τὰ σπουδαιότατα τῶν μαθημάτων, ἢτοι θρησκευτικὰ, ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμητικὴν, παραμένουσιν εἰς τὸ σχολεῖον ἐπὶ ἓν ἔτι ἔτος.

"*Αρθρ. 33.*— Εἰς ἀσθενικοὺς ἢ διανοητικῶς ἀώρους παῖδας δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἢ φοίτησις ἐν ὀψιαιτέρῳ ἡλικίᾳ καὶ ἢ ἐπὶ τινὰ χρόνον διακοπῇ τῆς ἀρξαμένης ἤδη φοιτήσεως, ἐπὶ τῇ βάσει ἰατρικῆς πιστοποιήσεως καὶ κατ' ἔγκρισιν τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωροτοῦ· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ὀφείλουσι πάντως νὰ συμπληρώσωσι τὴν ὅλην σειρὰν τῶν μαθημάτων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

"*Αρθρ. 34.*— Οἱ γονεῖς ἢ κηδεμόνες τῶν παίδων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν ὀφείλουσι νὰ ἀποστέλλωσι τούτους τακτικῶς εἰς τὰ σχολεῖα. Ἀπουσία δ' ἐκ τοῦ σχολείου ἐπιτρέπεται ἐν ἀνάγκῃ, ἂν προηγουμένως ζητηθῇ ἄδεια τοῦ διδασκάλου, ἢ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπουσίαν οἱ γονεῖς, ἢ κηδεμόνες δηλώσωσιν αὐτῷ τὸν λόγον τῆς ἀπουσίας.

Ἄρθρ. 35. — Ἀπουσίαι δικαιολογημέναι θεωροῦνται: α) Ὄταν οἱ μαθηταὶ εἶναι ἀσθενεῖς, β) Ὄταν ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ αὐτῶν ἐπιδημῇ κολλητικὴ ἀσθένεια, καὶ γ) Ὄταν πάσχωσιν οἱ παῖδες ὑπὸ ἐκζεμάτων ἢ ἐλκῶν ἢ ὀφθαλμίας καὶ τῶν ὁμοειδῶν τούτοις νοσημάτων. Κατὰ τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις ὁ διδάσκαλος ἀπομακρύνει ἐκ τοῦ σχολείου τοὺς παῖδας μέχρις ἐξυγιάνσεως.

Ἄρθρ. 36. — Δι' ἀπουσίας προερχομένας ἐξ ἄλλων λόγων οἱ γονεῖς ἢ κηδεμόνες τῶν ἀπουσιαζόντων, α) καλοῦμενοι εἰς τὸ σχολεῖον παρινοῦνται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ ἀναγινώσκονται αὐτοῖς πρὸς ὑπόμνησιν τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν ἄρθρα τοῦ Νόμου, β) ἐν ἐπαναλήψει ἐπιβάλλεται αὐτοῖς πρόστιμον ἀπὸ 10 λεπτῶν μέχρι μιᾶς δραχμῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν

Ἄρθρ. 37. — Ὁ Νομαρχιακὸς Ἐπιθεωρητὴς, ἐπὶ τῇ βίσει καταγγελίας τοῦ διδασκάλου, ὀρίζων τὰ πρόστιμα, παραπέμπει τὸν κατάλογον τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν ἀπουσιαζόντων παιδῶν εἰς τὸν Ἐπαρχον. ὅστις εἰσπράττει ταῦτα διοικητικῶς διὰ προσωπικῆς κρατήσεως μέχρι δύο μηνῶν κατ' ἀνώτατον ὄριον, ἢ δι' ἐκποιήσεως κινητῆς περιουσίας κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων Νόμου.

Ἄρθρ. 38. — Διδάσκαλος ὅστις ἤθελε παραλείπει νὰ καταγγεῖλῃ τῷ Ἐπιθεωρητῇ τοὺς γονεῖς ἢ κηδεμόνας τῶν ἀπουσιαζόντων παιδῶν, καταδικάζεται αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ διὰ τὰς ἀπουσίας προστίμου.

Ἄρθρ. 39. — Ὁ Δήμαρχος μετὰ τοῦ ἱερέως ἑκάστης σχολικῆς περιφερείας καὶ τῶν εἰδικῶν παρῆδρων, συμπράττοντος καὶ τοῦ διδασκάλου, καταρτίζουσι καθ' ἕκαστον ἔτος κατάλογον τῶν μέχρι τέλους Αὐγούστου συμπληρούντων τὸ ἕν ἔτος τῆς ἡλικίας παιδῶν. Οἱ κατάλογοι δ' οὗτοι παραδίδονται τοῖς ἀρμοδίοις διδασκάλοις, πάντως πρὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου.

Ἄρθρ. 40. — Ἐκ τῶν ὑποχρέων εἰς φοίτησιν τοὺς μὴ προσελθόντας εἰς ἐγγραφὴν μέχρι τῆς 15 Σεπτεμβρίου, ἢ μὴ προσεγαγόντας ἀπόδειξιν ὅτι φοιτῶσιν εἰς ἄλλο σχολεῖον, ὁ διδάσκαλος ἐγγράφει γνωρίζων τοῦτο εἰς τοὺς γονεῖς ἢ κηδεμόνας καθ' ἑβδομάδα δὲ πέμπει τῷ Νομαρχιακῷ Ἐπιθεωρητῇ κατάλογον τῶν οὐδαμῶς ἢ ἑλλειπῶς φοιτῶντων, ἵνα ἐνεργηθῶσι τὰ κατὰ τὸν Νόμον.

ΚΕΦ. Ε΄.

Περὶ προσόντων καὶ μισθοῦ τῶν διδασκάλων.

Ἄρθρ. 62. — Διευθύνται ἀνωτέρων δημοτικῶν σχολείων δύνανται

νὰ διορισθῶσι καὶ διδάκτορες τῆς φιλολογίας ἢ προλύται τῆς Θεολογίας μὲ μισθὸν μηνιαῖον δραχμὰς 180.

Ἄρθρ. 63.— Διδάσκαλοι ἢ διδασκάλισσαι, δικαιούμενοι λόγῳ προσόντων νὰ ὑπηρετήσωσι καὶ εἰς κατωτέρας, ὅταν αὐτοὶ ζητήσωσι τοῦτο, αἱ δ' ἐκπαιδευτικαὶ ἀρχαὶ τὸ ἐπιτρέψωσι λαμβάνουσι δὲ τότε μισθὸν κατὰ 20 δραχ. κατώτερον τοῦ μισθοῦ τοῦ βαθμοῦ των. Ἐὰν δ' ἐκπαιδευτικαὶ ἀνάγκαι ἐπιβάλλωσι τοιαύτην τοποθέτησιν, οἱ διοριζόμενοι λαμβάνουσι τὸν μισθὸν τοῦ βαθμοῦ των.

Ἄρθρ. 64.— Ἐν ἐλλείψει δύνανται διδάσκαλοι νὰ ὑπηρετήσωσι καὶ εἰς θέσεις ἀνωτέρας τῶν προσόντων των ἄλλα τότε λαμβάνουσι τὸν μισθὸν τοῦ βαθμοῦ των.

Ἄρθρ. 65.— Ὅταν χηρέυση θέσις τις διορίζεται κατὰ προτίμησιν πτυχιούχοι Διδασκαλείων τοιούτων δὲ μὴ ὑπαρχόντων, διορίζονται καὶ ἐκ τῶν ἄλλων οἱ ἔχοντες ἀνώτερα προσόντα. Ἄλλ' ἐὰν ὑπάρχωσι πλείονες τοῦ ἐνὸς ὑποψήφιοι μὴ πτυχιούχοι διδασκαλείου, τὰ αὐτὰ προσόντα ἔχοντες, γίνεται διαγωνισμὸς καὶ προτιμᾶται ὁ κατὰ τοῦτον κριθεὶς ἀνώτερος.

Ἄρθρ. 66.— Οἱ θέλοντες νὰ διορισθῶσι διδάσκαλοι ἀποτείνονται διὰ τοῦ Νομαρχιακοῦ Ἐπιθεωρητοῦ ἢ καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδύσεως Σύμβουλον, ἐπισυνάπτοντες ἀντίγραφον τοῦ πτυχίου των ἢ τῶν ἀποδεικτικῶν τῶν σπουδῶν των καὶ πιστοποιητικὸν τοῦ χρόνου τῆς προτέρας ὑπηρεσίας των.

Ἄρθρ. 109-116.— (Ἀναφέρονται εἰς τὰς συνεδρίας κ.λ.π. τῶν Συλλόγων τῶν καθηγητῶν τῶν Γυμνασίων κ.λ.π.).

ΚΕΦ. Γ.

Ἄρθρ. 117.— Ἐν ἑκατέρῳ γυμνασίῳ προστίθεται παιδαγωγικὸν τμήμα ἀποτελοῦν τὸ Διδασκάλειον, ὅπερ σκοπὸν ἔχει νὰ παρασκευάζῃ διδασκάλους τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδύσεως θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς προσηκόντως μεμορφωμένους.

Ἄρθρ. 118.— Οἱ κατατασσόμενοι εἰς τὸ Διδασκάλειον ἀνάγκη νὰ εἶναι ὑγιεῖς καὶ ἀρτιμελεῖς, νὰ πιστοποιῆται δὲ τοῦτο ὑπὸ ἱατροῦ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου καλουμένου.

Ἄρθρ. 119.— Ἐν τῷ διδασκαλείῳ διδάσκονται πάντα τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα, πλὴν τῶν Λατινικῶν, προσέτι δὲ καὶ τάδε: 1) Παιδαγωγικὰ μετὰ πρακτικῶν ἀσκήσεων, 2) Γεωπονικά, 3) Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ καὶ 4) Χειροτεχνία.

Ἄρθρ. 120.— Πρὸς διδασκαλίαν τῶν εἰδικῶν διὰ τὸ Διδασκαλεῖον μαθημάτων διορίζεται εἰς καθηγητὴς τῶν Παιδαγωγικῶν διευθύνων καὶ τὰς πρακτικὰς τῶν δοκίμων ἀσκήσεις, εἰς διδάσκαλος τῶν γεωπονικῶν μαθημάτων, εἰς τῶν τεχνικῶν καὶ εἰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἄρθρ. 121.— Καθηγητὴς τῶν Παιδαγωγικῶν διορίζεται διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου σπουδάσας εἰδικῶς τὰ Παιδαγωγικὰ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ πείραν διδασκαλικὴν κεκτημένος ἐπὶ μισθῷ μηνιαίῳ δραχ. 300.

Ἄρθρ. 122.— Τῶν Γεωπονικῶν μαθημάτων διδάσκαλος διορίζεται, ὃ ἔχων προσόντα Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Γεωργίας λαμβάνει δ' ἐπιμισθιον δραχ. 100, ἐὰν ἔχη καὶ ἄλλην δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἢ, ἂν δὲν ἔχη τοιαύτην, μισθὸν δραχ. 150.

Ἄρθρ. 123.— Διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς διορίζεται ἐπὶ ἐπιμισθίῳ μὲν δραχ. 50, ἂν ἔχη καὶ ἄλλην δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἐπὶ μισθῷ δὲ δραχ. 100, ἐὰν δὲν ἔχη τοιαύτην.

Ἄρθρ. 124.— Ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου τῶν τεχνικῶν μαθημάτων ὁρισθήσεται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος.

Ἄρθρ. 125.— Ὁ Καθηγητὴς τῶν παιδαγωγικῶν καὶ διδάσκαλος τῶν τεχνικῶν μαθημάτων δύναται νὰ εἶναι καὶ ἄλλοδαποί.

Ἄρθρ. 126.— Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τοῦ Ἡρακλείου καὶ Χανίων, ἢ ἐὰν εἶναι δύο τοιαῦτα ἐν ἑκατέρᾳ πόλει, τὸ ἕτερον τούτων, θεωρεῖται ὡς πρότυπον προσηρητημένον τῷ Διδασκαλεῖῳ. ἵνα ἐν αὐτῷ ἀσκῶνται, οἱ τρόφιμοι τοῦ Διδασκαλείου εἰς τὸ παιδαγωγικὸν καὶ διδακτικὸν αὐτῶν ἔργον.

Ἄρθρ. 127.— Ἡ κατανομὴ τῶν εἰδικῶν μαθημάτων εἰς τὰς διαφόρους τάξεις τοῦ Παιδαγωγικοῦ τμήματος, τὸ ποσὸν τῶν ὥρων τὸ ἀπαιτούμενον δι' ἕκαστον, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη λεπτομέρεια ἀναγομένη εἰς τὸν ὄργανισμὸν τοῦ Διδασκαλείου, κανονισθήσονται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος.

Γενικαὶ Διατάξεις.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἄρθρ. 128.— Οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι παντὸς βαθμοῦ ἔχουσι τὰ ἑξῆς δικαιώματα: α) Διὰ τοῦ διορισμοῦ τῶν κτῶνται δικαιώματα μονιμότητος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, πλὴν τῶν προσωρινῶς διοριζομένων, ἐφ'

ὅσον διὰ τῆς διαγωγῆς καὶ ἀφοσιώσεως αὐτῶν εἰς τὸ καθῆκον ἀπολαύουσι τῆς ἐκτιμήσεως τῆς προϋσταμένης αὐτῶν ἀρχῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς κοινωνίας, παρ' ἧ ἐργάζονται. β) Ἐχουσι δικαιώματα νὰ λαμβάνωσι τακτικῶς κατὰ τὴν λῆξιν ἐκάστου μηνὸς τὸν ἐν τῷ νόμῳ ὀριζόμενον μισθόν, οἱ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν διδάσκαλοι δικαιοῦνται νὰ ἔχωσι καὶ κατοικίαν δωρεὰν ὑπὸ τῶν κοινοτήτων παραχωρουμένην, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι διωρισμένοι εἰς τὰ χωρία των. γ) Τὰ τέκνα των ἀπαλλάσσονται παντὸς ἐκπαιδευτικοῦ τέλους. δ) Εἰς τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ αὐτῶν πληρῶνεται ἐπὶ ἓνα ἔτι μῆνα ὁ μισθὸς ἐν περιπτώσει θανάτου αὐτῶν.

Ἄρθρ. 129. — Οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι παντὸς βαθμοῦ ἔχουσι τὰ ἑξῆς καθήκοντα: Α'. Ὁ Γυμνασιάρχης ἢ Διευθυντὴς προγυμνασίου ὀφείλει: α) Νὰ ἐκτελῇ τὰς εἰς αὐτὸν ἀπευθυνομένας διαταγὰς τῶν προϋσταμένων σχολικῶν ἀρχῶν καὶ νὰ διαβιβάσῃ πρὸς αὐτὰς τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας. β) Νὰ καταρτίσῃ τὸ πρόγραμμα μετὰ τοῦ Συλλόγου, καὶ νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸ ἐγκαίρως πρὸς κύρωσιν. γ) Νὰ συγκαλῇ τὸν Σύλλογον εἰς συνεδρία. δ) Νὰ ἐκτελῇ ἐγγραφὰς καὶ νὰ ἐκδίδῃ τὰ ἐνδεικτικά, ἀποδεικτικά καὶ ἀπολυτήρια ἐπ' ἰδίᾳ εὐθύνη, τῶν ἀπολυτηρίων συνυπογραφομένων ὑφ' ὄλου τοῦ Συλλόγου. ε) Νὰ κρατῇ τὴν σφραγίδα, νὰ φυλάττῃ τὰ πρακτικά, τὰ δημόσια ἐγγραφα καὶ νὰ τηρῇ τὰ ἐπίσημα βιβλία, ἧτοι μαθητολόγιον, εἰδικὸν ἔλεγχον, γενικὸν ἔλεγχον, βιβλίον πιστοποιητικῶν σπουδῆς, βιβλίον πρακτικῶν, βιβλίον ἀλληλογραφίας καὶ βιβλίον ὑλικοῦ, ἐν ᾧ ἀναγράφονται τὰ διδακτικά ὄργανα, ἐπιπλα καὶ σκευή, βοηθούμενος εἰς τὰς γραφικὰς ταύτας ἐργασίας ὑφ' ἐνὸς ἢ δύο τῶν νεωτέρων καθηγητῶν. στ) Νὰ ἐπιβλέπῃ τὸ οἰκοδόμημα, τὸ ἀρχεῖον, τὴν βιβλιοθήκην, τὰ διδακτικά ὄργανα, καὶ τὰς διαφόρους συλλογὰς, ὧν τὴν ἐπίβλεψιν δύναται νὰ ἀναθέσῃ καὶ εἰς ἀρμοδίους καθηγητὰς. ζ) Ὅσάκις ἐγκρίνη, διακόπτων τὴν παράδοσιν ἐν τινὶ τάξει, νὰ ἐξετάσῃ τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τῶν δεδιδαγμένων, καί, η) νὰ καταγγέλλῃ τουλάχιστον κατὰ τὴν λῆξιν ἐκάστου μηνὸς τοὺς ἄνευ ἀδείας ἀπουσιάζοντας καθηγητὰς, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπουσιῶν αὐτῶν καὶ τοὺς προβαλλομένους λόγους.

Β'. Ὁ τακτικὸς καθηγητὴς ὀφείλει: α) Νὰ τηρῇ τὸν ἔλεγχον τῶν διδασκθέντων μαθημάτων, ὧν ὑπεύθυνος διὰ τὴν τακτικὴν ἐν αὐτῷ ἀναγραφὴν ὑπὸ πάντων τῶν διδασκόντων ἐν τῇ τάξει. β) Νὰ ἀναγράφῃ κατὰ μῆνα τοὺς ἡμερησίους βαθμοὺς καὶ τὰς ἀπουσίας τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς μαθήμασιν, ἐν κοινῷ ἡμερησίῳ ἐλέγχῳ φυλαττομένῳ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου. γ) Νὰ τηρῇ τὸ ποινολόγιον τῆς τάξεως, ἀναγράφων ἐν αὐτῷ ἐκάστοτε τὸ εἶδος τῶν μαθητικῶν παραπτωμάτων, τὸν τόπον καὶ χρόνον καθ' ὃν ταῦτα ἐτελέσθησαν, καὶ τὴν ἐκάστοτε ἐπιβαλλομένην ποινήν· νὰ φροντίσῃ δ' ὅπως μὴ αἰ ὑπὸ

τῶν συνδιδασκόντων ἐν τῇ τάξει ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ ὑπερβαίνουσι τὸ προσήκον μέτρον. δ) Συνεννοούμενος μετὰ τῶν συνδιδασκόντων νὰ φροντίζη, ὅπως αἱ κατ' οἶκον ἐργασίαι τῶν μαθητῶν μὴ ὑπερβαίνουσι τὸ προσήκον μέτρον, ἀλλὰ διανεμῶνται ἀναλόγως εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τῶν ἐργασιῶν τούτων ἀναρτᾶται ἐν ἐκάστη τάξει πίναξ ὁρίζων τὸ ποσὸν καὶ τὸ εἶδος αὐτῶν. ε) Παρὰ τῶν συνδιδασκόντων λαμβάνων πληροφορίας, νὰ ἀναφέρῃ τῷ Γυμνασιάρχῃ ἢ Διευθυντῇ περὶ τῶν μαθητῶν, τῶν λόγῳ ἀπουσιῶν, διαγωγῆς ἢ προόδου χρηζόντων ἰδιαιτέρας μερίμνης. στ) Νὰ ἀνακοινοῖ τοῖς μαθηταῖς τῆς τάξεώς του πᾶσαν διαταγὴν ἐν αὐτοῖς ἀναφερομένων, καὶ ζ) Νὰ ἀναγγέλλῃ τῷ Γυμνασιάρχῃ ἢ Διευθυντῇ πᾶσαν τυχὸν ὑπὸ τῶν συνδιδασκόντων παράλειψιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐν τῇ τάξει ἧς προϊσταται, ὧν διὰ τὴν καθόλου κατάστασιν ταύτης ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ Γυμνασιάρχου ἢ Διευθυντοῦ.

Γ'. Κοινὰ δὲ καθήκοντα ἔχουσι πάντες οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι τάδε: α) Νὰ τηρῶσιν εὐλαβῶς τὰς διατάξεις τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Πολιτείας, τοὺς σχολικοὺς νόμους καὶ τὰς τῶν προϊσταμένων αὐτῶν παραγγελίας καὶ ὁδηγίας. β) Νὰ προσέρχωνται πάντοτε παρεσκευασμένοι δεόντως εἰς τὴν καθ' ἡμέραν διδασκαλίαν, καὶ νὰ παρευρίσκονται εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν κατὰ τὰς ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφόμενας ὥρας, καὶ μῆτε νὰ εἰσέρχονται εἰς τὰς παραδόσεις μετὰ τὴν κεκανονισμένην ὥραν, μῆτε νὰ ἐξέρχονται πρὸ τῆς λήξεως αὐτῆς. γ) Νὰ διδάσκουσι πάντα τὰ μαθήματα πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου προγράμματος παραγγελλόμενα. δ) Νὰ καταγράφωσιν οἱ μὲν καθηγηταὶ μεθ' ἐκάστην ἐβδομάδα, οἱ δὲ διδάσκαλοι μεθ' ἕκαστον μάθημα περίληψιν αὐτοῦ ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῶν διδαχθέντων μαθημάτων. ε) Νὰ τηρῶσιν ἐν τάξει ἡμερησίους ἐλέγχους τῶν ἀπουσιῶν, τῆς προόδου καὶ τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν. στ) Νὰ μὴ εἰσάγωιν εἰς τὴν διδασκαλίαν ἄλλα παρὰ τὰ ἐπισήμως ὁρισμένα βιβλία καὶ νὰ ἀπαγορεύωσιν αὐστηρῶς τὴν χρῆσιν κλειψιτύπων, διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου κυροῦντες τὴν γνησιότητα ὄλων τῶν ἐν χερσὶ τῶν μαθητῶν διδακτικῶν βιβλίων. ζ) Νὰ κηδῶνται τῶν σχολικῶν ὀργάνων, σκευῶν καὶ ἐπίπλων καὶ νὰ καταγράφωσιν οἱ διευθυνταὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ ὑλικοῦ τὰ ἐκάστοτε προστιθέμενα ὑποχρεοῦνται δὲ πάντες ν' ἀντικαθιστῶσι τὰ ἐξ ἀμελείας ἢ ὑπαιτιότητος αὐτῶν φθειρόμενα. η) Νὰ μὴ διδάσκουσι κατ' ἴδιαν πλείονας τῶν 10 ὥρῶν καθ' ἐβδομάδα, μηδὲ μαθητὰς φοιτῶντας εἰς τὰ σχολεῖά των, ἐκτὸς ἐὰν χορηγηθῇ εἰδικὴ πρὸς τοῦτο ἔγγραφος ἄδεια ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ. θ) Νὰ μὴ μεταχειρίζονται τὸ ἀξίωμα των πρὸς πορισμὸν κερδῶν ἀθεμίτων. ι) Νὰ μὴ ἐπιβάλλωσι τοῖς μαθηταῖς ποινὰς ἄλλας παρὰ τὰς ἐν τῷ Νόμῳ ἀναγρα-

φομένας, καὶ ν^ο ἀναγράφωσι ταύτας οἱ Διευθυνταὶ ἢ, ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ προγυμνασίοις, ὁ τακτικὸς καθηγητὴς τῆς τάξεως ἐν τῷ ποιολογίῳ. ια) Νὰ φέρονται πατρικῶς πρὸς τοὺς μαθητάς, ἐν ὁμοιοῖα πρὸς τοὺς συναδέλφους, εὐγενῶς πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ εὐλαβῶς πρὸς τοὺς προῖσταμένους αὐτῶν. ιβ) Νὰ μὴ δημοσιεύωσιν ἐν ταῖς ἑφημερίσιν διατριβὰς ἄνευ ἀδείας τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως, πλὴν ἂν πραγματεύωνται ἐπιστημονικὰ ἢ σχολικὰ ζητήματα κοσμίως καὶ εὐπρεπῶς. ιγ) Νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἐπιμελείας καὶ εὐκοσμίας τῶν μαθητῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν σχολείου. ιδ) Νὰ πέμπωσιν οἱ διδάσκαλοι καθ' ἑβδομάδα εἰς τὸν ἀρμόδιον Ἐπιθεωρητὴν πίνακα τῶν ἑλλιπῶς φοιτῶντων μαθητῶν καὶ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων αὐτῶν. ιε) Νὰ ἀνακοινῶσιν οἱ διδάσκαλοι τῷ Νομαρχικῷ Ἐπιθεωρητῇ τὰ χρήζοντα ἀνακοινώσεως καὶ ἐνοχλούμενοι ἢ πιεζόμενοι ὑφ' οἰουδήποτε νὰ ἐπικαλῶνται τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ. ιστ) Νὰ φυλάττωσιν οἱ Διευθυνταὶ πάντα τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ νὰ τηρῶσι βιβλίον ἀλληλογραφίας. ιζ) Οἱ Διευθυνταὶ ἢ, ἐν μονοταξίοις σχολείοις οἱ διδάσκαλοι νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς γονεῖς ἢ κηδεμόνας τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας ἔγγράφως περὶ τῶν μαθητῶν τῶν ὑστερούντων, λόγῳ διαγωγῆς ἢ προόδου ὑποχρεωτικῶς μὲν ἅπας τοῦ μηνός, ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε, ὅσαςκις ἤθελον κρίνει τοῦτο ἀναγκαῖον. ιη) Νὰ μὴ ἐγκαταλείπωσιν ἄνευ ἀδείας τὴν θέσιν των. ιθ) Νὰ μὴ ἀναμιγνύονται εἰς ἐπιτοπίους πολιτικὰς διαμάχας καὶ κ) Νὰ διάγωσι βίον καθ' ὅλον συνάδοντα πρὸς τὴν σεμνότητα τοῦ ἀξιώματος.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Περὶ ἰεραρχίας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ.

Ἄρθρ. 130.— Διὰ πᾶσαν σχολικὴν ὑπόθεσιν οἱ μὲν δημοδιδάσκαλοι ἀναφέρονται εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ σχολείου των καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸν Νομαρχικὸν Ἐπιθεωρητὴν, ἂν εἶναι ἀνάγκη, οἱ δὲ διευθυνταὶ δημοτικῶν σχολείων καὶ οἱ μονοταξίων διδάσκαλοι εἰς τὸν οἰκείον Ἐπιθεωρητὴν, οἱ ἐν προγυμνασίῳ καθηγηταὶ εἰς τὸν Διευθυντὴν, οἱ ἐν γυμνασίοις καὶ Διδασκαλείοις εἰς τὸν γυμνασιάρχην, οἱ Διευθυνταὶ προγυμνασίων, οἱ γυμνασιάρχαι καὶ οἱ Νομαρχικοὶ Ἐπιθεωρηταὶ εἰς τὸν Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν.

Ἄρθρ. 131.— Οἱ διευθυνταὶ δημοτικῶν σχολείων καὶ προγυμνασίων, οἱ Γυμνασιάρχαι καὶ οἱ Νομαρχικοὶ Ἐπιθεωρηταὶ διαβιβάζοντες κατωτέρων ὑπαλλήλων ἀναφορὰς πρὸς ἀνωτέρους συνοδεύουσι πάντοτε ταύτας δι' ἰδίων ἔγγράφων μετ' ἰδίων περὶ τοῦ περιεχομένου παρηγήσεων, Ὅ δὲ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς πᾶσαν σχολικὴν ὑπόθεσιν

εἰς αὐτὸν ἀναφερομένην ὑποβάλλει τῷ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Συμβούλῳ μετ' ἰδίας γνωμοδοτήσεως.

Ἄρθρ. 132.—Ἐάν τις τῶν καθηγητῶν ἢ διδασκάλων νομίξῃ ὅτι ἔχει εὐλόγα παράπονα ἢ ἀφορμὰς καταγγελίας κατὰ προϊσταμένου αὐτοῦ, ὀφείλει νὰ ἀπευθύνηται εἰς τὸν ἀμέσως προϊστάμενον τοῦ καταγελομένου.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Περὶ μεταθέσεων.

Ἄρθρ. 133.—Οἱ καθηγηταὶ καὶ διδασκαλοὶ μετατίθενται μόνον κατὰ τὰς ἐπομένους περιπτώσεις καὶ πάντοτε μετὰ τὴν λήξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἐὰν μὴ ἐκτάκτως σοβαροὶ λόγοι ἐπιβάλλωσιν εὐθύς τὴν μετάθεσιν: α) Ἄν ζητήσωσι ἀμοιβαίαν μετάθεσιν δύο ὁμοίοβαθοι καὶ ἔγκρινη ταύτην ὁ ἀρμοδίος Ἐπιθεωρητής. β) Ἄν ἡ μετάθεσις ἀποβῆναι ἀναγκαία διὰ νόσον ἐνόρκως βεβαιωθεῖσαν ὑπὸ ἰατροῦ. γ) Ἄν διὰ λόγους ὑπηρεσίας κριθῆ ἔπιβλαβὴς ἢ περαιτέρω διαμονὴ τινος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ προτάσῃ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ. δ) Ἄν ἐκπαιδευτικαὶ ἀνάγκαι ἐπιβάλλωσι τὴν μετάθεσιν καὶ ε) Ἄν προαχθῆ τις εἰς θέσιν ἀνωτέραν.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν.

Ἄρθρ. 134.—Τοῖς παραβαίνουσι τὰ ἐν τῷ παρόντι Νόμῳ διαγραφόμενα καθήκοντα λειτουργοῖς τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐπιβάλλονται, ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων ἐκάστοτε, αἱ ἑξῆς πειθαρχικαὶ ποιναί: α) Ἐπιτίμησις, β) Πρόστιμον, γ) Κράτησις ἀναλόγου μισθοῦ διὰ μιᾶς ἢ πλείονας ἡμέρας, ἃς ἤθελον ἀπουσιάσει ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας ἀρμοδίως χορηγουμένης, δ) Προσωρινὴ ἀπόλυσις, ε) Ὅριστικὴ ἀπόλυσις.

Ἄρθρ. 135.—Ἐκ τῶν ποινῶν τούτων τοῖς μὲν διδασκάλοις τὴν ἐπιτίμησιν καὶ πρόστιμον 3 - 20 δραχ. ἐπιβάλλει ὁ Νομαρχιακὸς Ἐπιθεωρητής, τὴν δ' ἔνεκα ἀπουσιῶν κράτησιν καὶ πρόστιμον 20 - 50 δραχ. ὁ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Σύμβουλος προτάσῃ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ, τοῖς δὲ καθηγηταῖς ἢ ἐπιτίμησις, ἢ ἔνεκα ἀπουσιῶν κράτησις καὶ πρόστιμον 10 - 50 δραχ. ἢ, κατὰ τὰς περιπτώσεις, 50 δραχμῶν μέχρι ἐνὸς μηνιαίου μισθοῦ, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Συμβούλου προτάσῃ τοῦ Γυμνασιάρχου ἢ Διευθυντοῦ ἢ δὲ προσωρινὴ ἀπόλυσις 10 ἡμερῶν μέχρι 3 μηνῶν μετὰ στέρησεως τοῦ μισθοῦ ἐπιβάλλεται τοῖς τε δημοδιδασκάλοις καὶ τοῖς καθηγηταῖς δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος.

Ἄρθρ. 136.—Ὅριστικὴ ἀπόλυσις ἐπιβάλλεται τοῖς καθηγηταῖς καὶ διδασκάλοις: α) Ὅταν παραπεμφθῶσιν ἐπὶ κακουργήματι δι' ὀριστικοῦ βουλεύματος, β) Ὅταν ἐκδοθέντος κατ' αὐτῶν ἐντάλματος συλλήψεως

φυγοδικήσωσιν, γ) "Όταν καταδικασθῶσι τελεσιδικῶς εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν ἢ διὰ πλημμελήματα προβλεπόμενα ὑπὸ τῶν ἄρθρων 22, 456, 461 καὶ 462 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, δ) "Όταν διορισθεῖς τις, ἢ μετατεθεῖς, ἢ προαχθεῖς δὲν ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του ἐντὸς 20 τῶν πολλῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν κοινοποιήσεως τοῦ διορισμοῦ, τῆς μεταθέσεως ἢ τῆς προαγωγῆς, ε) "Όταν ἐκὶ 20 ἡμέρας ἀπόσχη αὐτοβούλως τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων του, καὶ στ) "Όταν τρεῖς τιμωρηθῇ δια προστίμου ἀνωτέρου τῶν 20 δραχ. ἢ δις διὰ προσωρινῆς ἀπολύσεως.

"Αρθρ. 137.— Πᾶσαι αὗται αἱ ποιναὶ ἐπιβάλλονται, ἀφοῦ ὁ κατηγορούμενος κληθῇ εἰς ἀπολογία, ἢν ὀφείλει νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸν ἀρμοδίον Ἐπιθεωρητὴν, ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς πρὸς ἀπολογία διαταγῆς ἢ δὲ ἀπόφασις ἐκδίδεται μετὰ τὴν ἀπολογία του, ἢ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς πρὸς ἀπολογία προθεσμίας.

"Αρθρ. 138.— Ἡ κράτησις μισθοῦ λόγῳ ἀπουσιῶν καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀπόλυσις κατὰ τὰς περιπτώσεις α, β, γ καὶ στ, τοῦ ἄρθρου 136 ἐπιβάλλονται ἄνευ ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου.

"Αρθρ. 139.— Οἱ Νομαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταὶ ὀφείλουσι ν' ἀναφέρωσιν εὐθὺς εἰς τὸν Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν πᾶσαν ὑπ' αὐτῶν ἐπιβαλλομένην ποινὴν.

"Αρθρ. 140.— Πᾶσα ἐπιβληθεῖσα ποινὴ ἀναγράφεται ἐν τῷ Μητρώῳ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἐκπαιδεύσεως, φυλαττομένη ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως.

"Αρθρ. 141.— Εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ προσωρινῶς παυομένου ὀρίζεται ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Συμβούλου, προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ, εἰς καθηγητῆς ἢ διδάσκαλος τοῦ αὐτοῦ σχολείου ἢ ἐξ ἄλλου ἀποσπώμενος, ὅστις λαμβάνει ἐπιμίσηδιον ἐκάστοτε ὀριζόμενον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ὑπερβῇ τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ μισθοῦ τοῦ τιμωρουμένου.

"Αρθρ. 142.— Ἡ ποινὴ τῆς ὀριστικῆς ἀπολύσεως ἐπιβάλλεται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος περιέχοντος καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀπολύσεως.

"Αρθρ. 143.— Ἐὰν ὁ δι' ὀριστικοῦ βουλεύματος παραπεμφθεῖς ἀθωωθῇ, δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀθώωσιν.

"Αρθρ. 144.— Οἱ ἀπολυθέντες δυνάμει τῶν ἔδαφ. β' καὶ γ' τοῦ ἄρθρου 136 οὐδέποτε πλέον ἐπανέρχονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν.

"Αρθρ. 145.— Οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἀπαλλάσσονται τῆς ὑπηρεσίας α) "Όταν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐγένοντο ἀνίκανοι εἰς ἐπιτέλειαν τοῦ ἔργου αὐτῶν, εἴτε ἔνεκα σωματικῆς βλάβης εἴτε ἔνεκα διανοητικῆς διαταράξεως, ἐπὶ προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ στηριζομένη εἰς ἔνορχον πιστοποιήσιν ἱατροῦ, β) "Όταν ὑπερβῶσι τὸ 70ὸν τῆς ἡλικίας ἔτος καὶ γ) "Όταν καταργηθῇ ἡ θέσις, ἢν τέως κατεῖχον.

ΚΕΦ. ΙΕ΄.

Περὶ ἐπισιταῶν καὶ ὑπηρετιῶν.

**Αρθρ. 146—153.*—

ΚΕΦ. ΙΣΤ΄.

Περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν.

**Αρθρ. 154—161.*—

ΚΕΦ. ΙΖ΄.

Σχολικὸν ἔτος καὶ διακοπαί.

**Αρθρ. 162.*— Τὸ σχολικὸν ἔτος ἀπὸ τῆς 20 Αὐγούστου ἀρχόμενον λήγει τῇ 30 Ἰουνίου, διαιρεῖται δὲ εἰς δύο ἑξάμηνα, χειμερινὸν καὶ θερινόν, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τῆς 20 Αὐγούστου ἀρχόμενον λήγει τῇ Τετάρτῃ τῆς Τυροφάγου, τὸ δὲ δεύτερον ἀπὸ τῆς Καθαρᾶς Τρίτης ἀρχόμενον λήγει τῇ 30 Ἰουνίου.

**Αρθρ. 163.*— Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων ἐν πᾶσι τοῖς Ἐκπαιδευτηρίοις ἀρχεται τῇ 5 Σεπτεμβρίου ἀνυπερθέτως κατὰ τὴν ἔναρξιν δὲ τελεῖται Ἁγιασμός καὶ ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς μαθητὰς αἱ ἀναγκαῖαι παραινήσεις καὶ ὁδηγίαι ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου.

**Αρθρ. 164.*— Πλὴν τῶν θερινῶν διακοπῶν, αἵτινες διακοοῦσιν ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου μέχρι τῆς 20 Αὐγούστου, τὰ μαθήματα διακόπτονται καὶ ἐντὸς τοῦ σχολικοῦ ἔτους κατὰ τὰς ἑξῆς ἡμέρας: 1) τὰς Κυριακάς, 2) ἀπὸ τῆς Πέμπτης τῆς Τυροφάγου, μέχρι τῆς Καθαρᾶς Τρίτης, 3) ἀπὸ τῆς Μεγάλης Τετάρτης μέχρι τῆς Δευτέρας τοῦ Θωμᾶ, 4) τῇ ἑορτῇ τῆς Ἀναλήψεως, 5) τῇ Δευτέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, 6) κατὰ τὰς ἑξῆς ἑορτάς: Τῇ 14 Σεπτεμβρίου, τῇ 26 Ὀκτωβρίου, τῇ 21 Νοεμβρίου, τῇ 6 Δεκεμβρίου, ἀπὸ τῆς 24 Δεκεμβρίου μέχρι τῆς 7 Ἰανουαρίου, συμπεριλαμβανομένης, τῇ 30 Ἰανουαρίου, τῇ 25 Μαρτίου, τῇ 23 Ἀπριλίου καὶ τῇ 21 Μαΐου 7) κατὰ τὰς ἑκασταχοῦ τοπικὰς ἑορτάς.

**Αρθρ. 165.*— Καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν παραδόσεων γίνονται διαλείμματα 15 μὲν λεπτῶν τῆς ὥρας μετὰ δίωρον διδασκαλίαν, 10 δὲ μετὰ διδασκαλίαν μιᾶς ὥρας. Κατὰ τὰ διαλείμματα ταῦτα τοὺς μαθητὰς ἐπιτηρεῖ διαδοχικῶς ἕκαστος τῶν διδασκάλων.

**Αρθρ. 166.*— Ὁ χρόνος τῶν θερινῶν διακοπῶν δύναται νὰ μεταβάλληται κατὰ τόπους, προτάσει τῶν ἀρμοδίων Ἐπιθεωρητῶν, συμφώνως πρὸς τὰς ἀγροτικὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων.

**Αρθρ. 167.*— Πρὸ τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου ἑξαμήνου συντάσσεται ὑπὸ τῶν Συλλόγων τῶν καθηγητῶν ἢ διδασκάλων ὥρολόγιον πρόγραμμα

τῶν διδασκῶν μαθημάτων, ὅπερ, ἐπικεκρωμένον ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ἐπιθεωρητῶν, ἀναρτᾶται ἐν τῷ Ἐκπαιδευτηρίῳ.

ΚΕΦ. ΙΗ΄.

Περὶ ἐγγραφῶν, ἀπουσιῶν, καθήκοντων καὶ ποινῶν τῶν μαθητῶν.

γ) Καθήκοντα καὶ ποινάι.

Ἄρθρ. 185.—Οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι: α) Ἐντὸς καὶ ἔκτὸς τοῦ σχολείου νὰ φέρονται κοσμίως καὶ εὐπρεπῶς, β) νὰ πείθωνται ταῖς σχολικαῖς διατάξεσι καὶ ταῖς διαταγαῖς τῶν διδασκάλων ἄνευ ἀντιλογίας καὶ γ) νὰ κήδωνται τῶν διδασκτικῶν ὀργάνων, ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ὑποχρεούμενοι εἰς ἀποζημίωσιν διὰ πᾶσαν βλάβην ὑπ' αὐτῶν προξενουμένην.

Ἄρθρ. 186.—Εἰς μαθητὰς παραβαίνοντας τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα ἐπιβάλλονται αἱ ἑξῆς ποινάι: α) Παραινέσεις, β) Ἐπίπληξις κατ' ἰδίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ, ἥτις ἐνισχύεται ἀναγραφομένη ἐν τῷ ποινολογίῳ ἢ γινομένη ἐνώπιον τῆς τάξεως, ἢ ἐνώπιον τοῦ συλλόγου ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, γ) Ἀπομόνωσις τῶν φιλερίδων ἢ φυλάρων κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως ἢ ἀποπομπὴ τῶν θορυβούντων ἐκ τῆς αἰθούσης, δ) Στέρησις τῆς κατὰ τὰ διαλείμματα ἐλευθερίας ἀπὸ τῶν ποιουμένων κατάχρησιν ταύτης, ε) Στέρησις σχολικοῦ ἀξιώματος, στ) Κράτησις ἐν τῷ σχολείῳ μετὰ τὰς παραδόσεις ἐπὶ 1-2 ὥρας τὸ πολὺ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ τιμωροῦντος καθηγητοῦ ἢ διδασκάλου, ζ) Ἀποβολὴ προσωρινή, η) Ἀποβολὴ διαρκῆς καὶ θ) Ἀποκλεισμός ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκπαιδευτηρίων.

Ἄρθρ. 187.—Προσωρινὴν ἀποβολὴν 3-5 ἡμερῶν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ ὁ Διευθυντής· μακροτέραν δὲ μέχρι 15 ἡμερῶν ὁ Σύλλογος ἢ δὲ διαρκῆς ἀποβολὴ ἐπιβάλλεται πάντοτε κατ' ἀπόφασιν τοῦ Συλλόγου καὶ ἔγκρισιν τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ. Ὁ ἀποκλεισμός δὲ ἀπὸ πάντων τῶν δημοσίων Ἐκπαιδευτηρίων ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Συμβούλου προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐπιθεωρητοῦ.

Ἄρθρ. 188.—Ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς πᾶσα σωματικὴ ποινή, ἢ πᾶσα ποινὴ ἀμβλύνουσα τὸ συναίσθημα τῆς φιλοτιμίας τῶν μαθητῶν.

Ἄρθρ. 189.—Τὴν ποινὴν τῆς ἀποβολῆς ἢ τῆς κρατήσεως ἐν τῷ σχολείῳ μετὰ τὰς παραδόσεις γνωρίζουσιν εὐθὺς τοῖς γονεῦσιν ἢ κηδεμόσιν ὁ διευθυντής τοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ἢ ἐν μονοταξίσις σχολείοις ὁ διδάσκαλος.

Ἄρθρ. 190.—Εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐπιβάλλονται πᾶσαι αἱ ἄλλαι ποινάι πλὴν τῆς ἀποβολῆς· ἀλλ' ἐάν τις διὰ τῶν γενομισμένων σχολικῶν μέσων ἀπεδείχθῃ ἀδιόρθωτος, ἢ δὲ περαιτέρω

ἀναστροφή αὐτοῦ ἐν τῷ σχολείῳ ἀποβαίνει ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ἠθικὴν τῶν συμμαθητῶν του, ἀποβάλλεται διαρκῶς τοῦ σχολείου ἐγκρίσει τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ δύναται δὲ νὰ γίνῃ δεκτὸς εἰς ἄλλο σχολεῖον ἅπαξ ἔτι, ἐὰν ἐπιτρέψῃ τοῦτο ὁ ἀρμόδιος Ἐπιθεωρητής, ὑπὸ δοκιμασίαν αὐστηρὰν τιθέμενος.

Ἄρθρ. 191.— Ἰδιαιτέρος ἐσωτερικὸς κανονισμὸς, λεπτομερῶς ὀρίζων τῶν μαθητῶν τὰ καθήκοντα, θέλει συνταχθῆ ὑπὸ τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Περὶ ἰδιωτικῆς διδασκαλίας.

ΚΕΦ. Κ'.

Περὶ Μουσουλμανικῶν σχολείων.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Ἀκροτελεύτιοι διατάξεις.

Ἄρθρ. 223.— Τὰ γυμνάσια, προγυμνάσια καὶ δημοτικὰ σχολεῖα ἔχουσιν ἕκαστον ἴδιον ἀρχεῖον, ἐνῶ ἐπιμελῶς φυλάττονται τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν, ἡ ἐπίσημος ἀλληλογραφία καὶ αἱ κατὰ καιροὺς ἐκδιδόμεναι ἐγκύκλιοι καὶ ὁδηγίαι.

Ἄρθρ. 224.— Τὸ Δημοσίον ἐφοδιάζει τὰ Γραφεῖα πάντων τῶν Ἐκπαιδευτηρίων μὲ τὰ ἀναγκαῖα ἔπιπλα καὶ μὲ τὰ ἀπαιτούμενα ἐπίσημα βιβλία τῆς ὑπηρεσίας, τὰ ὅποια μονογραφοῦνται καὶ ἀριθμοῦνται ἐν μὲν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ὑπὸ τῶν Νομαρχιακῶν Ἐπιθεωρητῶν, ἐν δὲ τοῖς γυμνασίοις καὶ προγυμνασίοις ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ μονογραφοῦνται δ' ἐπίσης ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ ἐκάστου Ἐκπαιδευτηρίου καὶ οἱ ἡμερήσιοι ἔλεγχοι, οὓς τηρεῖ ἕκαστος τῶν καθηγητῶν ἢ διδασκάλων.

Ἄρθρ. 225.— Διὰ γραφικὰ ἔξοδα χορηγοῦνται τοῖς μὲν γυμνασιάρχαις δραχμαὶ 100 ἑτησίως, τοῖς δὲ διευθυνταῖς προγυμνασίων δραχμαὶ 60, τοῖς δὲ διευθυνταῖς ἀνωτέρων δημοτικῶν σχολείων ἢ παρθεναγωγείων δραχμαὶ 40 καὶ τοῖς διευθυνταῖς τριταξίων ἢ τετραξίων δημοτικῶν σχολείων δραχμαὶ 10, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ σχολεῖα πάντα ἀνὰ 5.

Ἄρθρ. 226.— Τὰ ἐκάστοτε εἰσακτέα διδακτικὰ βιβλία ὀρίζονται διὰ διαγωνισμοῦ κατὰ τριετίαν ἀνανεουμένου τῶν διαγωνισμῶν τούτων τὰ καθέκαστα κανονίζονται ἐκάστοτε δι' Ἡγεμονικῶν Διαταγμάτων.

ἄρθρ. 227.— Πανταχοῦ ἔνθα γίνεται λόγος περὶ μαθητῶν καὶ διδασκάλων, ἰσχύουσι τὰ ὀριζόμενα καὶ περὶ μαθητριῶν καὶ διδασκαλισσῶν, ἐὰν μὴ ὀρίζεται ἄλλο τι.

ἄρθρ. 228.— Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις διὰ τῶν ἀνὰ τὴν νῆσον Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων ἀσκεῖ ὑπερτέραν ἐπὶ τῶν παντὸς βαθμοῦ ἐκπαιδευτηρίων ἐπίβλεψιν ὡς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἠθικὴν τῶν μαθητῶν διαπαιδαγώγησιν, καταγγέλλουσα εἰς τὸν ἀρμόδιον Σύμβουλον λειτουργοὺς τῆς Ἐκπαιδεύσεως, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἤθελον φανῆ ὀλιγορροῦντες τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων.

ἄρθρ. 229.— Καὶ ὁ ἱεροδίκης τῶν Μουσουλμάνων ἐπιβλέπων τὴν ἐν τοῖς Μουσουλμανικοῖς σχολείοις διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης ἀναφέρει εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Σύμβουλον τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ διὰ πᾶν ἄτοπον, ὅπερ ἤθελεν ἶδει γινόμενον.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Προσωρινὰ διατάξεις.

ἄρθρ. 237.— Ὅπου δύο ἢ πλείονα χωρία ἠδύνατο νὰ ἔχωσιν ἐν κοινὸν σχολεῖον κατὰ τὸ ἄρθρ. 19 τοῦ παρόντος Νόμου, ἐπιτρέπεται προσωρινῶς ἢ ἴδρυσις πλειόνων σχολείων, ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἐν τῷ κεντρικῷ χωρίῳ διδακτήριον ἐπαρκοῦς χωρητικότητος.

ἄρθρ. 238.— Ὅσοι κατ' Αὐγουστον τοῦ 1899 ἔχουσι μὲν ὑπερβῆ τὸ 5ον, ἀλλ' ἀκόμη δὲν συνεπλήρωσαν τὸ 7ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ὑποχρεοῦνται νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ἐπὶ τετραετίαν. Ὅσοι δὲ ἔχουσι μὲν ἤδη ὑπερβῆ τὸ 7ον, ἀλλ' ἀκόμη δὲν συνεπλήρωσαν τὸ 12ον ἔτος ὑποχρεοῦνται νὰ φοιτήσωσιν, ἕως ὅτου μάθωσιν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς τὰς 4 πράξεις τῶν ἀκεραίων, ὅποτε δικαιοῦνται νὰ ἀποφοιτήσωσι μετὰ ἐξέτασιν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἔτους. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ διὰ τοὺς παῖδας τῶν Μουσουλμάνων.

ἄρθρ. 239.— Ὅσοι τῶν ἐχόντων πτυχίον ἑλληνοδιδασκάλου ἢ σχολάρχου, ἢ τῶν τελειοφοίτων τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπηρετήσαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐν Κρήτῃ ὡς καθηγηταὶ ἢ ἑλληνοδιδάσκαλοι, καὶ ὅσοι ἀπὸ εἰκοσαετίας πρὸ τῶν τελευταίων ἀνωμαλιῶν ἤσκουν τὸ ἔργον τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου, δύνανται νὰ διορισθῶσιν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἀνωτέρων δημοτικῶν σχολείων, εἰς τὰ Μουσουλμανικὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἢ καὶ εἰς τὰς δύο κατωτέρας τάξεις προγυμνασίου ἢ γυμνασίου, ἀλλὰ μὲ τὸν τίτλον διδασκάλου καὶ μὲ μισθὸν ὄχι ἀνώτερον τῶν δραχ. 160, ἀναλόγως τῶν προσόντων αὐτῶν.

Ἄρθρ. 240.—Οἱ εἰς οἰαδήποτε σχολεῖα ὄθενδήποτε προσερχόμενοι κατὰ τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος μαθηταὶ ὑφίστανται ἑξέτασιν καὶ κατατάσσονται ὅπου ἤθελον κριθῆ ἱκανοὶ κατ' οὐσίαν ἐπιεικῶς παραβλεπομένων τῶν τύπων, ὅπου οὗτοι δὲν ἐτηρήθησαν ὡς ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τῶν περιστάσεων.

Ἄρθρ. 241.—Οἱ μαθητεύοντες ἐν Κρήτῃ κατὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1896-97 καὶ 1898-99 δικαιούνται νὰ ὑποστῶσιν ἑξέτασεις δι' ἀνωτέραν τάξιν ἐκείνης, ἧς τὰ μαθήματα ἤκουον, καὶ ἂν μὴ συνεπλήρωσαν ὁλόκληρον σχολικὸν ἔτος.

Ἄρθρ. 242.—Αἱ εἰσιτήριοι καὶ αἱ κατατακτήριοι ἑξέτασεις κατὰ τὸ παρὸν ἔτος γίνονται κατὰ τὰ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Ἐκπαιδευτηρίοις εἰδησμένα.

Ἄρθρ. 243.—Διαρκούντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1899-1900 θέλει προκηρυχθῆ διαγωνισμὸς διδακτικῶν βιβλίων, τὰ δὲ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο διδακτικά βιβλία ὀρισθήσονται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος τῶν μὲν δημοτικῶν σχολείων παντὸς βαθμοῦ γνωμοδοτήσῃ τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου, τῶν δὲ προγυμνασίων καὶ γυμνασίων γνωμοδοτήσῃ τῶν συλλόγων τῶν καθηγητῶν.

Ἄρθρ. 244.—Αἱ ἔγγραφαι κατὰ τὸ παρὸν ἔτος δύνανται νὰ παραταθῶσι καθ' ὅλον τὸν Ὀκτώβριον· τὰ δὲ μαθήματα ἄρχονται ἐν ἑκάστῃ σχολεῖᾳ εὐθὺς ὡς περατωθῶσιν αἱ προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι· ὀφείλουσι δὲ οἱ διευθυνταὶ τῶν σχολείων καὶ οἱ διδάσκαλοι μονοταξίων νὰ δηλώσωσιν ἀρμοδίως τῇ Ἀνωτέρᾳ Διευθύνσει τῆς Ἐκπαιδεύσεως τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως, καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐγγραφῶν, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγγραφέντων.

Ὁ παρὸν Νόμος, ἰσχύων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεώς του, δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐπισημοῦ Ἐφημερίδος καὶ ἐκτελεσθῆτω ὡς Νόμος τῆς Πολιτείας.

Ἐν Χαλέπῃ τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1899.

Ν. ΓΙΑΜΑΛΑΚΗΣ
Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Κ. ΦΟΥΜΗΣ
Μ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ
Χ. ΓΕΝΙΤΣΑΡΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Τὴν 1ην Αὐγούστου 1901 ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 50 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας νέος νόμος ὑπ' ἀριθ. 391 «περὶ ὀργανισμοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως» ἕξ ἑκατὸν ἐνενήκοντα ἑπτὰ ἀρθρῶν, διὰ τοῦ ὁποίου κατηργήθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 82 Νόμος τοῦ 1899.

Διὰ τοῦ Νόμου τούτου συνεστήθη Διδασκαλεῖον εἰς Ἡράκλειον πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων, θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν, ἔχον δύο ἑνιαυσίους τάξεις καὶ δύο μετ' αὐτοῦ ἠνωμένα πρότυπα δημοτικὰ σχολεῖα, ὧν τὸ ἓν ἀδιαίρετον.

Ὅμοίως, πρὸς μόρφωσιν ἱερέων καὶ διδασκάλων, λειτουργεῖ ἐν Ἁγίᾳ Τριάδι Ἱεροδιδασκαλεῖον.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 137 συνεστήθησαν εἰς ἐκάστην πόλιν ἢ κώμην Σχολικὴ Ἐπιτροπεία ἐκ τοῦ ἱερέως ἢ ἐκ τῶν ἱερέων τοῦ μᾶλλον εὐσυνειδήτου, ἐκ τοῦ Δημάρχου ἢ ἐιδικοῦ παρέδρου, ἐκ τοῦ ἀνωτέρου διδασκάλου τοῦ σχολείου καὶ ἐκ δύο γονέων μαθητῶν ἐκ τῶν μᾶλλον ἐγγραμμιάτων καὶ διαφερομένων διὰ τὴν πρόοδον τοῦ σχολείου. Ἰδρυθῆ Πειθαρχικὸν Συμβούλιον (μετὰ μέλη τῶν Ἐπίσκοπον, τὸν Πρόεδρον Ἐφετών, τὸν Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν, τὸν Γυμνασιάρχην Χανίων καὶ ἓνα ἱατρόν), ὠργανώθησαν τὰ διδασκαλικά συνέδρια, αἱ νυκτερινὰ σχολαῖα εἰς Χανιά, Ρεθύμνον καὶ Ἡράκλειον «διὰ τοὺς ἀπόρους μαθητὰς» κλπ. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 44 Διατάγματος τῆς 20/5/1902 καθωρίσθησαν τὰ περὶ ἀπολυτηρίων ἐπὶ προβιβασμῶν καὶ συμπληρωματικῶν ἑξετάσεων ἐν τοῖς παντὸς βαθμοῦ δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις.

Τὴν 11-12-1902 ἐκδίδεται Διάταγμα περὶ ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων καὶ τῶν σχολείων τῶν ἑτεροθρήσκων (Ἰσραηλιτικοῦ).

Τὴν 26 Ἰουνίου 1903 ἐδημοσιεύθη Νόμος ὑπ' ἀριθ. 384, τροποποιῶν τὸν Νόμον 391, περὶ ὀργανισμοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως.

Ὅμοίως ἐδημοσιεύθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 485 νέος Νόμος, περὶ «Ὁργανισμοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως», τὰ σπουδαιότερα ἄρθρα τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ 2, περὶ συστάσεως Νηπιαγωγείων, τὸ 18 περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως, τὸ 33, περὶ ἰδρύσεως ἑλληνικῶν σχολείων ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῃ, ἐν Καστελλίῳ Κισσάμου, ἐν Κακοδικίῳ, Προσγιάλῳ—Σφακίῳ, Ἁγίῳ Πνεύματι Ἀγ. Βασιλείου, Μοναστηρακίῳ—Ἀμαρίου, Καστελλίῳ Μυλοποτάμου, Καστελλίῳ Πεδιάδος, Πόμπια Καινουρίου, Ἐπάνω Βιάννου, Λιμένι Σητείας, Ἱεραπέτρα, Βάμῳ καὶ ἐν Νεαπόλει (ἰδρύνονται καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσι τοῦλάχιστον 25 μαθηταί, διὰ τὴν α' τάξιν), τὸ ἄρθρον 46 περὶ ἰδρύσεως ἀνωτέρων παρθεναγωγείων ἐν Χανίοις, Ρεθύμνῃ, Ἡρακλείῳ, Νεαπόλει, τὸ ἄρθρον 55 περὶ ἰδρύσεως γυμνασίων ἐν Χανίοις καὶ ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ἡμιγυμνασίων ἐν Ρεθύμνῃ καὶ ἐν Νεαπόλει.

Τὸ Διδασκαλεῖον Ἡρακλείου γίνεται τριτάξιον. Διὰ τοῦ Νόμου τούτου ἐπίσης τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Ἁγίας Τριάδος γίνεται τετρατάξιον. Τὸ ἄρθρον 117 ὁμιλεῖ περὶ Νομαρχιακῶν Ἐπιθεωρητῶν (εἰς εἰς ἐκαστον Νομόν, πλὴν τοῦ Νομοῦ Σφακίων ὅπου δὲν διορίζεται ἕδιος

Ἐπιθεωρητής, ἀλλ' ὑπεχρεοῦται ὁ τῶν Χανίων νὰ διοικῆ καὶ τὰ σχολεῖα τοῦ Νομοῦ Σφακίων). Πρῶτοι Νομαρχιακοὶ Ἐπιθεωρηταὶ δημοτικῶν σχολείων διορίσθησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 39/14-7-1899 Διατάγματος δημοσιευθέντος τὴν 19-7-1899, οἱ ἑξῆς: 1) Ἐν τῷ Νομῷ Χανίων (καὶ Σφακίων) ὁ Κωνσταντῖνος Παπαδάκης, 2) ἐν τῷ Νομῷ Ρεθύμνης ὁ Γεώργ. Ἐμμ. Στεφανάκης, 3) ἐν τῷ Νομῷ Ἡρακλείου ὁ Ἐμμ. Γ. Παντελάκης καὶ 4) ἐν τῷ Νομῷ Λασηθίου ὁ Νικόλ. Γραμματικάκης.

Τὸ ἄρθρον 137 ἐπιβάλλει τὴν μονιμότητα τῶν διδασκάλων. Βάσει τοῦ Νόμου τούτου ἐρρυθμίσθη τὸ ἀναλυτικὸν καὶ ὠρολόγιον πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν σχολείων καταργηθέντων πάντων τῶν μέχρι τότε ἰσχυόντων τοιούτων. Προηγουμένως ἴσχυε καὶ ἐν Κρήτῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ Χ. Παπαμάρκου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1904 δὲν ἐδημοσιεύθησαν Ἐκπαιδευτικοὶ Νόμοι. Μόνον διατάγματα ἰδρύσεως, προαγωγῆς, ὑποβιβασμοῦ διαφόρων σχολείων τῆς μεγαλονήσου. Αἱ ἐγκύκλιοι τῆς «Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Παιδείας καὶ Δικαιοσύνης» ἐδημοσιεύοντο εἰς τὸ Β' καὶ Γ' τεῦχος τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας.

Τὸ 1905, ἐδημοσιεύθη ὁ Νόμος 601 ΦΕΚ 47/3-9-1905, ὅστις τροποποιῶν τὸν Νόμον 485 ἰδρύει ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ τὸ διάταγμα 175/66/13-12-1905, ὅπερ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ τρόπου χορηγήσεως ἀδειῶν ἀπουσίας. Τὸ 1906 ἐδημοσιεύθη τὸ Διάταγμα 323/ΦΕΚ 71/5-12-1906, περὶ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν νηπιαγωγείων. Τὸ 1907, ἐδημοσιεύθη ὁ Νόμος 691/66/3-11-1907, περὶ τροποποιήσεων εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 485 Νόμον περὶ ὀργανισμοῦ Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Δι' αὐτοῦ ἰδρύθη ὁ θεσμὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Παιδείας. Διὰ τοῦ Διατάγματος 1/2-10-1908 ἰδρύονται ἀνώτεροι Διευθύνσεις διὰ τὴν προσωρινὴν ἀσκήσιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας μέχρις οὗ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῆς νήσου. Ἐκάστης Διευθύνσεως προϊσταται ἐν τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐν τῷ προλόγῳ τῶν ἐκ 40 σελίδων προγραμμάτων αὐτῶν ἀναγράφονται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: Ἡ ὕλη τοῦ προγράμματος ὠρίσθη ὡς ἔχει ἐν τῷ ἀναλυτικῷ προγράμματι, ἀποβλεπούσης τῆς Διευθύνσεως πρὸς τὸ τέλος, πρὸς ὃ δύναται νὰ προσεγγίξῃ σχολεῖον ἔχον ἑξέ τάξεις καὶ ἑξέ διδασκάλους καλῶς κατηγορημένους καὶ μετὰ ζήλου ἐργαζομένους, ἑξέ αἰθούσας παραδόσεως ἀναλόγους, ἐπὶ πλέον δὲ αὐλήν, ἀγροκήπιον, γυμναστήριον, πλήρη σειρὰν σχολικῶν ἐπίπλων, σκευῶν καὶ διδακτικῶν ὀργάνων καὶ ἀφθονον ὕδωρ παρὰ τὸ σχολεῖον. Οὐχ ἦττον τὸ ποσὸν τῆς ὕλης καὶ αἱ παντοῖαι ἐλλείψεις τῶν σχολείων δὲν πρέπει νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τρόμον καὶ ἀποθάρρουνσιν τοὺς διδασκάλους. Ἄς ἔχη ἕκαστος

διδάσκαλος πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἀψευδὲς ρητόν: «ὁ καλὸς ὁ δάσκαλος καὶ μόνον αὐτὸς εἶναι τὸ καλὸν σχολεῖον», οὐδεμία σύστασις, οὐδεμία ὑπόδειξις τελεσφορεῖ ἄνευ τῆς προθυμίας, εὐλικρινοῦς θελήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τὸ ὑψηλὸν καὶ ἱερὸν ἔργον τοῦ διδασκάλου. Ἡ ἀφοσίωσις καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ εἰς τὸν μὴ εἰδικῶς μεμορφωμένον διδάσκαλον διδάσκει τρόπους ὀρθῆς καὶ καρποφόρου διδασκαλίας.

9 ΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἐνταῦθα δὲν θὰ μεταφέρωμεν ὁλόκληρον τὸ ἀναλυτικὸν καὶ ὄρολόγιον πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, ἀλλὰ μόνον τὰ σημεῖα ἐκεῖνα εἰς τὰ ὅποια διακρίνονται αἱ προοδευτικαὶ τάσεις, αἱ ὀρθαὶ ἐκπαιδευτικαὶ θεωρίαι καὶ ἀντιλήψεις, τὰ καὶ σήμερον εἰσέτι μὴ ἐφαρμοζόμενα διδακτικὰ συστήματα, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ πρόοδος τῆς ἐποχῆς καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὁ ἀναγνώστης ἂς συγκρίνῃ τὰ ἐφαρμοζόμενα ἐπὶ Κρητικῆς Πολιτείας πρὸ τεσσαρακονταετίας μὲ τὰ πορίσματα τοῦ Παιδαγωγικοῦ Συνεδρίου τοῦ 1951 ἐπὶ τῶν ἐπενεκτέων τροποποιήσεων τοῦ προγράμματος καὶ τὸ ἰσχύον σήμερον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ 1913.

Γ'. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Τάξις Α'.

Ἀριθμητικὴ. Αἱ τέσσαρες πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ 1-30 κατὰ τὸ νεώτατον παιδαγωγικὸν σύστημα. Ἐν τῇ τάξει ταύτῃ ἐπικρατεῖ ἡ αἰσθητὴ ἀπὸ πραγμάτων διαφορά, ἔπεται ἡ νοερά, καὶ τέλος ἡ γραπτὴ λογιστικὴ.

Τάξις Δ'.

α) Ἀριθμητικὴ: Αἱ τέσσαρες πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ παντὸς ἀκεραίου ἀριθμοῦ μετὰ ὡς οἶον τε πλειοτέρων νοερῶν λογιστικῶν ἀσκήσεων πρὸς λύσιν προβλημάτων καὶ ἐκτέλεσιν πασῶν τῶν πράξεων. Αἱ αὐταὶ ἐπὶ τῶν δεκαδικῶν. Κλασματικὴ μονὰς καὶ κλασματικὸς ἀριθμὸς, τροπὴ κλασματικῶν εἰς δεκαδικούς. Προβλήματα μὲ κλασματικούς ἀριθμούς λυόμενα διὰ τροπῆς τούτων εἰς δεκαδικούς. Διάφορα προβλήματα.

β) Γεωμετρία: Κατανόησις ἐξ ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν στερεῶν γεωμετρικῶν σχημάτων, ἥτοι κύβου, ὀρθογωνίου καὶ κεκλιμένου παραλληλεπίπεδου, ὀρθοῦ τριγωνικοῦ πρίσματος, τριγωνικῆς καὶ τετραγωνικῆς

πυραμίδος, κυλίνδρου, κώνου και σφαίρας συμφώνως πρὸς τὰ ἐγκεκριμένα διδακτικά βιβλία. Λύσεις διαφόρων γεωμετρικῶν προβλημάτων ἐπιφανείας και μήκους.

Τάξις Ε΄.

α) Ἀριθμητική: Ἐπανάληψις και συμπλήρωσις τῶν δεκαδικῶν. Τὰ κοινὰ κλάσματα. Ἡ ἀπλή και σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν. Τί καλεῖται πολλαπλάσιον ἀριθμοῦ τινος. Τί κοινὸν πολλαπλάσιον πολλῶν ἀριθμῶν και τί ἐλάχιστον κοινὸν πολλαπλάσιον. Εὗρεσις τοῦ ἐλάχιστου κοινοῦ πολλαπλασίου δεδομένων ἀριθμῶν. Ἀναγωγή ἑτερωνύμων κλασμάτων εἰς ὁμώνυμα διὰ τοῦ ἐλάχιστου κοινοῦ πολλαπλασίου. Ὅρισμός, γραφή, ἀπαγγελία και ἰδιότητες τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν. Τροπὴ ἑτερωνύμων δεκαδικῶν εἰς ὁμώνυμα. Τί καλεῖται ποσόν. Πότε δύο ποσὰ ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων. Πότε δύο ποσὰ λέγονται ἀνάλογα και πότε ἀντίστροφα. Προβλήματα ἐκ τοῦ ἐν τῇ προγράμματι βιβλίου και ἄλλα λαμβανόμενα ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Εἰς τὰ διδόμενα πρὸς λύσιν προβλήματα εἶναι ὀρθὸν νὰ δίδωνται ἀριθμοὶ οὐχὶ μεγάλοι ὧν σπανιώτατα γίνεται χρῆσις ἐν τῇ βίῃ ἀλλὰ μικροὶ μὲ ποικίλην πλοκὴν.

β) Γεωμετρία: Τὰ γεωμετρικὰ σχήματα ἐξ ἀμέσου ἀντιλήψεως κατανοούμενα. Πρίσμα. Κανονικὰ πολύγωνα. Κῶνοι. Κύλινδρος. Σφαῖρα.

Τάξις ΣΤ΄.

α) Ἀριθμητική. Ἐπανάληψις τῶν ἐν τῇ προηγουμένη τάξει διδασθέντων. Ὅρισμός τῶν συμμιγῶν. Γαλλικὸν μέτρον και ὑποδιαιρέσεις αὐτοῦ. Τεκτονικὸς πήχυς και σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ γαλλικὸν μέτρον Ὀργυὰ και ὑποδιαιρέσεις αὐτῆς. Στάδια (χιλιόμετρα). Μίλια ναυτικά. Μονάδες ἐπιφανείας. Μονάδες ὄγκου. Μονάδες βάρους (Γραμμάριον, χιλιόγραμμον, τόνος). Σχέσις τῆς ὀκτῆς πρὸς τὸ χιλιόγραμμον και τανάπαλιν. Μονάδες χρόνου. Μονάδες νομισμάτων. Τροπὴ συμμιγοῦς εἰς ἀκέραιον, κλασματικὸν και μικτόν. Τροπὴ συγκεκριμένου κλασματικοῦ ἀριθμοῦ εἰς συμμιγῆ. Αἱ τέσσαρες πράξεις ἐπὶ τῶν συμμιγῶν ἀριθμῶν. Τροπὴ παλαιῶν μονάδων εἰς νέας και ἀντιστρόφως. Τόκος, προβλήματα τόκου. Προβλήματα ἑταιρείας. Προβλήματα μεξίσεως. Ἀριθμητικὸν μέσον ἢ μέσος ὅρος.

β) Γεωμετρία: Συστηματικὴ διδασκαλία ἐλοκλήρου τῆς Γεωμετρίας (πρακτικῆς) κατὰ τὸ ἐγκεκριμένον βιβλίον. Λύσεις προβλημάτων ἐπιφανείας, μήκους και ὄγκου. Ποικίλαι ἐφαρμογαὶ χρήσιμοι ἐν τῇ πρακτικῇ βίῃ.

Ζ'. ΠΟΛΙΤΙΚΑ (ἀγωγή τοῦ πολίτου)

Τάξις Ε' και ΣΤ'.

Καθήκοντα και δικαιώματα τοῦ πολίτου. Ἀνάγνωσις, ἐρμηνεία και ἀπομνημόνευσις τῶν κυριωτάτων ἄρθρων τοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος. Ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Συλλόγου τῶν ὠφελίμων βιβλίων ὑπ' ἀριθ. 8 «Καθήκοντα τοῦ πολίτου».

Η'. ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Τάξις Δ'.

Ἐκ τῆς Γεωργίας. Ἡ διαλογή τῶν σπερμάτων, ἡ σπορά, αἱ περιποιήσεις τῶν νεαρῶν φυτῶν (πότισμα, βοτάνισμα, σκάλισμα, ἀραιώσεις κ.τ.λ.). Ὁ τρόπος και ἡ ἐποχὴ τῆς μεταφυτεύσεως τῶν φυτῶν (φυλλορροούντων και ἀειθαλῶν). Τὸ καθάρισμα τῶν δένδρων. Ἡ καλλιέργεια τῶν μᾶλλον γνωστῶν λαχανικῶν και ἀνθέων. Τὰ παρ' ἡμῖν γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἄξινη, δικέλλα, σκαλιστήριο, ἡσιόδειον ἄροτρον, σβάρνη, βωλοκόπος και βωλόσυρος.

Τάξις Γ'.

α) Ἐκ τῆς Γεωργίας. Τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος, τὰ συστατικὰ αὐτοῦ (ἀνόργανα και ὄργανικὰ) και ἡ διάκρισις τοῦ ἐδάφους ἀναλόγως τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ γεωργικῶν στοιχείων (ἀργιλλῶδες, ἀσβεστῶδες, πυριτώδες κ.τ.λ.). Τὰ λιπάσματα ὄργανικὰ και ἀνόργανα. Αἱ μεταπλάσεις τοῦ ἐδάφους. Τὰ ὀργώματα και αἱ ἀγροναπαύσεις. Τὰ τελειότερα γεωργικὰ ἐργαλεῖα. Τὸ εὐρωπαϊκὸν ἄροτρον, ἡ σβάρνη, τὸ μηχανήμα τῆς σποράς, τοῦ θερισμοῦ, τοῦ καθαρισμοῦ τῶν σπόρων, τὸ χορτοδετικὸν και χορτοπιεστικὸν μηχανήμα, τὸ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ βουτύρου, τοῦ μέλιτος κ.τ.λ. Ἡ καλλιέργεια τῶν κυριωτέρων δημητριακῶν (σίτος, κριθή, βρώμη κ.τ.λ.). Ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλαίας, τῶν ἐσπεριδοειδῶν, τῆς ἀμπέλου, τῆς κερατέας, ἀμυγδαλῆς, μορέας, καρυδέας, καστανέας και τῶν κυριωτέρων ὀπωροφόρων δένδρων (συκῆς, δαμασκηneas, βερικοκκίας, κερασέας κ.τ.λ.). Ἐμβολιασμός, ἐνοφθαλμισμός, ἐγκεντρισμός και ἐξευγενισμός τῶν φυτῶν.

β) Ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἡ ἀσκουμένη ἐκμετάλευσις τοῦ προβάτου και τοῦ χοίρου και τὰ μέσα τῆς βελτιώσεως αὐτῶν, ἐξασφάλις χειμερινῆς τροφῆς διὰ τὸ πρόβατον, καλυτέρα διατροφή τοῦ χοίρου, σκόπιμος και ἐπιμεμηλημένη ἀναπαραγωγή αὐτοῦ.

γ) Ἐκ τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν. Ἡ σηροτροφία και ἡ ὀρνιθοτροφία.

Τάξις ΣΤ'.

α) Ἐκ τῆς γεωργίας: Καλλιέργεια βιομηχανικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν φυτῶν. Καπνός, δάμβραξ, τριφύλλιον, τεύτλα, λίνον, ζαχαροκάλαμον κ.τ.λ. Μέσα ἐξασφαλίσεως πρώιμου καὶ ὀψίμου καλλιέργειας (κόπρος, κώδωνες, θερμοκήπια). Διατήρησις καὶ συσκευασμὸς νωπῶν καὶ ξηρῶν καρπῶν πρὸς ἐξαγωγήν. Ἀποξηράνσις ἑλῶν καὶ ἐλωδῶν γαιῶν. Χρησιμοποίησις λιμαζόντων καὶ ρεόντων ὑδάτων.

β) Ἐκ τῆς δασοκομίας: Μέσα τῆς προστασίας καὶ ἀναπτύξεως πύσης δασικῆς βλαστήσεως καὶ σημασία αὐτῶν, τοπικὴ καὶ γενικὴ ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ ὑγεινῆς ἀπόψεως. Ἀναδάσωσις.

γ) Ἐκ τῆς κτηνοτροφίας: Ἡ οἰκονομικὴ ἐκμετάλλευσις γαλακτοφόρων, κρεοπαραγωγῶν καὶ ἐριοπαραγωγῶν ζώων. Αἱ σοβαρότεροι πηθήσεις τῶν κατοικιδίων ζώων καὶ τῶν καλλιεργουμένων φυτῶν καὶ μέσα κταπολεμήσεως αὐτῶν.

Ἡ μελισσοκομία, γαλακτοκομία, τυροποιεῖα, οἰνοποιεῖα, ἐλαιουργία καὶ πνευματοποιεῖα.

δ) Ἐκ τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας: Ἡ ἀπλή καταστιχογραφία, τουτέστιν ἡ τήρησις βιβλίων δαπανῶν καὶ εἰσπράξεων, πρὸς καθορισμὸν τῶν ἐκ τῶν διαφόρων γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων κερδῶν καὶ ζημιῶν. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις χάριν ἐμπειρίας τῶν γεωργικῶν γνώσεων ἐν γένει.

ΣΗΜ. Τὰ γεωργικὰ τῆς Ε' συνδιδάσκονται, ἐφ' ὅσον ἡ διδασκαλία γίνεται ἐν τῇ ἀγροκηπίῳ μετὰ τῆς Δ' ἐὰν δὲν ὑπάρχη ΣΤ'.

Θ'. ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΑ

ΣΗΜ. Τὸ μάθημα τοῦτο παρασκευάζεται ἀπὸ τῶν κατωτέρων τάξεων μὴδὲ τῆς πρώτης ἐξαιρουμένης.

Τάξις Δ', Ε' καὶ ΣΤ'.

Βιβλιοδετικὴ, πλεκτικὴ, λεπτουργικὴ, χαρτοτεχνία, πλαστικὴ, ἀγγοπλαστικὴ, ξυλοτεχνία, ἢ γλυπτικὴ ἐπὶ ξύλου, μετάλλων καὶ λίθου, ἢ πυρογραφία καὶ ἄλλαι τέχναι, ἃς ἕκαστος διδάσκαλος θὰ ἔχη τὰ μέσα καὶ τὴν ἐκτικότητα νὰ διδάξῃ. Κατασκευὴ διὰ χαρτονίου, ξύλου ἢ ἄλλης ὕλης, γεωμετρικῶν σχημάτων καὶ γεωγραφικῶν διὰ πηλοῦ, ἄμμου, κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων.

Γεωγραφικοὶ χάρται, δέσιμον αὐτῶν.

ΙΑ'. ΥΓΙΕΙΝΗ

Ε' και ΣΤ' τάξεις.

1. Ἡ ἀξία τῆς υγείας.

2. Περὶ τροφῆς: Ἦτοι ποσὸν καὶ ποιὸν αὐτῆς, τροφή εὐπεπτος, δύσπεπτος, θρεπτική, λιπαρά, ἀζωτοῦχος, ἀμυλώδης, ζωϊκή, φυτική κτλ., υγιεινὴ τῶν ὀδόντων καὶ τοῦ στομάχου, ἀποτελέσματα τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς λαιμαργίας ἐπὶ τῆς υγείας.

3. Περὶ ποτῶν: Ὑδωρ, οἶνος, ἠδύποτα, πνευματώδη ποτά, υγιεινὴ ὑπεροχὴ τοῦ ὕδατος, ἀποτελέσματα ἀποχῆς, χρήσεως καὶ καταχρήσεως πνευματωδῶν ποτῶν.

4. Περὶ καθαριότητος, ἀναπνοῆς καὶ ἀδήλου διαπνοῆς. Ἰδρώς, ἀχρηστοὶ οὐσίαι ἐκκρινόμεναι διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος, αἷτια ἐπιταχύνσεις ἢ ἐπιβραδύνσεις τῆς διαπνοῆς, καθαρισμὸς τέλειος καὶ συχνὸς τῆς ὅλης ἐπιδερμίδος τοῦ σώματος, ἐνδύματα ρυπαρά, παραμέλησις τῆς σωματικῆς καθαριότητος, ἔμφραξις καὶ ἀπόφραξις τῶν πόρων, καθαρισμὸς τῶν ὀνύχων, τῶν χειρῶν, τῶν ποδῶν, τῶν ὠτων, τῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ λαιμοῦ, τῆς κεφαλῆς, ἀποτελέσματα καθολικὰ καὶ μερικὰ ἐπὶ τῆς υγιεινῆς ἐνὸς ἐκάστου μέλους τοῦ σώματος, τῆς πλημμελοῦς, ἀμελοῦς ἢ ἐπιμελοῦς τηρήσεως τῆς καθαριότητος, καθαρισμὸς στόματος, οὐλῶν, ὀδόντων, χειλέων, γλώσσης, φάρυγγος καὶ ρινικῆς κοιλότητος, τρόπος ἀποτελεσματικὸς καὶ λόγος καθαρισμοῦ, ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, συχνὴ ἀλλαγὴ αὐτῶν. Ἄηρ ἀκάθαρτος, μεμολυσμένος καὶ δυσώδης εἰς τὰς ἀνεπαρκῶς φωτιζομένας, καθαριζομένας καὶ ἀεριζομένας πόλεις, ὁδοὺς καὶ κατοικίας, ἀήρ καθαρὸς, ἀμόλυντος καὶ ἀρωματώδης εἰς τὰς ἐξοχὰς, ἀήρ πυκνὸς ἐπὶ τῶν χαμηλοτέρων καὶ ἀραιὸς ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῆς γῆϊνης ἐπιφανείας, ἀήρ ὑγρὸς καὶ πνιγηρὸς εἰς τὰς ἐλώδεις, τὰς δυσσημένους καὶ τὰς ἀνηλίους ἐκτάσεις, ἀήρ ξηρὸς, ἀερισμὸς δωμάτων υγιεινός, ἀναπνοὴ δηλητηριωδῶν ἀερίων, ἀσφυξία, ἀσθμα καὶ δύσπνοια, ἐπιρροὴ τῆς κινήσεως ἐπὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἐλαστικότης τῶν πνευμόνων, ἀναπνοὴ διὰ τοῦ στόματος ἢ διὰ τῆς ρινικῆς κοιλότητος, διάφορα εἶδη ἀναπνοῆς (μακρὰ, βραχεῖα, ταχεῖα, βραδεῖα, ἀβίαστος, βεβιασμένη, ἐλαφρά, βαθεῖα, ἰσχυρὰ καὶ ἀσθενῆ), ρυθμικὴ καὶ τεχνικὴ ἀναπνοή, παθήσεις τοῦ ὄργανισμοῦ ἐκ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν υγιεινῶν κανόνων.

5. Περὶ ἐνδυμασίας: Ποιὸν καὶ ποσὸν ἐνδυμάτων ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, πρὸς τὸ γεωγραφικὸν πλάτος, πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας σκληραγωγίαν ἢ μαλθακότητα τοῦ ἀτόμου, πρὸς τὴν σωματικὴν κατασκευὴν καὶ τὴν κρᾶσιν ἐκάστου, ἐν ἡμέρᾳ τε καὶ

νυκτί. Ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς υγείας, τῆς ἀποτόμου ἀλλαγῆς τῆς θερμοκρασίας, προφύλαξις ἀπὸ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν καὶ κίνδυνος ἐξ αὐτῶν.

6. Περὶ ὕπνου: Ποσότης ἀναγκαία δι' ἐκάστην ἡλικίαν καὶ σχέσις τοῦ ὕπνου πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ στομάχου, ἐπίδρασις τοῦ πολλοῦ ὕπνου ἢ τῆς ἀϋπνίας ἐπὶ τῆς υγείας. Ὁρα κατάλληλος πρὸς ὕπνον καὶ πρὸς ἐξέγερσιν, δωμάτιον ὕπνου, θέσις πρὸς τὸν ἥλιον καὶ ἀερισμὸς δωματίου, μολυσμὸς τοῦ ἀέρος διὰ τοῦ φωτὸς τῶν λυχνιῶν, διὰ τοῦ ἀνεπαρκοῦς ἀερισμοῦ, διὰ τῶν ἀνθῶν, τῆς ὑγρασίας καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων· κλίνη, στρωμνὴ μαλακὴ ἢ σκληρά, σκεπάσματα, βαρέα ἢ ἐλαφρά, τρόπος καὶ θέσις τοῦ σώματος καθ' ὕπνον, κίνδυνος ἐκ τῶν ἀνημμένων ἀνθρώπων ἐν δωματίῳ κλειστῷ, ἐκ τῶν ρευμάτων τοῦ ἀέρος, ἐκ τῆς ἐκχύσεως φωταερίου καὶ ἐκ τῶν λυχνιῶν καθ' ὕπνον, ταχεῖα ἀνέγερσις μετὰ τὸν ὕπνον, καθαρισμὸς, ἡλιασμὸς καὶ ἀερισμὸς συχνὸς τοῦ δωματίου τοῦ ὕπνου, τῶν κλινοστρωμνῶν καὶ κλινοσκεπασμάτων.

7. Περὶ κινήσεως: Εἶδη κινήσεως· ρυθμικαὶ κινήσεις διαφόρων μελῶν τοῦ σώματος, περίπατος, δρόμος, παιδιαί, κολύμβημα, χορὸς, ἄσμα, θήρα, βίος καθιστικὸς, ἐπίδρασις τῆς κινήσεως ἐπὶ τῆς υγείας καὶ τῆς εὐεξίας τοῦ σώματος, ἐργασία σωματικὴ καὶ πνευματικὴ, ἐπίδρασις τοῦ εἶδους τῆς ἐργασίας ἐπὶ τῆς διαπλάσεως, τῆς παραμορφώσεως καὶ τῆς υγείας τοῦ σώματος, ψυχικαὶ συγκινήσεις, γέλως, δάκρυα, χαρὰ, λύπη καὶ ἐπίδρασις τούτων ἐπὶ τῆς υγείας.

8. Περὶ λουτρῶν: Διάφορα εἶδη λουτρῶν, θερμά, ψυχρά, θαλάσσια καὶ ἰαματικά, κατὰδύσις ὑπὸ τὸ ὕδωρ, κατακλινοίσεις δι' ὕδατος, ἡλιασμὸς τοῦ σώματος μετὰ τὸ λουτρόν, τριβὴ πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς κανονικῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ ψύχους διὰ τῆς ἐξατμίσεως τοῦ ὕδατος, χρήσις καὶ κατάχρησις τῶν λουτρῶν, τόπος ἐκτελέσεως τῶν λουτρῶν (οἰκία, σχολεῖα, θάλασσα, ποταμὸς, θερμαίπηγαι).

9. Περὶ ἐγκρατείας: Καλαὶ καὶ κακαὶ ἕξεις, ὀλιγάρκεια, λαίμαργία, πολυποσία, ὀκνηρία, ρυπαρότης, πολυπνία, φιληδονία, ἀταξία, κάπνισμα κ.τ.λ. ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς υγείας.

10. Περὶ τάξεως: Ἐν τῷ σχολείῳ, ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τῇ μελέτῃ, ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ ἐν παντί, ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποσιν.

11. Περὶ ἐργασίας σχολικῆς: Ὑγιεινὴ θέσις τοῦ καθημένου μαθητοῦ, τοῦ γράφοντος, τοῦ μελετῶντος, τοῦ ἀδοντος· φωτισμὸς ἐπαρκής, ἀνεπαρκής, ἀπλετος, ὑπερβολικὸς, ἐπίδρασις τῆς ποσότητος τοῦ φωτὸς ἐπὶ τῆς υγείας τῶν μαθητῶν. Θέσις τοῦ ἐργαζομένου μαθητοῦ πρὸς τὸ φῶς, φωτισμὸς πλάγιος, ἀριστερός, δεξιός, πρόσθιος, ὀπίσθιος,

κάθετος. Παθήσεις τῆς ὁράσεως ἐκ τῆς κακῆς προσπτώσεως τοῦ φωτός, μυωπία, τύφλωσις, χρήσις διόπτρων, χρώματα κατάλληλα διὰ τὴν υγείαν τῶν ὀφθαλμῶν, χρώματα ἀπορροφητικὰ τοῦ φωτός, ἀνακλαστικά καὶ ἐν-τατικά, χρήσις ἐν τοῖς βιβλίοις, ἐν τοῖς τετραδίοις, ἐν τοῖς ἐπίπλοις καὶ τοῖς τοίχοις τῶν σχολείων καὶ τῶν κατοικιῶν χρωμάτων ἀναλόγων πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ φωτός· σταθερὸς φωτισμὸς κατάλληλος πρὸς ἐργασίαν ὁ ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ σχολείου, υγιεινὸς φωτισμὸς ὁ ἐκ τῶν ἄνω καὶ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ γράφοντος καὶ μελετῶντος προσπίπτων φωτισμὸς ἀσταθῆς, μεταβαλλόμενος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς ἡμέρας, ὁ ἐξ ἀνατολῶν, μεσημβρίας καὶ δυσμῶν προσπίπτων προφυλακτικὰ μέτρα, δελοπίνακες χρωματισμοί, παραπετάσματα. Ἐξάσκησις τῆς ὁράσεως εἰς τὸ διακρίνειν ἀντικείμενα μικροσκοπικά, λεπτομερείας χρωμάτων, σχημάτων καὶ ἐν γένει ἀντικειμένων εὐρισκομένων πλησίον ἢ εἰς μακρινὰς ἀποστάσεις ἢ ἐντὸς τῶν ὑδάτων, ψιλογραφία.

Ἡ ἀγωγή τοῦ πολίτου ἐδιδάσκετο εἰς ἰδιαίτερον μάθημα ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως διὰ τὴν Ε' τάξιν καὶ μίαν διὰ τὴν ΣΤ'.

Τὰ βιοτεχνικά ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων (Δ', Ε', ΣΤ').

Ἡ υγιεινὴ ἐδιδάσκετο εἰς τὴν Ε' τάξιν ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως καὶ μίαν εἰς τὴν ΣΤ'.

Τὰ γεωργικά ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς τὴν Δ' καὶ δύο ὥρας εἰς ἐκάστην τῶν δύο ἀνωτέρων.

Ἄς ἴδωμεν εἰς τὸ τροποποιηθησόμενον πρόγραμμα τί νεώτερον καὶ καλύτερον δύναται νὰ προστεθῆ σήμερον!

Τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ συγγραφέως τοῦ παρόντος συνέδριον τῆς Β' περιφερείας Χανίων τοῦ 1951 ἠσχολήθη μὲ τὰ προγράμματα ταῦτα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας.

Ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπίτροπος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας τοῦ 1909 (Ι. Σαουνάτσος), ἐν ἔτος δηλαδὴ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὡς ἄνω προγράμματος (ἀποσταλέντος εἰς ἅπαντα τὰ σχολεῖα τῆς Κρήτης), ἀπέστειλε καὶ γενικὰς ὁδηγίας, περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν ὁρίων τῆς διδασκαλίας πάντων τῶν μαθημάτων, ἐκθέτων ἀναλυτικῶς τὴν διδακτέαν ὕλην τῆς Ε' τάξεως, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις καὶ σήμερον εἶναι ὀφέλιμος.

Θὰ κλείσωμεν καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο μὲ τρία Νομοθετικὰ Διατάγματα, τὰ τελευταῖα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ μὲ ἕνα πίνακα ἐμφαίνοντα τὴν κατάστασιν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τοῦ 1899 μέχρι τοῦ 1910, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν σχολείων τῶν πτυχιούχων διδασκάλων, τῶν μαθητῶν καὶ τὰς δαπάνας, δημοσιευθέντα εἰς τὸ

ὕπ' ἀριθ. 39 φύλλον τοῦ Β' τεύχους τῆς 22 Ἰουλίου 1910 (παράρτημα)
τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κρητικῆς Πολιτείας:

Σχολικά ἔτη	Σχολεῖα	Πτυχιούχοι			Μαθηταὶ	Δαπάναι
		Σύνολ.	Ἄρρ.	Θήλειαι		
1899 - 1900	523	58	20	38	35.844	406.193,50
1900 - 1901	351	53	25	28	27.885	331.879,48
1901 - 1902	394	67	27	40	28.893	349.569,76
1902 - 1903	466	105	55	50	31.836	465.314,62
1903 - 1904	566	126	84	42	31.581	462.415,10
1904 - 1905	563	141	95	46	30.150	499.722,08
1905 - 1906	480	151	111	40	26.541	416.602,79
1906 - 1907	587	167	130	37	36.330	504.805,62
1907 - 1908	685	206	165	41	30.634	597.976,45
1908 - 1909	657	286	238	48	35.092	705.502,74
1909 - 1910	656	317	252	65	40.559	805.749.—

10. ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

α'. Διάταγμα 146 Φ.Ε.Κ. 57|12-9-1909.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰ ὑπὸ χρονολογίαν 30-9-1908 καὶ 2-8-1909 ψηφίσματα τῆς ἐν Κρήτῃ Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπιτρόπου. — Ἀποφασίζει:

Ἄρθρ. 1.— Πρὸς ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν παιδῶν καὶ πρὸς διδασκαλίαν τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων στοιχειωδῶν γνώσεων, εὐρύτερον καὶ πρακτικώτερον ἢ ἐν τοῖς κοινοῖς τετρατάξις δημοτικοῖς σχολείοις παρεχομένων, ιδρύονται ἀνώτερα δημοτικά σχολεῖα ἑξατάξια διὰ τῆς προσθήκης δύο ἑτι τάξεων εἰς τὰς ἤδη ὑπαρχούσας τέσσαρας.

Ἄρθρ. 2.— Ἀνώτερα δημοτικά σχολεῖα ἔχοντα μονὴν τὴν Ε' τάξιν δύνανται νὰ ἰδρυθῶσι κατὰ τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι, Χανίων, Ρεθύμνης καὶ Ἡρακλείου καὶ ἐν ταῖς ἑξῆς ἐπαρχιακαῖς κομποπόλεσι καὶ κόμαις.

Α'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κισσάμου: 1) Ἐν Κολυμβαρίῳ, 2) ἐν Πανεθύμῳ, 3) ἐν Καστελλίῳ, 4) ἐν Πόρρω Μεσογείοις, 5) ἐν Τοπολίοις, 6) ἐν Ἀγίῳ Ἀθανασίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «κατώτερον δημοτικὸν σχολεῖον Ἰνναχωρίων».

Β'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σελίνου: 1) Ἐν Βουτῆ, 2) ἐν Ροδοβανίῳ, προσωρινῶς μέχρις ἀνεγέρσεως καταλλήλου διδαστηρίου, ἐν Καμπανῷ, 3) ἐν Κακοδικίῳ.

Γ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀποκορώνου: 1) Ἐν Ἀρμένιοις, 2) ἐν Γαβαλοχωρίῳ, 3) ἐν Κεφαλῆ, 4) ἐν Φορῆ, 5) ἐν Κουρνῆ.

Δ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κυδωνίας: 1) Ἐν Γερανίῳ, 2) ἐν Βατολάκκῳ, 3) ἐν Λάκκῳ, 4) ἐν Χαλέπῳ, 5) ἐν Γέρω Λάκκῳ.

Ε'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σφακίων: 1) Ἐν Χώρα Σφακίων, 2) ἐν Ἀνωπόλει.

ΣΤ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ρεθύμνης: 1) Ἐν Ἀργυρουπόλει, 2) ἐν Ἐπισκοπῇ, 3) ἐν Ρουσιτικοῖς, 4) ἐν Ἀτσιποπούλῳ, 5) ἐν Πηγῇ.

Ζ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀγίου Βασιλείου: 1) Ἐν Μύρθῳ, 2) ἐν Μέλαμπερ, 3) ἐν Ἀκουμίῳ, 4) ἐν Σπηλίῳ.

Η'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀμαρίου: 1) Ἐν Μέρῳνι, 2) ἐν Φουρφουρῷ, 3) ἐν Ἄνω Μέρει.

Θ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μυλοποτάμου: 1) Ἐν Μαργαρίταις, 2) ἐν Μελιδονίῳ, 3) ἐν Χουμέρι, 4) ἐν Γαράζῳ (ἀπὸ τοῦ ἔτους 1910—1911, 5) ἐν Ἀνωγείῳ.

Γ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τεμένους: 1) Ἐν Ἀρχάταις, 2) ἐν Αὐγενικῇ, 3) ἐν Δαρναίς.

ΙΑ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μαλβρυζίου: 1) Ἐν Ἀγίῳ Μύρῳνι, 2) ἐν Κρουσσῶνι, 3) ἐν Τυλίσοφ.

ΙΒ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πεδιάδος: 1) Ἐν Ἐπισκοπῇ, 2) ἐν Ἀγίῳ Βασιλείῳ, 3) ἐν Θρασανῶ, 4) ἐν Ἀβδοῦ, 5) ἐν Μοχῶ, 6) ἐν Πισκοπιανῶ, 7) ἐν Παναγιᾷ, 8) ἐν Μαλλίοις.

ΙΓ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καινουρίου: 1) Ἐν Πόμπιαι, 2) ἐν Ζαρῶ, 3) ἐν Γεργέρῃ, 4) ἐν Ἀμπελοῦζῳ, 5) ἐν Βασιλικῶς Ἀνωγείῳ.

ΙΔ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μονοφατισίου: 1) Ἐν Ἀγίᾳ Βαρβάρα, 2) ἐν Χάρακα, 3) ἐν Σκοινιά.

ΙΕ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πυργιωτίσης: 1) ἐν Τυμπακίῳ, 2) ἐν Πιτσιδίῳ.

ΙΣΤ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μεραμβέλλου: Ἐν Νεαπόλει, 2) ἐν Βραχαίῳ, 3) ἐν Χουμεργιάκῳ, 4) ἐν Κρηστᾷ, 5) ἐν Φουρνῇ.

ΙΖ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βιάννου: 1) Ἐν Βιάννῳ, 2) ἐν Ἀγ. Βασιλείῳ, 3) ἐν Μουρναιῖς.

ΙΗ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λασηθίου: 1) Ἐν Τζεργινιάδῳ, 2) ἐν Ἀγ. Γεωργίῳ, 3) ἐν Ψυχρῶ.

ΙΘ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἱεραπέτρας: 1) Ἐν τῇ πόλει Ἱεραπέτρα, 2) ἐν Κάτω Χωρίῳ, 3) ἐν Ἀνατολῇ.

Κ'. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σητείας: 1) Ἐν Λιμένι, 2) ἐν Σταυροχωρίῳ, 3) ἐν Χανδρῶ, 4) ἐν Μουλιανοῖς.

β') Τὴν 30.12.1909 ἐξεδόθη τὸ ὑπ' ἀριθ. 252 Διάταγμα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ ἐξετάσεως τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ δημοδιδασκάλων ἐν Χανίοις, Ρεθύμνῳ καὶ Ἡρακλείῳ. Εἰς τὰς ἐξετάσεις ἐγίνοντο δεκτοὶ καὶ ἐκ τῶν ἐκτὸς ὑπηρεσίας: α) οἱ ἀπολυτηριοῦχοι γυμνασίου ἢ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Β' ἢ Γ' τάξεως, β) οἱ ἀπόφοιτοι τῆς καταργηθείσης Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀγίου Πνεύματος, γ) οἱ ἀπόφοιτοι Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως τοῦ Ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου Ἡρακλείου καὶ δ) ὅσοι διετέλεσαν ἐπὶ δεκαετίαν δημοδιδάσκαλοι εὐδοκίμως.

γ'. Ν. Διάταγμα 103/30 Ἰουλίου 1911.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου 1908 ψήφισμα τῆς ἐν Κρήτῃ Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, τὸ ἀπὸ 14 Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. τοιοῦτον τῆς Συνελεύσεως, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 72 τῆς 16 Φεβρουαρίου 1911 ψηφίσματος τῆς Συνελεύσεως, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπιτρόπου, στηριζομένη ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 113 ἐ. ἔ. ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. — Ἀποφασίζει καὶ διατάσσει.

*Άρθρον 1.—Ἡ Δημοσία Ἐκπαίδευσις ἐν Κρήτῃ κανονίζεται εἰς δύο ἑξαετείς κύκλους, κατώτερον καὶ ἀνώτερον. Ἐκάτερος δὲ ἀπαρτίζεται ἐξ ἑξ ἑνιαυσίων τάξεων. Καὶ ὁ μὲν κατώτερος περιλαμβάνει τὴν προκαταρκτικὴν ἢ δημοτικὴν, ὁ δὲ ἀνώτερος τὴν μέσῃν ἢ γυμνασιακὴν. Ἡ δὲ μετάβασις ἀπὸ τοῦ κατωτέρου κύκλου εἰς τὸν ἀνώτερον γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀπολυτηρίου ἀπὸ τῆς ἑκτῆς τάξεως καὶ μετὰ ἐπιτυχεῖς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις. Ἡ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα φοίτησις, ἀρρένων καὶ θηλέων εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ μὲν τὰ ἄρρυνα ἀπὸ τοῦ 7ου ἔτους, διὰ δὲ τὰ θήλεα ἀπὸ τοῦ 6ου. Καὶ τὰ μὲν ἄρρυνα ὑποχρεοῦνται νὰ συμπληρώσωσι τὸν ἑξαετῆ κύκλον, τὰ θήλεα μόνον τὸν τετραετῆ.

*Άρθρον 2.— Τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως ἀπαλλάσσονται οἱ ἑξαιρούμενοι ὑπὸ τοῦ 18 ἄρθρου τοῦ Ν. 485 καὶ τοῦ 9 ἄρθρου τοῦ ὑπ' ἀριθ. 146 τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1909 Ν. Διατάγματος.

*Άρθρον 3.— Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων εἶναι ἀνώτερα ἢ ἢ πλήρη ἔχοντα ἑξ ἑνιαυσίους τάξεις καὶ κατώτερα ἢ μὴ πλήρη μὲ τέσσαρας τάξεις. Τὰ μὴ πλήρη εἶναι ἀδιαίρετα, ἤτοι λειτουργοῦσιν ὑπὸ ἓνα μόνον διδάσκαλον, ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν εἶναι κατώτερος τοῦ 80, διηρημένα δὲ ἢ πολυτάξια ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι ἀνώτερος τῷ 8 ἄρθρῳ τοῦ Ν. 485. Τὰ δὲ πλήρη λειτουργοῦσι τοῦλάχιστον διὰ δύο διδασκάλων κατὰ τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν ὅπου φοιτῶσιν μέχρις 100 μαθηταὶ διδάσκουσι δύο διδάσκαλοι, μέχρις 150 μαθηταὶ τρεῖς, μέχρι 200 μαθηταὶ τέσσαρες, μέχρι 250 μαθηταὶ πέντε, μέχρι 300 μαθηταὶ ἑξ διδάσκαλοι.

*Άρθρον 4.— Ἀδιαίρετα δημοτικὰ σχολεῖα ἰδρύνονται ἐν χωρίοις ἔχουσι πληθυσμὸν τοῦλάχιστον 200 κατοίκων καὶ ἀπέχουσι ἄλλων πολυανθρωποτέρων χωρίων περισσότερον τῆς ἡμισείας ὥρας. Ἀνώτερα δὲ ἰδρύνονται εἰς συνοικισμοὺς ἔχοντας τοῦλάχιστον 700 κατοίκους καὶ περίξ τῶν ὁποίων εἰς ἀκτίνα μέχρι μιᾶς ὥρας λειτουργοῦσι μὴ πλήρη σχολεῖα. Καὶ εἰς μικρότερα κέντρα δύναται νὰ ἰδρυθῆ ἀνώτερον δημοτικὸν σχολεῖον, ἐὰν τὸ σύνολον τῶν περίξ συνοικισμῶν ἀπετέλει πρότερον Δῆμον, δύναται δὲ νὰ φοιτήσωσιν ἐν συνόλῳ μὲν πλείονες τῶν 70 μαθηταὶ, ὑπάρχουσι δὲ οἱ ὀριζόμενοι ἐν τῷ 6 ἄρθρῳ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 146 Διατάγματος τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1909 ὑπὲρ τῆς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως.

*Άρθρον 5.— Τὰ νηπιαγωγεῖα ἀφήνονται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἄσκει δὲ μόνον ἢ Ἀνωτέρα Διεύθυνσις τῆς Παιδείας τὴν νόμιμον ἐπ' αὐτῶν ἐποπτείαν.

*Άρθρον 6.— Τὰ γυμνάσια Χανίων, Ρεθύμνης, Ἡρακλείου καὶ Νεαπόλεως καταρτίζονται ἐξατάξια συγχωνευομένων ἐν αὐτοῖς τῶν λειτουργούντων μέχρι τοῦδε ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις κεχωρισμένως ἢ ἠνωμένως ἑλληνικῶν σχολείων.

*Άρθρον 7.— Τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον Βάμου καταρτίζεται ἡμιγυμνάσιον μὲ τρεῖς τάξεις. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτῃν ἢ κατωτάτην θὰ κατατάσσονται οἱ ἀπόφοιτοι ἀπὸ τῆς στ' τάξεως τῶν δημ. σχολείων μετ' ἐπιτυχεῖς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς τρίτης, ἤτοι ἀνωτάτης, τοῦτου τάξεως προαγόμενοι θὰ εἰσάγονται εἰς τὴν τετάρτην τάξιν τῶν γυμνασίων ὑφιστάμενοι εἰσιτήριον ἐπιτυχῆ δοκιμασίαν.

*Άρθρον 8.— Τὰ μέχρι τοῦδε λειτουργοῦντα ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως διατηροῦντα ἐν Χανίοις μὲν, Ρεθύμνῃ καὶ Νεαπόλει μὲ τρεῖς τάξεις, ἐν Ἡρακλείῳ δὲ μὲ πέντε, θὰ ρυθμισθῶσι δὲ οὕτως ὥστε ἢ τρίτη τάξις τῶν τριῶν πόλεων νὰ ἀποτελῆ πρώτην τάξιν διδασκαλείου θηλέων, τὸ δὲ τοῦ Ἡρακλείου νὰ ἀπαρτίξῃ πλήρως διδασκαλείον.

*Άρθρον 9.— Τὸ ἡμιγυμνάσιον, τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ἀνώτερα παρθενα-

γωγεία θά λειτουργήσωσιν ἐπιβαλλομένων διδάκτρων ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι.

*Ἀρθρον 10. Πᾶσα λεπτομέρεια πρὸς εὐρυθμον λειτουργίαν τῶν Ἐκπαιδευτηρίων τοῦ κατωτέρου καὶ ἀνωτέρου κύκλου θά κανονισθῆ διὰ Διατάγματος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

*Ἀρθρον 11.— Πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὸ παρὸν Διάταγμα καταργεῖται.

Ἡ ἰσχὺς τούτου ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ἐ.ε. Εἰς τὸν Ἐπίτροπον τῆς Παιδείας ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Χανίοις τῇ 25 Ἰουνίου 1911

Ὁ Προεδρεύων
Γ. Κ. ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

Τὰ Μέλη
Μ. Ρ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ
Ν. ΠΙΣΤΟΛΑΚΙΣ

Διὰ τοῦ ἀπὸ 8-9/31-10-1914 «περὶ ἐπεκτάσεως εἰς τὰς Νέας Χώρας τῆς Νομοθεσίας περὶ Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως» Β. Διατάγματος ἐπεξετάθησαν καὶ ἐν Κρήτῃ αἱ ἰσχύουσαι εἰς Παλαιὰν Ἑλλάδα σχετικαὶ διατάξεις.

Ὡτῶ κλείεται ἡ περίοδος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῆς μεγαλονήσου ἀκολουθεῖ πλέον τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὅλης ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ἀπησχολήθημεν ἐκτενέστερον μὲ τὴν περίοδον τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, 1899 - 1914, διότι ἐθεωρήσαμεν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξιτορήσωμεν καὶ νὰ ἐξάρωμεν τὰς φιλεκπαιδευτικὰς προσπάθειάς τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐποχῆς, τὰς δημοκρατικὰς καὶ συγχρονισμένας ἀντιλήψεις των, τὰ μελετημένα ἀναλυτικὰ ὄρολόγια προγράμματα τῶν σχολείων καὶ γενικῶς τὴν σπουδαιότητα τὴν ὁποίαν ἔδωσαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Παιδείας.

11. ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΝ ΚΡΗΤῃ ΑΠΟ ΤΟΥ 1900 ΚΑΙ ΕΦΕΞΗΣ

Ἀξιόλογος δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ἡ ἐν Κρήτῃ ἐκπαιδευτικὴ κίνησις κατὰ τὰ τελευταῖα πενήτηντα ἔτη καὶ διὰ τοῦτο ἀρκετὰ θά εὔρη ὁ ἐρευνητὴς κείμενα, μαρτυροῦντα τὴν καθόλου πνευματικὴν, τῶν λειτουργῶν τῆς Κρητικῆς Παιδείας ἀνάπτυξιν, τὴν εἰς τὰ σύγχρονα παιδαγωγικὰ ρεύματα μύησιν τούτων καὶ τὴν κατὰ ὑποδειγματικὸν τρόπον λειτουργίαν τῶν πάσης φύσεως ἐν τῇ Μεγαλονήσῳ σχολείων. Τὰ ἐκπαιδευτικὰ περιοδικὰ ἄριστα ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἐπεκράτησαν ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ταύτης ἐκ τῶν Τούρκων καὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ φρονήματος τῶν ἐκπαιδευτικῶν, οἵτινες ἐδίδαξαν τὰς τελευταίας γενεάς, τὰς δημιουργησάσας τὴν σύγχρονον τῆς πατρίδος δόξαν καὶ τὸν ὑπάρχοντα ἀξιοζήλευτον πολιτισμόν.

Εἰς δύο κυρίως περιόδους δυνάμεθα νὰ χωρίσωμεν τὸν ἀπὸ τοῦ 1900 μέχρι σήμερον χρόνον. Εἰς τὴν μέχρι τῆς Ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν μετὰ ταύτην.

Ἡ πρώτη, ἀρκετὰ καρποφόρος, παρουσίασεν ἀξιολόγους ἐργάτας τοῦ σχολείου καὶ προπαρεσκευάσεν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν μελλοντικὴν ἀνάπτυξιν τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, χωρὶς νὰ παραλείψῃ νὰ προσφέρῃ καὶ αὕτη ὅ,τι ἦτο εἰς αὐτὴν δυνατόν. Ἡράκλειον ὄντως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ ὑπὸ τῶν ὀλίγων μορφωμένων ἐκπαιδευτικῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐπιτελεσθὲν ἔργον καὶ μετὰ σεβασμοῦ οἱ νεώτεροι δεόν νὰ προφέρουν τὰ ὀνόματα τῶν σκαπανέων τούτων τῆς Ἐθνικῆς μας Παιδείας.

Ἡ δευτέρα, ἢ μετὰ τὴν Ἐνωσιν τῆς Κρήτης περίοδος, λαβοῦσα ἐκ τῆς ὑπαρχούσης ἤδη πείρας τὰς βάσεις διὰ τὴν περαιτέρω πρὸ τὰ πρόσω πορείαν ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην καὶ πάλιν καθοδηγήσιν τῶν ἡγετῶν τοῦ πνεύματος, ἀπετέλεσεν ἀνάξια τῶν προσδοκιῶν τῆς Φυλῆς ἔργα καὶ ἔξακολουθεῖ, ἐν μέσφ τῶν δυσχερειῶν τῶν ἐκάστοτε περιστάσεων, νὰ προχωρῇ εἰς τὴν εὐρεῖαν λεωφόρον τῶν Ἐθνικῶν Ἰδανικῶν, δημιουργοῦσα πολίτας Ἑλληνας—Χριστιανούς, ἱκανούς νὰ ζήσουν καὶ νὰ δράσουν ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Δύο ἀξιόλογα ἐκπαιδευτικὰ περιοδικὰ συναντῶμεν μέχρι τοῦ 1914: Τὸν ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΑΣΤΕΡΑ τοῦ φιλολόγου καθηγητοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Λελεδάκη καὶ τὴν ΑΣΠΙΔΑ, ὄργανον τοῦ Παγκρητίου δημοδιδασκαλικοῦ Συλλόγου.

Ἀμφότερα μὲ προοδευτικὰς ἀρχάς, μὲ πλούσιον ἐπιτελεῖον καὶ σπιβαρὰν διοίκησιν, ἐσκόρπιζαν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου κρητικοῦ χωρίου, τὰς νέας περὶ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἐπιστήμης ἰδέας, δίδοντα ὁδηγίαν δι' ἐπαγωγὸν καὶ ψυχολογικῶς ὀρθὴν διδασκαλίαν καὶ μυοῦντα τοὺς ἀμείρους παιδαγωγικῶν γνώσεων διδασκάλους εἰς τὰς συγχρόνους μεθόδους διδασκαλίας, ἀποτόκους τῶν ἐπιτευγμάτων καὶ τῆς μακρᾶς πείρας Εὐρωπαϊῶν καὶ ἄλλων ξένων παιδαγωγῶν.

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ

Ἦτο ὄργανον ἐκπαιδευτικόν, ἐπιστημονικόν, φιλολογικόν, κοινωνικόν, ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνὸς ἐν Χανίοις.

Διευθυντὴς του, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπωμεν, ἦτο ὁ καθηγητὴς Γεώργιος Λελεδάκης, συνεργάται του δὲ ἄνθρωποι τῶν γραμμῶν ἐκ Χανίων καὶ τῆς λοιπῆς Κρήτης, ὡς οἱ Ἰω. Καλλιτσουνάκης, καθηγητὴς Πανεπιστημίου, Ἐμμ. Γενεράλης Γυμνασιάρχης, οἱ ἀρχιμανδρῖται—μετέπειτα ἐπίσκοποι Χανίων—Ἀγαθάγγελος Νινολάκης καὶ Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης, οἱ καθηγηταὶ Ἄνδρ. Κνιθάκης καὶ Χαράλ. Χαρα-

λαμπάκης, οἱ δημοδιδάσκαλοι Κωνστ. Λαγουμιτζάκης καὶ Ἰωάννης Σταυρακάκης καὶ ἄρκετοὶ ἄλλοι.

Τὸ περιοδικὸν ἤρχισεν ἐκδιδόμενον τὸ ἔτος 1906 καὶ ἐξηκολούθησε τὴν ἐκδοσὶν του μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1914.

Τὸ περιεχόμενον του ἦτο θρησκευτικὸν καὶ ἠθικόν, ἐπιστημονικόν, ἀρχαιολογικόν, ἱστορικόν, φιλολογικόν, ἐκπαιδευτικόν καὶ παιδαγωγικόν, λογοτεχνικόν, λαογραφικόν, ἀθλητικόν καὶ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Λόγω τοῦ ποικίλου περιεχομένου του ἐγένετο ἀμέσως ὁ φίλος τοῦ ἐπιστήμονος, ὁ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ μαθητοῦ, τὸ πολύτιμον βιβλίον τῆς οἰκογενείας, διὰ δὲ τῆς προσαρτήσεως εἰς τὰς σελίδας του τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Δελτίου», ἠθέλησε ν' ἀνοίξη νέαν ὁδὸν δράσεως, νὰ συμβουλεύη τὸν σκαπανέα τοῦ Κρητόπαιδος, τὸν Διδάσκαλον, νὰ τοῦ παρουσιάξῃ τὴν ἐκπαιδευτικὴν πρόοδον τῆς πρωτοπορούσης Εὐρώπης καὶ νὰ τὸν διδάσκη νὰ βαδίξῃ μὲν τὴν δεδοκιμασμένην ὁδόν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἀγνῆς Ἑθνικῆς ὁδοῦ. Ἠθέλησε πρὸς τούτους νὰ ἐγκλείσῃ εἰς τὰς σελίδας του τοὺς τιμαλφεστέρους τῆς Κρήτης ἀδάμαντας, ἵνα τοὺς φυλάξῃ καὶ τοὺς παραδώσῃ εἰς τὰς μελλούσας γενεάς, τιμίους, ὡς τὸ αἶμα τῶ ἡρώων της καὶ λευκοῦς, ὡς ἡ χιών τῶν ὀρέων της.

Ἐκ τῶν διαφορῶν παιδαγωγικῶν του θεμάτων ἀναφέρομεν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς οἰκογενείας εἰς τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδων, τὴν ἠθικὴν ἀποστολὴν τοῦ σχολείου, τὰ ἀνώμαλα παιδιά, τὰ σχολεῖα τῶν τυφλῶν, τὴν γυμναστικὴν τῶν σχολείων, τὴν γυναικείαν μόρφωσιν, τὴν ὑποδειγματικὴν διδασκαλίαν μαθημάτων τινῶν, τὴν ξένην ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν κλπ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐξ ἴσου ἐνδιαφέροντα θέματα ἀνεπτύχθησαν ἐκ τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ, ὡς περὶ τοῦ ἐξωσχολικοῦ ἀθλητισμοῦ, περὶ τοῦ ποδοσφαίρου—παιγνιδίου τὸ πρῶτον ἐμφανιζομένου καὶ διὰ τὸ ὅποιον δίδονται αἱ ἀναγκαῖαι ὁδηγίαι καὶ οἱ ἰσχύοντες κανονισμοὶ—περὶ τῆς ἐξωσχολικῆς καὶ ἐσωσχολικῆς σκοποβολῆς, περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, περὶ τοῦ ἀεροπλάνου κλπ.

Ἀκάματος ἐργάτης τοῦ σχολείου καὶ δεξιὸς χειριστὴς τοῦ καλάμου ὁ ἀείμνηστος Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν του, ἔδιδεν ἐπὶ ὀκτὼ ὀλόκληρα ἔτη ἀφθονοὺς τὴν πνευματικὴν τροφήν εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Κρήτῃ καὶ δυνάμεθα, χωρὶς φόβον, νὰ τὸν θεωρήσωμεν ὡς ἓνα τῶν πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν τῆς Παιδείας, τὸν ἀγωνισθέντα τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἐκ τῆς ἐπικαιροῦ θέσεώς του.

Η ΑΣΠΙΣ

Ἐξεδόθη ὡς 15θήμερον ὄργανον τοῦ Παγκρητίου δημοδιδασκαλικοῦ συλλόγου τὸ ἔτος 1910, ἐν Χανίοις.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖτο ἐκ τῶν δημοδιδασκάλων Ν. Πιμπλή, Χ. Λουκάκη, Νικ. Γύπαρη, Νικ. Λουλουδάκη, Χ. Γυπάκη, Σ. Μανωλαράκη κλπ.

Τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ ἐχαιρέτησεν ὁ Γενικός Ἐπιθεωρητὴς Κρήτης Ἐμμ. Γενεράλης «μετ' εὐφροσύνης» καὶ προσέβλεψε τὴν δράσιν του «εὐστοχον καὶ καρποφόρον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πρώτης τοῦ Λαοῦ μας ἐκπαιδεύσεως».

Τὸ πρόγραμμα τῆς ΑΣΠΙΔΟΣ ἦτο ἡ προάσπισις τῶν συμφερόντων τοῦ Κλάδου, ἡ ἀνάπτυξις εὐγενοῦς ἀμίλλης πρὸς παραγωγὴν καρποφόρου ἐργασίας, ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὴν ξένην ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν. Εἰς τὸ περιοδικὸν συνηγωνίζοντο καὶ διεκρίνοντο ἡ εὐφυΐα, ἡ φιλοπονία, ἡ ἰδεολογία, ἡ πρακτικότης καὶ πᾶσαι «συλλήβδην» αἱ δυνάμεις τοῦ πνεύματος «ἐν εὐγενεῖ ἀμίλλῃ». Εἰς τὰς γραμμάς του δὲ ἦτο ἐγκατεσπαρμένη ἡ ὑπερεκχειλίζουσα τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος διδασκάλου αἰσθηματικότης, ὁ πόνος πρὸς τὴν πάσχουσαν Πατρίδα, ὁ ἐνθουσιασμός διὰ τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς, τὰ ὄνειρα διὰ τὸ μέλλον της, ὅπερ ἐποθεῖτο μέγα καὶ ἔνδοξον «ἐφάμιλλον πρὸς τὸ παρελθὸν αὐτῆς τὸ φρωτεινὸν καὶ ὑπέροχον».

Εἰς τὴν ΑΣΠΙΔΑ ἐδημοσίευσαν τὰς φωτισμένας ἰδέας των σοφοὶ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς, γνωστοὶ ἀνὰ τὸ πανελλήνιον, ὡς οἱ ἀείμνηστοι καθηγηταὶ Δ. Γεωργακάκης, Γεώργ. Χατζηδάκης, Γεώργ. Μυστριώτης, ὁ μέγας Παιδαγωγὸς Π. Π. Οἰκονόμος καὶ ἄρκετοὶ ἄλλοι, ὡς ὁ σεβαστὸς κ. Κων. Καλεμικιέρης τ. Διευθυντὴς τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Χανίων καὶ ὁ παλαίμαχος Ἐπιθεωρητὴς κ. Νικ. Πιμπλή, ὅστις ἦτο ὁ ἰθύνων νοῦς τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἔγραφε τὸ κύριον ἄρθρον.

Ἡ ὕλη, ποικίλη καὶ ἐνδιαφέρουσα, περιελάμβανε παιδαγωγικὰ θέματα, ὡς «Ἡ παιδεία κοινὸν ἔστω κτῆμα», «Ἐμπειρία, ἐπιστήμη, σχολεῖον», «Τὸ πρότυπον δημοτικὸν σχολεῖον», «Σχολεῖον καὶ οἰκογένεια», «Στρατιωτικὴ παρασκευὴ ἐν τῷ σχολείῳ», «περὶ Ἀμίλλης», «περὶ ἐπαναλήψεων», «περὶ ψυχικῆς τροφῆς», «περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως», «περὶ χειροτεχνικῶν ἐργασιῶν» κλπ.

Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα πολὺ ἀπησχόλησε τὰς στήλας τοῦ περιοδικοῦ ἐγράφησαν δὲ γνῶμαι τῶν καθηγητῶν Γεωργ. Χατζηδάκη καὶ Γεωργ. Μυστριώτου.

«Θὰ εἶναι ἔθνικὴ συμφορὰ ἡ ὑπὸ τινων ἐπιδιωκομένη ἐπάνοδος εἰς τὴν ἀρχαίαν», γράφει ὁ σοφὸς καθηγητὴς Γεώργιος Χατζηδάκης.

«Τελευταία παράκλησίς μου είναι, γράφει πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ ὁ καθηγητὴς Γεωργ. Μυστριώτης, ἵνα διαμείνητε πιστοὶ φύλακες καὶ φρουροὶ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ τοῦ ὄλου γένους ἐνότης. Ἐξορκίζω δὲ ὑμᾶς, ἵνα μὴ διδάξητε ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις τὴν καλουμένην νεοελληνικὴν γραμματικὴν, διότι ἡ κακοῦργος αὕτη μέλλει νὰ δημιουργήσῃ ἄλλον λαὸν παρὰ τὸν ἑλληνικόν», (Ἐπιστολὴ ἐξ Αἰδηψοῦ πρὸς τὸν κ. Ν. Πιμπλῆν τῆς 9ης Αὐγούστου 1910).

Τὸ περιοδικὸν ἠκολούθησε διὰ τὸ γλωσσικὸν τὴν μέσσην ὁδὸν, τονίζον διὰ τοῦ ἐπίσης ἐκλεκτοῦ συνεργάτου του συναδέλφου κ. Π. Βαβουλέ, κατὰ τὴν κριτικὴν τῶν ἀναγνωστικῶν, ὅτι οἱ συγγραφεῖς δέον ν' ἀκολουθοῦν τὴν μέσσην ὁδὸν μεταξὺ «χυδαῖσμοῦ καὶ ἀττικισμοῦ».

Τὸ περιοδικὸν σθεναρῶς ἀγωνιζόμενον καὶ διὰ συνδικαλιστικὰ καὶ ἄλλης φύσεως ζητήματα, ἐξηκολούθησεν ἐκδιδόμενον μέχρι καὶ τοῦ 1912, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν, κατὰ τὰ τελευταῖα τεύχη του, τοῦ δικηγόρου Α. Ν. Μπιράκη, ὅτε καὶ διεκόπη ἡ ἔκδοσίς του, δι' ἀγνώστους λόγους.

Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ συναντήσωμεν ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ περιοδικὰ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐλευθέρου ζωῆς τῆς Μεγαλονήσου μας. Πιστεύομεν ὅτι διὰ τῶν ἀνωτέρω δύο ἱκανοποιοῦντο αἱ ἀνάγκαι τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ταῦτα ἔφθανον μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου χωρίου, μέχρι καὶ τοῦ πλέον ἀπομεμονωμένου δημοδιδασκάλου.

Ἄλλὰ καὶ ἡ κυκλοφορία ἐπαρκῶν ὁπωσδήποτε παιδαγωγικῶν βιβλίων, ἡ κοινοποιήσις διαφωτιστικῶν ὁδηγιῶν ἐκ μέρους τῶν καλουμένων Νομαρχιακῶν Ἐπιθεωρητῶν, ἡ αὐτοπρόσωπος παρουσία τῶν Προϊσταμένων εἰς τὰ σχολεῖα, θὰ ἐκάλυπτον τὸ δημιουργούμενον κενὸν καὶ θὰ ἔλυνον τὰς παρουσιαζομένας εἰς τοὺς διδασκάλους ἐκάστοτε ἀπορίας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρουσιάσθησαν ἄλλα περιοδικὰ, ἐκδοθέντα κατὰ καιροὺς ὑπὸ προοδευτικῶν διδασκάλων καὶ ἐκυριάρχησαν τινὰ ἐξ αὐτῶν τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ σχολείου, τοπικῶς ὅμως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ οὐχὶ εἰς παγκρήτιον κλίμακα.

Τὸ πλέον ἀξιωμακόμενον ἐκ τούτων, τὸ ὁποῖον καὶ ἠρίθμησε βίον σχεδὸν 20 ἐτῶν καὶ οὐτινος ἡ διακοπὴ ὀφείλεται εἰς τὴν Γερμανικὴν κατοχὴν, εἶναι τὸ ἐν Ρεθύμνῃ ἐκδοθὲν ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ὁ Πυρφόρος.

Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τὸ ἔτος 1924, ὡς 15θήμερον, ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Δαφέρμου, ἐξηκολούθησε δὲ τὴν τακτικὴν ἔκδοσίν του, ὑπὸ τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν, τὴν αὐτὴν ἐμφάνισιν καὶ διάταξιν τῆς ὕλης του, καθ' ὅλον τὸν βίον του.

Ἡ 1η σελὶς ἀφιερώνετο εἰς τὸ κύριον ἄρθρον, γραφόμενον ὑπὸ

τῆς Διευθύνσεως, ἡ 2α εἰς κοινωνικά θέματα, ἡ 3η εἰς τὸ σχολεῖον, ἡ 4η εἰς ἐκπαιδευτικὰς εἰδήσεις, ἡ 5η εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἡ 6η εἰς τὴν φιλολογοίαν, ἡ 7η εἰς τὴν λαογραφίαν καὶ ἡ 8η εἰς θέματα ποικίλου περιεχομένου. Εἰς τὴν 5ην σελίδα κατεχωρεῖτο ἀνὰ τετράμηνον καὶ ἀναλυτικὸν Μετεωρολογικὸν Δελτίον τοῦ νομοῦ Ρεθύμνης.

Εἰς τὸ κύριον ἄρθρον ἀνεπτύσσοντο θέματα κοινωνικά, ἐκπαιδευτικά, συνδικαλιστικά, θρησκευτικά, πατριωτικά, ἐνίοτε πολιτικά, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς σελίδας ἀνεγράφοντο ἀνάλογα μὲ τὸν προορισμὸν τούτων ζητήματα, ὡς ἀνωτέρω ἀνεγράφη.

Καθαρῶς παιδαγωγικά θέματα συνητήσαμεν εἰς τὰς σελίδας τοῦ ἀναπτυσσόμενα ἀρκετά, ὡς περὶ ὑπαιθρίων σχολείων, αὐτοδιοικήσεως, συνεκπαιδεύσεως, ἀναλυτικοῦ προγράμματος, ἐκθέσεων, σχολικῶν ἐορτῶν, παιγνιδίου, τοῦ ξύλου ὡς μέσου ἀγωγῆς, πρώτης ἀναγνώσεως, μορφώσεως τῆς γυναίκας κλπ.

Μεταξὺ τῶν συνεργατῶν τοῦ τὸ περιοδικὸν περιλαμβάνει τὸν ἀείμνηστον Ἐπιθεωρητὴν Τζᾶννον Τσαγκιᾶν, τοὺς δημοδιδασκάλους Β. Καριανάκη, Κ. Πωλιουδάκη καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐκλεκτοὺς σκαπανεῖς τῶν γραμμάτων.

Ὁ ἰδιοκτῆτης καὶ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ, φλογερὸς πατριώτης, ἐξαιρετὸς ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς καὶ ἄριστος χειριστὴς τοῦ λόγου, ἔγραφεν εἰς τὸ τελευταῖον ὑπ' ἀριθ. 354 τῆς 15 Ἀπριλίου 1941 φύλλον τοῦ «Προμηθέως», ὅτε συνεπληροῦντο 17 ἔτη κυκλοφορίας του καὶ τὸ κρίσιμον τῶν περιστάσεων, ἐκ τῆς ἐκ τοῦ βορρᾶ ἀπειλῆς, διέγραφε λίαν σκοτεινὸν τὸ μέλλον: «Ὅλοι εἰς τὸ καθήκον—οἱ ἐκπαιδευτικοί—ὅπου κρούεται ὁ κώδων τοῦ κινδύνου. Κηρύξατε εἰς τὸν λαὸν μετάνοιαν, πίστην, ἐγκαρτέρησιν εἰς τὰ δεινὰ καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἔθνους μας». Μὲ τὰς συγκινητικὰς αὐτὰς ὑποθήκας ἐκλείσεν ἡ δρᾶσις ἐνὸς ἐκλεκτοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ εἶναι τὸ δεύτερον ἄξιον μνείας περιοδικόν, ἐκδοθὲν ἐν Χανίοις, ὡς 15ῆήμερον, κατὰ τὸ ἔτος 1934, ὑπὸ ὀμάδος διδασκάλων, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκτελεσθέντος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν δημοδιδασκάλου Μάνου Μασούρη.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο χαρκτηρίζετο ὡς καθαρῶς ἐπαγγελματικὸν καὶ ἐπεδίωκε τὴν «συζήτηση πᾶνω στὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα τοῦ κλάδου μὲ σκοπὸ τὴ γνῶσιν τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ συγχρονισμὸ τοῦ σχολείου».

Εἰς τὴν σύνταξιν συνειργάζοντο οἱ δημοδιδάσκαλοι Π. Βαβοιλές, Ἄγλ. Κυρμιζάκη, Κ. Ἀλιφιερᾶκης, Θ. Ἀρώνης, Ι. Φιωτάκης, Π. Οἰκονόμου, Ι. Ἀβρονιδάκης, ὁ καθηγητὴς τῶν τεχνικῶν Κ. Ρωμᾶνος, ὁ δικηγόρος Κ. Γκαζῆς καὶ ἄλλοι.

Ἀπὸ τὰ δημοσιευθέντα παιδαγωγικά θέματα ἄξια λόγου εἶναι τὰ

περὶ παιδικῆς ὀκνηρίας, παιδικῆς ἐγκληματικότητος, νυχτερινοῦ σχολείου, πειραματικῶν σχολείων, ποινῶν, βαθμολογίας, κινήματογράφου καὶ ἀγωγῆς κλπ.

Ἄξισημείωτος εἶναι ἡ εἰς σειρὰν φύλλων δημοσιευομένη μελέτη τοῦ κ. Π. Βαβουλέ περὶ παιδαγωγικῶν πειραμάτων, γενομένων ἐν τῷ σχολείῳ του μετ' ἐπιτυχίας καὶ ἡ παρότρυνσις καὶ τῶν λοιπῶν συναδέλφων διὰ παρομοίαν, βάσει ἀναγραφομένων Tests, ἔργασίαν.

Ἐν τῷ περιοδικῷ ἐπίσης πολλὰ ἀναγράφονται περὶ τοῦ ἀγνώστου μέχρι τότε θεσμοῦ τῶν Παιδικῶν Ἐξοχῶν καὶ τῶν Μαθητικῶν Συσσιτίων καὶ ἀρκετὴ καταβάλλεται προσπάθεια διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὅσον τὸ δυνατόν καλυτέρων ἀποτελεσμάτων, διὰ τῆς καλλιέργειας παρὰ τῇ κοινῷ τῆς ιδέας περὶ τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου τῆς ὑπάρξεως τῶν σωτηρίων τούτων διὰ τὸν μαθητὴν τρόπων ἀνορθώσεως.

Καὶ ἡ ξένη παιδαγωγικὴ κίνησις δημοσιεύεται εἰς τὰς στήλας του καὶ ἀξιόλογος τυγχάνει ἡ κριτικὴ ἐπὶ τῶν ἐκδιδόμενων παιδαγωγικῶν βιβλίων. Ὑποδειγματικαὶ διδασκαλίαι, ὁδηγίαι ἐπιθεωρητῶν διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων καὶ ἐκπαιδευτικαὶ εἰδήσεις φιλοξενοῦνται εἰς τὰς σελίδας τῶν «Παιδαγωγικῶν σελίδων», ὥστε νὰ δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀνταπεκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς τὸ περιοδικὸν τοῦτο, ἄριστα δὲ θὰ ἐβοήθει καὶ τοὺς συναδέλφους τῆς σήμερον διὰ τὴν μετ' ἐπιτυχίας ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου των.

Μετὰ διετῆ βίον, ἐν ἔτει 1936, διεκόπη ἡ ἔκδοσις καὶ ὁ νομὸς τῶν Χανίων ἔμεινε ἔκτοτε ἄνευ ἐκπαιδευτικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργανου.

Κατὰ τὴν περίοδον καθ' ἣν «Οἱ Παιδαγωγικὲς Σελίδες» ἐκυκλοφόρου ἐν Χανίοις, εἰς τὸν νομὸν Ἡρακλείου ἐξεδίδετο τὸ περιοδικὸν «ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΖΩΗ», ὑπὸ ὀμάδος διδασκάλων μὲ ὑπευθύνους τοὺς κ. Γεώργιον Παπαδάκη, νῦν Ἐπιθεωρητὴν δημοτ. σχολείων Ἀ' Χανίων, καὶ Νικόλ. Ἀβρονιδάκη. Ἦτο μηνιαῖον καὶ εἶχε ἐξησφαισμένην συνεργασίαν ἐκλεκτοῦ ἐπιτελείου. Μεταξὺ τῶν συνεργατῶν περιλαμβάνει τοὺς ἀειμνήστους Στ. Μπουρλώτον, Διευθυντὴν Παιδ. Ἀκαδημίας, Κων. Λαγουμιτζάκη καὶ Τζ. Τσαγκιῶν, Ἐπιθεωρητὰς δημοτ. σχολείων, ὡς καὶ τοὺς κ. Στ. Γλύκαν, σεβαστόν μου Διευθυντὴν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Ἡρακλείου, Ἰωάννην Σταυρακάκη, τέως Ἐπιθεωρητὴν δημοτικῶν σχολείων, τὴν παιδαγωγὸν κ. Μυρσίνην Κλεάνθους - Παπαδημητρίου.

Σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ ἦτο «ἡ ἔξυπνότησις τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ λαϊκοῦ σχολείου καὶ ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς τῶν διδασκάλων, ὡς καὶ ἡ συνεργασία σχολείου καὶ οἰκογενείας». Τονίζεται ἰδιαίτερος εἰς τὰς γραμμάς του : «θὰ φέρωμεν τὸ σπῆτι κοντὰ στὸ σχολεῖο, θὰ καταφέρωμε τὴ στενὴν συνεργασίαν οἰκογενείας καὶ σχολείου». Ἡ συνεργ-

γασία σοφῶν παιδαγωγῶν καὶ ἡ δραστηριότης τῶν ὑπευθύνων, κατῳρ-
θωσαν ὥστε τὸ περιοδικὸν νὰ κυριαρχήσῃ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ
σχολείου ἐπ' ἄρκετόν καὶ νὰ βοηθήσῃ πολλαπλῶς τοὺς ἐργάτας του.

Ὁ ἀείμνηστος Στ. Μπουρλώτος ἐδημοσίευσε σειρὰν ἄρθρων «περὶ
τῆς παρατηρήσεως, ὡς βασικῆς μορφῆς τῆς σχολικῆς ἐργασίας» καὶ ὁ
κ. Στ. Γλύκας περὶ «Παιδαγωγικῆς Ψυχολογίας».

Ἄξιοσημείωτος εἶναι ἡ «στήλη διὰ τοὺς γονεῖς» τῆς διδασκαλίσσης
Λύας - Λίδου, ἐνθα δημοσιεύονται πολῦτιμοι συμβουλαὶ διὰ τὰς μητέ-
ρας κυρίως, «οἱ ὅποιοι μὲ τὴ μελετημένη φροντίδα τους, ποὺ θάβαι
βγαλμένη ἀπὸ τὴ ψυχὴ τους, θὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὴν ἀληθινὴν ζωὴ τοῦ
παιδιοῦ τους». Καὶ καταλήγει μὲ τὸ σύνθημα «Μακριὰ οἱ γκουβερ-
νάντες».

Θέματα ἐπίκαιρα, ὑγιεινῆς, γεωργικῆς, λαογραφικῆς, ἐγκυκλοπαιδικῆς,
ἀθλητικῆς καὶ πολλὰ ἄλλα πλουτίζουν τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ.

Δυστυχῶς λίαν ἐνωρίς, δι' ἀγνώστους λόγους, τὸ 2ον ἔτος τῆς ἐκδό-
σεως, τὸ 1936, διεκόπη ἡ ἔκδοσις τῆς «Διδασκαλικῆς Ζωῆς». Τοῦτο
ἐφαίνετο ὅτι θὰ συμβῆ ὁποσοδήποτε, καθ' ὅσον ἡ ἐν γένει ἐμφά-
νισις τοῦ περιοδικοῦ ἦτο κατὰ πολὺ κατωτέρα εἰς τὰ τελευταῖα φύλλα,
μὴ συγκρινόμενα οὐδόλως μὲ τὰ πρῶτα.

Πάντως, χωρὶς ἀμφιβολίαν, τὸ περιοδικὸν τῶν ἐν Ἡρακλείῳ ἐκπαι-
δευτικῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς κυκλοφορίας του (1935), δύναται νὰ
χαρακτηρισθῇ ὡς λίαν ἀξιόλογον.

Μὲ τὴν διακοπὴν τῆς ἔκδοσεως καὶ τῆς «Διδασκαλικῆς Ζωῆς»
ἔπαυσε πᾶσα κίνησις διὰ τὴν ἔκδοσιν παιδαγωγικοῦ περιοδικοῦ ἐν
Κρήτῃ, μέχρις ἐσχάτων ὅτε εἶδε τὸ φῶς τὸ ἀξιομνημόνευτον περιοδικὸν
τῶν Ἐπιθεωρητῶν Ἡρακλείου κ. Η. Ξηροτύρη καὶ Κ. Κολοβοῦ
«ΣΧΟΛΕΙΟ καὶ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» μὲ συνεργάτας τὸν Σεβ. Μητροπο-
λίτην Κρήτης κ. Εὐγένιον, τὸν Νομάρχην Ἡρακλείου κ. Μπιδράκη καὶ
τοὺς δημοδιδασκάλους τοῦ Νομοῦ.

Εἶναι διμηνιαῖον καὶ ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1951.

Περιέχει θέματα παιδαγωγικῆς, κοινωνικῆς, λαογραφικῆς, δημοσιεύον-
ται μεταφράσεις ξένων παιδαγωγικῶν ἔργων, πορίσματα παιδαγωγικῶν
συγκεντρώσεων, κριτικὴ βιβλίων κλπ.

Θέλομεν νὰ πιστεύομεν ὅτι τὸ περιοδικὸν τοῦτο πολλὰ θὰ προσ-
φέρῃ εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον τῆς Κρήτης, ὁ ὅποιος μετ' ἐμπιστο-
σύνης τὸ ἐχαιρέτησεν ἀπὸ τοῦ πρώτου του φύλλου.

Μὲ τὸ «ΣΧΟΛΕΙΟ καὶ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» τερματίζομεν τὴν σει-
ρὰν τῶν παιδαγωγικῶν ἐκδόσεων ἐν τῇ Μεγαλονήσῳ. Ἡ ἐν χαλε-
παῖς περιστάσεσι καρποφόρος ἔκδοσις τῶν ἀναφερθέντων ἐκπαιδευτι-
κῶν φύλλων, ἀπὸ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας,

πιστοποιεῖ τὴν πρὸς μόρφωσιν ἔφεσιν τῶν ἀξίων τοῦ ὀνόματός των λειτουργῶν τῆς Παιδείας, οἵτινες, παρὰ τὰς πάσης φύσεως, ποικίλας δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἀντεμετώπισαν καὶ ἑξακολουθοῦν ν' ἀντιμετωπίζουσι, θέτουσι πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν τελειώσιν των, διὰ τὴν μετ' ἐπιτυχίας ἐκτέλεσιν τοῦ θείου ἔργου των, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι τί περισσότερον ἢ ἡ διαπαιδαγώγησις τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς Φυλῆς, συμφῶνως πρὸς τὰς Ἀρχὰς τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ.

12. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

Κατὰ τὸ 1892 ὁ Ἐπίσκοπος Κισάμου καὶ Σελίνου Γεράσιμος Στρατηγάκης διὰ διαθήκης του κατέλειπε τὸ ποσὸν τῶν εἴκοσι χιλιάδων γροσίων (20.000) διὰ τὴν ἴδρυσιν Ἱεροδιδασκαλείου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος Χανίων. Ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Νικηφόρος Ζαχαράκης ἀμέσως εἰσηγήθη τὴν ψήφισιν τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου καὶ τὴν ἐπικύρωσιν του ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Κρήτης. Οὕτως ἤρχισεν ἡ λειτουργία τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου τούτου τὸ 1892, μὲν Διευθυντὴν κατ' ἀρχὰς μὲν τὸν Δωρόθεον Κλωνάρην, ἀργότερον χεῖροτονηθέντα ἐπίσκοπον Κισάμου, βραδύτερον δὲ τὸν Χρυσανθὸν Τσεπετάκη, ὁμοίως χεῖροτονηθέντα ἀργότερον ἐπίσκοπον Ρεθύμνης.

Κατὰ τὸ 1892, ὅτε ἐκηρύχθη ἡ Κρητικὴ ἐπανάστασις, τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Ἁγίας Τριάδος ἔκλεισε.

Ἡ Κρητικὴ Πολιτεία διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 88 τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1899 Ν. Δ. δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 92/1899 Φ.Ε.Κ. τῆς Κρητικῆς Πολιτείας ἐπανάδρυσεν τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τοῦτο, ὡς πεντατάξιον, μὲ σκοπὸν τὴν προπαρασκευὴν τῶν προοριζομένων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως. Εἰς τοῦτο ἐδίδαξαν ὡς καθηγηταὶ διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες, οἵοι οἱ Ἰωάννης Καλιτσουνάκης, Δημήτριος Γεωργακάκης, Χρ. Μακρῆς, Χ. Οἰκονόμου, Χ. Σκαλισιάνος κ.λ.π. Ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1908, ὅτε διεκόπη ἡ λειτουργία του. Τὸ 1924, ἐπὶ ἐπισκόπου Ἀγαθαγγέλου Νινολάκη, ἐπανιδρύθη πάλιν ὡς πεντατάξιον.

Οἱ Ἱεροσπουδασταὶ ἀνῆρχοντο εἰς 80 καὶ ἦσαν ἐσωτερικοί. Πλὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, κατηρτίζοντο καὶ εἰς τὰ παιδαγωγικὰ ἀποκτῶντες οὕτω προσόντα διδασκάλου. Κατὰ τὰ πρῶτα πέντε ἔτη ἦσαν ὑπότροφοι τῶν Μοναστηριακῶν Ἐπιτροπειῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης.

Κατόπιν, ἐλλείψει οικονομικῶν πόρων τῶν Ἐπιτροπειῶν, οἱ σπουδασταὶ κατέβαλον τὰ τροφεῖα.

Τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τοῦτο ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1930, ὅτε διὰ

πράξεως τοῦ Ἑργασίου Παιδείας μετεγράφη εἰς Ἑρατικὴν καθαρῶς Σχολὴν, μεταφερθεῖσαν εἰς τὴν παρὰ τὴν πόλιν τῶν Χανίων Μονὴν τῆς Χρυσοπηγῆς καὶ λειτουργήσασαν μέχρι καὶ τοῦ 1940. Καὶ κατὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην ἠτύχησε νὰ ἔχη ἄριστον διδακτικὸν προσωπικὸν (Εἰρηναῖον Τσουρουνάκη, ἐπίσκοπον Σικάγου, Παντελεήμονα Χρυσοχόον, Ἀθανάσιον Ἀποστολάκη, νῦν ἐπίσκοπον Ρεθύμνης, Μελέτιον Τοράκη, Γ. Τρουπάκη, Ἀνθιμον Βαρδάκη κ.λ.π.).

Τὸ 1943, ἐπὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη, μετωνομάσθη εἰς Ἐκκλησιαστικὴν Γεωργικὴν Σχολὴν, ἥτις ὅμως δὲν ἐλειτούργησε λόγῳ τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς.

Τὸ 1945, διὰ τοῦ Α.Ν. 540, ἐπανιδρύθη, ὡς ἐπτατάξιος ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ Κρήτης, μετὰ διετοῦς τμήματος κατωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ φροντιστηρίου (ἐν Χρυσοπηγῇ) διὰ τὴν κατάρτισιν κληρικῶν, οἱ ὅποιοι νὰ δύνανται νὰ ἀνταποκρίνωται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῆς Σχολῆς εἰσάγονται κατόπιν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον δημοτικοῦ σχολείου, 40 τὸν ἀριθμὸν, ἐκ τῶν ὁποίων, οἱ μὲν πρῶτοι 20 κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας ὡς ὑπότροφοι τοῦ κράτους, οἱ δ' ὑπόλοιποι ὡς ἰδιοσυντήρητοι. Ὑποτροφία παρέχεται ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ τοὺς 20 πρῶτους μαθητὰς ἐκάστης τάξεως μέχρι καὶ τῆς ἐβδόμης. Ἐπίσης καὶ ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φροντιστηρίου εἶναι ὑπότροφοι τοῦ Κράτους.

Τὸ κατώτερον ἐκκλησιαστικὸν φροντιστήριον ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1947 καὶ εἰσήγοντο εἰς αὐτὸ οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Β' τάξεως γυμνασίου καὶ μέλλοντες νὰ ἱερωθῶσιν, ἄνευ ἐξετάσεων, κατόπιν συστατικῶν ἐγγράφων τῶν οἰκείων ἐπισκόπων τῶν.

Εἰς τοῦτο ἔχουσι φοιτήσῃ καὶ χειροτονημένοι ἱερεῖς πρὸς ἀπόκτησιν προσόντων. Τὸ 1947, τόσον ἡ ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ ὅσον καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν φροντιστήριον (μετατραπὲν εἰς ἄνωτερον, διὰ τοὺς ἐκ γυμνασίου προερχομένους) μετεφέρθησαν εἰς Ἁγίαν Τριάδα Ἀκρωτηρίου, λόγῳ τῆς ἀνεπαρκειᾶς τῶν ἐν Χρυσοπηγῇ οἰκημάτων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἀμφοτέρων ἀνῆλθεν εἰς 297 κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1952 - 53.

Τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν ἀμφοτέρων ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρίστους καὶ πεπειραμένους καθηγητὰς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διαπρεποῦς θεολόγου κ. Πέτρου Μαράκη μὲ ὑποδιευθυντὴν τὸν εἰς τὴν Γαλλίαν συμπληρώσαντα τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσίν του καθηγητὴν τῆς θεολογίας ἀρχιμανδρίτην κ. Εἰρηναῖον Γαλανάκη. Ψυχὴ καὶ κατευθυντήριος νοῦς τῆς ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φροντιστηρίου τυγχάνει ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κυδω-

νίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης, ὁ ὁποῖος καὶ τὴν περιβάλλει μὲ πραγματικὴν στοργήν, παρακολουθεῖ ἀγρύπτως τὴν καθ' ὅλου ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς καὶ δὲν φείδεται κόπων καὶ μόχθων, προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας.

Νουθετεῖ πάντοτε τοὺς μέλλοντας νὰ ἱερωθῶσι σπουδαστὰς καὶ φροντίζει διὰ τὴν ὅσῳ τὸ δυνατὸν καλλιτέραν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς διαβιώσεώς των ἐν τῇ Σχολῇ, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειάς ταύτης τοῦ Θεοφιλεστάτου παγκοίως ἀνεγνωρίσθησαν. Πλεῖστοι ἐνοριακοὶ ναοί, πόλεων καὶ χωρίων τῆς μεγαλονήσου ἔχουν ἀποκτήσει κληρικούς μὲ ἀρίστην ἐκκλησιαστικὴν κατάρτισιν καὶ μόρφωσιν, οἵτινες μετὰ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐξυπηρετοῦν πλήρως τὰς ἀνάγκας τῶν Χριστιανῶν, ἱεουργοῦντες, κηρύττοντες τὸν θεῖον λόγον καὶ διδάσκοντες εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

Ἰκανὸς ἀριθμὸς τῶν ἐκ τῆς σχολῆς ἐξεληθόντων συνέχισαν τὰς σπουδὰς των εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἐξυπηρετοῦν σήμερον ὡς καθηγηταὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν (εἰς Κρήτην, Κόρινθον κ.λ.π.).

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΤΟΙΧ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
(1899 - 1953)

(Είς τὸ τέλος τῆς ἐπετηρίδος τῶν σχολείων τῆς Κρήτης παρατίθεται πίναξ συγκεκομμένων λέξεων ὡς καὶ αἱ σχετικαὶ παρατηρήσεις).

Α΄ Περιφέρεια Χανίων

- 1. Ἁγίου Ἰωάννου:** 1/ξ., μαθ. 19. — Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ. ἀρρ. καὶ θηλ. 144/57/12-9-1909, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν μικ. 318/16-9-1915. Προήχθη εἰς 1/ξ. 188/24-3-1919.
- 2. Ἁγίας Ρουμέλης:** 1/ξ., μαθ. 24. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 163/63/15-11-1905, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν μικ. 318/16-9-1915.
- 3. Ἀλικάμπου:** 2/ξ., μαθ. 97. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Β/θμ. 138/58/12-10-1905. Προήχθη εἰς Α/θμ. 374/39/18-8-1907. Ἰδρύθη ὡς Β/θμ. παρθ. 176/65/7-10-1909. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 185/67/10-12-1910. Ἰδρύθη 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη πληρῆς 2/ξ. μικ. 318/16-9-1915.
- 4. Ἀνωπόλεως:** 2/ξ., μαθ. 72. — Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. παρθ. 701/115/21-10-1913. Ὠνομάσθη πληρῆς 1/ξ. ἀρρ. 318/16-9-1915. Ὠνομάσθη τὸ σχολεῖον θηλ. εἰς 1/ξ. πληρῆς θηλ. 55/27-6-1916 (Τ. Β΄).
- 5. Ἀράδαινας:** 1/ξ., μαθ. 4. — Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899 ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη κοινὸν 166/28-7-1918.
- 6. Ἀρμένων:** 3/ξ., μαθ. 125. — Ἰδρύθη: 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-99, 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀνώτ. εἰς 6/ξ. 134/52/20-9-1910. Ἰδρύθη ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρύθη ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη πληρῆς 3/ξ. ἀρρ. καὶ πληρῆς 1/ξ. θηλ. 318/16-9-1915. Ὑπερβάσθη τὸ 3/ξ. ἀρρ. εἰς 2/ξ. 57/14-3-1919. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. εἰς μικ. 3/ξ. 235/2-9-1925.

7. Ἄρυνίου: 1/ξ., μαθ. 36. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδ. αἰρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδ. αἰρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 263/47/7-9-1906. Ἰδρύθη ὡς Β/θμ. ἀδ. αἰρ. 333/76/30-12-1906. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀδ. αἰρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὀνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

8. Ἀσὴ Γωνιάς: 2/ξ., μαθ. 100. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδ. αἰρ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀδ. αἰρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ἀδ. αἰρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὀνομάσθη πλήρες 1/ξ. μ.κ. 318/16-9-1915. Ἰδρύθη 1/ξ. θηλ. 283/7-12-1917. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς μ.κ. 2/ξ. 233/2-9-1925.

9. Ἀσκήφου: 2/ξ., μαθ. 104. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ παρθ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ἀδ. αἰρ. ἀρρ. καὶ ἀδ. αἰρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀδ. αἰρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδ. αἰρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 431/59/24-10-1907. Ἰδρύθη ἀδ. αἰρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη τὸ παρθ. ἀδ. αἰρ. εἰς διηρ. 178/72/29-9-1911. Ὀνομάσθη πλήρες 2/ξ. ἀρρ. 318/16-9-1915. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 1/ξ. 54/17-3-1916. Ὀνομάσθη τὸ θηλ. πλήρες 1/ξ. θηλ. 55/27-6-1916. (τ. Β'). Προήχθη εἰς 2/ξ. 43/21-2-1920. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μ.κ. 233/2-9-1925.

10. Βάμου: 3/ξ., μαθ. 121. — Ἰδρύθη: ὡς 3/ξ. 11/87/7-10-1899, ἀνώτ. 24/100/19-11-1899, 1/ξ. π.α.ρ.θ. 25/100/19-11-1899, 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδ. αἰρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, διηρ. παρθ. ἀντὶ τοῦ ἀδ. αἰρ. 59/39/27-8-1902, ἀνώτ. 33/28-6-1903, διηρ. 2/ξ. ἀρρ. καὶ διηρ. 2/ξ. θηλ. 41/42/28-7-1903, Ἑλλ. 601/47/3-9-1905. Ἰδρύθη: ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀνώτ. θηλ. 102/51/30-7-1911, 6/ξ. ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη: τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912, τὸ ἀνώτ. εἰς 3/ξ. 309/9-9-1915. Ὀνομάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 318/16-9-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 3/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 2/ξ. θηλ. εἰς 4/ξ. μ.κ. 233/2-9-1925. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 264/15-9-1933.

11. Βαφέ: 2/ξ., μαθ. 69. — Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδ. αἰρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη Β/θμ. παρθ. 71/45/2-10-1904. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς Α/θμ. 381/44/19-9-1907. Ἰδρύθη ἀδ. αἰρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὀνομάσθη πλήρες 2/ξ. μ.κ. 318/16-9-1915.

12. Βατουδιάρη: 1/ξ., μαθ. 15. — Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀδ. αἰρ. 74/66/26-11-1903, ὡς κοινὸν 192/8-9-1917. Κατηργήθη 53/13-3-1944. Ἰδρύθη 1/ξ. 270/30-9-1952.

13. Βουβᾶ: 1/ξ., μαθ. 40. — Ἰδρύθη: Γ/θμ. ἀδ. αἰρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη μὲ τὸ τῆς Ἰμβρου μὲ ἔδραν χειμ. Βουβᾶ καὶ θέρ. Ἰμβρον, 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδ. αἰρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὀνομάσθη κοινὸν μ.κ. 1/ξ. 318/16-9-1915.

14. Βρυσσῶν Ἀποκ.: 4/ξ., μαθ. 134. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 515/19-7-1921. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937, εἰς 4/ξ. 187/26-6-1951.

15. Γαβαλοχωρίου: 3/ξ., μαθ. 82. — Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 3/ξ. 6/5/21-2-1900. Ἰδρύθη: 2/ξ. ἀρρ. καὶ ἀδ. αἰρ. θηλ. 78/51/15-9-1900, διηρ. ἀρρ. καὶ παρθ. ἀδ. αἰρ. 103/67/3-9-1901, διηρ. 2/ξ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 371/39/18-8-1907. Ἰδρύθη: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, 2/ξ. ἀρρ. καὶ ἀδ. αἰρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ.

79/66/14-9-1912. Προήχθη εις άνωτ. 573/91/30-8-1913. Ώνομάσθη πλήρες 3/ξ. άρρ. και πλήρες 1/ξ. θηλ. 318/16-9-1915. Ώπεριβάσθη τó άρρ. εις 2/ξ. 57/14-3-1919. Προήχθη τó θηλ. εις 2/ξ. 200/12-9-1919. Συνεχωρεύθη τó 2/ξ. άρρ. και τó 2/ξ. θηλ. εις 3/ξ. μκ. 233/2-9-1925.

16. Γεωργιουπόλεως : 1/ξ., μαθ. 21.—Ίδρύθη : 1/ξ. 11/87/7-10-99. Ίδρύθη 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ίδρύθη άδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ίδρύθη Γ/θμ. άδιαίρ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ώνομάσθη πλήρες 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915.

17. Γκαλαγκάδω : 1/ξ., μαθ. 30.—Ίδρύθη ώς άδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. Ώνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915.

18. Δραπάνου : 1/ξ., μαθ. 10.—Ίδρύθη : ώς άδιαίρ. 111/77/1-10-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη ώς Γ/θμ. άδιαίρ. άρρ. 392/44/19-9-1907. Συνεχωρεύθη εις τó 2/ξ. Κεφαλά 144/57/12-9-1909. Ίδρύθη 1/ξ. 265/15-12-1928. Κατηργήθη 53/13-3-1944. Ίδρύθη 1/ξ. 250/6-9-1952.

19. Δραμίων : 1/ξ., μαθ. 30.—Ίδρύθη ώς 1/ξ. 73/15-3-1951.

20. Ώμπροσένεου : 2/ξ., μαθ. 95.—Ίδρύθη : ώς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. άρρ. και Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ώπεριβάσθη εις Β/θμ. 261/47/7-9-1906. Κατηργήθη τó θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη : Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, άνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911, άνωτ. 79/66/14-9-1912. Ώπεριβάσθη τó άνωτ. εις 3/ξ. 309/9-9-1915. Ώνομάσθη πλήρες 4/ξ. μκ. 318/16-9-1915. Ώπεριβάσθη εις 2/ξ. 448/4-11-1937.

21. Ώξωπόλεως : 1/ξ., μαθ. 35.—Ίδρύθη : ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 71/45/2-10-1904, ώς άδιαίρ. μκ. 212/88/23-11-1911. Ώνομάσθη κοινόν μκ. 318/16-9-1915.

22. Ώμβρου : 1/ξ., μαθ. 18.—Ίδρύθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωρεύθη με τó τού Βουβά εις έν κοινόν με Ώδραν χειμ. Βουβά και θέρ. Ώμβρον. 144/57/12-9-1909. Ίδρύθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ώνομάσθη κοινόν μκ. 318/16-9-1915.

23. Κάϊνας : 2/ξ., μαθ. 78.—Ίδρύθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 263/47/7-9-1906. Ίδρύθη : ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 315/70/2-12-1906, ώς άδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. Ώνομάσθη πλήρες 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 291/19-8-1930.

24. Καλαμίου : 1/ξ., μαθ. 19.—Ίδρύθη ώς κοινόν 192/8-9-1917.

25. Καλαμισίου Ώμυγδάλι : 2/ξ., μαθ. 70.—Ίδρύθη : 1/ξ. άρρ. και 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. 78/51/15-9-1900, άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. άδιαίρ. άρρ. και Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ώπεριβάσθη εις Γ/θμ. 261/47/7-9-1906. Ώρίσθη Ώδρα παρθ. 309/68/24-11-1906. Κατηργήθη τó θηλ. 524/8-21/2/1908. Ίδρύθη Γ/θμ. άρρ. 584/44/29-8-1908. Κατηργήθη τó θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ώνομάσθη κοινόν μκ. 318/16-9-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 250/6-9-1952.

26. Καλαμισίου Ώλεξάνδρι : 1/ξ., μαθ. 40.—Ώρίσθη Ώδρα δημ. σχολ. 309/68/24-11-1906. Ώπεριβάσθη εις άδιαίρ. μκ. 212/88/23-11-1911. Ίδρύθη άδιαίρ. παρθ. 701/115/21-10-1913. Ώνομάσθη 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915.

27. Καλικράτη : 1/ξ., μαθ. 17.—Ίδρύθη : ώς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ.

παρθ. 144/57/12-9-1909, Γ/θμ. μκ. 70/33/30-4-1911, άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινόν μκ. 318/16-9-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 355/8-10-1926. Μετωνομάσθη εις 2/ξ. Πατσαίου. 129/14-4-1934. 'Ιδρύθη 1/ξ. 264/15-9-1933.

28. Καλυθών : 5/ξ., μαθ. 187. — 'Ιδρύθη : ώς 1/ξ. άρρ. και παρθ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. άρρ. και 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. άδιαίρ. άρρ. και Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη πλήρες 2/ξ. μκ. 318/16-9-1915. Προήχθη εις 5/ξ. 187/26-6-1951.

29. Καρρών 'Αποκορώνου : 1/ξ., μαθ. 14. — 'Ιδρύθη : ώς 1/ξ. 383/23-10-1929.

30. Καστέλλου 'Αποκορώνου : 1/ξ., μαθ. 36. — 'Ιδρύθη : ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη άδιαίρ. ώς μκ. 102/51/30-7-1911.

31. Καψοδάσους : 1/ξ., μαθ. 15. — Προήλθεν εκ διαίρεσεως του 2/ξ. Πατσαίου 389/8-11-1934.

32. Κεφαλά : 4/ξ., μαθ. 121. — 'Ιδρύθη ώς 3/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ώς διηρ. 103/67/3-9-1901, ώς άδιαίρ. παρθ. 59/39/27-8-1902, ώς διηρ. 2/ξ. και Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη και τό σχολείον Παλαιωνίου 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη άνωτ. 146/57/12-9-1909. 'Υπεβιάσθη τό θηλ. εις 1/ξ. 83/66/14-9-1909. 'Ιδρύθη άνωτ. άρρ. και άδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιάσθη τό άνωτ. εις 2/ξ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη πλήρες 3/ξ. άρρ. και πλήρες 2/ξ. θηλ. 318/16-9-1915. Συνεχωνεύθη τό άρρ. και τό θηλ. εις 4/ξ. μκ. 233/2-9-1925. 'Υπεβιάσθη εις 3/ξ. 183/23-5-1929. Προήχθη εις 4/ξ. 53/13-3-1944.

33. Κόκκινου Χωρίου : 1/ξ., μαθ. 34. — 'Ιδρύθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμμημ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Β/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις Α/θμ. άδιαίρ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη πλήρες 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915.

34. Κολοκασίων : 1/ξ., μαθ. 16. — 'Ιδρύθη ώς 1/ξ. 265/15-12-1928.

35. Κορητάδων : 1/ξ., μαθ. 14. — 'Ιδρύθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εις 1/ξ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη : ώς Γ/θμ. 163/63/15-11-1905, ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινόν μκ. 318/16-9-1915.

36. Κουνοπιδιανών : 1/ξ., μαθ. 38. — 'Ιδρύθη ώς Β/θμ. άδιαίρ. θηλ. 381/44/19-9-1907. Κατηργήθη τό θηλ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη άδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Μετεφέρθη ή έδρα του σχολείου εκ του χωρίου Καμπάνι 389/8-11-1934.

37. Κουρνά : 4/ξ., μαθ. 129. — 'Ιδρύθη 2/ξ. 11/87/7-10-1899. 'Ιδρύθη παρθ. 1/ξ. 32/114/31-12-1899. 'Υπεβιάσθη εις 1/ξ. 32/114/31-12-1899. 'Ιδρύθη 1/ξ. 78/51/15-9-1900. 'Ιδρύθη άδιαίρ. 103/67/3-9-1901. 'Ιδρύθη Α/θμ. άδιαίρ. και Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις διηρ. 2/ξ., 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη άνωτ. 146/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιάσθη εις 2/ξ., 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη κοινόν 318/16-9-1915. Προήχθη εις 3/ξ. 362/10-10-1932. Προήχθη εις 4/ξ. 271/4-10-1951.

38. Λιβανιανών : 1/ξ., μαθ. 24. — 'Ιδρύθη : ώς γραμμ. 2/2/8-2-1900, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 18/15/3-3-304. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη 1/ξ. μκ. 355/8-10-1926.

39. Λιτσάρδας : 1/ξ., μαθ. 37.—Συνεχωρεύθη εις 2/ξ. άρρ. και θηλ. Βάμου 144/57/12-9-1909. Ίδρύθη 1/ξ. μικ. 279/20-12-1922.

40. Λουτρού : 1/ξ., μαθ. 17.—Ίδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. άρρ. 431/59/24-10-1907, ώς άδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1901. Ίνωμάσθη κοινόν μικ. 318/16-9-1915.

41. Μάζης Άποκ. : 1/ξ., μαθ. 56.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ώς άδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ίνωμάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915.

42. Μαδέ : 1/ξ., μαθ. 26.—Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 314/68/24-11-1906, ώς 1/ξ. 349/6-10-1931.

43. Μαχαιρών : 1/ξ., μαθ. 29.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ., 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 64/61/24-10-1903. Ίνωμάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915.

44. Μελιδονίου Άποκ. : 1/ξ., μαθ. 34.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη ώς άδιαίρ. 102/51/30-7-1911. Ίνωμάσθη κοινόν μικ. 318/16-9-1915.

45. Μεγάλων Χωραφίων : 1/ξ., μαθ. 37.—Ίδρύθη: ώς γραμμ. 6/5/21-2 1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. 157/60/7-11-1905, ώς άδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ίνωμάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915.

46. Μουζουρά : 1/ξ., μαθ. 69.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. άρρ. 392/44/19-9-1907, ώς μικ. άδιαίρ. 102/51/30-7-1911. Ίνωμάσθη κοινόν 290/26-8-1915.

47. Μουρί Άποκορ. : 2/ξ., μαθ. 32.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 75/51/15-9-1900. Κατηργήθη 87/66/27-11-1900. Ίδρύθη ώς 1/ξ. 361/16-9-1937. Προήχθη εις 2/ξ. 223/9-8-1951.

48. Μπαρπαλί : 1/ξ., μαθ. 10.—Ίδρύθη ώς 1/ξ. 270/30-9-1952.

49. Νέου Χωρίου Άποκορ. : 3/ξ., μαθ. 123.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Α/θμ. άδιαίρ. 41/52/28-7-1903, ώς 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 3/ξ. 309/9-9-1915.

50. Νεροχωρίου : 1/ξ., μαθ. 71.—Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς διηρ. άντι του άδιαίρ. 59/39/27-8-1902, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις διηρ. 2/ξ. 64/61/24-10-1903. Προήχθη εις Β/θμ. άδιαίρ. 40/24/26-3-1911. Ίδρύθη ώς άδιαίρ. μικτ. 102/51/30-7-1911. Ίνωμάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915.

51. Νίππου : 2/ξ., μαθ. 74.—Ίδρύθη: 2/ξ. 11/87/7-10-1899, παρθ. 1/ξ. 32/114/31-12-1899. Ύπεβιβάσθη εις 1/ξ. 32/114/31-12-1899. Ίδρύθη: 1/ξ. 78/51/15-9-1900, άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, παρθ. άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ύπεβιβάσθη εις Β/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εις Α/θμ. άδιαίρ. 144/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη: Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, άδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ίνωμάσθη πλήρες 2/ξ. μικ. 318/16-9-1915. Προήχθη εις 3/ξ. μικ. 48/3-3-1918. Ύπεβιβάσθη εις 2/ξ. 264/15-9-1933.

- 52. Ξηροστερνίου:** 1/ξ., μαθ. 18.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 263/47/7-9-1906. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 315/70/2-12-1906. 'Ωνομάσθη κοινὸν 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915.
- 53. Πατήματος:** 1/ξ., μαθ. 25.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. κοινὸν μεταξύ τῶν χωρίων Φυλακῆς - Καστέλλου 138/58/12-10-1905, ὡς μκ. 1/ξ. 291/28-8-1915.
- 54. Πατσανοῦ:** 1/ξ., μαθ. 38.—'Ιδρύθη: ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Μετονομάσθη τὸ 2/ξ. Καλλιμράτη εἰς 2/ξ. Πατσανοῦ 129/14-4-1934. Διαιρεῖται εἰς 1/ξ. Πατσανοῦ καὶ 1/ξ. Καφοδάσους 389/8-11-1934.
- 55. Πεμονίων:** 1/ξ., μαθ. 57.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμκ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Ωνομάσθη πλήρες 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915.
- 56. Πιθαρίου:** 1/ξ., μαθ. 28. — 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. 188/76/11-10-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 57. Πλάκας:** 3/ξ., μαθ. 95.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμκ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Ιδρύθη Β/θμ. θηλ. 379/44/19-9-1907. Προήχθη εἰς Α/θμ. 431/59/24-10-1907. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη πλήρες 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 192/8-9-1917. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 362/1-10-1932. Προήχθη εἰς 2/ξ. 53/13-3-1944. Προήχθη εἰς 3/ξ. 155/15-7-1950.
- 58. Προβάρματος:** 1/ξ., μαθ. 30.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη πλήρες 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915.
- 59. Ραμνῆς:** 2/ξ. μαθ. 43.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 249/4-10-1924.
- 60. Σαμωνᾶ:** 1/ξ., μαθ. 7.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 368/13-10-1932.
- 61. Σελλίων:** 2/ξ., μαθ. 43.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 436/63/2-11-1907. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. μκ. 318/16-9-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 355/8-10-1926.
- 62. Σκαλωτῆς:** 1/ξ., μαθ. 14.—'Ιδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 315/70/2-12-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν μκ. 318/16-9-1905.
- 63. Σούδας:** 5/ξ., μαθ. 179.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 71/45-2-10-1904, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911, 'Ωνομάσθη κοινὸν τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. μκ. 63/24-3-1924, ἐκ 3/ξ. εἰς 5/ξ. 183/10-7-1952.

64. Στερνών : 2/ξ., μαθ. 85.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, παρθ. ἀδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 80/56/6-12-1904. Κατηργήθη τὸ παρθ. 80/56/6-12-1904. Ίδρυθῆ Β/θμ. θηλ. 592/47/15-9-1908. Προήχθη εἰς ἀνώτ. 175/64/6-10-1909. Ίδρυθῆ ἀνώτ. ἀρρ. καὶ θηλ. 102/51/30 7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη 1/ξ. μικ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 48/15-2-1930.

65. Στύλου : 1/ξ., μαθ. 71.—Ίδρυθῆ ὡς κοινὸν 192/8-9-1917.

66. Τζιτζιφέ : 2/ξ., μαθ. 41.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ίδρυθῆ ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 349/6-10-1931.

67. Τοιδαρά : 1/ξ., μαθ. 33.—Ίδρυθῆ: ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 50/57/25-9-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθῆ ὡς Β/θμ. ἀρρ. 589/47/15-9-1908. Ὠνομάσθη κοινὸν 318/16-9-1915.

68. Τσικαλιριών : 4/ξ., μαθ. 113.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν ἀρρ. 290/26-8-1915. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. εἰς πλήρες 1/ξ. ἀρρ. 99/3-6-1916. Προήχθη εἰς 2/ξ. 383/23-10-1929, εἰς 4/ξ. 183/10-7-1952.

69. Φονέ : 1/ξ., μαθ. 48.—Ίδρυθῆ ὡς μικ. 1/ξ. 101/23-4-1923.

70. Φρέ : 2/ξ., μαθ. 72.—Ίδρυθῆ: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 1/3/27 1-1901. Ίδρυθῆ: ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ἀδιαίρ. παρθ. 59/39/27-8-1902, Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ Β/θμ. παρθ. εἰς Α/θμ. 71/45/2-10-1904. Προήχθη εἰς 2/ξ. 371/39/18-8-1907. Ίδρυθῆ: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, 4/ξ. ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 309/9-9-1915. Ὠνομάσθη πλήρες 4/ξ. ἀρρ. καὶ πλήρες 1/ξ. θηλ. 318/16-9-1918. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς μικ. 4/ξ. 233/2-9-1925. Ὑπεβιβάσθη: εἰς 3/ξ. 183/23-5-1929, εἰς 2/ξ. 125/3-4-1934.

71. Φυλακῆς : 1/ξ., μαθ. 19.—Ίδρυθῆ: ὡς ἀδιαίρ. 59/39/28-7-1902, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθῆ μικ. 1/ξ. 69/20-3-1925.

72. Χανίων 3ον : 6/ξ., μαθ. 357.—Ίδρυθῆ: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Μετεγράφη τὸ 2ον 6/ξ. ἀρρ. εἰς 3ον 6/ξ. μικ. 47/14-2-1930.

73. Χανίων 4ον : 6/ξ., μαθ. 379.—Μετεγράφη τὸ 2ον 4/ξ. θηλ. Χανίων εἰς 4ον προαγόμενον εἰς 6/ξ. 147/24-6-1924. Μετεγράφη εἰς 4ον 6/ξ. μικ. 47/14-2-1930.

74. Χανίων 9ον : 6/ξ., μαθ. 320.—Ίδρυθῆ: 2/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Προήχθησαν ἀμφότερα εἰς 3/ξ. 187/66/27-11-1900. Ίδρυθῆ: διηρ. 103/67/3-9-1901, 4/ξ. παρθ. 41/42/23-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 4/ξ. 18/13/15-10-1908. Ίδρυθῆ ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Ὑπεβιβάσθη εἰς 4/ξ. 192/68/14-12-1910. Ίδρυθῆ: ἀνώτ. ἀρρ. καὶ 4/ξ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. ἀρρ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς ἀνώτ. 633/108/9-10-1913. Ὠνομάσθη τὸ

άρρ. Χαλέπας εις 5/ξ. άρρ. και τό θηλ. Χαλέπας εις 5/ξ. θηλ. 290/26-8-1915. Μετετράπη: τό άρρ. Χαλέπας εις 9ον μικ. 47/14-2-1930, τό θηλ. εις 10ον Χανίων. Προήχθη εις 6/ξ. 187/26-6-1951.

75. Χανίων 10ον : 6/ξ., μαθ. 261.—Προήλθεν εκ μετατροπής του θηλ. Χαλέπας εις 10ον Χανίων 47/14-2-1930. Ύπερβιάσθη εις 4/ξ. 448/4-11-1937. Προήχθη εις 6/ξ. 250/6-9-1952.

76. Χανίων Τραχωματικών : 1/ξ., μαθ. 30.—Ίδρύθη 31/31-1-1941.

77. Χιλιουμουδούς : 1/ξ., μαθ. 5.—Ίδρύθη: ως άδαιόρ. 111/77/1-10-1901, ως Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη ως ροινόν 309/9-9-1915.

78. Χορδακίου : 2/ξ., μαθ. 77.—Ίδρύθη: ως 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ως άδαιόρ. 103/67/3-9-1901, ως Β/θμ. άδαιόρ. 41/42/28-7-1903, ως μικ. άδαιόρ. 102/51/30-7-1911. Ύνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 187/26-6-1951.

79. Χώρας Σφακίων : 1/ξ., μαθ. 29.—Ίδρύθη: 2/ξ. και 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ύρίσθη έδρα άνωτ. σχολείου 24/100/19-11-1899. Ίδρύθη γραμμ. άρρ. και γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εις 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ίδρύθη: άδαιόρ. άρρ. και άδαιόρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, άνωτ. σχολειόν 33/28-6-1903, Γ/θμ. άδαιόρ. άρρ. και άδαιόρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις Β/θμ. 56/59/9-10-1903. Ίδρύθη: ως άνωτ. 601/47/3-9-1905, ως άνωτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τό θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη: ως άνωτ. μικ. 102/51/30-7-1911, ως άνωτ. 79/66/14-9-1912. Ύνομάσθη πληρες 2/ξ. μικ. 318/16-9-1915. Ύπερβιάσθη εις 1/ξ. 111/29-2-1936.

80. Χωραφακίων : 1/ξ., μαθ. 43.—Ίδρύθη: ως Γ/θμ. άδαιόρ. 406/47/28-9-1907. Κατηργήθη τό θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη Γ/θμ. μικ. 155/12-10-1910. Ύνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915.

Κατηργημένα : α) Σαμαριās. Ίδρύθη ως γραμμ. 11/87/7-10-1899.—β) Άγίας Τριάδος Άκρωτηρίου. Ίδρύθη: 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ως άδαιόρ. 103/67/3-9-1901, ως άδαιόρ. Α/θμ. 41/42/28-7-1903. γ) Καμπανίου. Ίδρύθη: ως 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ως 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ως άδαιόρ. 103/67/3-9-1901, Γ/θμ. άδαιόρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη ως Γ/θμ. 147/59/29-10-1905. Προήχθη εις Β/θμ. 371/39/18-8-1907. Προήχθη εις άδαιόρ. Α/θμ. 175/60/24-11-1910. Ίδρύθη ως άδαιόρ. άρρ. 102/51/30-7-1911. Ύνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Μετεφέρθη ή έδρα του εις Κουνουπιδιανά 389/8-11-1934. δ) Μουρι Σφακίων. Ίδρύθη ως 1/ξ. 264/15-9-1933. Κατηργήθη 53/13-3-1944.

Β' Περιφέρεια Χανίων

1. Άγυιās : 1/ξ., μαθ. 40.—Ίδρύθη ως κοινόν 184/2-9-1917.

2. Άγίας Μαρίνης : 2/ξ., μαθ. 115.—Ίδρύθη: ως 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ως ήμημ. 78/51/15-9-1900, ως άδαιόρ. 103/67/3-9-1901, ως Β/θμ. 41/42/28-7-1903, άδαιόρ. Β/θμ. θηλ. 408/48/29-9-1907, άδαιόρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ύνομάσθη κοινόν 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 383/23-10-1929.

3. Άγίας Ειρήνης : 1/ξ., μαθ. 19.—Ίδρύθη: ως 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ως ιδιοσυντήρητον γραμμ. 27/14/3-3-1901, ως Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: Γ/θμ. άδαιόρ. άρρ. 450/69/17-11-1907, άρρ. και

θηλ. 38/41/16-5-1912. Ὠνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ σχολεῖον Ἐπανωχωρίου 348/1-12-1923, Ἰδρύθη μ.κ. 1/ξ. 69/20-3-1925.

4. Ἀποθηκῶν : 1/ξ., μαθ. 10.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μ.κ. 147/18-4-1929.

5. Ἀλκιανού : 3/ξ., μαθ. 114.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Ὠρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. παρθ. 64/61/24-10-1903, ἀνωτ. μ.κ. 102/51/30-7-1911, ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη 4/ξ. ἀρρ. 290/26-8-1915. Διηρ. εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 22/1-2-1916. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μ.κ. 435/14-12-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 48/15-2-1930. Προήχθη εἰς 3/ξ. 270/30-9-1952.

6. Ἀχλάδων : 1/ξ., μαθ. 35.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 102/51/40-7-1911. Ὠνομάσθη πλήρες 1/ξ. 318/16-9-1915.

7. Βαρυπέτρου : 2/ξ., μαθ. 66.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 32/114/31-12-1899, ὡς ἀδιαίρ. 111/77/1-10-1901. Ὠνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 187/26-6-1951.

8. Βαμβακοπούλου : 2/ξ., μαθ. 89.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 192/13-8-1924. Προήχθη εἰς 2/ξ. 53/13-3-1944.

9. Βατολάκκου : 3/ξ., μαθ. 112.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς παρθ. 2/8-2-1900, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς διηρ. 2/ξ. 64/61/24-10-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. 26/16/10-3-1904. Ἰδρύθη Ἑλληνικόν 71/45/28-9-1904. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς διηρ. 2/ξ. 417/52/10-10-1907. Ὑπεβιβάσθη τὸ παρθ. εἰς ἀδιαίρ. Α/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910. Προήχθη τὸ ἀνωτ. εἰς 6/ξ. 192/68/14-12-1910. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 10/17-1-1917. Ἰδρύθη 1/ξ. θηλ. 22/1-2-1916. Συνεχωνεύθησαν τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μ.κ. 435/14-12-1929.

10. Βρασσῶν Κυδωνίας : 2/ξ., μαθ. 61.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 157/60/7-11-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. ἀδιαίρ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μ.κ. 188/76/11-10-1911. Ὠνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 187/26-6-1911.

11. Βλαχερωνιτίσσης : 1/ξ., μαθ. 34.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. κοινόν 147/59/29-10-1905.

12. Γέρω Λάκκου : 2/ξ., μαθ. 29.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ἀνωτ. μ.κ. 102/51/30-7-1911, ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη πλήρες 2/ξ. μ.κ. 318/16-9-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 291/19-8-1930. Προήχθη εἰς 2/ξ. 187/26-6-1951.

13. Γερανίου : 3/ξ., μαθ. 91.—Ἰδρύθη: 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ἰδιοσυντήρητον γραμμ. θηλ. 47/20/26-3-1901, ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀρρ. καὶ

Β/θμ. παρθ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. μικ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὁνομάσθη πλήρες 2/ξ. μικ. 318/16-9-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 291/19-8-1930. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 187/26-6-1951, εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

14. Δρακόνας Κυδ: 1/ξ., μαθ. 52.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. Γ/θμ. 214/7/15-2-1906. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδίαίρ. θηλ. 162/69/20-9-1911. Ὁνομάσθη κοινόν μικ. 318/16-9-1915.

15. Ἐπανωχωρίου: 2/ξ., μαθ. 63.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Συνεχωρεύθησαν τὰ σχολεῖα Πρινὲ Ἐπανωχωρίου καὶ Ἄγ. Εἰρήνης εἰς μικ. 2/ξ. Ἐπανωχωρίου 348/1-12-1923.

16. Ζούρβας: 1/ξ., μαθ. 11.—Ἰδρύθη 445/28-12-1929.

17. Ζουνακίου: 1/ξ., μαθ. 17.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 71/45/26-9-1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς κοινόν 188/24-8-1919. Ἰδρύθη ἀρχικῶς ὡς σχολεῖον Λίμνης μετωνομασθὲν ἀργότερον εἰς σχολεῖον Ζουνακίου 219/8-9-1939.

18. Θερίσσου: 1/ξ., μαθ. 22.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη: ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς πλήρες 1/ξ. 309/9-9-1915. Ὁνομάσθη κοινόν μικ. 318/16-9-1915.

19. Κάμπων Κυδων.: 3/ξ., μαθ. 92.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη: Β/θμ. παρθ. 80/56/6-12-1904, Β/θμ. θηλ. 589/47/15-9-1908. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη: Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη: πλήρες 1/ξ. ἀρρ. 318/16-9-1915, τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. πλήρες θηλ. 55/27-6-1916. Συνεχωρεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς μικ. 2/ξ. 233/2-9-1925. Προήχθη εἰς 3/ξ. 270/30-9-1952.

20. Κατωχωρίου: 2/ξ., μαθ. 72.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 125/3-4-1934. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.

21. Καμpanoῦ: 2/ξ., μαθ. 72.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 265/47/7-9-1906. Ἰδρύθη: Β/θμ. παρθ. 6/3/17-1-1911, ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς ἀνώτ. 221/92/8-12-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὁνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Συνεχωρεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. μετὰ τοῦ θηλ. εἰς πλήρες 1/ξ. ἀρρ. 99/3-6-1916.

22. Κοντοπούλων: 1/ξ., μαθ. 27.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915.

- 23. Κουστογεράκου :** 1/ξ., μαθ. 23.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 80/25-4-1916.
- 24. Κοντομαρίου :** 2/ξ., μαθ. 83.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 188/76/11-10-1911. Ὦνομάσθη 2/ξ. ἀρρ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. μικ. 194/7-10-1922. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 349/6-10-1931.
- 25. Κουφοῦ :** 1/ξ., μαθ. 32.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 274/28-11-1920.
- 26. Κυρτωμάδω :** 1/ξ., μαθ. 20.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 424/14-11-1915.
- 27. Κυπαρίσσου :** 1/ξ., μαθ. 25.—Προήλθεν ἐκ μετονομασίας τοῦ χωρίου Ψεῖρες 2/4-1-1920. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 184/1-10-1922.
- 28. Λάκκων :** 2/ξ., μαθ. 114.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, διηρ. καὶ παρθ. ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, διηρ. 2/ξ. καὶ Β/θμ. ἀδίαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς διηρ. 2/ξ. 50/57/25-9-1903. Ὑπεβιβάσθη τὸ παρθ. εἰς Β/θμ. 261/47/7-9-1906. Ἰδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη : Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ἀνώτ. μικ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὦνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 146/3-8-1916. Συνεχωρεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς μικ. 3/ξ. 286/5-10-1925. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 31/31-1-1941.
- 29. Λίμνης :** 1/ξ., μαθ. 32.—'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. 71/45/2-10-1904, ὡς 1/ξ. 194/1923.
- 30. Λουτρακίου :** 1/ξ., μαθ. 25.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 80/25-4-1916.
- 31. Λειβαδᾶ :** 1/ξ., μαθ. 7.—'Ιδρύθη : 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὦνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 32. Λούλου :** 1/ξ., μαθ. 20.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 187/26-6-1951.
- 33. Μαδαροῦ :** 1/ξ., μαθ. 13.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.
- 34. Μαλάξης :** 2/ξ., μαθ. 60.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 18/15/9-3-1904. Προήχθη : εἰς Α/θμ. ἀδίαίρ. 144/57/12-9-1909, εἰς 2/ξ. 7/8/27-1-1910. Ἰδρύθη ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 309/9-9-1915. Ὦνομάσθη πλήρες 1/ξ. μικ. 318/16-9-1915.
- 35. Μάλεμε :** 2/ξ., μαθ. 63.—'Ιδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 147/59/29-10-1905, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὦνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 147/18-4-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 442/4-11-1937. Προήχθη εἰς 2/ξ. 271/4-10-1951.
- 36. Μανωλιοπούλου :** 2/ξ., μαθ. 36.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/3-7-1911. Ὦνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Ἰδρύθη 1/ξ. θηλ. 190/31-8-1918. Συνεχωρεύθη 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 276/4-11-1924. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 48/15-2-1930. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.
- 37. Μονῆς :** 1/ξ., μαθ. 20.—'Ιδρύθη : ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ θηλ. 701/115/21-10-1913. Ὦνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915,

- 38. Μουριζιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 26.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 383/23-10-1929.
- 39. Μοδίου :** 1/ξ., μαθ. 34.—'Ιδρύθη ὡς πλῆρες 1/ξ. 246/30-12-1921.
- 40. Μεσκλῶν :** 2/ξ., μαθ. 72.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. 103/37/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. παρθ. 144/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς ἀνωτ. 185/67/15-10-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Προήχθη εἰς 2/ξ. 155/34/12-10-1910. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 19-11-1922.
- 41. Μουρνιῶν :** 4/ξ., μαθ. 137.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 21/19/22-1-1901. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-7-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Υπεβιάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 157/60/7-11-1905. 'Ιδρύθη ὡς μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη : εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924, εἰς 3/ξ. 53 13 3-1944, εἰς 4/ξ. 183/10-7-1952.
- 42. Μυλωνιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 13.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 265/1-12-1928.
- 43. Νεριανῶν :** 1/ξ., μαθ. 30.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-7-1901, ὡς Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς 2/ξ. 74/66/26-11-1903. 'Ιδρύθη Γ/θμ. θηλ. 450/69/17-11-1907. Τὸ 2/ξ. ἀρρ. ὀνομάζεται 2/ξ. Νεριανῶν—Νέου Χωρίου καὶ τὸ θηλ. παρθ. Νέου Χωρίου καὶ Νεριανῶν 80/18/18-4-1909. Προήχθη εἰς Β/θμ. 23/18/3-3-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.
- 44. Νέου Χωρίου Κυδωνίας :** 2/ξ., μαθ. 63.—Τὸ σχολεῖον θηλ. Νεριανῶν ὀνομάσθη παρθ. Νέου Χωρίου—Νεριανῶν 80/18/18-4-1909. 'Ιδρύθη μικ. ἀδιαίρ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 147/18-4-1929.
- 45. Νεροκούρου :** 2/ξ., μαθ. 91.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 166/65/1-12-1905, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 5/9/3-2-1912. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 48/15-2-1930.
- 46. Νέων Ρουμάτων :** 1/ξ., μαθ. 22.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 66/13-3-1923.
- 47. Ντερέ :** 1/ξ., μαθ. 40.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 18/11/18-2-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 18/15/3-3-1904. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. Γ/θμ. ἀρρ. 392/44/19-9-1907. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 48. Ξαμουδοχωρίου :** 1/ξ., μαθ. 24.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Κατηργήθη 59/39/27-8-1902. 'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. 315/70/2-12-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 10/17-1-1917. Υπεβιάσθη εἰς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 49. Ὀρθονίου :** 1/ξ., μαθ. 27.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 43/20/26-3-1901, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 50. Παναγιᾶς :** 1/ξ., μαθ. 21.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 69/20-3-1925.
- 51. Πλατανιά :** 3/ξ., μαθ. 92.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899 καὶ 1/ξ. παρθ., ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, παρθ.

ἀδίαρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Β/θμ. καὶ παρθ. ἀδίαρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 2/ξ. ἀρρ. 380/44/19-9-1907, ὡς ἀδίαρ. ἀρρ. 102/59/30-7-1911. Ὡνομάσθη 2/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

52. Ποπιστηρίων Μαρμαρά : 1/ξ., μαθ. 31. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 270/30-9-1952.

53. Πατελαρίου : 1/ξ., μαθ. 27. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.

54. Περιβολίων : 4/ξ., μαθ. 156. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. συγχωνευομένου εἰς αὐτὸ καὶ τοῦ τέως Γ/θμ. ἀρρ. 205/76/4-12-1909. Ἐπανιδρύθη ἀδίαρ. 188/76/11-10-1911. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη : εἰς 3/ξ. 383/23-10-1929, εἰς 4/ξ. 406/14-10-1937.

55. Πρασσέ : 1/ξ., μαθ. 42. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 375/42/7-9-1907. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη : ὡς ἀδίαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

56. Ροδοβανίου : 2/ξ., μαθ. 72. — Ἰδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, παρθ. 32/114/31-12-1889, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαρ. ἀρρ. καὶ παρθ. ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. καὶ Β/θμ. παρθ. ἀδίαρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ 2/ξ. ἀρρ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη : ὡς ἀνωτ. 146/57/19-9-1909, ὡς ἀνωτ. μικ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὡνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 172/20-1916.

57. Σταλοῦ : 1/ξ., μαθ. 26. — Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 25/100/19-11-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 161/61/10-11-1905, ὡς ἀδίαρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 162/69/20-9-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

58. Σέμπρωνα : 1/ξ., μαθ. 38. — Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. κοινὸν μικ. 231/78/15-12-1909, ὡς ἀδίαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

59. Σκηνέ : 3/ξ., μαθ. 117. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900. Ἰδρύθη : ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. 41/42/8-7-1903, ἀδίαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

60. Σκορδαλοῦ : 1/ξ., μαθ. 7. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

61. Σκονίζου : 1/ξ., μαθ. 13. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. κοινὸν 147/2-7-1924.

62. Σκαφιδακίων : 1/ξ., μαθ. 38. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

63. Σηλιαρίων : 1/ξ., μαθ. 58. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαρ. μικ. 230/95/22-12-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν μικ. 318/16-9-1915.

64. Συριλίου : 2/ξ., μαθ. 42. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 214/7/15-2-1906. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαρ. Γ/θμ. ἀρρ. 315/70/2-12-1906,

- 38. Μουριζιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 26.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 383/23-10-1929.
- 39. Μοδίου :** 1/ξ., μαθ. 34.—'Ιδρύθη ὡς πληρες 1/ξ. 246/30-12-1921.
- 40. Μεσκλῶν :** 2/ξ., μαθ. 72.—'Ιδρύθη ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. 103/37/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. παρθ. 144/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς ἀνώτ. 185/67/15-10-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Προήχθη εἰς 2/ξ. 155/34/12-10-1910. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 19-11-1922.
- 41. Μουρνιῶν :** 4/ξ., μαθ. 137.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 21/19/22-1-1901. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/37/3-7-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Υπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 157/60/7-11-1905. 'Ιδρύθη ὡς μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924, εἰς 3/ξ. 53 13 3-1944, εἰς 4/ξ. 183/10-7-1952.
- 42. Μυλωνιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 13.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 265/1-12-1928.
- 43. Νεριανῶν :** 1/ξ., μαθ. 30.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-7-1901, ὡς Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς 2/ξ. 74/66/26-11-1903. 'Ιδρύθη Γ/θμ. θηλ. 450/69/17-11-1907. Τὸ 2/ξ. ἀρρ. ὀνομάζεται 2/ξ. Νεριανῶν—Νέου Χωρίου καὶ τὸ θηλ. παρθ. Νέου Χωρίου καὶ Νεριανῶν 80/18/18-4-1909. Προήχθη εἰς Β/θμ. 23/18/3-3-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.
- 44. Νέου Χωρίου Κυδωνίας :** 2/ξ., μαθ. 63.—Τὸ σχολεῖον θηλ. Νεριανῶν ὀνομάσθη παρθ. Νέου Χωρίου—Νεριανῶν 80/18/18-4-1909. 'Ιδρύθη μικ. ἀδιαίρ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 147/18-4-1929.
- 45. Νεροκούρου :** 2/ξ., μαθ. 91.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς ἡμιμη. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/1-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 166/65/1-12-1905, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 5/9/3-2-1912. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 48/15-2-1930.
- 46. Νέων Ρουμάτων :** 1/ξ., μαθ. 22.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 66/13-3-1923.
- 47. Ντερέ :** 1/ξ., μαθ. 40.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 18/11/18 2-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 18/15/3-3-1904. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. Γ/θμ. ἀρρ. 392/44/19-9-1907. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 48. Ξαμουδοχωρίου :** 1/ξ., μαθ. 24.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/37/7-10-1899, ὡς ἡμιμη. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Κατηργήθη 59/39/27-8-1902. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. 315/70/2-12-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 10/17-1-1917. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 49. 'Ορθονίου :** 1/ξ., μαθ. 27.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 43/20/26-3-1901, ὡς ἀδιαίρ. 103/37/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 50. Παναγιᾶς :** 1/ξ., μαθ. 21.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 69/20-3-1925.
- 51. Πλατανιά :** 3/ξ., μαθ. 92.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899 καὶ 1/ξ. παρθ., ὡς ἡμιμη. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, παρθ.

ἀδειαρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Β/θμ. καὶ παρθ. ἀδειαρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 2/ξ. ἀρρ. 380/44/19-9-1907, ὡς ἀδειαρ. ἀρρ. 102/59/30-7-1911. Ὡνομάσθη 2/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

52. Ποπιστηρίων Μαρμαρά : 1/ξ., μαθ. 31. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 270/30-9-1952.

53. Πατελαρίου : 1/ξ., μαθ. 27. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.

54. Περιβολίων : 4/ξ., μαθ. 156. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. συγχωνευομένου εἰς αὐτὸ καὶ τοῦ τέως Γ/θμ. ἀρρ. 205/76/4-12-1909. Ἐπανιδρύθη ἀδειαρ. 188/76/11-10-1911. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη : εἰς 3/ξ. 383/23-10-1929, εἰς 4/ξ. 406/14-10-1937.

55. Πρασσέ : 1/ξ., μαθ. 42. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 375/42/7-9-1907. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη : ὡς ἀδειαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

56. Ροδοβανίου : 2/ξ., μαθ. 72. — Ἰδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, παρθ. 32/114/31-12-1889, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. ἀρρ. καὶ παρθ. ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. καὶ Β/θμ. παρθ. ἀδειαρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ 2/ξ. ἀρρ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη : ὡς ἀνωτ. 146/57/19-9-1909, ὡς ἀνωτ. μικ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὡνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 172/20-1916.

57. Σταλοῦ : 1/ξ., μαθ. 26. — Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 25/100/19-11-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 161/61/10-11-1905, ὡς ἀδειαρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 162/69/20-9-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

58. Σέμπρωνα : 1/ξ., μαθ. 38. — Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. κοινὸν μικ. 231/78/15-12-1909, ὡς ἀδειαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

59. Σκηνέ : 3/ξ., μαθ. 117. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900. Ἰδρύθη : ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. 41/42/8-7-1903, ἀδειαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

60. Σκορδαλοῦ : 1/ξ., μαθ. 7. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

61. Σκονίζου : 1/ξ., μαθ. 13. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. κοινὸν 147/2-7-1924.

62. Σκαφιδακίων : 1/ξ., μαθ. 38. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη ὡς ἀδειαρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

63. Σπηλιωρίων : 1/ξ., μαθ. 58. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδειαρ. μικ. 230/95/22-12-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν μικ. 318/16-9-1915.

64. Συριλίου : 2/ξ., μαθ. 42. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 214/7/15-2-1906. Ἰδρύθη ὡς ἀδειαρ. Γ/θμ. ἀρρ. 315/70/2-12-1906.

Συνεχωνεύθη εις τὸ τῆς Λίμνης 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδειαρ. μκ. 102/59/30-7-1911. Ὠνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 250/6-9-1952.

65. Φουρνέ : 4/ξ., μαθ. 139. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1 ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαρ. 103 67/13-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. παρθ. 315/70/2-12-1906 Προήχθη: τὸ Γ/θμ ἀρρ. εις Β θμ. 371/39/18-8-1907, εις διηρ. 2 ξ. 436 63/1907. Ἰδρύθη ἀδειαρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη 1/ξ 290 26-8-1915. Προήχθη: εις 2/ξ. 42/27-2-1916, εις 4/ξ. 271/4-10-1951 καὶ 250/6-9-1952.

66. Χωστής : 1/ξ., μαθ. 16. — Ἰδρύθη: ὡς γρσμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς κοινὸν 107/20-5-1919.

67. Χανίων 1ον : 6/ξ., μαθ. 276. — Ἰδρύθη: ἀνωτ. θηλ. Συνοικίας Τριμάρτυρος, 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη 6/ξ. θηλ. 1ον Χαίων 290/26-8-1915. Μετεγράφη εις μκ. 47/14-2-1930.

68. Χανίων 2ον : 6/ξ., μαθ. 361. — Ἰδρύθη 4/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εις ἀνωτ. 24/17-11-1899. Ἰδρύθη: 2/ξ. παρθ. 78/51/15-9-1900, 4/ξ. 103/67/3-9-1901, 3/ξ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις 4/ξ. 184/68/20-12-1905. Ὑπεβιβάσθη εις 3/ξ. 261/9-8-1906. Προήχθη: εις 4/ξ. 325/12-12-1906, εις 5/ξ. 63/24 3-1924, εις 6/ξ. 147/2-7-1924. Μετεγράφη τὸ Αον θηλ. εις Βον μκ. 6/ξ. 47/14-2-1930.

69. Χανίων 7ον : 6/ξ., μαθ. 306. — Ἰδρύθη: ὡς 4/ξ. 102/51/30-7-1911, Βον 1/ξ. παρθ. Χανίων 143/17-4-1915. Ὠνομάσθη μκ. 2/ξ. 10/17-1-1917. Προήχθη: εις 3/ξ. 147/2-7-1924, εις 6/ξ. 294/24-11-1924. Μετεγράφη εις 7ον 6/ξ 47/14-2-1930.

70. Χανίων 8ον : 6/ξ., μαθ. 334. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 42/27-2-1916. Προήχθη: εις 2/ξ., μκ. 19/11-2-1922, εις 3/ξ. 349/6-10-1931, εις 4/ξ. 125/3-4-1934, εις 5/ξ. 111/29-2-1936 εις 6/ξ. 448/4-11-1937.

71. Χανίων 11ον : 6/ξ., μαθ. 327. — Ἰδρύθη: ὡς Β/θμ. μκ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 147/2-7-1924. Μετωνομάσθη εις 11ον Χανίων 8/13-1-1944. Προήχθη εις 6/ξ. 73/15-3-1951.

72. Χανίων 12ον : 3/ξ., μαθ. 243. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. εις Ὀρφανοτροφεῖον 43/6-2-1939. Προήχθη εις 3/ξ. 187/26-6-1951. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα εις συνοικισμὸν Ἀγ. Λουκᾶ μετωνομασθὲν εις 12ον 272/1-10-1952.

73. Χανίων 13ον : 6/ξ., μαθ. 231. — Ἰδρύθη ὡς 6/ξ. 250/6-9-1952.

74. Ψαδογιάννου : 1/ξ., μαθ. 48. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 19/11-2-1922.

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ :

1ον Χανίων	1/ξ.	Ἰδρύθη	270/30-9-1952
2ον	"	"	"
7ον	"	"	"
7ον	"	"	253/25-7-1930

Κατηρημένα :

Ἰσραηλιτικόν : Ἐδόθη ἀδεια ἰδρύσεως ἰδιωτικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ 21/7-3 1900. Ἀνεγνωρίσθη ὡς δημόσιον 10/17-1-1917. Κατηργήθη 153/11-7-1949.

Παπαδιανῶν : Ἰδρύθη 1/ξ., μκ. 445/28-12-1929. Κατηργήθη 53/13-3-1944.

Γ' Περιφέρεια Χανίων
(Ίδρυθη Φ.Ε.Κ. 245/3-9-1951)

- 1. 'Αγίου 'Αντωνίου:** 1/ξ., μαθ. 54. — Ίδρυθη 271/4-10-1951.
- 2. 'Αγίων Θεοδώρων:** 1/ξ., μαθ. 20. — Ίδρυθη 448/4-11-1937.
- 3. 'Αερινού:** 1/ξ., μαθ. 11. — Ίδρυθη 382/19-10-1938.
- 4. 'Αζωγυρέ:** 1/ξ., μαθ. 11. — Ίδρυθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. 78 51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 120/84/17-11-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθη: ώς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905, ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915.
- 5. "Αη Κυρ-Γιάννη:** 1/ξ., μαθ. 9. — Ίδρυθη 448/4-11-1937.
- 6. 'Αμυγδαλοκεφαλιού:** 2/ξ., μαθ. 34. — Ίδρυθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. 41/42/23-7-1903. Προήχθη εις Β/θμ. 52/24/26-3-1911. Ίδρυθη ώς μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 383/23-10-1929. 'Υπεβιβάσθη εις 1/ξ. 448/4-11-1937. Προήχθη εις 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 7. 'Ανύδρων:** 1/ξ., μαθ. 6. — Ίδρυθη ώς 1/ξ. 63/24-3-1924. Κατηργήθη 53/13-3-1944. Ίδρυθη 271/44-10-1951.
- 8. 'Ανώσκελης:** 2/ξ., μαθ. 46. — Ίδρυθη: ώς 1/ξ. 6/5/21-2-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3 9-1901, ώς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθη ώς Γ/θμ. 63/63/15-11-1905. Κατηργήθη 263/47/7-9-1906. Ίδρυθη: ώς Γ/θμ. 315/70/2-12-1906. Προήχθη εις Β/θμ. 374/39/18-8-1907. Ίδρυθη ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 9. 'Ασφεντιλέ:** 1/ξ., μαθ. 19. — Ίδρυθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθη: ώς Γ/θμ. 161/61/10-11-1905, ώς Γ/θμ. άρρ. 592/47/15-9-1908, ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915.
- 10. "Αστρικά:** 1/ξ., μαθ. 29. — Ίδρυθη 270/30-9-1952.
- 11. 'Αφράτων:** 1/ξ., μαθ. 17. — Ίδρυθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς ιδιοσυντήρητον 12/7/6-2-1901, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Β/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εις Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εις Β/θμ. 141/57/12-9-1909. Ίδρυθη άδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. 'Ωνομάσθη κοινόν 290/26-8-1915.
- 12. 'Αγίου 'Αθανασίου:** Προήλθεν εκ συγχωνεύσεως τών σχολειών Κούνενι και Κεράλι 144/57/12-9-1909. Ίδρυθη: άνωτ. 146/57/12-9-1909, άδιαίρ. θηλ. και άνωτ. άρρ. 102/51/30-7-1911, άνωτ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. 'Ωνομάσθη τó θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη τó θηλ. εις 2/ξ. 63/24-3-1924. Συνεχωνεύθη τó άρρ. και θηλ. εις 5/ξ. μκ. 27/3-3-1928. 'Υπεβιβάσθη: εις 3/ξ. 245/8-6-1936, εις 2/ξ. 404/23-9-1939.
- 13. 'Αγίας Τριάδος Κισάμου:** 4/ξ., μαθ. 171. — Ίδρυθη: ώς άδιαίρ. Γ/θμ. 64/61/24-10-1903, ώς άνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εις 3/ξ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη 4/ξ. 290/26-8-1915.
- 14. Βασιλοπούλου:** 1/ξ., μαθ. 46. — Ίδρυθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899,

ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη 2/ξ. 290/26-8-1915.

15. Βλάτοϋς : 1/ξ., μαθ. 35. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.

16. Βοδιανῶν : 1/ξ., μαθ. 22. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 162/69/20-9-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

17. Βουλγάρω : 3/ξ., μαθ. 80. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 2/2/8-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, συνεχωνεύθησαν τὰ σχολεῖα Ποταμίδος, Τοπολίων, Σφακοπηγαδίου 144/57/12-9-1909. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 53/13-3-1944, εἰς 3/ξ. 280/7-10-1952.

18. Βουτᾶ : 3/ξ., μαθ. 101. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. ἄρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἄρρ. εἰς 2/ξ. 374/39/18-8-1907. Ἰδρύθη: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὡνομάσθη τὸ ἄρρ. 2/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 291/20-11-1924. Προήχθη εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

19. Βουκολιῶν : 3/ξ., μαθ. 112. — Ἰδρύθη: ὡς κοινὸν 10/17-1-1917. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 404/23-9-1939, εἰς 3/ξ. 187/26-6-1951.

20. Γλώσσης : 1/ξ., μαθ. 28. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 267/47/7-9-1906. ὡς μικ. ἀδιαίρ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.

21. Γαύδου : 1/ξ., μαθ. 28. — Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν μικ. 318/16-9-1915.

22. Γρηγοριανῶν : 1/ξ., μαθ. 20. — Ἰδρύθη 383/23-10-1929.

23. Γαλατᾶ : 4/ξ., μαθ. 160. — Ἰδρύθη: 1/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 27/14/3-3-1901. Ἰδρύθη: ἀδιαίρ. ἄρρ. 103/32/21-4-1901, ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, διηρ. ἄρρ. καὶ διηρ. παρθ. ἀντὶ τοῦ τέως ἀδιαίρ. 59/39/27-8-1902, 2/ξ. διηρ. καὶ Α/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 71/65/26-11-1903. Ὑπεβιβάσθη τὸ παρθ. εἰς Β/θμ. 261/47/7-9-1906. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Λ/θμ. ἀδιαίρ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη τὸ ἄρρ. εἰς 2/ξ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 188/24-8-1919. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 435/14-12-1929. Προήχθη εἰς 4/ξ. 250/6-9-1952.

24. Δρακῶνας Κισάμου : 2/ξ., μαθ. 49. — Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.

25. Δρυῶν : 1/ξ., μαθ. 19. — Προφέρεται ἐκ διαιρέσεως τοῦ κατηργημένου σχολεῖου Διποτάμου 415/28-11-1932.

26. Δαράτσου : 2/ξ., μαθ. 85. — 'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 190/31-8-1918. Προήχθη εἰς 2/ξ. 362/10-10-1932.

27. Δελιανῶν : 3/ξ., μαθ. 90. — 'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 3/ξ. 12/11/13-3-1900. 'Ιδρύθη : ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ἀδιαίρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς διηρ. 2/ξ. 436/63/2-11-1907. 'Ιδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ παρθ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη : ἀνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911, ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 4/ξ. μκ. 194/7-10-1922. 'Υπεβιβάσθη : εἰς 3/ξ. 131/19-7-1928, εἰς 2/ξ. 446/30-12-1929. Μετωνομάσθη εἰς Δελιανῶν — Πανεθύμου ἀντὶ Πανεθύμου 428/11-12-1934. Προήχθη εἰς 3/ξ. 280/7-10-1952.

28. Δραπανιά : 3/ξ., μαθ. 102. — 'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, παρθ. ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ., καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη : τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 374/39/18-8-1907, εἰς διηρ. 2/ξ. 436/63/2-11-1907. 'Υπεβιβάσθη εἰς ἀδιαίρ. Α/θμ. 44/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 2/ξ. μκ. 290/26-8-1915.

29. Ἐλους : 2/ξ., μαθ. 52. — 'Ιδρύθη : ὡς 1 ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/11-15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ἀδιαίρ. παρθ. 59/39/27-8-1902, Β/θμ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. θηλ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ θηλ. 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 190/31-8-1918. Διηρέθη εἰς δύο 1/ξ., Ἐλους καὶ Λίμνης, 132/19-4-1940. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.

30. Ἐπισκοπῆς Κισιάμου : 2/ξ., μαθ. 91. — 'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 184/1-10-1922. Προήχθη εἰς 2/ξ. 333/23-10-1929. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 3/4-1-1935. Προήχθη εἰς 2/ξ. 271/4-10-1951.

31. Συμβραγοῦ : 1/ξ., μαθ. 34. — 'Ιδρύθη κοινὸν 188/24-8-1919.

32. Κάδρους : 1/ξ., μαθ. 22. — 'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. 315/70/2-12-1905. Συνεχωνεύθη εἰς Α/θμ. Κακοδικείου 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 265/15-12-1928.

33. Κακοδικείου : 2/ξ., μαθ. 39. — 'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. 'Ωρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη εἰς ἀνωτ. σχηματιζομένης Ε' τάξεως, 2/2/8-2-1900. 'Ιδρύθη : ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. θηλ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ θηλ. 263/47/7-9-1906. 'Ιδρύθη Β/θμ. θηλ. 374/39/18-8-1907. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ ἀρρ. 144/57/12-9-1909. Προήχθη εἰς διηρ. 2/ξ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη : ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ἀνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911, ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη 2/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. μκ. 10/17-1-1917. 'Υπεβιβάσθη : εἰς 2/ξ. μκ. 359/28-9-1929. εἰς 1/ξ. 382/19-10-1938. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.

34. Κακοπέτρου : 1/ξ., μαθ. 24. — 'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. 374/39/18-8-1907. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.

- 35. Καλαθενών :** 1/ξ., μαθ. 47.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. 162/69/20-9-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. 'Υπεβιβάσθη εἰς κοινὸν 188/24-8-1919.
- 36. Καλάμου :** 1/ξ., μαθ. 21.—'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. μκ. 144/57/12-9-1909, ὡς Β/θμ. θηλ. 27/13/25-2-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 37. Καλλεργιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 44.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 59/11-3-1920.
- 38. Καλουδιανῶν :** 2/ξ., μαθ. 65.—'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. 401/47/28-9-1907, ὡς Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 183/10-7-1952.
- 39. Καμάρας Κουμούλι :** 2/ξ., μαθ. 54.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 2/2/8-2-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς Γ/θμ. ἄρρ. 592/47/15-9-1908, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. 'Υπεβιβάσθη εἰς κοινὸν 188/24-8-1919. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 40. Καμισιανῶν :** 2/ξ., μαθ. 66.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς παρθ. 2/2/8-2-1900, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, 41/42/28-7-1903, ὡς Α/θμ. θηλ. 375/42/7-9-1907. Προήχθη τὸ ἄρρ. εἰς 2/ξ. 375/42/7-9-1907. 'Ιδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 2/ξ. μκ. 290/26-8-1915. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 448/4-11-1937. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 41. Κάμποι Κισάμου :** 2/ξ., μαθ. 49.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 87/66/27-11-1911, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 42. Κάτω Βουδῶν :** 1/ξ., μαθ. 38.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς 1/ξ. ἄρρ. καταργουμένου τοῦ ἡμιημ. 87/73/23-12-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Γαβαλομουρίου καὶ Μούλετε 59/39/27-8-1902. 'Ιδρύθη διηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 261/47/7-9-1906. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ ἄρρ. 144/57/12-9-1909. Κατηργήθη 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη 1/ξ. 273/8-10-1951.
- 43. Κεφάλας :** 1/ξ., μαθ. 25.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ κοινὸν 2/ξ. 'Αγίου Ἀθανασίου 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 44. Κεραμωτῆς :** 1/ξ., μαθ. 26.—'Ιδρύθη 187/26-6-1951.
- 45. Κουκουναρᾶς :** 1/ξ., μαθ. 45.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.
- 46. Κουλουρίδας :** 1/ξ., μαθ. 22.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 47. Καμάρτσου :** 2/ξ., μαθ. 77.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 265/15-12-1928. Προήχθη εἰς 2/ξ. 53/13-3-1953.

48. Καρρών Κισάμου : 2/ξ., μαθ. 67.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 1/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Συνεχωνεύθη εἰς τὰ Β/θμ. Γλώσσης, Ἀνώ-σκειλης, Βασιλοπούλου 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. μκ. Γ/θμ. 130/52/20-9-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 162/69/20-9-1911. Ὁνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 271/4-10-1951.

49. Κάτω Μεσογειῶν : 2/ξ., μαθ. 80.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη : εἰς Α/θμ. 26/16/10-3-1904, εἰς διηρ. 2/ξ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη 2/ξ. 290/26-8-1915, 424/14-11-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μκ. 27/3-3-1928.

50. Κολυμβαρίου : 2/ξ., μαθ. 112.—'Ιδρύθη : ἀδιαίρ. ἀρρ. Β/θμ. καὶ κοινὸν θηλ. 381/44/19-9-1907, Β/θμ. θηλ. 584/44/29-8-1908. Ἰδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀνώτ. εἰς 6/ξ. 168/5-11-1910. Ἰδρύθη ἀνώτ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρύθη ἀνώτ. 6/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὁνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.

51. Κανδάνου : 4/ξ., μαθ. 125.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 33/28-6-1903. Ἰδρύθη ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 553/17/17-4-1908. Ἰδρύθη Β/θμ. θηλ. 10/13/15-10-1908. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ Α/θμ. ἀρρ. 144/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη τὸ ἀρρ. 1/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Συνεχωνεύθη-σαν εἰς 3/ξ. μκ. 27/1928. Προήχθη εἰς 4/ξ. 250/6-9-1952.

52. Καστελλίου : 6/ξ., μαθ. 205.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Ἰδρύ-θη 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς ἀνώτ. 73/23-12-1900. Ἰδρύθη : διηρ. ἀρρ. καὶ παρθ. ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ἀνώτ. 33/28-6-1903, διηρ. 2/ξ. καὶ Α/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ἰδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 3/ξ. 153/54/12-10-1910. Ἰδρύθη : ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀνώτ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὁνομάσθη τὸ ἀρρ. 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. 2/ξ. 290/26-8-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 3/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. εἰς 5/ξ. μκ. 276/14-11-1924. Ὑπεβιβάσθη εἰς 4/ξ. 245/8-6-1936. Προήχθη εἰς 6/ξ. 187/26-6-1951.

53. Καστελλίου : 3/ξ., μαθ. 120.—'Ιδρύθη 270/30-9-1952.

54. Λίμνης Κίσ. : 1/ξ., μαθ. 20.—Προήλθεν ἐκ διαιρέσεως τοῦ 2/ξ. Ἔλους 132/19-4-1940.

55. Λουσακιῶν : 3/ξ., μαθ. 90.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη 2/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 223/9-8-1951.

56. Μάζης Σελίνου : 2/ξ., μαθ. 32.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπε-βιβάσθη εἰς Γ/θμ. 261/47/7-9-1906. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952

- 57. Μαλαθύρου :** 1/ξ., μαθ. 48.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 163/63/15-11-1905. Κατηργήθη 263/47/7-9-1906. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 58. Μελισσιᾶς :** 1/ξ., μαθ. 22.—'Ιδρύθη 199/4-7-1951.
- 59. Μοθιανῶν :** 2/ξ., μαθ. 54.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 3/4-1-1935. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.
- 60. Μουρίου Κισάμου :** 1/ξ., μαθ. 21.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 188/68/20-12-1905, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.
- 61. Μουστάκου :** 1/ξ., μαθ. 23.—'Ιδρύθη 245/8-6-1936.
- 62. Νοχιῶν :** 2/ξ., μαθ. 45.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 406/47/28-9-1907. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 63. Παλαιοκάστρου :** 1/ξ., μαθ. 55.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Σφακοπηγαδίου 59/39/27-8-1902. Ἰδρύθη : ἀδιαίρ. παρθ. 59/39/27-8-1902, Β/θμ. παρθ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.
- 64. Περιβολίων Κισάμου :** 1/ξ., μαθ. 30.—'Ιδρύθη Περιβολίων—Κούβενι 245/8-6-1936.
- 65. Πλακαλώνων :** 1/ξ., μαθ. 35.—'Ιδρύθη 63/24-3-1924.
- 66. Πλεμενιανῶν :** 2/ξ., μαθ. 57. Προήχεται ἐκ διαίρεσεως τοῦ 2/ξ. Διποτάμου 354/4-10-1932. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.
- 67. Πλοκαμιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 19.—'Ιδρύθη 448/4-11-1937.
- 68. Πολεμαρχίου :** 2/ξ., μαθ. 54.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-1-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Συνεχωνεύθη εἰς 2/ξ. Καμισιανῶν καὶ Ἰδρύθη Β/θμ. παρθ. 144/57/12-9-1909. Ὡνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς κοινὸν 188/24-8-1919. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 69. Ποταμίδας :** 1/ξ., μαθ. 50.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη κοινὸν τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Κατηργήθη τὸ 1/ξ. θηλέων 367/23-11-1925.
- 70. Προδρομίου :** 1/ξ., μαθ. 22.—'Ιδρύθη 147/18-4-1929.
- 71. Παλαιοχώρας :** 3/ξ., μαθ. 100.—'Ιδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 64/61/24-10-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 267/17/7-9-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 180/5-9-1928. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εἰς 3/ξ. 250/6-9-1952.

- 72. Παλαιών Ρουμάτων:** 3/ξ., μαθ. 100. — 'Ιδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. και Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ θηλ. 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη: εἰς 2/ξ. μικ. 10/17-1-1917, εἰς 3/ξ. 223/9-8-1951.
- 73. Πλατάνου Κισάμου:** 4/ξ., μαθ. 150. — 'Ιδρύθη: ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη 3/ξ. 290/26-8-1915. Συνεχωλεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. και τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 286/5-10-1925. Προήχθη εἰς 4/ξ. 250/6-9-1952.
- 74. Ραβδόυχα:** 1/ξ., μαθ. 26. — 'Ιδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς κοινὸν 274/28-11-1920.
- 75. Ρογδιᾶς Κισάμου:** 1/ξ., μαθ. 23. — 'Ωρίσθη ἔδρα τοῦ παρθ. Βλάττους 155/54/12-10-1910. 'Ιδρύθη 1/ξ. 245/8-6-1936.
- 76. Ροζωποῦ:** 2/ξ., μαθ. 74. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. παρθ. 11/87-7-10-1899, 2/ξ. ἀρρ. και γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ἀδιαίρ. ἀρρ. και ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ἀδιαίρ. ἀρρ. και Β/θμ. θηλ. 41/42/28-7-1903, 2/ξ. ἀρρ. και ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη τὸ ἀρρ. 1/ξ. και τὸ θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Συνεχωλεύθησαν τὰ ἀρρ. και θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 276/4-11-1924.
- 77. Σαρακίνας:** 1/ξ., μαθ. 14. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 78. Σασάλου:** 2/ξ., μαθ. 47. — 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.
- 79. Σκάφης:** 2/ξ., μαθ. 60. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 188/76/11-10-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.
- 80. Σκλαβοπούλας:** 2/ξ., μαθ. 49. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 43/20/26-3-1901. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 9/8/27-1-1910. Κατηργήθη τὸ παρθ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.
- 81. Σπανιάκου:** 1/ξ., μαθ. 21. — 'Ιδρύθη 265/15-12-1928.
- 82. Σπίνας:** 1/ξ., μαθ. 14. — 'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 98/29-4-1920.
- 83. Στράτων:** 1/ξ., μαθ. 17. — 'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 265/15-12-1928.
- 84. Στροβλῶν:** 1/ξ., μαθ. 21. — 'Ιδρύθη ὡς γραμμ. 12/11/13-3-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς μικ. ἀδιαίρ. 701/115/21-10-1913. 'Ωνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915.
- 85. Συρκαρίου:** 1/ξ., μαθ. 28. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/

28-7-1903. Κατηργήθη 263/47/7-9-1906. Ίδρυθη ὡς Γ/θμ. 333/76/30-12-1906. Προήχθη εἰς Β/θμ. 144/57/12-9-1909. Ίδρυθη ὡς ἀδειαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915.

86. Σφηναρίου : 2/ξ., μαθ. 64.—Ίδρυθη ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδειαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθη: ὡς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. 382/44/19-9-1907. Ίδρυθη ὡς ἀδειαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.

87. Σπηλιᾶς : 3/ξ., μαθ. 87.—Ίδρυθη: 1/ξ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαίρ. 103/67/3-9-1901, ἀδειαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη: εἰς Α/θμ. 70/65/26-11-1903, τὸ Α/θμ. ἀρρ. εἰς 2/ξ. διηρ. 409/48/29-9-1907. Ὑπεβιβάσθη εἰς Α/θμ. ἀδειαίρ. 144/57/12-9-1909. Ίδρυθη ἀδειαίρ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 446/30-12-1929, εἰς 3/ξ. 280/7-10-1952.

88. Σφακοπηγαδίου : 2/ξ., μαθ. 105.—Ίδρυθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμημ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδειαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. ἀντὶ τοῦ τέως ἀδειαίρ. 59/39/27-8-1902, ὡς ἀδειαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδειαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911, παρθ. 162/69/20-9-1911. Ὠνομάσθη 1/ξ. 290/26-8-1915. Συνεχω-νεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς μικ. 2/ξ. 30/26-2-1921.

89. Ταυρωνίου : 1/ξ., μαθ. 27.—Ίδρυθη 265/15-12-1928.

90. Τεμενίων : 1/ξ., μαθ. 25.—Ίδρυθη 265/15-12-1928.

91. Τσαλιανῶν : 1/ξ., μαθ. 15.—Ίδρυθη 349/6-10-1931.

92. Τραχωματικὸν Β' Χανίων : 1/ξ., μαθ. 46.—Ίδρυθη 153/11-7-1949.

93. Τοπολίων : 3/ξ., μ. θ. 78.—Ίδρυθη: 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 2/ξ. 78/51/15-9-1900, γραμμ. θηλ. ὑποβιβαζομένου τοῦ 2/ξ. ἀρρ. εἰς 1/ξ. 87/66/27 11-1900, ἀδειαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδειαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, διηρ. 2/ξ. καὶ Β/θμ. παρθ. ἀδειαίρ. 41/42/28-7-1903, ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. ἀδειαίρ. 21/10/6-2-1910. Ίδρυθη ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδειαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη τὸ ἀρρ. 2/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 290/26-8-1915. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 424/14-11-1915. Συνεχω-νεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 435/14-12-1929. Ὑπεβιβά-σθη εἰς 2/ξ. 382/19-10-1938. Προήχθη εἰς 3/ξ. 223/9-8-1951.

94. Φαλελιανῶν : 1/ξ., μαθ. 36.—Ίδρυθη: ὡς ἀδειαίρ. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθη 1/ξ. 382/19-10-1938.

95. Φλωρίων : 1/ξ., μαθ. 22.—Ίδρυθη 63/24-3-1924.

96. Φωτακάδω : 2/ξ., μαθ. 60.—Ίδρυθη ὡς κοινὸν 3/7-1-1920. Προή-χθη εἰς 2/ξ. 280/7-10-1952.

97. Χαϊρεδιανῶν : 1/ξ., μαθ. 12.—Ίδρυθη 383/23-10-1929.

98. Χανίων 5ον : 6/ξ., μαθ. 451.—Ίδρυθη: ὡς 1/ξ. εἰς Νέαν Χώραν 11/87/7-10-1899, ἀδειαίρ. ἀρρ. 103/67/3-9-1901, ἀδειαίρ. παρθ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, ἀνώτ. καὶ 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη τὸ θηλ. 3/ξ. θηλ. 290/26-8-1915. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 3/ξ. 63/24-3-1924. Μετετρέπη τὸ 3/ξ. ἀρρ. εἰς 5ον μικ. 147/2-7-1924. Μετωνομάσθη τὸ ἀρρ. Νέας Χώρας εἰς 3ον ἀρρ. 275/3-

11-1924. Προήχθη εις 6/ξ. 294/24-11-1924. Μετετράπη τὸ ἄρρ. εις 5ον 6/ξ. 47/14-2-1930. Δηροέθη τὸ 3/ξ. μικ. εις 3/ξ. θηλ. καὶ εις 2/ξ. ἄρρ. 209/21-10-1922.

99. Χανίων 6ον: 6/ξ., μαθ. 470.—Μετωνομάσθη τὸ θηλ. Νέας Χώρας εις 3ον θηλ. 275/3-11-1924. Μετετράπη τὸ 3/ξ. θηλ. Νέας Χώρας εις 6ον μικ. 47/14-2-1930. Προήχθη εις 4/ξ. 48/15-2-1930. Προήχθη: εις 5/ξ. 362/10-10-1932, εις 6/ξ. 448/4-11-1937.

100. Χανίων 14ον: 3/ξ., μαθ. . . — Ἰδρύθη: 250/6-9-1952. Φέρεται ὡς σχολ. τῆς Α' Χανίων. Ἐξητήθη ἢ ὑπαγωγή του εις τὴν Γ' Χανίων.

101. Νηπιαγωγεῖον Καστελλίου Κισ.: Ἰδρύθη 1/ξ., 270/30-9-1952.

102. » Παλαιοχώρας: Ἰδρύθη 1/ξ., 270/30-9-1952

103. » Βουκολιῶν: » » »

104. » Ἄγ. Τριάδος: » » »

105. » Κανδάνου: » » »

106 " Νισσέως " 2/ξ. " "

Κατηργημένα:

α) Γριμπιλιανῶν: Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ., 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905.

β) Πρινέ: Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 111/77/1-10-1901, Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις Β/θμ. 375/42/7-9-1907. Ἰδρύθη ὡς μικ. 4/23/15-3-1912. Ὠνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Συνεχωρεύθη εις τὸ Ἐπανωχωρίου 358/1-12-1923.

Διποτάμων: Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν 290/26-8-1915. Προήχθη εις 2/ξ. 147/18-4-1929. Δηροέθη εις δύο 1/ξ. Πλεμειανῶν καὶ Δρυὸς 354/4-10-1932.

Μυλωνάδων: Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 265/15-12-1928.

Κοντῶ Κυνῆγι: Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 383/23-10-1929. Κατηργήθη 53/13-3-1944.

Καμάρας: Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 1611/42/25-2-1917.

Α' Ρεθύμνης

Ἡ Α' Περιφέρεια Ρεθύμνης προήλθεν ἐκ τῆς διαιρέσεως τῆς περιφερείας Ρεθύμνης εις Α' καὶ Β' (Φ.Ε.Κ. 153/24-1-1931).

1. Ἀθδελῶν: 1/ξ., μαθ. 45. — Προήλθεν ἐκ διαιρέσεως τοῦ 2/ξ. Ἁγίου Μάμαντος 492/7-11-1936.

2. Ἀγγελιανῶν: 2/ξ., μαθ. 114. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωρεύθη εις τὸ Ἁγίου Μάμαντος 182/29-9-1922. Συνεχωρεύθησαν τὰ 1/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εις 2/ξ. μικ. 434/14-12-1929.

3. Ἁγίου Ἰωάννου Μυλοποτάμου: 1/ξ., μαθ. 27. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ἁγίου Μάμαντος-Ἁγίου Ἰωάννου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 315/70/2-12-1906, ὡς Β/θμ. παρθ. συγχωρευόμενον μετὰ τὸ Γ/θμ. ἄρρ. 125/57/12-9-1909, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

- 4. 'Αγίου Μάμαντος:** 1/ξ., μαθ. 91. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 'Αγίου Μάμαντος-'Αγίου 'Ιωάννου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 431/59/24-10-1907. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη τὸ σχολεῖον 'Αβδελα Μυλοποτιῶμου καὶ τὸ 2/ξ. μκ. 'Αγίου Μάμαντος εἰς μκ. 2/ξ. 182/29-9-1922. 'Ιδρύθη παρθ. 14/9-10-1916. Διηρέθη εἰς δύο 1/ξ. 'Αγίου Μάμαντος καὶ 'Αβδελα 492/7-11-1936.
- 5. 'Αγριδίων:** 1/ξ., μαθ. 29. — 'Ιδρύθη 377/1-11-1934.
- 6. 'Αγυῖας Μυλοπ.:** 1/ξ., μαθ. 43. — 'Ιδρύθη: ὡς ἰδιοσυντήρητον γραμμ. 1/3/27-1-1901, ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.
- 7. 'Αδελε:** 2/ξ., μαθ. 77. — 'Ιδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. 'Αδελε-Χαμαλευρίου 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ ἡμιμ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη: ἡμιμ. 'Αδελε-Μέσης 89/73/23-12-1900, ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη Γ/θμ. 315/70/2-12-1906. Κατηργήθη 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη: ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, πλῆρες 1/ξ. 146/9-8-1916. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924.
- 8. 'Αείμονος:** 1/ξ., μαθ. 88. — 'Ιδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. κοινὸν μεταξὺ τῶν χωρίων 'Ασυρῶταν-Θεοδώρας 138/58/12-10-1905. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Α/θμ. Χώνου. 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη: μκ. 162/69/20-9-1911, Γ/θμ. ἀρρ. καὶ θηλ. 155/54/12-10-1910.
- 9. 'Αλλοσιδίων:** 1/ξ., μαθ. 47. — 'Ιδρύθη: ὡς γραμμ. 2/2/8-2-1900, ὡς ἡμιμ. Δαμάστας-'Αλλοσιδίων 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. 184/68/20-12-1905, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911.
- 10. 'Αλφά:** 1/ξ., μαθ. 70. — 'Ιδρύθη ὡς μκ. κοινὸν 320/18-9-1915.
- 11. 'Αμπελακίου:** 1/ξ., μαθ. 44. — 'Ιδρύθη 63/24-3-1924.
- 12. 'Ανωγείων Α':** 5/ξ., μαθ. 179. — 'Ιδρύθη: 3/ξ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, 3/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 309/68/24-11-1906. 'Υπεβιβάσθη τὸ 2/ξ. παρθ. εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. 5/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ Α/θμ. παρθ. εἰς 2/ξ. 155/54/12-10-1910. 'Υπεβιβάσθη τὸ 5/ξ. εἰς 4/ξ. 294/28-8-1915. Προήχθη: τὸ θηλ. εἰς 3/ξ. 54/17-3-1916, τὸ 2/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. 217/5-10-1917, τὸ 4/ξ. εἰς 5/ξ. 188/14-8-1919, τὸ 5/ξ. εἰς 6/ξ. 4/11-1-1927. Μετετρέπη τὸ 6/ξ. ἀρρ. εἰς Α' μκ. 434/14-12-1929. Διηρέθη εἰς ἔν 5/ξ. με ἔδραν τὰ 'Ανώγεια καὶ ἔν 1/ξ. με ἔδραν τὸ Μετόχι 'Ανωγείων 382/19-1-1938.
- 13. 'Ανωγείων Β':** 3/ξ., μαθ. 82. — Προήλθεν ἐκ μετονομασίας τοῦ 3/ξ. θηλ. 'Ανωγείων εἰς Β' μκ. 434/14-12-1929.
- 14. 'Ανωγείων Μετοχίων:** 1/ξ., μαθ. 40. — Προήλθεν ἐκ διαίρεσεως τοῦ 6/ξ. 'Ανωγείων 382/19-10-1938.
- 15. 'Ανωγείων Ρεδύμνης:** 1/ξ., μαθ. 15. — 'Ιδρύθη 312/22-12-1945.
- 16. 'Αρνάτου:** 2/ξ., μαθ. 48. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς

B/θμ. 26/16/10-3-1904. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 273/47/7-9-1906. Προήχθη εἰς B/θμ. 76/28/17-5-1910. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 187/26-6-1951.

17. Ἀξοῦ : 1/ξ., μαθ. 88.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ζωνιανῶν—Ἀξοῦ 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη καὶ τὸ σχολεῖον Βενί Μυλοποτάμου με ἔδραν τὸν Ἀξὸν 192/6-10-1922.

18. Ἀσσυρώτων : 1/ξ., μαθ. 32.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ἀσσυρώτων—Χώνου 78/51/15-9-1900, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 584/44/29-8-1908, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

19. Ἀχλαδέ : 1/ξ., μαθ. 30.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ρουμελῆ—Ἀχλαδέ 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς B/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς B/θμ. 208/6/7-2-1906. Ἰδρύθη : 1/ξ. θηλ. 150/17-8-1916, 1/ξ. ἀρρ. 141/26-6-1918. Συνεχωνεύθησαν τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. εἰς κοινὸν 1/ξ. 200/18-10-1921.

20. Βενί : 1/ξ., μαθ. 51.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 25/100/19-11-1899, ὡς ἡμιμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς κοινὸν 146/9-8-1916. Συνεχωνεύθη με τὸ Ἀξοῦ 192/6-10-1922. Ἰδρύθη 1/ξ. 63/24-3-1924.

21. Βιρὰν Ἐπισκοπῆς : 1/ξ., μαθ. 58.—Ἰδρύθη 383/23-10-1929.

22. Βλυχάδας : 1/ξ., μαθ. 23.—Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. μκ. 701/115/21-10-1913.

23. Γαράζου : 2/ξ., μαθ. 76.—Ἰδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς B/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 273/47/7-9-1906. Προήχθη εἰς A/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη : ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. ἀνωτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀνωτ. εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Συνεχωνεύθη με τὸ Μουρτζανῶν εἰς 2/ξ. μκ. με ἔδραν τὸ Γαράζο 192/6-10-1922. Προήχθη εἰς 3/ξ. μκ. 63/24-3-1924.

24. Γιαννουδίου : 1/ξ., μαθ. 10.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 113/28-3-1915.

25. Γουλεδιανῶν : 1/ξ., μαθ. 29.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 23/12-2-1921.

26. Δαμαδόλου : 1/ξ., μαθ. 69.—Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Ἀλικῶν 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη κοινὸν 272/24-11-1917. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Δαφνέδιον 182/29-9-1922. Ἰδρύθη 1/ξ. μκ. 63/24-3-1924.

27. Δαφνέδων : 1/ξ., μαθ. 16.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899. Ὡρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 32/114/31-12-1899. Ἰδρύθη ὡς ἡμιμ. Δαφνέδων Ἀλικῶν 78/51/15-9-1900. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα εἰς Μελιδόνι 81/63/17-11-1900. Ἰδρύθη : Γ/θμ. 125/57/12-9-1900, ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη με τὸ Δαμαβόλου εἰς 1/ξ. μκ. 182/29-9-1922.

28. Δοξαροῦ : 1/ξ., μαθ. 57.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903.

29. Ἐξάνδης : 1/ξ., μαθ. 18.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 23/12-2-1921.

30. Ἐλεύθερνας : 1/ξ., μαθ. 56.—Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-

3-9-1901, Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὄπερ προήχθη εἰς Α/θμ. 74/66/26-11-1903. Ἰδρύθη Β/θμ. θηλ. 381/44/19-9-1907. Κατηργήθη τὸ παρθ. 488/3/30-1-1908. Ἰδρύθη 1/ξ. 545/15/29-3-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 54/2/14-1-1909. Ἰδρύθη: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 200/18-10-1921. Συνεχωρεύθη μετὰ τὸ σχολεῖον Λούτρας εἰς 2/ξ. μετ' ἔδραν τὴν Πηγὴν 230/18-8-1923.

59. Πίκρι: 1/ξ., μαθ. 35. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 69/20-3-1920.

60. Πλαδιανῶν: 1/ξ., μαθ. 41. — Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

61. Πλατανέ: 2/ξ., μαθ. 84. — Προήχθη εἰς 2/ξ. 327/27-12-1951.

62. Πλευριανῶν: 1/ξ., μαθ. 40. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ὀρθῆ—Πλευριανῶν 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 314/63/24-11-1906. Συνεχωρεύθη εἰς τὸ Σκοροδύλω 125/57/12-9-1909 Ἰδρύθη ὡς μικ. 162/69/20-9-1911.

63. Πρασσῶν: 1/ξ., μαθ. 39. — Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Πρασσῶν—Χρωμοναστηρίου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. παρθ. καταργηθέντος τοῦ ἀρρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 64/61/24-10-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἐπανιδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 188/76/11-10-1911.

64. Πρίνου: 1/ξ., μαθ. 38. — Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 701/115/21-10-1913.

65. Πρινέ: 1/ξ., μαθ. 21. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 375/42/7-9-1907, ὡς Β/θμ. παρθ. 176/65/7-10-1909, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς κοινὸν 146/9-8-1916.

66. Ρεθύμνης 2ον: 6/ξ., μαθ. 348. — Ἰδρύθη: ὡς 4/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 5/ξ. 24/100/19-11-1899. Ἰδρύθη: ὡς διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 3/ξ. θηλ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς 4/ξ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀνώτ. θηλ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 5/ξ. 113/28-3-1915. Μετετρέπη τὸ 6/ξ. θηλ. εἰς 2ον Ρεθύμνης 434/14-12-1929.

67. Ρεθύμνης 3ον: 5/ξ., μαθ. 290. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. προσφυγικὸν 320/29-12-1921. Συνεχωρεύθη μετὰ 3/ξ. προσφυγικὸν θηλ. εἰς 4/ξ. ἀρρ. προσφυγικὸν 42/16-3-1927. Προήχθη εἰς 5/ξ. 147/18-4-1929. Μετετρέπη τὸ 5/ξ. ἀρρ. εἰς 3ον μικ. Ρεθύμνης 434/14-12-1929.

68. Ρουμελῆ: 2/ξ., μαθ. 96. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ρουμελῆ—Ἀγλαδῆ 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη ἀπὸ μικ. 1/ξ. εἰς 2/ξ. 217/5-10-1917.

69. Ρουσοσπιτίου: Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. 267/47/7-9-1906. Ἐπανιδρύθη ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 188/76/11-10-1911. Συνεχωρεύθη καὶ τὸ Μύλων εἰς 1/ξ. μικ. 182/29-9-1922. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924

70. Σελλί: 1/ξ., μαθ. 16. — 'Ιδρύθη: ὡς ἀδίαίρ. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 56/59/9-10-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

71. Σεισῶν: 1/ξ., μαθ. 61. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἰδιοσυντ. γραμμ. 43/20/26-3-1901, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. 172/66/13-12-1905, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

72. Σεισάρχων: 1/ξ., μαθ. 20. — 'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 192/13-8-1924.

73. Σκεπαστής: 1/ξ., μαθ. 25. — 'Ιδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

74. Σκορδύλλω: 1/ξ., μαθ. 23. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Συνεχωρεύθη τὸ Πλευριανῶν καὶ προήχθη εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς κοινὸν μκ. 320/18-9-1915.

75. Σκουλουφίων: 1/ξ., μαθ. 50. — 'Ιδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

76. Τριπόδω: 1/ξ., μαθ. 23. — 'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 79/22-4-1916.

77. Χαμαλευρίου: 1/ξ., μαθ. 55. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ἄδελε—Χαμαλεύρι, 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη ἡμιμ. 87/66/27/11-1900. 'Ιδρύθη ὡς γραμμ. 89/73/23-12-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 29/16/8-5-1901. 'Ιδρύθη: ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911, Συνεχωρεύθη μὲ τὸ Παγκαλοχωρίου εἰς 1/ξ. μὲ ἔδραν τὸ Χαμαλεύρι 230/18-8-1923.

78. Χαρκίων: 1/ξ., μαθ. 34. — 'Ιδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ὡς Γ/θμ. 157/60/7-11-1905, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς κοινὸν 146/9-8-1916.

79. Χουμερίου: 2/ξ., μαθ. 92. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. 'Ιδρύθη: ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς ἀνώτ. 573/99/30-8-1913.

80. Χρωμοναστηρίου: 2/ξ., μαθ. 73. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Πρασέ—Χρωμοναστηρίου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. 157/60/7-11-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. 125/57/12/9-1909. 'Ιδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 217/5-10-1917.

81. Χώνου: 1/ξ., μαθ. 30. — 'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ἀσσυρώταν—Χώνου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωρεύθη εἰς τοῦτο τὸ Ἀείμονος καὶ προήχθη εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51-15-9-1900, γραμμ. θηλ. 89/73/23-12-1900, ὡς ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς Α/θμ. 18/13/15-10-1908. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη: ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 9/8/27-1-1910.

24. Βάτου: 1/ξ., μαθ. 24. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. ἀρρ. 25/100/19-11-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη μὲ τὸ Ἀρδάχτου μὲ ἔδραν τὸ χωρίον Βάτος 192/6-10-1922. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924. Δηροέθη εἰς δύο 1/ξ. Βάτου καὶ Ἀρδάχτου 27/3-3-1928.

25. Βιλλανδρέδω: 1/ξ., μαθ. 20. — Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Μυριοκεφάλων-Βιλλανδρέδω 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

26. Βισταγῆς: 1/ξ., μαθ. 33. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, 41/42/28-7-1903, ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 592/15-9-1908. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 448/4-11-1937.

27. Βολιώνων: 1/ξ., μαθ. 52. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 141/26-6-1918.

28. Βρυσσῶν Ἀμαρίου: 1/ξ., μαθ. 34. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Βρυσσῶν-Γερακαρίου 78/51/15-9-1900, ὡς γραμμ. καταργουμένου τοῦ ἡμιημ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδίαίρ. Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Μετεφέρθη ἢ ἔδρα τοῦ παρθ. εἰς Φουρφουρᾶ 188/76/11-10-1911.

29. Βικαρίου: 1/ξ., μαθ. 27. — Ἰδρύθη ἀδίαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς διαιρέσεως τοῦ σχολείου Φουρφουρᾶ 42/16-3-1927.

30. Γάλλου: 1/ξ., μαθ. 39. — Ἰδρύθη: ὡς ἡμιημ. Γωνιάς-Γάλλου 78/51/15-9-1900, ὡς ἡμιημ. Γάλλου-Περιβολίων, καταργουμένου τοῦ ἡμιημ. Γωνιάς-Γάλλου 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς κοινὸν 80/24-2-1915.

31. Γωνιάς: 2/ξ., μαθ. 71. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Γωνιάς-Γάλλου 78/51/15-9-1900, ὡς 1/ξ. καταργουμένου τοῦ ἡμιημ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδίαίρ. παρθ. καταργηθέντος τοῦ ἀδίαίρ. ἀρρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 77/49/27-10-1904. Συνεχωνεύθη τὸ Μετοχίων ἀρρ. εἰς Α/θμ. Γωνιάς καὶ μετεφέρθη ἢ ἔδρα τοῦ παρθ. εἰς Μετόχια 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδίαίρ. θηλ. 102/51/3-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 271/4-10-1951.

32. Γερανίου Ρεδύμνης: 2/ξ., μαθ. 73. — Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Μετοχίων-Γερανίου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 488/30-1-1908. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 533/24/22-3-1908.

33. Γερακαρίου: 2/ξ., μαθ. 90. — Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. 78/51/15-9-1900, ὡς 1/ξ. καταργουμένου τοῦ ἡμιημ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδίαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη: εἰς Α/θμ.

166/65/1-12-1905, εις άνωτ. 168/58/5-11-1910. Ίδρύθη ώς άνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911. Υπεβιβάσθη εις 2/ξ. 79/66/14-9-1912.

34. Γιαννιού: 1/ξ., μαθ. 19. — Ίδρύθη 448/4-11-1937.

35. Δαρθιανών: 1/ξ., μαθ. 16. — Ίδρύθη ώς 1/ξ. κοινόν 63/24-3-1924.

36. Δρυμίσκου: 1/ξ., μαθ. 22. — Ίδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. Κεραμέ-Δρυμίσκου 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τó ήμιημ. 87/66/27-11-1900. Ίδρύθη: ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. 375/42/7-9-1907, ώς κοινόν 80/24-2-1915.

37. Έλενών: 1/ξ., μαθ. 21. — Ίδρύθη 1/ξ. μκ. 320/29-12-1924.

38. Έπισκοπής Ρεδύμνης: 5/ξ., μαθ. 141. — Ίδρύθη: 1/ξ. άρρ. και 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 1/ξ. και γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900, άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. 41/42/28-7-1903, άνωτ. 146/57/12-9-1909, άνωτ. μκ. 102/51/30/7-1911. Υπεβιβάσθη εις 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη: εις 3/ξ. 217/5-10-1917, έκ 3/ξίου εις 5/ξ. 244/31-8-1951.

39. Ζουριδίου: 1/ξ., μαθ. 25. — Ίδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. Ζουριδίου—Μούνδρου 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 56/59/9-10-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. 333/76/30-12-1906, ώς κοινόν 150/17-8-1916.

40. Θρόνου: 1/ξ., μαθ. 35. — Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς άδιαίρ. Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Υπεβιβάσθη εις Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Ίδρύθη ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Διηρέθη εις δύο 1/ξ. Θρόνου—Καλογέρω 313/9-9-1932.

41. Καλής Συκιάς: 1/ξ., μαθ. 33. — Ίδρύθη ώς κοινόν κατά τó 1918.

42. Καλογέρου: 1/ξ., μαθ. 50. — Προέρχεται έκ διαιρέσεως του 2/ξ. Θρόνου 313/9-9-1932.

43. Καλονύκτι: 1/ξ., μαθ. 21. — Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 64/61/24-10-1903, ώς κοινόν 258/28-12-1918.

44. Καρωτής: 1/ξ., μαθ. 25. — Ίδρύθη 265/15-12-1928.

45. Καρινών: 1/ξ., μαθ. 60. — Ίδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. Παντανάσσας—Καρινών 78/51/15-9-1900, ώς γραμμ. καταργουμένου του ήμιημ. 87/66/27-11-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. 142/59/29-10-1905, ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. 229/17-8-1951.

46. Καστέλλου Ρεδύμνης: 1/ξ., μαθ. 21. — Ίδρύθη: ώς γραμμ. 25/100/19-11-1899, ώς κοινόν 272/24-11-1917.

47. Κάτω Βαλαμονέρου: 1/ξ., μαθ. 28. — Ίδρύθη ώς 1/ξ. 188/76/3-10-1911.

48. Κισσοῦ: 1/ξ., μαθ. 24. — Ίδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 56/59/9-10-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη: ώς Γ/θμ. 315/70/2-12-1906, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Κατηργήθη 189/30-8-1918.

49. Κάτω Μαλλακίων: 1/ξ., μαθ. 25. — Ίδρύθη ώς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

50. Κάτω Πόρου: 1/ξ., μαθ. 19. — Ίδρύθη: ώς ίδιουσιν. γραμμ. 30/16/8-3-1901, ώς κοινόν 258/28-12-1918.

- 51. Κάτω Ροδακίνου :** 1/ξ., μαθ. 20.—'Ιδρύθη 191/31-8-1950.
- 52. Κεραμέ :** 2/ξ., μαθ. 72.—'Ιδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. Κεραμέ—Δρυμίσκου 78/51/15-9-1900, ώς 1/ξ. καταργουμένου του ήμιημ. 87/66/27-11-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Β/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις Α/θμ. 54/2/14-1-1909. 'Ιδρύθη ώς άδιαίρ. μιν. 102/51/30-7-1911.
- 53. Κοξαρέ :** 1/ξ., μαθ. 43.—'Ιδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ώς Γ/θμ. 315/70/2-12-1906.
- 54. Κούμων :** 1/ξ., μαθ. 40.—'Ιδρύθη: ώς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ώς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906.
- 55. Κουρουτών :** 1/ξ., μαθ. 36.—'Ιδρύθη ώς κοινόν 150/17-8-1916.
- 56. Κούφης :** 1/ξ., μαθ. 34.—'Ιδρύθη: ώς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ώς άδιαίρ. μιν. 188/76/11-10-1911. 'Υπεβιβάσθη εις κοινόν 200/18-10-1921.
- 57. Κρύας Βρύσσης :** 1/ξ., μαθ. 33.—'Ιδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 147/59/29-1-1905. Κατηργήθη 488/30-1-1908. 'Ιδρύθη: ώς Γ/θμ. άρρ. 532/14/22-3-1908, ώς άδιαίρ. μιν. 102/51/30-7-1911.
- 58. Κεδροχωρίου :** 1/ξ., μαθ. 17.—'Ιδρύθη: ώς 1/ξ. 32/114/31-12-1899, ώς Β/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εις Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. 'Ιδρύθη ώς 1/ξ. 383/23-10-1929.
- 59. Λαμπινής :** 1/ξ., μαθ. 42.—'Ιδρύθη ώς κοινόν 190/31-8-1918.
- 60. Λαμπιωτών :** 1/ξ., μαθ. 22.—'Ιδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. 'Αποσέτι—Πλατάνια 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη: ώς Γ/θμ. 166/65/1-12-1905, ώς μιν. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη τό σχολείον Λαμπιωτών μέ έδραν τό 'Αποσίτι 192/6-10-1922. 'Ιδρύθη ώς 1/ξ. 65/24-3-1924.
- 61. Λευκογείων :** 1/ξ., μαθ. 41.—'Ιδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εις 1/ξ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη: ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς άδιαίρ. Α/θμ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εις Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εις Α/θμ. 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ώς άδιαίρ. μιν. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. 17/19-1-1918.
- 62. Λοχριάς :** 1/ξ., μαθ. 46.—'Ιδρύθη ώς 1/ξ. μιν. 320/29-12-1924.
- 63. Μαριού :** 1/ξ., μαθ. 28.—'Ιδρύθη: ώς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ώς ήμιημ. 'Ασωμάτων—Μαριού 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη: ώς Γ/θμ. 431/59/24-10-1907, ώς κοινόν 92/23-5-1906.
- 64. Μαρουλου :** 1/ξ., μαθ. 21.—'Ιδρύθη 448/4-11-1937.
- 65. Μελάμπων :** 4/ξ., μαθ. 144.—'Ιδρύθη: ώς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, παρθ. 32/114/31-12-1899, ώς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, διηρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, διηρ. 2/ξ. άρρ. και άδιαίρ. Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη τό 'Αγίας Γαλήνης εις τό Μελάμπων 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη: ώς άνωτ. 146/57/12-9-1909, ώς άνωτ. μιν. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εις 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εις άνωτ. 573/91/30-8-1913. Διηρέσθη εις 2/ξ. άρρ. και 1/ξ. θηλ. 294/23-8-1915. Προήχθη εις 4/ξ. μιν. 63/24-3-1924.
- 66. Μέρωνος :** 2/ξ., μαθ. 64.—'Ιδρύθη: ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Προή-

χθι εἰς 2/ξ. 2/2/8-2-1900. Ἰδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. Α/θμ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρυθῆ Β/θμ. παρθ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη τὸ παρθ. 488/3/30-1-1908. Ἰδρυθῆ Β/θμ. θηλ. 522/8/21-2-1908. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. καὶ προάγεται εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρυθῆ: ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911.

67. Μετοχιών : 1/ξ., μαθ. 44.—Ἰδρυθῆ: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Μετοχιών Γερανίου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 172/66/13-12-1905. Συνεχωνεύθη τὸ Β/θμ. ἀρρ. καὶ τὸ Γ/θμ. Γωνιάς εἰς Α/θμ. ἀρρ. με ἔδραν τὴν Γωνιά καὶ ἔδραν τοῦ παρθ. τὰ Μετόχια 125/57/12-9-1909. Μετετρόπη τὸ παρθ. εἰς Β/θμ. ἀρρ. 25/10/6-2-1910. Ἰδρυθῆ ἀδιαίρ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911.

68. Μεσονησίων : 1/ξ., μαθ. 22.—Ἰδρυθῆ 155/15-7-1950.

69. Μιξορούματος : 1/ξ., μαθ. 57.—Ἰδρυθῆ: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Κατηργήθη 26/23/20-5-1903. Ἰδρυθῆ ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρυθῆ: ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911.

70. Μοναστηρακίου : 1/ξ., μαθ. 30.—Ἰδρυθῆ ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 2/ξ. 2/2/8-2-1900 Ἰδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Κατηργήθη 59/39/27-8-1902. Ἰδρυθῆ: ὡς ἀνωτ. 33/28-6-1903. Ἰδρυθῆ: ὡς ἀνωτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/6/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη: εἰς μ.κ. 2/ξ. 217/5-10-1917, εἰς 1/ξ. μ.κ. 182/29-9-1922.

71. Μούνδρου : 1/ξ., μαθ. 42.—Ἰδρυθῆ: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ζουριδίου—Μούνδρου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 188/76 11-10-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 6/21-1-1928.

72. Μουρνῶν : 2/ξ., μαθ. 69.—Ἰδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 83/40/26-5-1911. Ἰδρυθῆ ὡς 1/ξ. μ.κ. 188/76/11-10-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 217/5-10-1917.

73. Μυρθίου : 1/ξ., μαθ. 58.—Ἰδρυθῆ 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 11/87/7-10-1899. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ παρθ. εἰς Σπήλι 25/100/19-11-1899. Ἰδρυθῆ: παρθ. 32/144/11-12-1899, γραμμ. ἀρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη: εἰς 1/ξ. 87/66/27-11-1900, τὸ γραμμ. θηλ. εἰς 1/ξ. 1/3/27-1-1901. Ἰδρυθῆ: ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 157/60/7-11-1905. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ ἀρρ. προαγόμενον εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρυθῆ: ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ἀνωτ. μ.κ. 102/51/30-7-1911, ἀνωτ. 79/66/14-9-1912.

74. Μυριοκεφάλων : 2/ξ., μαθ. 60.—Ἰδρυθῆ: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Μυριοκεφάλων-Βηλανένδρων 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς ἀνωτ. μ.κ. 701/115/21-10-1913. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 217/5-10-1917. Προήχθη εἰς 2/ξ. 271/4-10-1951.

75. Νεὺς Ἀγ. Βασιλείου : 1/ξ., μαθ. 26.—Ἰδρυθῆ ὡς κοινὸν 141/26-6-1918.

76. Νεὺς Ἀμαρίου : 2/ξ., μαθ. 43.—Ἰδρυθῆ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 32/114/31-12-1899. Ἰδρυθῆ: γραμμ. θηλ. 78/51/15-

9-1900, ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Β/θμ. παρθ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. παρθ. 592/47/15 9-1908, ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30 7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 271/4-10-1951.

77. Νιθαύρεως : 2/ξ., μαθ. 85. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.

78. Ὅρνέ : 1/ξ., μαθ. 16. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν κατὰ τὸ ἔτος 1919.

79. Παλαιλήμου : 1/ξ., μαθ. 14. — Ἰδρύθη 361/16-9-1937.

80. Παντανάσσου : 1/ξ., μαθ. 35. — Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 25/100/19-11-1899, ἡμιημ. Παντανάσσας-Καρινῶν 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ ἡμιημ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

81. Πατσού : 1/ξ., μαθ. 43. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν μκ. 320/18-9-1915.

82. Πετροχωρίου : 1/ξ., μαθ. 35. — Ἰδρύθη 11/87/7-10-1899.

83. Πλατανέ : 1/ξ., μαθ. 27. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 63/24-3-1924, 377/1-11-1934.

84. Πλατανίων : 1/ξ., μαθ. 45. — Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Πλανανίων-Ἀποσέτι 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 162/69/20-9-1911.

85. Πλατάνου : 2/ξ., μαθ. 112. — Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Πλατάνου-Ἀποδούλου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 146/31-5-1932.

86. Πρινέ : 2/ξ., μαθ. 54. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. παρθ. καὶ ἀδιαίρ. ἀρρ. ἀντὶ τοῦ τέως διηρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ παρθ. 488/30-1-1908. Ἰδρύθη : Β/θμ. θηλ. 523/8/21 2-1908, ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911.

87. Ρεδύμνης 1ον : 6/ξ., μαθ. 266. — Ἰδρύθη : ὡς 4/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. 103/67/3-9-1901, ὡς 3/ξ. ἀρρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911, 79/66/14-9-1912. Μετεράπη τὸ ἀρρ. εἰς Α' μκ. 434/14-12-1929.

88. Ρεδύμνης 4ον : 5/ξ., μαθ. 169. — Ἰδρύθη : ἀνωτ. θηλ. 102/51/30-7-1911, 2/ξ. ἀρρ. 225/14-8-1923. Προήχθη εἰς 3/ξ. 63/24-3-1924. Μετεράπη τὸ 4/ξ. θηλ. εἰς 4ον μκ. 434/14-12-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 448/4-11-1937. Προήχθη εἰς 5/ξ. 229/17-8-1951.

89. Ροδακίου : 1/ξ., μαθ. 34. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 1/3/27-1-1901. Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/57/30-7-1911.

90. Ρουστίκων : 2/ξ., μαθ. 51. — Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 32/114/31-12-1899. Προήχθη εἰς 2/ξ. 2/2/8-2-1900. Ἰδρύθη :

1/ξ. παρθ. 6/5/21-2-1900, 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς γραμμ. θηλ. 89/73/23-12-1900, ὡς ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδίαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903 Κατηργήθη τὸ παρθ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη Γ/θμ. θηλ. 450/69/17-11-1907. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ παρθ. Ἁγίου Κωνσταντίνου 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 200/18-10-1921.

91. Σαϊτουρῶν: 1/ξ., μαθ. 34.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 150/17-8-1916.

92. Σαχτουρίων: 2/ξ., μαθ. 57.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 172/66/13-12-1905. Κατηργήθη 488/30-1-1908. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 532/14/22-3-1908, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 147/18-4-1929.

93. Σελλιῶν Ἁγίου Βασιλείου: 1/ξ., μαθ. 81.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 56/59/9-10-1903. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ ἀρρ. προαγόμενον εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 448/4-11-1937.

94. Σπηλίου: 3/ξ., μαθ. 99.—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899. Μετεφέρθη ἢ ἔδρα τοῦ παρθ. ἐκ Μύρθιου 25/100/19-11-1899. Ὡρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 32/114/31-12-1899. Μετεφέρθη ἢ ἔδρα τοῦ παρθ. εἰς Ἁγιον Πνεῦμα 78/51/15-9-1900. Ἰδρύθη 1/ξ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 1/3/27-1-1901. Ἰδρύθη: ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, Α/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, Β/θμ. ἀδίαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ Α/θμ. εἰς 2/ξ. 406/47/28-9-1907. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 488/3/30-1-1903. Ἰδρύθη: ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ἀνώτ. 6/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. τὸ ἀρρ. 294/28-8-1915. Συνεχωνεύθη τὸ σχολ. Δαριβιανῶν καὶ προήχθη εἰς 3/ξ. μικ. μετ' ἔδραν τὸ Σπήλι 192/6-10-1922.

95. Σωματᾶ: 1/ξ., μαθ. 14.—Ἰδρύθη 448/4-11-1937.

96. Φουρφουρᾶ: 3/ξ., μαθ. 86.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη: ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, διηρ. ἀντὶ τοῦ ἀδίαίρ. καταργουμένου τοῦ παρθ. 59/39/27-8-1902, διηρ. 2/ξ. καὶ ἀδίαίρ. Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Μετεφέρθη ἢ ἔδρα τοῦ θηλ. ἐκ Βιζᾶρι 188/76/11-10-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀνώτ. εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Δηρ. ρέθη εἰς δύο 1/ξ. τὸ ἔν εἰς Φουρφουρᾶ καὶ τὸ ἕτερον εἰς Βιζᾶρι 42/16-3-1927. Συνεχωνεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 42/16-3-1927. Προήχθη εἰς 3/ξ. 189/26-6-1951.

97. Φρατί: 1/ξ., μαθ. 18.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 265/15-12-1928.

98. Φωτεινοῦ: 1/ξ., μαθ. 29.—Ἰδρύθη 361/16-9-1937.

99. Χορδακίου: 1/ξ., μαθ. 14.—Ἰδρύθη 155/15-7-1950.

Κατηργημένα:

α) Ἀπλαδιανῶν: Ἰδρύθη 1/ξ. 262/22-9-1925.

β) Μανωλιανῶν: Ἰδρύθη ἡμιμη. Ἁγίου Ἰωάννου—Μανωλιανῶν 78/51/15-9-1900.

γ) 'Οψιγιάς : 'Ιδρύθη : άδιαίρ. 59/39/27-8-1902, άδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εις Α/θμ. 417/52/10-10-1907.

δ) 'Αγίου Πνεύματος : 'Ιδρύθη άνωτ. 33/28-6-1903. 'Ιδρύθη άδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

Περιφέρεια 'Ηρακλείου

Διηρέθησαν αί δύο 'Εκπαιδευτικά Περιφέρειαι 'Ηρακλείου εις τρεις: α) 'Ηρακλείου, β) Γόρτυνος και γ) Πεδιάδος 369/14-11-1930, 166/24-6-1931.

1. 'Αγίου Βλάσσης : 1/ξ., μαθ. 23. — 'Ιδρύθη ώς μικ. 1/ξ. 265/15-12-1928.

2. 'Αγίου Θωμά : 3/ξ., μαθ. 140. — 'Ιδρύθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Α/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ώς Β/θμ. παρθ. 71/45/2-10-1904, ώς άδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εις 1/ξ. 83/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη μικ. 2/ξ. 257/25-7-1915. 'Ιδρύθη 1/ξ. θηλ. 294/28-8-1915. 'Υπεβιβάσθη τὸ 2/ξ. άρρ. εις 1/ξ. 344/27-11-1923. Συνεχωνεύθη τὸ 1/ξ. άρρ. και 1/ξ. θηλ. εις 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926. Προήχθη εις 3/ξ. 250/6-9-1952.

3. 'Αγ. 'Ιωάννου Τεμ. : 1/ξ., μαθ. 55. — 'Ιδρύθη ώς 1/ξ. 261/21-10-1924. Προήχθη εις 2/ξ. 130/7-4-1937. Διηρέθη εις δύο 1/ξ. 'Αγίου 'Ιωάννου και Μπεντεβή 382/19-10-1938.

4. 'Αγίου Σύλλα : 1/ξ., μαθ. 80. — 'Ιδρύθη ώς κοινόν 170/16-9-1916. Προήχθη εις 1/ξ. μικ. 259/2-12-1919.

5. 'Αθανάτων : 1/ξ., μαθ. 23. — 'Ιδρύθη 445/28-12-1929.

6. 'Ακρίων : 1/ξ., μαθ. 89. — 'Ιδρύθη ώς κοινόν 80/24-2-1915. 'Ωνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915. Μετεφέρθη ή έδρα τὸυ σχολείου έξ 'Ασιπιάδων 253/15-9-1925.

7. 'Αμουργιελῶν : 1/ξ., μαθ. 68. — 'Ιδρύθη 265/15-12-1928.

8. 'Αποϊνι : 1/ξ., μαθ. 53. — 'Ιδρύθη 265/15-12-1928.

9. 'Αρχανῶν 1ον : 6/ξ., μαθ. 286. — 'Ιδρύθη : 3/ξ. άρρ. και 3/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, 4/ξ. άρρ. και 3/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, διηρ. άρρ. και διηρ. θηλ. 103/67/3-9-1901, διηρ. 4/ξ. άρρ. και διηρ. 4/ξ. θηλ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ 3/ξ. θηλ. εις 4/ξ. 591/47/15-9-1908. 'Ιδρύθη : άνωτ. 146/57/12-9-1909, άνωτ. άρρ. και 4/ξ. παρθ. 102/51/30-7-1911, άνωτ. 79/66/14-9-1912. 'Υπεβιβάσθη τὸ θηλ. εις 4/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ 4/ξ. θηλ. εις άνωτ. 573/91/30-8-1913. 'Υπεβιβάσθη εις 5/ξ. 261/28-7-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 5/ξ. άρρ. και 5/ξ. θηλ. εις 6/ξ. μικ. ύπὸ τὸ ὄνομα 1ον 6/ξ. 391/31-10-1929.

10. 'Αρχανῶν 2ον : 3/ξ., μαθ. 144. — Προήλθεν έκ συγχωνεύσεως τὸυ 5/ξ. άρρ. και 5/ξ. θηλ. εις 4/ξ. Βον. μικ. 391/31-10-1929. 'Υπεβιβάσθη εις 3/ξ. 349/6-10-1931,

11. 'Αρχανῶν Κάτω : 1/ξ., μαθ. 48. — 'Ιδρύθη : ώς ιδιοσυντ. γραμμ. 52/32/21-4-1901, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ώς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906. Συνεχωνεύθη εις τὸ 4/ξ. 'Ανω 'Αρχανῶν 129/55/3-9-1909.

12. Ἀσημίου : 1/ξ., μαθ. 78.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. 392/44/19-9-1907. Προήχθη εἰς Α/θμ. 486/30-1-1908. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

13. Ἀσσαλένιου Τραχωματικόν : 2/ξ., μαθ. 17.—Ἰδρύθη 431/9-10-1939.

14. Ἀχεντριᾶς : 1/ξ., μαθ. 102.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμη Ἀχεντριᾶς—Μεσοχωρίου 78/51/14-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

15. Βαγιωνιάς : 1/ξ., μαθ. 82.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμη Βαγιωνιάς—Δουκιῶν 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 537/18/26-4-1908. Ἰδρύθη ὡς μικ. 188/76/11-10-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915.

16. Βαλῆ : 1/ξ., μαθ. 23.—Ἰδρύθη 376/9-11-1940.

17. Βασιλειῶν : 1/ξ., μαθ. 47.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 32/114/31-12-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 203/4/30-1-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

18. Βενεράτου : 2/ξ., μαθ. 124.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Δηρέσθη εἰς 1/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωρεύθησαν τὰ 1/ξ. ἄρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926.

19. Βουτουφῶς : 1/ξ., μαθ. 36.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 71/45/2-10-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 145/59/29-10-1905. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915.

20. Γαρίπα : 1/ξ., μαθ. 92.—Ἰδρύθη ὡς κοινόν 250/18-11-1919.

21. Γουρνιῶν : 1/ξ., μαθ. 62.—Ἰδρύθη κατὰ τὸ ἔτος 1924.

22. Δαμανίων : 2/ξ., μαθ. 105.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 265/15-12-1928. Προήχθη εἰς 2/ξ. 139/27-5-1952.

23. Δαφνῶν : 3/ξ., μαθ. 161.—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. ἄρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. παρθ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη Α/θμ. ἀδελφ. ἄρρ. καὶ Α/θμ. ἀδιαίρ. θηλ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἄρρ. εἰς 2/ξ. 396/47/28-9-1907. Ἰδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ 2/ξ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 66/13-3-1923. Συνεχωρεύθη τὸ 2/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 362/14-10-1926.

24. Δεματίου : 1/ξ., μαθ. 71.—Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903.

25. Διονυσίου : 1/ξ., μαθ. 34.—Ὁρίσθη ἔδρα τοῦ σχολ. Παναγιάς—Διονύσι 182/27-9-1916. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 147/2-7-1914.

26. Δουλίου : 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη 1/ξ. 63/1924.

27. Δραπετίου : 1/ξ., μαθ. 55.—Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ.

315/70/2-12-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915.

28. Ἐδιᾶς Μονοφατίου : 1/ξ., μαθ. 47.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 315/70/2-12-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915.

29. Ἡρακλείου 3ον : 4/ξ., μαθ. 393 — Ὠνομάσθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. εἰς Γ/θμ. 134/56/4-9-1909. Προήχθη εἰς 4/ξ. 355/8-10-1926. Μετετράπη τὸ 3ον ἀρρ. εἰς 3ον μκ. 391/31-10-1929.

30. Ἡρακλείου 4ον : 5/ξ., μαθ. 340.—Ἰδρύθη ὡς 4ον ἀρρ. 134/56/4-9-1909, ὡς 2/ξ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρύθη 4ον 1/ξ. ἀρρ. 48/3-3-1918. Προήχθη εἰς 4/ξ. 63/24-3-1924. Προήχθη εἰς 5/ξ. 355/8-10-1926. Μετετράπη τὸ 4ον ἀρρ. εἰς 4ον μκ. 391/31-10-1929.

31. Ἡρακλείου 6ον : 6/ξ., μαθ. 369.—Ἰδρύθη ὡς 4/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 5/ξ. 24/100/19-11-1899. Ἰδρύθη διηρ. θηλ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη 4/ξ. διηρ. 41/42/28-7-1903. Προσετέθη μία τάξις 48/57/25-9-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 83/66/14-9-1912. Μετετράπη τὸ 6ον θηλ. εἰς 6ον μκ. 391/31-10-1929.

32. Ἡρακλείου 8ον : 4/ξ. μαθ. 426.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 89/73/23-12-1900. Ὠνομάσθη τὸ 2/ξ. παρθ. 3ον 134/56/4-9-1909. Προήχθη εἰς 3/ξ. 175/64/6-10-1909. Ἰδρύθη ἀνώτ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Μετετράπη τὸ 3ον θηλ. εἰς 3ον μκ. 391/31-10-1929.

33. Ἡρακλείου 9ον : 2/ξ., μαθ. 193.—Μετετράπη τὸ 4ον θηλ. εἰς 9ον μκ. 391/31-10-1929. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ 7ον καὶ 5ον 257/9-8-1932. Ἰδρύθη 1/ξ. 303/5-12-1924. Προήχθη εἰς 2/ξ. 4/11-1-1927.

34. Ἡρακλείου 10ον : 4/ξ., μαθ. 391.—Ἰδρύθη ὡς μκ. 265/15-12-1928. Προήχθη εἰς 3/ξ. 130/7-4-1937. Προήχθη εἰς 4/ξ. 43/6-2-1939.

35. Ἡρακλείου 11ον : 5/ξ., μαθ. 583.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 95/4-21-1-1905. Ἰδρύθη ὡς Β/θμ. θηλ. 436/63/2-11-1907. Προήχθη τὸ Γ/θμ. εἰς Β/θμ. 134/56/4-9-1909. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 272/24-11-1917. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 3/ξ. 226/30-11-1921. Συνεχωνεύθησαν τὸ 3/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 4/ξ. μκ. 362/14-10-1926.

36. Ἡρακλείου 14ον : 2/ξ., μαθ. 121.—Ἰδρύθη 1/ξ. 361/16-9-1937. Προήχθη εἰς 2/ξ. 404/23-9-1939.

37. Ἡρακλείου 17ον : 3/ξ., μαθ. 171.—Ἰδρύθη 3/ξ. 142/16-5-1951.

38. Ἰνίου : 1/ξ., μαθ. 62.—Ἰδρύθη 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Ἰδρύθη ἡμιμη. Ἰνι—Κασσάνων 47/20/26-3-1901. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. πλῆρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

39. Ἰνίων : 1/ξ., μαθ. 28.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

40. Καλοῦ Χωριοῦ : 1/ξ., μαθ. 32.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 382/19-10-1938.

41. Καλυβίων : 1/ξ., μαθ. 71.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. 142/59/29-10-1905. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. 257/25-7-1915.

- 42. Κανλι Καστελλίου :** 2/ξ., μαθ. 161. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. θηλ. 534/44/29-8-1908, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 215/89/29-11-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς πλήρες 1/ξ. 79/22-4-1916. Συνεχωρεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926.
- 43. Καπετανιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 28. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.
- 44. Καρκαδιωτίσσης :** 1/ξ., μαθ. 30. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 352/1-10-1932.
- 45. Καστελλιανῶν Ἄνω :** 1/ξ., μαθ. 68. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 147/18-4-1929.
- 46. Καστελλιανῶν Κάτω :** 1/ξ., μαθ. 60. — Ίδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.
- 47. Κυπριασίου :** 1/ξ., μαθ. 44. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 355/8-10-1926.
- 48. Κνωσοῦ :** 1/ξ., μαθ. 70. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν μὲ ἔδραν Μπουγάδας — Μετοχίον 253/15-12-1918.
- 49. Λαγούτας :** 1/ξ., μαθ. 43. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 147/18-4-1929.
- 50. Λαρανίου :** 1/ξ., μαθ. 41. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 320/29-12-1924.
- 51. Λιγορτύνου :** 1/ξ., μαθ. 89. — Ὡνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.
- 52. Λούκιαι :** 1/ξ., μαθ. 79. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87-7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Βαγιωνιάς — Λούκιαι 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.
- 53. Λουρῶνι :** 1/ξ., μαθ. 45. — Ίδρύθη κοινὸν 141/26-6-1918.
- 54. Μαχαιρᾶ :** 1/ξ., μαθ. 43. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 147/2-7-1924.
- 55. Μεγάλης Βρύσσης :** 2/ξ., μαθ. 80. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη ὡς ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Ίδρύθη ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὡνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς πλήρες 2/ξ. 181/27-9-1921. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 344/27-11-1923. Προήχθη εἰς 2/ξ. 314/10-9-1932.
- 56. Μεσοχωριῦ :** 2/ξ., μαθ. 117. — Ίδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. [πλήρες] 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 404/23-9-1939.
- 57. Μουρνιαῖς :** 1/ξ., μαθ. 34. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν 218/13-10-1918.
- 58. Μεταξοχωριῦ :** 1/ξ., μαθ. 72. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν 80/24-2-1915. Ὡνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.
- 59. Μπαδιᾶς :** 1/ξ., μαθ. 32. — Ίδρύθη 1/ξ. μικ. 355/8-10-1926.
- 60. Νέας Ἀλικαρνασσοῦ :** 6/ξ., μαθ. 337. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 279/24-11-1917. Προήχθη εἰς 5/ξ. 147/18-4-1929. Προήχθη εἰς 6/ξ. 250/6-9-1952. Καὶ ἰδρύθη 2/ξ.

*Αντιτραχωματικών 431/9-10-1939 τοῦ ὁποίου ἡ ἔδρα μετεφέρθη εἰς Συνοικισμὸν Πόρου 346/28-11-1946.

61. Νέων Φοκῶν : 1/ξ., μαθ. 65.—Προφέρχεται ἐκ διαίρεσεως τοῦ 2/ξ. *Ἁγίου Ἰωάννου 382/19-10-1938.

62. Νεοχωρίου : 1/ξ., μαθ. 41.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 226/30-11-1921-

63. Παναγιᾶς Μονοφάσιου : 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 172/60/24-11-1910. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁρίσθη ἔδρα τοῦ σχολείου Παναγιᾶς—Διονύσου τὸ χωρίον Διονύσι 181/26-9-1916.

64. Παρανύμφων : 1/ξ., μαθ. 59.—Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.

65. Παρτήρων : 1/ξ., μαθ. 92.—Ἰδρύθη ἀδιαίρ. Β/θμ. 42/54/9-4-1903. Ὑπεβιάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς μικ. 188/76/11-10-1911. Ὁνομάσθη κοινὸν μικ. 257/25-7-1915.

66. Πλακιωτίσσης : 1/ξ., μαθ. 18.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 130/7-4-1937.

67. Πόρου Τραχωματικόν : 2/ξ., μαθ. 13.—Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ σχολείου ἐκ Νέας Ἀλικαρνασοῦ 346/28-11-1946.

68. Πουλιῶν : 1/ξ., μαθ. 27.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 265/15-12-1928.

69. Πρακτωρίων : 1/ξ., μαθ. 30.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 80/24-2-1915. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.

70. Πρεβελιανῶν : 1/ξ., μαθ. 24.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 63/24-3-1924.

71. Πριניᾶς : 1/ξ., μαθ. 12.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 1/ξ. 21/12/22-2-1901. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.

72. Πυργοῦ : 2/ξ., μαθ. 125.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 71/45/2-10-1904. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ σχολ. Χάρακος 129/55/3-9-1909. Ἰδρύθη ὡς μικ. 162/69/20-9-1911. Ὁνομάσθη μικ. πληρὲς 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 355/8-10-1926. Ἰδρύθη Γ/θμ. 172/60/24-11-1910.

73. Πυραδίου : 1/ξ., μαθ. 56.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 262/22-9-1925.

74. Ρουκανίου : 1/ξ., μαθ. 10.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. εἰς Γαλένη 130/7-4-1937. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα ἐκ τοῦ Γαλενίου εἰς Ρουκάνι 119/16-5-1945.

75. Ροτασίου : 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 385/6-12-1930.

76. Σχοινιά : 2/ξ., μαθ. 110.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ γραμμ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. 547/15/29-3-1908. Ἰδρύθη ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 1/ξ. 245/22-10-1920. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 181/27-9-1921.

77. Σταβγιῶν : 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 162/69 20-9-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.

78. Στερνῶν : 1/ξ., μαθ. 74.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 294/28-8-1915.

79. Στόλων : 1/ξ., μαθ. 80.—Ἰδρύθη Γ/θμ. τὸ ἔτος 1903. Προήχθη εἰς

Β/θμ. 242/82/31-12-1909. Ίδρυθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ύνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

80. Σωκαρά : 2/ξ., μαθ. 117.—Ίδρυθη : ώς Γ/θμ. 172/60/24-11-1910, ώς μκ. 188/76/11-10-1911. Ύνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εις 2/ξ. μκ. 181/27-9-1921. Ύπεβιβάσθη εις 1/ξ. 344/27-11-1923. Προήχθη εις 2/ξ. 355/8-10-1926. Ύπεβιβάσθη εις 1/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εις 2/ξ. 250/6-9-1952.

81. Συλλάμου : 1/ξ., μαθ. 10.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 130/7-4-1937.

82. Τεκέ (Άμπελοκήπων) : 1/ξ., μαθ. 88.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 261/1924.

83. Τεφελίου : 1/ξ., μαθ. 91.—Ίδρυθη ώς κοινόν 1741/54/16-3-1917.

84. Σταγκαρακίου : 1/ξ., μαθ. 33.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 349/6-10-1931.

85. Φορτέζας : 2/ξ., μαθ. 197.—Ίδρυθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς άδιαίρ. Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 203/4/30-1-1906. Ίδρυθη ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη τó μκ. εις 2/ξ. 147/18-4-1929.

86. Χάρακα : 4/ξ., μαθ. 160.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Ύρίσθη έδρα άνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη τó 1/ξ. εις 2/ξ. 6/5/21-2-1900. Ίδρυθη : 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9/1901. Ίδρυθη Α/θμ. άδιαίρ. άρρ. και Β/θμ. άδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τó άρρ. εις 2/ξ. 431/59/24-10-1907. Ίδρυθη Β/θμ. θηλ. 589/47/15-9-1908. Ίδρυθη άνωτ. 146/57/12-9-1909. Ίδρυθη άνωτ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Ίδρυθη ώς άνωτ. 79/66/14-9-1912. Ύνομάσθη πλήρες 2/ξ. άρρ. και τó θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη τó θηλ. εις 2/ξ. 383/23-10-1929. Συνεχωνεύθη τó 2/ξ. άρρ. και τó 2/ξ. θηλ. εις 4/ξ. μκ. 61/26-2-1930.

87. Χαρακίου : 1/ξ., μαθ. 36.—Μετεφέρθη ή έδρα τού σχολείου εκ τού Μαδè 464/15-11-1937.

Κατηργημένα :

α) Βελούχι : Ίδρυθη ώς 1/ξ. μκ. 147/18-4-1929.

β) Άπολίκνου : Ίδρυθη ώς 1/ξ. μκ. 147/18-4-1929. Κατηργήθη 382/19-10-1938.

γ) Κεφαλάδων : Ίδρυθη ώς 1/ξ. 349/6-10-1939. Κατηργήθη 382/19-10-1938.

δ) Κοντού Χωρίου : Ίδρυθη ώς 1/ξ. 382/19-10-1938.

ε) Πόρου : Ίδρυθη ώς 3/ξ. 130/7-4-1937.

Περιφέρεια Γόρτυνος

Μετεφέρθη ή έδρα τής περιφερείας εκ Ύγίου Μύρωνος εις Ύράκλειον.
(Φ.Ε.Κ. 252/1-11-1940).

1. Άγίου Άντωνίου : 1/ξ., μαθ. 28.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 265/15-12-1928.

2. Άγίας Βαρβάρας : 4/ξ., μαθ. 209.—Ίδρυθη : ώς 1/ξ. 11/87-7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Α/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-

*Αντιτραχωματικόν 431/9-10-1939 τοῦ ὁποίου ἡ ἔδρα μετεφέρθη εἰς Συναϊκισμόν Πόρου 346/28-11-1946.

- 61. Νέων Φωκῶν :** 1/ξ., μαθ. 65.—Προφέρεται ἐκ διαίρεσεως τοῦ 2/ξ. Ἀγίου Ἰωάννου 382/19-10-1938.
- 62. Νεοχωρίου :** 1/ξ., μαθ. 41.—Ἰδρύθη ὡς κοινόν 226/30-11-1921.
- 63. Παναγίας Μονοφατίου :** 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 172/60/24-11-1910. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη ἔδρα τοῦ σχολείου Παναγίας—Διονύσου τὸ χωρίον Διονύσι 181/26-9-1916.
- 64. Παρανύμφων :** 1/ξ., μαθ. 59.—Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915.
- 65. Παρτήρων :** 1/ξ., μαθ. 92.—Ἰδρύθη ἀδιαίρ. Β/θμ. 42/54/9-4-1903. Ὑπεβιάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς μικ. 188/76/11-10-1911. Ὡνομάσθη κοινόν μικ. 257/25-7-1915.
- 66. Πλακιωτίσσης :** 1/ξ., μαθ. 18.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 130/7-4-1937.
- 67. Πόρου Τραχωματικόν :** 2/ξ., μαθ. 13.—Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ σχολείου ἐκ Νέας Ἀλικαρνασοῦ 346/28-11-1946.
- 68. Πουλιῶν :** 1/ξ., μαθ. 27.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 265/15-12-1928.
- 69. Πραικτωρίων :** 1/ξ., μαθ. 30.—Ἰδρύθη ὡς κοινόν 80/24-2-1915. Ὡνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915.
- 70. Πρεβελιανῶν :** 1/ξ., μαθ. 24.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 63/24-3-1924.
- 71. Πριניᾶς :** 1/ξ., μαθ. 12.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 1/ξ. 21/12/22-2-1901. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 72. Πυργοῦ :** 2/ξ., μαθ. 125.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 71/45/2-10-1904. Συνεχομένη εἰς τὸ σχολ. Χάρακος 129/55/3-9-1909. Ἰδρύθη ὡς μικ. 162/69/20-9-1911. Ὡνομάσθη μικ. πληρὴς 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 355/8-10-1926. Ἰδρύθη Γ/θμ. 172/60/24-11-1910.
- 73. Πυραδίου :** 1/ξ., μαθ. 56.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 262/22-9-1925.
- 74. Ρουκανίου :** 1/ξ., μαθ. 10.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. εἰς Γαλένη 130/7-4-1937. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα ἐκ τοῦ Γαλενίου εἰς Ρουκάνι 119/16-5-1945.
- 75. Ροτασίου :** 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 385/6-12-1930.
- 76. Σχοινιά :** 2/ξ., μαθ. 110.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ γραμμ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. 547/15/29-3-1908. Ἰδρύθη ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 1/ξ. 245/22-10-1920. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 181/27-9-1921.
- 77. Σταθγιῶν :** 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 162/69 20-9-1911. Ὡνομάσθη μικ. κοινόν 257/25-7-1915.
- 78. Στερνῶν :** 1/ξ., μαθ. 74.—Ἰδρύθη ὡς κοινόν 294/28-8-1915.
- 79. Στόλων :** 1/ξ., μαθ. 80.—Ἰδρύθη Γ/θμ. τὸ ἔτος 1903. Προήχθη εἰς

Β/θμ. 242/82/31-12-1909. Ίδρυθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ώνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

80. Σωκαρά : 2/ξ., μαθ. 117.—Ίδρυθη : ώς Γ/θμ. 172/60/24-11-1910, ώς μκ. 188/76/11-10-1911. Ώνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εις 2/ξ. μκ. 181/27-9-1921. Ώπεβιβάσθη εις 1/ξ. 344/27-11-1923. Προήχθη εις 2/ξ. 355/8-10-1926. Ώπεβιβάσθη εις 1/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εις 2/ξ. 250/6-9-1952.

81. Συλλάμου : 1/ξ., μαθ. 10.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 130/7-4-1937.

82. Τεκέ (Αμπελοκήπων) : 1/ξ., μαθ. 88.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 261/1924.

83. Τεφελίου : 1/ξ., μαθ. 91.—Ίδρυθη ώς κοινόν 1741/54/16-3-1917.

84. Σταγκαρακίου : 1/ξ., μαθ. 33.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 349/6-10-1931.

85. Φορτέζας : 2/ξ., μαθ. 197.—Ίδρυθη : ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς άδιαίρ. Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 203/4/30-1-1906. Ίδρυθη ώς άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη τó μκ. εις 2/ξ. 147/18-4-1929.

86. Χάρακα : 4/ξ., μαθ. 160.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Ώρισθη έδρα άνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη τó 1/ξ. εις 2/ξ. 6/5/21-2-1900. Ίδρυθη : 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9/1901. Ίδρυθη Α/θμ. άδιαίρ. άρρ. και Β/θμ. άδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τó άρρ. εις 2/ξ. 431/59/24-10-1907. Ίδρυθη Β/θμ. θηλ. 589/47/15-9-1908. Ίδρυθη άνωτ. 146/57/12-9-1909. Ίδρυθη άνωτ. άρρ. και άδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Ίδρυθη ώς άνωτ. 79/66/14-9-1912. Ώνομάσθη πλήρες 2/ξ. άρρ. και τó θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη τó θηλ. εις 2/ξ. 383/23-10-1929. Συνεχωνεύθη τó 2/ξ. άρρ. και τó 2/ξ. θηλ. εις 4/ξ. μκ. 61/26-2-1930.

87. Χαρακίου : 1/ξ., μαθ. 36.—Μετεφέρθη ή έδρα τού σχολείου έκ τού Μαδέ 464/15-11-1937.

Κατηργημένα :

α) Βελούχι : Ίδρυθη ώς 1/ξ. μκ. 147/18-4-1929.

β) Άπολίκνου : Ίδρυθη ώς 1/ξ. μκ. 147/18-4-1929. Κατηργήθη 382/19-10-1938.

γ) Κεφαλάδων : Ίδρυθη ώς 1/ξ. 349/6-10-1939. Κατηργήθη 382/19-10-1938.

δ) Κοντού Χωρίου : Ίδρυθη ώς 1/ξ. 382/19-10-1938.

ε) Πόρου : Ίδρυθη ώς 3/ξ. 130/7-4-1937.

Περιφέρεια Γόρτυνος

Μετεφέρθη ή έδρα τής περιφερείας έξ 'Αγίου Μύρωνος εις 'Ηράκλειον.
(Φ.Ε.Κ. 252/1-11-1940).

1. 'Αγίου 'Αντωνίου : 1/ξ., μαθ. 28.—Ίδρυθη ώς 1/ξ. 265/15-12-1928.

2. 'Αγίας Βαρβάρας : 4/ξ., μαθ. 209.—Ίδρυθη : ώς 1/ξ. 11/87-7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ώς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ώς Α/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-

7-1903, ως άδιαίρ. Β/θμ. παρθ. 314/68/24-11-1906. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 375/42/7-9-1907. Ἰδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. 2/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. μκ. 229/17-10-1919. Προήχθη εἰς 4/ξ. 314/10-9-1932.

3. Ἁγίων Δέκα : 2/ξ., μαθ. 144.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. άδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. άδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 134/56/4-9-1909. Ἰδρύθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς ἀνωτ. 573/91/30-8-1913. Ὠνομάσθη 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. θηλ. 257/25-7-1915. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 1/ξ. 323/31-12-1924. Προήχθη τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 355/8-10-1926.

4. Ἁγίου Ἰωάννου Πυργιωτίσσης : 1/ξ., μαθ. 34.—Ἰδρύθη 1/ξ. 318/29 12-1945.

5. Ἁγίου Κυρίλλου : 1/ξ., μαθ. 25.—Ἰδρύθη κοινὸν 16/3-2-1922.

6. Ἁγίου Μύρωνος : 3/ξ., μαθ. 122.—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 6/5/21-2-1900. Ἰδρύθη 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Ἰδρύθη διηρ. ἀρρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη διηρ. 2/ξ. ἀρρ. καὶ διηρ. 2/ξ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθησαν καὶ τὸ ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. εἰς άδιαίρ. Α/θμ. 147/59/29-10-1905. Προήχθη τὸ Α/θμ. ἀρρ. εἰς 2/ξ. 134/56/4-9-1909. Ἰδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ Α/θμ. παρθ. εἰς διηρ. 2/ξ. 163/58/5-11-1910. Ἰδρύθη ἀνωτ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρύθη ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη τὸ ἀρρ. 2/ξ. καὶ τὸ θηλ. 2/ξ. 257/25-7-1915. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 344/27-11-1923. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 320/24-12-1924. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. μὲ τὸ θηλ. εἰς 4/ξ. μκ. 290/7-10-1925. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 404/23-9-1939.

7. Ἀληθινῆς : 1/ξ., μαθ. 37.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 16/3-2-1922.

8. Ἀμπελούζου : 1/ξ., μαθ. 34.—Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. άδιαίρ. 64/61/24-10-1903, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα εἰς τὸ χωρίον Μητροπόλις 148/58/14-9-1900. Ἰδρύθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. πλήρως 1/ξ. 257/25-7-1915.

9. Ἀντισκαρίου : 2/ξ., μαθ. 61.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 40/21/26-3-1911. Ἰδρύθη άδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.

10. Ἀπεσκαρίου : 1/ξ., μαθ. 36.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 265/15-12-1928.

11. Ἀσσιτῶν Ἄνω : 1/ξ., μαθ. 58.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 32/114/31-12-1899, ὡς ἡμιμ. Ἄνω καὶ Κάτω Ἀσσιτῶν 78/51/15-9-1900, ὡς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ παρθ. ἐκ Κάτω Ἀσσιτῶν 8/23/15-3-1912. Ὠνομάσθη μκ. πλήρως 1/ξ. 257/25-7-1915.

12. Ἀσσιτῶν Κάτω : 2/ξ., μαθ. 116.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Ἄνω καὶ Κάτω Ἀσσιτῶν 78/51/15-9-1900, ὡς άδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. άδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 134/56/4-9-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. ἀρρ. καὶ άδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ παρθ. εἰς Ἄνω Ἀσσιτεῖς 8/23/15-3-1912. Προήχθη εἰς 2/ξ. 701/115/21-10-1913.

᾽Ωνομάσθη μκ. πλήρες 2/ξ. 257/25-7-1915. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 198/12-12-1922. Συνεχωνεύθη τὸ ἄρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.

13. Ἀστυρακίου : 1/ξ., μαθ. 43. — ᾽Ιδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Καμαριώτου—Ἀστυράκι 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 71/45/2-10-1904, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. ᾽Ωνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915.

14. Αὐγενικῆς : 3/ξ., μαθ. 122. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἄρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἄρρ. εἰς 2/ξ. 47/28-1-1904. ᾽Ιδρύθη : ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. ᾽Ωνομάσθη τὸ ἄρρ. 2/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. ᾽Υπεβιβάσθη τὸ ἄρρ. εἰς 1/ξ. 198/12-10-1922. Συνεχωνεύθη τὸ ἄρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.

15. Ἀχλάδας : 1/ξ., μαθ. 75. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901 καὶ ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηγόθη 122/48/4-9-1905. ᾽Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. 147/59/29-10-1905. Προήχθη εἰς Β/θμ. 134/56/4-9-1909. ᾽Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. ᾽Ωνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915.

16. Βασιλικῆς : 1/ξ., μαθ. 45. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. ᾽Ωνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

17. Βασιλικῶν Ἀνωγείων : 2/ξ., μαθ. 53. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 134/56/4-9-1909, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἄρρ. εἰς 5/ξ. ἀνωτ. 191/67/10-12-1910. ᾽Ιδρύθη ὡς 2/ξ. μκ. 102/57/30-7-1911. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. ᾽Ωνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 184/2-9-1917. Προήχθη εἰς 3/ξ. 181/27-9-1921. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 385/6-12-1930.

18. Βορριζίων : 2/ξ., μαθ. 101. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. ᾽Ιδρύθη : ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. ᾽Ωνομάσθη μκ. πλήρες 2/ξ. 257/25-7-1915. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 245/22-10-1920. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924.

19. Βώρου : 2/ξ., μαθ. 108. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. δηρ. 41/42/28-7-1903. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς Α/θμ. 147/59/29-10-1905. ᾽Ιδρύθη ὡς Β/θμ. θηλ. 584/44/29-8-1908. Προήχθη τὸ Α/θμ. εἰς ἀνωτ. 168/58/5-11-1910. ᾽Ιδρύθη ἀδιαίρ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. ᾽Ωνομάσθη τὸ ἄρρ. 1/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Συνεχωνεύθη τὸ ἄρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.

20. Βουτῶν : 1/ξ., μαθ. 63. — ᾽Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ ἄρρ. 129/55/3-9-1909. ᾽Ιδρύθη : ὡς Β/θμ. παρθ. 83/66/14-8/3/27-1-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. ᾽Ωνομάσθη τὸ ἄρρ. κοινὸν καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Συνεχωνεύθη τὸ ἄρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 434/14-12-1929. ᾽Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 448/4-11-1937.

- 21. Γαλιᾶς :** 4/ξ., μαθ. 155. — Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 198/12-10-1922. Προήχθη εἰς 3/ξ. 63/24-3-1924. Προήχθη εἰς 4/ξ. 250/6-9-1952.
- 22. Γέργερης :** 6/ξ., μαθ. 252. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς διηρ. 2/ξ. 166/65/1-12-1905. Ἰδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Ὁνομάσθη πλήρες 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 245/22-10-1920. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 198/12-10-1922. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 323/31-12-1924. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 4/ξ. μικ. 434/14-12-1929. Προήχθη εἰς 6/ξ. 250/6-9-1952.
- 23. Γρηγοριάς :** 1/ξ., μαθ. 74. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 250/18-11-1919.
- 24. Γωνιῶν Μαλεβυζίου :** 3/ξ., μαθ. 161. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 514/10/1-3-1908. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 245/22-10-1920. Προήχθη εἰς 3/ξ. 382/19-10-1938.
- 25. Δαμάστας :** 1/ξ., μαθ. 68. — Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Δαμάστας—Ἄλλοειδῶν 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.
- 26. Ζαροῦ Ἄνω :** 3/ξ., μαθ. 219. — Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς παρθ. 32/114/31-12-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀνώτ. εἰς 6/ξ. 155/54/12-10-1910. Ἰδρύθη : ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 79/61/14-9-1912. Ὁνομάσθη τὸ ἀρρ. εἰς πλήρες 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 257/25-7-1915. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 362/14-10-1926.
- 27. Ζαροῦ Κάτω :** 2/ξ., μαθ. 93. — Δὲν ἀνευρέθη ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεώς του. Προήχθη εἰς 2/ξ. 225/12-8-1951.
- 28. Ἡρακλείου 2ον :** μαθ. 240. — Ἰδρύθη : ὡς 3/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 4/ξ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη ὡς διηρ. ἀρρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη 2/ξ. 42/54/9-9-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Α/θμ. 180/66/13-12-1905. Προήχθη εἰς 2/ξ. 314/68/24-11-1906. Ὁνομάσθη 2ον τὸ τέως πρό-τυπον 134/56/4-9-1909. Ἰδρύθη 2ον ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Μετεγράφη τὸ 2ον ἀρρ. εἰς 2ον μικ. 391/31-10-1929.
- 29. Ἡρακλείου 12ον :** 3/ξ., μαθ. 300. — Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 272/24-11-1917. Προήχθη εἰς 3/ξ. 355/8-10-1926.
- 30. Ἡρακλείου 13ον :** 3/ξ., μαθ. 191. — Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. 383/23-10-1929. Προήχθη εἰς 3/ξ. 352/1-10-1932.
- 31. Ἡρακλείου Τραχωματικόν :** 2/ξ., μαθ. 10. — Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. ἀντι-τραχωματικόν 431/9-10-1939. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ σχολείου ἐκ Νέας Ἀλικαρ-γασσοῦ 346/28-11-1946. Κατηργήθη 66/21-3-1953.

32. Καβροχωρίου: 1/ξ., μαθ. 18. — Ίδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899 καὶ ὡς κοινὸν 16/3-2-1922.

33. Καγκαλῶν: 1/ξ., μαθ. 69. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν 113/28-3-1915. Ὠνομάσθη μ.κ. κοινὸν 257/25-7-1915.

34. Καλεσσῶν: 2/ξ., μαθ. 100. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/7/87-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Ίδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μ.κ. πληρ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 132/19-5-1923

35. Καμαρῶν: 1/ξ., μαθ. 102. — Ίδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 202/70/17-11-1909. Ίδρύθη ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μ.κ. πληρ. 1/ξ. 257/25-7-1915.

36. Καμαρίου: 1/ξ., μαθ. 35. — Ίδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 18/15/3-3-1904. Ίδρύθη Γ/θμ. 315/70/2-12-1906. Κατηργήθη τὸ Γ/θμ. 408/48/29-9-1907. Ίδρύθη μ.κ. 188/76/11-10-1911. Ὠνομάσθη μ.κ. κοινὸν 257/25-7-1915.

37. Καμαρακίου: 1/ξ., μαθ. 15. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 319/21-10-1933.

38. Καμαριώτου: 1/ξ., μαθ. 51. — Ίδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911.

39. Καμηλαρίου: 1/ξ., μαθ. 84. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μ.κ. πληρ. 1/ξ. 257/25-7-1915.

40. Καντήλας: 1/ξ., μαθ. 19. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 63/24-3-1924.

41. Καρδαμινῶν: 1/ξ., μαθ. 102. — Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μ.κ. 147/2-7-1914.

42. Καστελλίου Καινουργίου: 1/ξ. μαθ. 78. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν 276/1-12-1920.

43. Κεραμουτσίου: 1/ξ., μαθ. 43. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν 250/18-11-1919.

44. Κεράσσας: 1/ξ., μαθ. 30. — Ίδρύθη ὡς κοινὸν 272/24-11-1917.

45. Κιθαρίδας: 1/ξ., μαθ. 8. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη Γ/θμ. 315/70/2-12-1906. Ίδρύθη ἀδιαίρ. μ.κ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μ.κ. κοινὸν 257/25-7-1915.

46. Κλήματος: 1/ξ., μαθ. 61. — Ίδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρύθη Γ/θμ. 314/68/24-11-1906. Ίδρύθη μ.κ. 188/76/11-10-1911. Ὠνομάσθη μ.κ. κοινὸν 257/25-7-1915.

47. Κορφῶν: 1/ξ., μαθ. 80. — Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμ. Κορφῶν — Λουτρακίου 78/51/15-9-1900, ὡς 1/ξ. καταργουμένου τοῦ ἡμιμ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 2/ξ. μ.κ. 102-51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Ὠνομάσθη ὡς 2/ξ. 257/25-7-1915. Ίδρύθη 1/ξ. θηλ. 294/28-8-1915. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 1/ξ. 198/12-10-1922. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μ.κ. 362/14-10-1926. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 448/4-11-1937.

48. Κουσιέ : 1/ξ., μαθ. 27.—'Ιδρύθη ὡς κοινὸν 23/12-2-1921.

49. Κρότου : 1/ξ., μαθ. 17.—'Ιδρύθη : 134/56/4-9-1909, ὡς 1/ξ. 383/23-10-1929.

50. Κρουσσώνα : 6/ξ., μαθ. 312.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 417/52/10-10-1907. 'Ιδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη ἀνώτ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 102/51/30-7-1911. 'Ιδρύθη ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. 'Υπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 701/115/21-10-1913. 'Ωνομάσθη τὸ ἀρρ. πληρὲς 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. 2/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 3/ξ. 302/3-9-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 3/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 3/ξ. παρθ. εἰς 6/ξ. μκ. 434/14-12-1929.

51. Λαγωλιού : 1/ξ., μαθ. 27.—'Ιδρύθη 1/ξ. μκ. 147/18-4-1929.

52. Λήσταρου : 1/ξ., μαθ. 21.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.

53. Λουτρακίου Μαλεβυζίου : 1/ξ., μαθ. 31.—'Ιδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899. 'Ιδρύθη ἡμιημ. Κορφῶν—Λουτρακίου 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ ἡμιημ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη κοινὸν 250/18-11-1919.

54. Μαγαρικαρίου : 2/ξ., μαθ. 114.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901 ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς Β/θμ. 396/47/28-9-1907. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 249/82/31-12-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη μκ. πληρὲς 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 245/22-10-1920.

55. Μακρῶν : 1/ξ., μαθ. 35.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 147/18-4-1929.

56. Μαράθου : 1/ξ., μαθ. 45.—'Ιδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη Γ/μ. 145/59/29-10-1905. 'Ιδρύθη : ὡς γραμμ. 2/2/8-2-1900, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915.

57. Μετοχίων Καμαριώτου : 1/ξ., μαθ. 36.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899. 'Ιδρύθη : ὡς ἡμιημ. Μετ. Καμαριώτου—'Αστυράκι 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 125/57/12-9-1909. 'Ιδρύθη κοινὸν 23/12-2-1921. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 367/23/11-1925.

58. Μητροπόλεως : 1/ξ., μαθ. 67.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Α/θμ. 'Αγ. Δέκα 129/55/3-9-1909. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ σχολείου ἐκ τοῦ 'Αμπελούζου 148/48/14-9-1909. 'Ιδρύθη ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη μκ. κοινὸν 257/25-7-1915.

59. Μιαμοῦς : 2/ξ., μαθ. 69.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη εἰς Γ/θμ. 18/5/3-3-1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 134/56/4-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη μκ. πληρὲς 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24-3-1924. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εἰς 2/ξ. 352/1-10-1932.

60. Μοιρῶν : 6/ξ., μαθ. 225.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς

γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 377/1-11-1934. Προήχθη ἐκ 2/ξ. εἰς 6/ξ. 225/12-8-1951.

61. Μονῆς Μαλεβουζίου: 1/ξ., μαθ. 48.—Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. 408/48/29-9-1907, ὡς κοινὸν 272/24-11-1917.

62. Μορωνίου: 1/ξ., μαθ. 35.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. εἰς Παλιάμα 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Μετεφέρθη ἢ ἔδρα ἐκ τοῦ χωρίου Παλιάμα 250/18-11-1919. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 181/27-9-1921. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 344/27-11-1923.

63. Μουλίων: 2/ξ., μαθ. 63.—Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. 390/44/19-9-1907, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 701/115/21-10-1913. Ὁνομάσθη κοινὸν μικ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 250/6-9-1952.

64. Νιβρήτου: 1/ξ., μαθ. 32.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 250/18-11-1919.

65. Παναγιᾶς Καιουργίου: 1/ξ., μαθ. 36.—Ὁνομάσθη ὡς μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Ὁρίσθη ἔδρα τοῦ σχολείου τὸ χωρίον Διονύσι 33/11-11-1916. Ἰδρύθη 1ξ. 377/1-11-1934.

66. Πανασσού: 1/ξ., μαθ. 35.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 181/27-9-1921.

67. Πέρι: 1/ξ., μαθ. 32.—Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀρρ. κοινὸν μετὰ τοῦ χωρίου Ἀληθινῆς 584/44/29-8-1908, ὡς κοινὸν 113/28-3-1915. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.

68. Πετροκεφαλίου: 2/ξ., μαθ. 100.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 71/45/2-10-1904. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 436/63/2-11-1907. Ἰδρύθη: ὡς Β/θμ. παρθ. 592/47/15-9-1908, ὡς 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη τὸ ἀρρ. πλήρες 1/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926.

69. Πετροκεφάλου: 1/ξ., μαθ. 31.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.

70. Πενταμοδίου: 1/ξ. μαθ. 44.—Ὁνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 190/31-8-1918. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. μικ. 198/12-10-1922.

71. Πηγαῖδακίων: 1/ξ., μαθ. 55.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915.

72. Πιτσιδίων: 2/ξ., μαθ. 89.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/2-87-1903, Α/θμ. θηλ. 391/44/19-9-1907, ὡς ἄνωτ. 146/57/12-9-1909, ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὁνομάσθη τὸ ἀρρ. ὡς ἄνωτ. 146/57/12-9-1909, ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. πλήρες 1/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Συνεχωνεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926. Προήχθη εἰς 3/ξ. 147/18-4-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.

- 73. Πλατάνου Καινουργίου :** 1/ξ., μαθ. 40.—'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 163/67/15-10-1909. 'Ωνομάσθη μκ. κοινόν 257/25-7-1915.
- 74. Πλουτή :** 1/ξ., μαθ. 16.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 385/6-12-1930.
- 75. Πλώρας :** 1/ξ., μαθ. 50.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη τὸ γραμμ. εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. 'Ιδρύθη ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 1/ξ. 229/17-10-1919.
- 76. Πόμπιας :** 3/ξ., μαθ. 144.—'Ιδρύθη ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. 'Ωρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. 'Ιδρύθη γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. 'Ιδρύθη διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. 'Ιδρύθη ὡς ἀνωτ. 33/28-6-1903, ὡς διηρ. 3/ξ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. 'Υπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 147/59/29-10-1905. 'Ιδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 184/67/10-12-1910. 'Ιδρύθη: ἀνωτ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. 'Υπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη τὸ ἀρρ. πλήρες 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. 2/ξ. 257/25-7-1915. 'Υπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 323/31-12-1924. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 4/ξ. μκ. 434/14-12-1929. 'Υπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 319/21-10-1933.
- 77. Πριτιά :** 1/ξ., μαθ. 68.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. 142/59/29-10-1905, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη μκ. κοινόν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 1/ξ. 245/22-10-1920.
- 78. Πυργού :** 1/ξ., μαθ. 48.—'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 71/45/26-9-1904. Συνεχωρεύθη εἰς τὸ σχολ. 'Αγ. Μύρωνος 129/55/3-9-1909. 'Ιδρύθη Γ/θμ. ἀρρ. 251/8/27-1-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 188/76/11-10-1911. 'Ωνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915.
- 79. Ρογδιᾶς :** 2/ξ., μαθ. 81.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. θηλ. 589/47/15-9-1909, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911, 'Ωνομάσθη μκ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 184/2-9-1917. Προήχθη εἰς 3/ξ. 245/22-10-1920. 'Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 362/14-10-1926. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.
- 80. Ρουφᾶ :** 1/ξ., μαθ. 14.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 147/2-7-1924.
- 81. Σάρχου :** 1/ξ., μαθ. 32.—'Ιδρύθη ὡς κοινόν 250/18-11-1919.
- 82. Σίββας Μαλεβυζίου :** 1/ξ., μαθ. 33.—'Ιδρύθη ὡς κοινόν 181/26-9-1916.
- 83. Σίββας Πυργιωτίσσης :** 2/ξ., μαθ. 77.—'Ιδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 318/70/2-12-1906. Προήχθη τὸ Α/θμ. εἰς 2/ξ. 192/68/14-12-1910. 'Ιδρύθη ἀνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. 'Ωνομάσθη μκ. πλήρες 2/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 245/22-10-1920. 'Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.
- 84. Σκουρβούλων :** 1/ξ., μαθ. 85.—'Ιδρύθη τὸ 1904. Προήχθη εἰς Β/θμ. 217/4-12-1909. 'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη μκ. κοινόν 257/25-7-1915.

85. Σταυρακίων : 2/ξ., μαθ. 116.—Ίδρυθή: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπερβιάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς 2/ξ. 701/115/21-10-1913. Ὡνομάσθη μικ. πλήρες 2/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 3/ξ. 229/17-10-1919. Ὑπερβιάσθη εἰς 2/ξ. μικ. 344/27-11-1923. Προήχθη εἰς 3/ξ. 320/29-12-1924. Ὑπερβιάσθη εἰς 2/ξ. 349/6-10-1931.

86. Τυλίσσου : 3/ξ., μαθ. 158.—Ίδρυθή: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπερβιάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὡνομάσθη τὸ ἀρρ. πλήρες 1/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 181/26-9-1916. Συνεχωρεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 434/14-12-1929.

87. Τσαλικακίου : 1/ξ., μαθ. 16.—Ίδρυθή ὡς 1/ξ. 352/1-10-1932.

88. Τυμπακίου : 6/ξ., μαθ. 356.—Ίδρυθή: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὡνομάσθη τὸ ἀρρ. πλήρες 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 245/22-10-1920. Ὑπερβιάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 344/27-11-1923. Συνεχωρεύθη τὸ 3/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 4/ξ. μικ. 434/14-12-1929. Προήχθη εἰς 5/ξ. 352/1-10-1932. Προήχθη εἰς 6/ξ. 448/4-11-1937.

89. Φανερωμένης : 2/ξ., μαθ. 92.—Ίδρυθή ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ θηλ. 701/115/21-10-1913. Ὡνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.

90. Φλαδιακῶν : 1/ξ., μαθ. 32.—Ίδρυθή ὡς 1/ξ. 312/22-12-1945.

91. Φόδελε : 1/ξ., μαθ. 50.—Ίδρυθή: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 134/56/4-9-1909. Ίδρυθή: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς παρθ. 12/11/13-3-1900, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. πλήρες 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 1/ξ. 245/22-10-1920.

92. Χουστουλιανῶν : 1/ξ., μαθ. 60.—Ίδρυθή: ὡς ἀδιαίρ. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθή: ὡς Γ/θμ. 147/59/29-10-1905, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὡνομάσθη μικ. κοινὸν 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς πλήρες 1/ξ. 181/27-9-1921.

Κατηρημένα:

- α) Σουλίου: Ίδρυθή 1/ξ. 63/24-3-1924.
β) Φλώρας: Ίδρυθή γραμμ. 78/51/15-9-1900.

Περιφέρεια Πεδιάδος

1. Ἀβδοῦ : 4/ξ., μαθ. 131.—Ίδρυθή: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900. Ίδρυθή διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. Ίδρυθή ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. ἀδιαίρ. παρθ.

41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 26/16/10-3-1904. Ὑπεβιβάσθη τὸ παρθ. εἰς Β/θμ. 26/16/10-3-1904. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 390/381/44/19-9-1907. Ἰδρῦθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρῦθη ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη τὸ 2/ξ. θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ 1/ξ. εἰς ἀνώτ. 663/108/9-10-1913. Δηρῆθη εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 259/4-12-1919. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 254/9-10-1924. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 362/14-10-1926. Προήχθη εἰς 4/ξ. 250/6-9-1952.

2. Ἁγίου Βασιλείου Βιάννου: 3/ξ., μαθ. 84.—Ἰδρῦθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 71/45/2-10-1904. Προήχθη εἰς Α/θμ. τὸ ἀρρ. 273/47/7-9-1906. Ἰδρῦθη ὡς Β/θμ. θηλ. 396/47/28-9-1907. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς διηρ. 2/ξ. 390/44/19-9-1907. Ὑπεβιβάσθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. εἰς Α/θμ. 140/57/12-9-1909. Ἰδρῦθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀνώτ. εἰς 6/ξ. 155/54/12-10-1910. Ἰδρῦθη ὡς ἀνώτ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρῦθη ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 148/11-8-1916.

3. Ἁγίου Βασιλείου Πεδιάδος: 2/ξ., μαθ. 82.—Ἰδρῦθη: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. 134/56/4-9-1909. Ἰδρῦθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ Α/θμ. παρθ. εἰς 2/ξ. 46/22/22-3-1911. Ἰδρῦθη ὡς ἀνώτ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρῦθη ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Δηρῆθη εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 1/ξ. 300/1-12-1924. Συνεχωνεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926.

4. Ἁγίων Παρασκευῶν: 3/ξ., μαθ. 111.—Ἰδρῦθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1910, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 77/49/27-10-1904, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Δηρῆθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 3/ξ. μικ. 362/14-10-1926.

5. Ἁγίας Παρασκευῆς Πεδιάδος: 1/ξ., μαθ. 21.—Ἰδρῦθη ὡς κοινὸν 238/16-10-1920. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ σχολεῖον Λιλιανοῦ 271/15-12-1922. Ἰδρῦθη ὡς 1/ξ. 53/13-3-1944.

6. Ἀρκαλοχωρίου: 3/ξ., μαθ. 101.—Ἰδρῦθη: ὡς ἡμιμ. Πατισίδερου—Ἀρκαλοχωρίου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρῦθη ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906. Προήχθη εἰς Β/θμ. 40/24/26-3-1911. Ἰδρῦθη ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη μικ. πληρῆς 1/ξ. 257/25-7-1915. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 181/27-9-1921. Προήχθη εἰς 3/ξ. 355/8-10-1926.

7. Ἁγίας Σεμνῆς: 1/ξ., μαθ. 15.—Ἰδρῦθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

8. Ἀϊτανίων: 1/ξ., μαθ. 57.—Ἰδρῦθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς μικ. 188/76/11-10-1911.

9. Ἀλαγνιοῦ: 1/ξ., μαθ. 50.—Ἰδρῦθη: ὡς ἀδιαίρ. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρῦθη ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὠνομάσθη κοινὸν μικ. 257/25-7-1915.

- 10. Ἀλητζανῆς:** 1/ξ., μαθ. 48.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 11. Ἀμαριανού:** 1/ξ., μαθ 32.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911.
- 12. Ἀμυρᾶ:** 3/ξ., μαθ. 140.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899 ὡς 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιάσθη τὸ ἀρρ. εἰς Α/θμ. 140/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911.
- 13. Ἀνωπόλεως Πεδιάδος:** 2/ξ., μαθ. 75.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἡμιμη. Ἐλιᾶς—Ἀνωπόλεως, καταργουμένου τοῦ γραμμ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη ὡς γραμμ. καταργουμένου τοῦ ἡμιμη. 89/73/23-12-1900. Προήχθη εἰς 1 ξ. 1/3/27-1-1901. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 150/17-8-1916. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.
- 14. Ἀποστόλων:** 2/ξ., μαθ. 73.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Δηρ. ῥέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.
- 15. Ἀρμάχας:** 1/ξ., μαθ. 27.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 16. Ἀσκῶν:** 1/ξ., μαθ. 47.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.
- 17. Ἀστρακῶν:** 1/ξ., μαθ. 51.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 445/28-12-1929.
- 18. Ἀστριταίου:** 2/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 271/15-10-1922. Προήχθη εἰς 2/ξ. 405/14-10-1937.
- 19. Αὐλῆς:** 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 235/22-8-1923.
- 20. Ἀφρατί:** 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 271/15-12-1922.
- 21. Βάθειας Ἄνω:** 1/ξ., μαθ. 53.—Ἰδρύθη ὡς μκ. 1/ξ. 235/22-8-1923.
- 22. Βάθειας Κάτω:** 1/ξ., μαθ. 36.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. κοινὸν 259/4-12-1919.
- 23. Βιάννου Ἄνω:** 5/ξ., μαθ. 185.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη τὸ ἀνωτ. σχηματιζομένης Ε' τάξεως 2/2/8-2-1900. Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. 273/47/7-9-1906. Ἰδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀνωτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιάσθη εἰς 2/ξ. τὸ θηλ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 3/ξ. 148/11-8-1916. Μετεγράφη τὸ 3/ξ. ἀρρ. εἰς Αον 3/ξ. μκ. 434/14-12-1929. Μετεγράφη τὸ 2/ξ. θηλ. εἰς Βον 2/ξ. μκ. 434/14-12-1929. Συνεχωνεύθη τὸ Αον 3/ξ. μκ. καὶ τὸ Βον 2/ξ. εἰς ἔν 5/ξ. μκ. 320/14-9-1931.
- 24. Βιάννου Κάτω:** 1/ξ., μαθ. 32.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903.

- 25. Ἀρχαγγέλου:** 1/ξ., μαθ. 58.—Ἰδρύθη ὡς ἀνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911. Μετονομάσθη τὸ σχολεῖον Βαρβάρου εἰς 1/ξ. Ἀρχαγγέλου 199/15-9-1947.
- 26. Βαρβάρων:** 2/ξ., μαθ. 93.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 134/56/4-9-1909. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911, ὡς 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916, ὡς 1/ξ. 235/22-8-1923. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.
- 27. Βαχοῦ:** 1/ξ., μαθ. 36.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 265/15-12-1928.
- 28. Βόνης:** 1/ξ., μαθ. 52.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 42/54/9-9-1903 καὶ ὡς μκ. 188/76/11-10-1911.
- 29. Γαλατὰ Πεδιάδος:** 1/ξ., μαθ. 21.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 383/23-10-1929.
- 30. Γάλυπε:** 1/ξ., μαθ. 28.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Γάλυπε—Γάλυφα 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ ἡμιημ. 89/73/23-12-1900.
- 31. Γάλυφα:** 1/ξ., μαθ. 48.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 32/114/31-12-1899, ὡς ἡμιημ. Γάλυπε—Γάλυφα 78/51/15-9-1900, ὡς γραμμ. καταργουμένου τοῦ ἡμιημ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 142/59/29-10-1905. Κατηργήθη 203/4/30-1-1906. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 5/8/27-1-1910 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.
- 32. Γασίου:** 1/ξ., μαθ. 33.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 33. Γερακίου:** 1/ξ., μαθ. 57.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/3-7-1911.
- 34. Γουβῶν:** 2/ξ., μαθ. 83.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρύθη Γ/θμ. θηλ. 417/52/10-10-1907. Συνεχωνεύθη τὸ παρθ. εἰς τὸ ἀρρ. 129/55/3-9-1909. Ἰδρύθη Β/θμ. θηλ. 5/8/27-1-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/3-7-1911, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. ἀντὶ τοῦ μκ. περιοριζομένου εἰς ἀδιαίρ. θηλ. 223/92/8-12-1911. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.
- 35. Γουρνιῶν:** 1/ξ., μαθ. 33.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 259/4-12-1919.
- 36. Γωνιῶν:** 2/ξ., μαθ. 69.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 120/84/17-11-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 130/7-4-1937.
- 37. Ἐμπάρου:** 2/ξ., μαθ. 57.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἡμιημ. Ἐμπάρου—Μάρθας, καταργουμένου τοῦ γραμμ. 87/66/7-11-1900. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς διηρ. 2/ξ. 589/47/15-9-1908. Ἰδρύθη ἀνωτ. 147/58/14-9-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ἰδρύθη ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 302/3-9-1915. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Προήχθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. εἰς 2/ξ. 226/30-11-1921. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 363/19-11-1925. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 362/14-10-1926.
- 38. Ἐληῆς:** 2/ξ., μαθ. 100.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἡμιημ. Ἐληῆς—Ἀνωπόλεως, καταργουμένου τοῦ γραμμ.

87/66/27-11-1900. Κατηργήθη τὸ ἡμιμ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 1/3/27-1-1901, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916.

39. Ἐπισκοπῆς Πεδιάδος: 3/ξ., μαθ. 124.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ παρθ. ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εἰς Α/θμ. ἀδιαίρ. 147/59/29-10-1905. Ἰδρύθη: ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. μκ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Διηρέθη εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 158/25-8-1916. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 3/ξ. μκ. 362/14-10-1926 συγχωνευομένου καὶ τοῦ σχολείου Χριστοῦ.

40. Ζώντας: 1/ξ., μαθ. 45.—Δὲν ἀνευρέθη ὁ χρόνος ἰδρύσεώς του.

41. Ζωφορίου: 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 589/47/15-9-1908, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/3-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. μκ. 259/4-12-1919. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 300/1-12-1924.

42. Ἡρακλείου 1ον: 6/ξ., μαθ. 421.—Ἰδρύθη: ὡς 4/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 4/ξ. 41/42/28-7-1903. Ἰδρύθη 1ον ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 83/66/14-9-1912. Μετεγράφη τὸ 1ον ἀρρ. εἰς 1ον μκ. 391/31-10-1929.

43. Ἡρακλείου 5ον: 5/ξ., μαθ. 312.—Ἰδρύθη ὡς 4/ξ. ἀρρ. ὑπὸ τὸν τίτλον 5ον δημ. σχολ. 63/24-3-1924. Μετεγράφη τὸ 5ον ἀρρ. εἰς 5ον μκ. 391/31-10-1929. Προήχθη εἰς 5/ξ. 257/9-8-1932.

44. Ἡρακλείου 7ον: 6/ξ., μαθ. 182.—Ἰδρύθη: ὡς 3/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 3/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 4/ξ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη διηρ. 103/67/3-9-1901. Ἰδρύθη διηρ. 2/ξ. 314/68/24-11-1906. Ὑπεβιβάσθη εἰς 4/ξ. 271/15-12-1922. Μετεγράφη τὸ 2ον θηλ. εἰς 7ον μκ. 391/31-10-1929. Προήχθη εἰς 4/ξ. 257/9-8-1932.

45. Θρασηνοῦ: 4/ξ., μαθ. 196.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ ἀνώτ. εἰς 6/ξ. 155/54/12-10-1910. Προήχθη τὸ 2/ξ. εἰς ἀνώτ. 663/108/9-10-1913. Διηρέθη εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 3/ξ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 49/14-2-1923. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 5/ξ. μκ. 362/14-10-1926. Ὑπεβιβάσθη εἰς 4/ξ. 446/30-12-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εἰς 4/ξ. 382/19-10-1938.

46. Καινούριου Χωριοῦ: 1/ξ., μαθ. 20.—Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 89/4-4-1923.

47. Καλαμίου Βιάννου: 2/ξ., μαθ. 51.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ 1/ξ. εἰς 2/ξ. μκ. 274/28-11-1920.

48. Καλλονῆς: 1/ξ., μαθ. 31.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. θηλ. καταργουμένου τοῦ εἰς Πεζὰ 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 249/4-10-1924.

49. Καλοῦ Χωριοῦ: 2/ξ., μαθ. 78.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς

ήμιμη. Καλοῦ Χωριοῦ—'Αγίου Γεωργίου 78/51/15-9-1900, ὡς γραμμ. καταργου-
μένου τοῦ ἡμιμη. 89/73/23-12-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/
42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911 καὶ ὡς κοινόν 259/4-12-1919.
Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 57/15-3-1922.

50. Καραβάδου : 1/ξ., μαθ. 54.—'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-
7-1911.

51. Καραζανοῦ : 1/ξ., μαθ. 38.—'Ιδρύθη ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-
1911. Ὡρίσθη ἔδρα τῆς σχολικῆς περιφερείας τὸ χωρίον Κάτω Καραζανός 213/
88/23-11-1911.

52. Κασσάνων : 1/ξ., μαθ. 40.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς
ἡμιμη. Ἴνι—Κασσάνων 47/20/26-3-1901, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ.
ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 142/
59/29-19-1905 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

53. Κασταμονίτσας : 1/ξ., μαθ. 61.—'Ιδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-
1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μικ. 162/69/20-9-1911.

54. Καταλαγαρίου : 1/ξ., μαθ. 39. —'Ιδρύθη ὡς κοινόν 302/3-9-1915.

55. Καστελλίου Πεδιάδος : 4/ξ., μαθ. 209.—'Ιδρύθη ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-
1899. Ὡρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Ἰδρύθη : ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900,
ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀνωτ. 33/28-6-1903, ὡς 2/ξ.
διηρ. ἀρρ. καὶ Α/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 145/59/
29-10-1905. Ἰδρύθη ἀνωτ. 181/65/7-10-1909. Ἰδρύθη ἀνωτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ.
102/51/30-7-1911. Ἰδρύθη ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς 2/ξ. 150/17-8-
1916. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 5/ξ. μικ. 391/31-10-1929. Ὑπεβιβάσθη
εἰς 4/ξ. 349/6-10-1931.

56. Κατωφυγίου : 1/ξ., μαθ. 19. —'Ιδρύθη ὡς κοινόν 304/29-12-1917.

57. Κερῶς : 1/ξ., μαθ. 45.—'Ιδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ.
ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. 138/
58/12-10-1905. Κατηργήθη τὸ Γ/θμ. 389/44/19-9-1907. Ἰδρύθη μικ. 188/76/11-
10-1911.

58. Κεφαλοβρυσίου : 1/ξ., μαθ. 35. —'Ιδρύθη ὡς κοινόν 149/5-7-1918.

59. Κόξαρης : 1/ξ., μαθ. 44.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμη.
Καλοῦ Χωριοῦ—'Αγίου Γεωργίου 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ ἡμιμη. 89/73/
23-12-1900. Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-
7-1903.

60. Κουνάβων : 3/ξ., μαθ. 132.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/
51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς
Β/θμ. θηλ. 166/65/1-12-1905, ὡς 6/ξ. 147/48/14-9-1909, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/
30-7-1911. Προήχθη εἰς ἀνωτ. 44/42/18-5-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-
1912. Ἰδρύθη 1/ξ. θηλ. 9/16-1-1917.

61. Κράσι : 1/ξ., μαθ. 52. —'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-
9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Α/θμ.
ἀρρ. 389/44/19-9-1907, ὡς Β/θμ. θηλ. 436/63/2-11-1907, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/
30-7-1911. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωρεύθη τὸ
ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 382/19-10-1938.

62. Κωμῶν : 1/ξ., μαθ. 14. —'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

- 63. Κρεβατά :** 1/ξ., μαθ. 14.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 445/28-12-1929.
- 64. Λουτρακίου Βιάννου :** 1/ξ., μαθ. 20.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 130/7-4-1937.
- 65. Λαγοῦ :** 1/ξ., μαθ. 15.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 314/10-9-1932. Κατηργήθη 53/13-3-1944. 'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 272/5-10-1951.
- 66. Λιλιανοῦ :** 1/ξ., μαθ. 16.—'Ιδρύθη ὡς κοινόν 238/16-10-1920. Συνεχωνεύθη μετ' τὸ σχολ. 'Αγίας Παρασκευῆς εἰς ἓν κοινόν μετ' ἔδραν τὸ Λιλιανόν 271/15-12-1922.
- 67. Λιμένος Χερσονήσου :** 1/ξ., μαθ. 61.—'Ιδρύθη : ὡς ἡμιμ. Πισκοπιανοῦ—Χερσονήσου 78/51/15-9-1900, ὡς παρθ. ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ παρθ. 401/47/28-9-1907. 'Υπεβιβάσθη εἰς Β/θμ. 134/56/4-9-1909. 'Ιδρύθη ἀνωτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς 2/ξ. μκ. 253/15-12-1918. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 446/30-12-1929.
- 68. Μαδιάς :** 1/ξ., μαθ. 60.—'Ιδρύθη ὡς κοινόν 54/17-9-1916.
- 69. Μαλλίων :** 3/ξ., μαθ. 166.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς 1/ξ. παρθ. 78/51/15-9-1900, ὡς παρθ. ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 439/69/17-11-1907. 'Ιδρύθη : ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. ἀδίαίρ. παρθ. 102/51/30-7-1911. 'Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Δηρῆθη εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 283/7-12-1917. Προήχθη τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. 226/30-11-1921. 'Υπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 300/1-12-1924. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 3/ξ. μκ. 94/17-3-1926.
- 70. Μιλεσσῶν :** 1/ξ., μαθ. 35.—Δὲν ἀνευρέθη ὁ χρόνος ἰδρύσεώς του.
- 71. Μηλιαράδων :** 1/ξ., μαθ. 35.—'Ιδρύθη ὡς κοινόν 302/3-9-1915.
- 72. Μουσούτας :** 1/ξ., μαθ. 31.—'Ιδρύθη ὡς κοινόν 250/18-11-1919.
- 73. Μουχτάρων :** 1/ξ., μαθ. 47.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 231/78/15-12-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.
- 74. Μοχοῦ :** 4/ξ., μαθ. 213.—'Ιδρύθη : ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ δ ηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδίαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 188/76/11-10-1911. 'Ιδρύθη ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. 'Υπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς ἀνωτ. 155/54/12-10-1910. Δηρῆθη τὸ μκ. εἰς 3/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. 283/7-12-1917. 'Υπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 363/19-11-1925. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 4/ξ. μκ. 161/16-8-1928. 'Υπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 349/6-10-1931. Προήχθη εἰς 4/ξ. 250/6-9-1952.
- 75. Μάρδας :** 1/ξ., μαθ. 57.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἡμιμ. Ἐμπάρου—Μάρδας, καταργουμένου τοῦ γραμμ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903.
- 76. Μεγάλου Χωριοῦ :** 2/ξ., μαθ. 77.—Δὲν ἀνευρέθη ὁ χρόνος ἰδρύσεώς του.

- 77. Μπαμπαλι—Πεδιάδος :** 1/ξ., μαθ. 27.—'Ιδρύθη ὡς μικ. εἰς Πρασά 188/76/11-10-1911. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα ἐκ τοῦ χωρίου Πρασά εἰς Μπαμπαλι 130/22-7-1921. Μετωνομάσθη εἰς σχολ. Μπαμπαλι 352/1-10-1932.
- 78. Νηπιδητοῦ :** 1/ξ., μαθ. 55.—'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.
- 79. Ξειδᾶ :** 2/ξ., μαθ. 106.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. μικ. 51/15-3-1922.
- 80. Ξενιάκου :** 1/ξ., μαθ. 24.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 63/24-3-1924.
- 81. Παναγιᾶς Πεδιάδος :** 2/ξ., μαθ. 114.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 21/12/22-2-1901. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδίαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδίαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς ἀνωτ. 162/69/20-9-1901. 'Υπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926.
- 82. Πατσιδέρου :** 1/ξ., μαθ. 41.—'Ιδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμη. Πατσιδέρου—'Αρχαλοχωρίου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. 'Ιδρύθη ὡς Γ/θμ. 138/58/12-10-1905 καὶ ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. 'Ωνομάσθη κοινὸν μικ. 257/25-7-1915.
- 83. Πατσιδῶν :** 1/ξ., μαθ. 16.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.
- 84. Πεζῶν :** 1/ξ., μαθ. 38.—'Ιδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ γραμμ. 87/66/27-11-1900. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.
- 85. Πεύκου :** 2/ξ., μαθ. 57.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς μικ. 188/76/11-10-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 190/31-8-1918.
- 86. Πισκοπιανοῦ :** 2/ξ., μαθ. 52.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμη. Πισκοπιανοῦ—Χερσονήσου 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. θηλ. 401/47/28-9-1907, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. 'Ιδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 258/28-12-1918. 'Υπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 271/15-12-1922. Συνεχωνεύθη μὲ τὸ σχολ. Κουτουλουφαρίου εἰς 2/ξ. Πισκοπιανοῦ -Κουτουλουφαρίου 257/9-8-1932.
- 87. Ποταμῶν :** 2/ξ., μαθ. 99.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 21/12/22-2-1901. 'Ιδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη τὸ θηλ. εἰς τὸ ἀρρ. 129/55/3-9-1909. 'Ιδρύθη ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 34/12-2-1918.
- 88. Ρουσοχωρίου :** 1/ξ., μαθ. 25.—'Ιδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 147/2-7-1924.
- 89. Σαμπᾶ :** 1/ξ., μαθ. 32.—'Ιδρύθη ὡς μικ. 1/ξ. 305/25-10-1923.
- 90. Σγουροκεφαλίου :** 1/ξ., μαθ. 59.—'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 50/57/25-9-1903, 71/45/2-10-1904. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ 2/ξ. 'Επισκοπῆς 129/55/3-9-1909. 'Ιδρύθη : ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 5/8/27-1-1910, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.
- 91. Σκαλανίου :** 2/ξ., μαθ. 100.—'Ιδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς

γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εις 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Ίδρύθη: ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. θηλ. 589/47/15-9-1908, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εις 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Διηρθέθη εις 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 158/25-8-1916. Συνεχωρεύθη τὸ 1/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εις 2/ξ. μικ. 362/14-10-1926.

92. Σκοτεινοῦ: 1/ξ., μαθ. 36.—Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 349/6-10-1931.

93. Σμαρίου: 2/ξ., μαθ. 91.—Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903 καὶ ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. 34/12-2-1918.

94. Σύμης Κάτω: 1/ξ., μαθ. 44.—Ίδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

95. Καμιῶν: 1/ξ., μαθ. 39.—Ίδρύθη ὡς κοινὸν 259/7-12-1919.

96. Συκολόγου: 1/ξ., μαθ. 46.—Ίδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη εις Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Προήχθη εις Β/θμ. 80/56/6-12-1904. Ίδρύθη Β/θμ. παρθ. 172/60/24-11-1910. Ίδρύθη 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911.

97. Φλιῶν: 1/ξ., μαθ. 25.—Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 355/8-10-1926.

98. Χαρασσοῦ: 1/ξ., μαθ. 39.—Ίδρύθη ὡς κοινὸν 258/28-12-1918.

99. Χόνδρου: 2/ξ., μαθ. 81.—Ίδρύθη ὡς Γ/θμ. 417/52/10-10-1907 καὶ ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. 147/18-4-1929.

100. Χουδεταίου: 2/ξ., μαθ. 83.—Ίδρύθη: ὡς Γ/θμ. 392/44/19-9-1907. Συνεχωρεύθη εις τὸ Α/θμ. Ἁγίου Βασιλείου Πεδιάδος 129/55/3-9-1909. Ίδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀρρ. 185/67/10-12-1910, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. 209/21-10-1922.

101. Χουμερίου: 1/ξ., μαθ. 48.—Ίδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 147/18-4-1929.

Κατηρημένα :

Χριστὸς Πεδιάδος: Συνεχωρεύθη εις τὸ Σχολ. Ἐπισκοπῆς 362-14-10-1926.

Περιφέρεια Μεραμβέλλου

1. Ἀβρακόντε: 3/ξ., μαθ. 77.—Ίδρύθη: ὡς κοινὸν 148/11-8-1916. Προήχθη εις 1/ξ. πλήρες ἀρρ. 181/14-8-1919. Προήχθη εις 2/ξ. 448/4-11-1937. Προήχθη εις 3/ξ. 185/12-7-1952.

2. Ἁγίου Ἀντωνίου: 1/ξ., μαθ. 16.—Ίδρύθη: ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

3. Ἁγίου Γεωργίου: 5/ξ., μαθ. 160.—Ίδρύθη: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς δηηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδίαίρ. παρθ. 81/49/2-10-1902, ὡς δηηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, ὡς Α/θμ. θηλ. 431/59/24-10-1907, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀνώτ. εις 6/ξ. 155/54/12-10-1910. Ίδρύθη ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδίαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εις 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εις ἀνώτ. 573/91/30-8-1913. Ὑπεβιβάσθη εις 3/ξ. 198/3-9-1920. Προήχθη εις 5/ξ. 216/14-8-1952.

4. Ἁγίου Κωνσταντίνου: 1/ξ., μαθ. 35.—Προέρχεται ἐκ διαίρεσεως τοῦ

2/ξ. Κρουσταλένιας εις δύο 1/ξ. Μέσα Λασηθίου καὶ Ἁγίου Κωνσταντίνου 193/12-6-1926.

5. Ἁγίου Νικολάου 1ον : 6/ξ., μαθ. 329.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εις 1/ξ. 1/3/27-1-1901. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 128/50/7-9-1905, ὡς Β/θμ. ἄρρ. καὶ τὸ θηλ. ὑπεβιβάσθη εις Β/θμ. 155/54/12-10-1910. Ἰδρύθη ὡς ἀδιαίρ. ἄρρ. καὶ θηλ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη τὸ ἄρρ. καὶ θηλ. εις 2/ξ. 162/69/20-9-1911. Ἰδρύθη ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Διαιρεῖται τὸ μικ. εις 2/ξ ἄρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 148/11-8-1916. Προήχθη τὸ θηλ. εις 2/ξ. 274/28-11-1920. Μετετρέπη τὸ 2/ξ. ἄρρ. εις 1ον 2/ξ. μικ. καὶ τὸ 2/ξ. θηλ. εις 2ον μικ. 434/14-12-1929. Συνεχωνεύθη τὸ 1ον καὶ 2ον εις 4/ξ. 343/8-10-1930. Προήχθη εις 5/ξ. 448/4-11-1937. Προήχθη εις 6/ξ. 142/16-5-1951.

6. Ἁγίου Νικολάου 2ον : 2/ξ., μαθ. . . —Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. 264/24-9-1952.

7. Ἁγίας Πελαγίας : 1/ξ., μαθ. 26.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 136/24-6-1920.

8. Ἁγίας Σοφίας : 1/ξ., μαθ. 9.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 404/23-9-1939.

9. Ἀμυδαλιᾶς : 1/ξ., μαθ. 20.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μικ. 142/9-6-1925.

10. Ἀδριανουῦ : 1/ξ., μαθ. 22.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 25/17-11-1899.

11. Βουλισμένης : 1/ξ., μαθ. 36.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς μικ. 188/76-11-10-1911. Προήχθη: εις 1/ξ. 148/11-8-1916, εις 2/ξ. 181/14-8-1919. Ὑπεβιβάσθη εις 1/ξ. 362/10-10-1932.

12. Βραχασίου : 4/ξ., μαθ. 144.—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. ἄρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη τὸ παρθ. εις 2/ξ. 6/5/21-2-1900. Ἰδρύθη 1/ξ. ἄρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη τὸ ἄρρ. εις 2/ξ. 63/17-11-1900. Ἰδρύθη: ὡς διηρ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἄρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ θηλ. εις 2/ξ. 408/48/29-9-1907. Ἰδρύθη: ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς 2/ξ. ἄρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εις 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ θηλ. εις 2/ξ. 181/14-8-1919. Μετετρέπη τὸ 2/ξ. ἄρρ. εις 1ον 2/ξ. καὶ τὸ 2/ξ. θηλ. εις 2ον 2/ξ. 389/30-10-1929. Ὑπεβιβάσθη τὸ 1ον εις 1/ξ. καὶ συνεχωνεύθη μὲ τὸ 2ον 2/ξ. εις ἕν 3/ξ. Βραχασίου 404/23-9-1939. Προήχθη εις 4/ξ. 272/1-10-1952.

13. Βρουχᾶ : 2/ξ., μαθ. 60.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. μικ. 147/2-7-1924.

14. Βρυσσῶν Μεραμβέλλου : 2/ξ., μαθ. 55.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εις 2/ξ. 181/14-8-1919.

15. Δωρειῶν : 1/ξ., μαθ. . . —Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 272/1-10-1952.

16. Ἐλούντας : 4/ξ., μαθ. 135.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. θηλ. 424/59/24-10-1907, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εις 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Προήχθη τὸ 1/ξ. εις 2/ξ. 663/108/9-10-1913. Προήχθη εις 3/ξ. 147/2-7-1924. Προήχθη εις 4/ξ. 272/1-10-1952.

17. Ἐξω Λακωνίων : 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899,

ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη εἰς αὐτὸ καὶ τὸ Μέσα Λοκωνίων 140/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 181/14-8-1919. Ὑπερβιάσθη εἰς 1/ξ. 448/4-11-1937.

18. Ξεῶ Ποτάμων : 1/ξ., μαθ. 33.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911 καὶ ὡς κοινὸν 180/25-9-1921.

19. Ζενίων : 1/ξ., μαθ. 25.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 445/28-12-1929.

20. Καμινακίου : 2/ξ., μαθ. 53.—Ἰδρύθη : ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 272/24-11-1917. Προήχθη εἰς πλήρες 1/ξ. 180/25-9-1921. Προήχθη εἰς 2/ξ. 216/14-8-1952.

21. Καρυδίου : 2/ξ., μαθ. 55.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη : ὡς Γ/θμ. 267/47/7-9-1906, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911, ὡς 1/ξ. μκ. 233/20-8-1923. Προήχθη εἰς 2/ξ. 216/14-8-1952.

22. Καστελλίου : 1/ξ., μαθ. 34.—Μετεγράθη ἐκ 2/ξ. Κυραπολιτίσης—Φουρνῆς εἰς 2/ξ. μκ. Καστελλίου—Φουρνῆς 446/30-12-1929. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. Ἐπάνω Χωρίου καὶ 2/ξ. Καστελλίου εἰς 4/ξ. Κυραπολιτίσης 320/14-9-1931. Ἰδρύθη 1/ξ. ἐκ διαιρέσεως Κυραπολιτίσης—Φουρνῆς 469/4-11-1939.

23. Κάτω Χωρίου : 2/ξ., μαθ. 52.—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. ἐκ διαιρέσεως σχολ. Κυραπολιτίσης—Φουρνῆς 469/4-11-1939.

24. Κάτω Μετοχίου : 1/ξ., μαθ. 17.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 161/23-7-1920.

25. Κουναλίου : 1/ξ., μαθ. 18.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

26. Κουρουῶν : 1/ξ., μαθ. 33.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 216/29-10-1922.

27. Κρητσαῖς 1ον : 6/ξ., μαθ. 244.—Ἰδρύθη ὡς 3/ξ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 4/ξ. 2/2/8-2-1900. Ἰδρύθη ὡς 4/ξ. καὶ 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη τὸ 1/ξ. παρθ. εἰς 2/ξ. 11/7/6-2-1901. Ἰδρύθη : ὡς διηρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 4/ξ. καὶ διηρ. 2/ξ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 6/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὑπερβιάσθη τὸ 3/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. 83/66/14-9-1912. Συνεχωνεύθη τὸ 4/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 3/ξ. θηλ. εἰς 6/ξ. μκ. 433/13-12-1929.

28. Κρητσαῖς 2ον : 2/ξ., μαθ. 50.—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ., 142/16-5-1951.

29. Κρούστας : 3/ξ., μαθ. 101.—Ἰδρύθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς πλήρες 1/ξ. 148/11-8-1916. Προήχθη εἰς 2/ξ. 404/23-9-1939. Προήχθη εἰς 3/ξ. 272/1-10-1952.

30. Λαγοῦ : 2/ξ., μαθ. 48.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 180/25-9-1921. Προήχθη εἰς 2/ξ. 234/26-8-1952.

31. Λατσιῆδας : 3/ξ., μαθ. 78.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Γ/θμ. θηλ. 450/69/17-11-1907. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη : ὡς Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 148/11-8-1916 καὶ εἰς 3/ξ. 272/1-10-1952.

32. Λιμῶν : 3/ξ., μαθ. 78.—Ἰδρύθη : ὡς 2/ξ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. ἀντὶ τοῦ τέως

ἀδιαίρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 375/42/7-9-1907. Ἰδρῦθη ὡς Β/θμ. θηλ. 391/44/19-9-1907, ὡς 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπερβιάσθη εἰς 1/ξ. 461/16-12-1915. Ἰδρῦθη 1/ξ. θηλ. 283/7-12-1917. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 3/ξ. μκ. 190/31-5-1929.

33. Λοῦμα : 2/ξ., μαθ. 50.—Ἰδρῦθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 7/3/27-1-1901. Ἰδρῦθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Ὑπερβιάσθη εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Ἰδρῦθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 272/1-10-1952.

34. Μαγουλά : 1/ξ., μαθ. 22.—Ἰδρῦθη ὡς 1/ξ. 187/26-6-1951.

35. Μαρμακέτου : 1/ξ., μαθ. 26.—Ἰδρῦθη ὡς 1/ξ. 361/16-9-1937.

36. Μέσα Λακωνίων : 2/ξ., μαθ. 72.—Ἰδρῦθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. 390/44/19-9-1907. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ Λακωνίων—Χουμεριάκου 140/57/12-9-1909. Προήχθη εἰς 2/ξ. 272/1-10-1952.

37. Μέσα Λασηθίου : 2/ξ., μαθ. 67.—Προήλθεν ἐκ διαίρεσεως τοῦ 2/ξ. Κρουσταλένιας 193/12-6-1926. Προήχθη εἰς 2/ξ. 362/10-10-1932.

38. Μέσα Ποτάμων : 1/ξ., μαθ. 13.—Ἰδρῦθη ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901 καὶ ὡς 1/ξ. 180/25-9-1921.

39. Μηλάτου : 2/ξ., μαθ. 42.—Ἰδρῦθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 7/3/27-1-1901. Ἰδρῦθη : ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 3/8/27-1-1910. Ἰδρῦθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 190/31-8-1918. Ὑπερβιάσθη εἰς 1/ξ. 404/23-9-1939. Προήχθη εἰς 2/ξ. 187/26-6-1951.

40. Νεσπόλεως 1ον : 5/ξ., μαθ. 170.—Ἰδρῦθη ὡς 4/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-10-1899. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 3/ξ. 6/5/21-2-1900. Ἰδρῦθη : ὡς 4/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀνωτ. 33/28-6-1903, ὡς 3/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. διηρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 3/ξ. 309/68/24-11-1906. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 4/ξ. 140/57/12-9-1909. Ἰδρῦθη : ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. καὶ ἀνωτ. παρθ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. καὶ ἀνωτ. θηλ. 79/66/14-9-1912. Ὑπερβιάσθη τὸ θηλ. εἰς 5/ξ. 102/16-3-1915. Ὑπερβιάσθη τὸ θηλ. ἐκ 5/ξ. εἰς 3/ξ. 148/11-8-1916. Ὑπερβιάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 4/ξ. 188/24-8-1919. Μετετρέπη τὸ 4/ξ. ἀρρ. εἰς 1ον 4/ξ. μκ. 434/14-12-1929. Προήχθη εἰς 5/ξ. 272/1-10-1952.

41. Νεσπόλεως 2ον : 4/ξ., μαθ. 134.—Μετετρέπη τὸ 4/ξ. θηλ. εἰς 2ον 4/ξ. μκ. 434/14-12-1929. Ὑπερβιάσθη εἰς 3/ξ. 404/23-9-1939. Προήχθη εἰς 4/ξ. 264/24-9-1952.

42. Νικητιανῶν : 1/ξ., μαθ. 17.—Ἰδρῦθη ὡς κοινόν 238/14-11-1918.

43. Πινῶν : 1/ξ., μαθ. 44.—Ἰδρῦθη ὡς κοινόν 148/11-8-1916.

44. Ὀμφαλιᾶς : 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρῦθη : ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρῦθη ὡς Γ/θμ. 315/70/2-12-1906 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

45. Πλάκας : 1/ξ., μαθ. 12.—Ἰδρῦθη ὡς 1/ξ. μκ. 265/15-12-1928.

46. Πλάτης : 2/ξ., μαθ. 69.—Ἰδρῦθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς διηρ. 2/ξ. 436/63/2-11-1907. Ἰδρῦθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 242/30-10-1917.

47. Ξεΐσι : 1/ξ., μαθ. 15.—Ίδρύθη ὡς 1/ξ. 264/24-9-1952.

48. Σχοινιά : 1/ξ., μαθ. 32.—Ίδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Β/θμ. 26/16/10-3-1904. Ίδρύθη 1/ξ. ἀρρ. καὶ θηλ. 701/115/21-10-1913.

49. Τζερμάδων : 4/ξ., μαθ. 129.—Ίδρύθη : ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀνώτ. 24/100/19-11-1919, ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1900, ὡς διηρ. 2/ξ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Διηρέθη εἰς 3/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 190/31-8-1918. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 4/ξ. μκ. 190/31-5-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 404/23-9-1939. Προήχθη εἰς 4/ξ. 234/26-8-1952.

50. Φινοκαλιᾶς : 1/ξ., μαθ. 20.—Ίδρύθη : ὡς κοινὸν 203/8-9-1920.

51. Χουμεριάκου : 2/ξ., μαθ. 63.—Ίδρύθη : ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Ὑπεβιβάσθη τὸ ἀρρ. εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Ίδρύθη ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. Ίδρύθη Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. 70/65/26-11-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 375/42/7-9-1907. Ίδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Ίδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Διηρέθη εἰς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 398/28-10-1915. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς μκ. 2/ξ. 198/3-9-1920.

52. Ψυχροῦ : 2/ξ., μαθ. 50.—Ίδρύθη : ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 1/3/27-1-1909. Ίδρύθη ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. Ίδρύθη Β/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. θηλ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς διηρ. 2/ξ. 389/44/19-9-1907. Ίδρύθη ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ 3/ξ. εἰς 2/ξ. 448/4-11-1937.

Κατηργημένα :

α) Κρουσταλένιας : Ίδρύθη 1/ξ. 11/87/7-10-1899. Προήχθη εἰς 2/ξ. 2/2/8-2-1900. Ίδρύθη 2/ξ. 78/51/15-9-1900. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 11/7/6-2-1901. Ίδρύθη : ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, ὡς 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς 2/ξ. 242/30-10-1917. Διηρέθη εἰς 2 1/ξια Μέσα Λασηθίου καὶ Ἁγίου Κωνσταντίνου 193/12-6-1926.

β) Φουρνῆς : Ίδρύθη 1/ξ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 2/ξ. 89/73/23-12-1900. Ίδρύθη : ὡς διηρ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909. Συνεχωρεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 4/ξ. μκ. με ἔδραν τὴν Κεραπολίτισσα 434/14-12-1929. Ὑπεβιβάσθη εἰς 3/ξ. 448/4-11-1937. Διηρέθη εἰς 1/ξ. Καστελλίου καὶ 2/ξ. Κάτω Χωρίου Φουρνῆς 469/4-11-1939.

γ) Ἐπάνω Χωρίου Φουρνῆς : Ίδρύθη : ὡς 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. ὡς ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901. ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Μετετρέπη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 446/30-12-1929.

δ) Κεραπολίτισσας : Ίδρύθη ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899 καὶ ὡς ἀνώτ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς ἀνώτ. 573/91/30-8-1913.

ε) **Ἄρκουδᾶ**: Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 25/100/19-11-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. ἀδιαίρ. 314/68/24-11-1906.

Περιφέρεια Ἱεραπέτρας

Ἡ περιφέρεια ἰδρύθη τὸ 1951 (Ἀριθ. Φ.Ε.Κ. 245/3-9-1951)

1. **Ἁγίου Ἰωάννου**: 3/ξ., μαθ. 98.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 3/ξ. 272/1-10-1952.
2. **Ἀνατολῆς**: 4/ξ., μαθ. 135.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ., 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδιαίρ. Β/θμ. 41/42/28-7-1903, ὡς Α/θμ. θηλ. 391/44/19-9-1907. Προήχθη εἰς 2/ξ. διηρ. 391/44/19-9-1907. Ἰδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ἰδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Δηρσέθη εἰς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. 148/11-8-1916. Σενεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μκ. 14/17-1-1929. Προήχθη εἰς 4/ξ. 272/1-10-1952.
3. **Βαϊνιάς**: 2/ξ., μαθ. 60.—Προήχθη εἰς 2/ξ. 185/12-7-1952.
4. **Βασιλικῆς**: 2/ξ., μαθ. 63.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 264/24-9-1952.
5. **Γδοχιών**: 1/ξ., μαθ. 33.—Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 314/68/24-11-1906, ὡς μκ. 188/76/11-10-1911.
6. **Γρᾶ Λυγιάς**: 3/ξ., μαθ. 118.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 1/ξ. μκ. 265/15-12-1928. Προήχθη εἰς 3/ξ. 185/12-7-1952.
7. **Ἱεραπέτρας 1ον**: 6/ξ., μαθ. 332.—Ἰδρύθη ὡς 4/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὡρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη τὸ ἀνωτ. σχηματιζομένης Ε' τάξεως 2/2/3-2-1900. Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ διηρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀνωτ. 33/28-6-1903, ὡς 2/ξ. διηρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. εἰς 3/ξ. 408/48/29-9-1907. Ἰδρύθη: ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. ἀρρ. καὶ ἀνωτ. θηλ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 5/ξ. καὶ τὸ θηλ. εἰς 4/ξ. 355/8-10-1926. Προήχθη εἰς 6/ξ. 146/31-5-1952.
8. **Ἱεραπέτρας 2ον**: 6/ξ., μαθ. 331.—Προήχθη ἐκ 4/ξίου εἰς 6/ξ. 271/4-10-1951.
9. **Ἱεραπέτρας 3ον**: 5/ξ., μαθ. . . .—Ἰδρύθη ὡς 2/ξ. 151/3-6-1952. Προήχθη εἰς 5/ξ. 216/14-8-1952.
10. **Καβουσίου**: 3/ξ., μαθ. 105.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ Β/θμ. εἰς Α/θμ. 70/65/26-11-1903. Ἰδρύθη Β/θμ. παρθ. 310/68/24-11-1906. Προήχθη εἰς 2/ξ. 310/68/24-11-1906. Προήχθη τὸ 2/ξ. εἰς ἀνωτ. 240/80/22-12-1909. Ἰδρύθη ἀνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ.

79/66/14-9-1912. Ίδρυθῆ 1/ξ. θηλ. 190/31-8-1918. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 192/6-10-1922. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 300/18-10-1923. Προήχθη εἰς 3/ξ. 185/12-7-1952.

11. Καλαμαύκας: 5/ξ., μαθ. 161.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 3/ξ. 404/23-9-1939. Προήχθη εἰς 5/ξ. 264/24-9-1952.

12. Καλοῦ Χωρίου: 3/ξ., μαθ. 145.—Ίδρυθῆ ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 1/3/27-1-1901. Ίδρυθῆ Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 140/57/12-9-1909. Ίδρυθῆ ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 3/ξ. 185/12-7-1952.

13. Καπιστρίου: 1/ξ., μαθ. 34.—Ίδρυθῆ ὡς κοινὸν 20/15-2-1922.

14. Κάτω Χωρίου: 6/ξ., μαθ. 224.—Ίδρυθῆ: ὡς 2/ξ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. καὶ 1/ξ. θηλ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ θηλ. εἰς 2/ξ. 431/59/24-10-1907. Ὑπεβιβάσθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. 140/57/12-9-1909. Ίδρυθῆ: ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη τὸ θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ 1/ξ. εἰς ἀνώτ. 573/91/30-8-1913. Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ θηλ. εἰς Ἐπισκοπὴν 237/16-12-1921. Προήχθη τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 2/ξ. 181/14-8-1919. Συνεχωνεύθη τὸ 3/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 2/ξ. θηλ. Ἐπισκοπῆς εἰς ἓν μκ. 5/ξ. Κάτω Χωρίου 14/17-1-1929. Προήχθη εἰς 6/ξ. 146/31-5-1952.

15. Κεντριοῦ: 3/ξ., μαθ. 84.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ίδρυθῆ Γ/θμ. 310/63/24-11-1906. Προήχθη εἰς Β/θμ. 208/72/20-11-1909. Ίδρυθῆ ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη: εἰς 2/ξ. 406/14-10-1937, εἰς 3/ξ. 272/1-10-1952.

16. Μακρυλιᾶς: 1/ξ., μαθ. 32.—Ίδρυθῆ ὡς κοινὸν 136/24-6-1920.

17. Μάλλων: 4/ξ., μαθ. 158.—Ίδρυθῆ: ὡς 2/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. καὶ Β/θμ. παρθ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς 2/ξ. 341/10/20-2-1907. Κατηργήθη τὸ θηλ. 111/37/5-7-1910. Ίδρυθῆ 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη τὸ 3/ξ. εἰς 2/ξ. 83/66/14-9-1912. Ίδρυθῆ 1/ξ. θηλ. 148/11-8-1916. Συνεχωνεύθη τὸ 2/ξ. ἀρρ. καὶ τὸ 1/ξ. θηλ. εἰς 3/ξ. μκ. 14/17-1-1929. Προήχθη εἰς 4/ξ. 244/31-8-1951.

18. Μεσελέρων: 2/ξ., μαθ. 61.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 272/1-10-1952.

19. Μουρνιῶν Ἱερ.: 1/ξ., μαθ. 26.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. ἀντὶ τοῦ τέως ἀδιαίρ. 59/39/27-8-1902, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ Α/θμ. εἰς 2/ξ. 275/47/7-9-1906. Ίδρυθῆ ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 79/66/14-9-1912.

20. Μύθων: 2/ξ., μαθ. 58.—Ίδρυθῆ: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ.

78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903
καὶ ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ θηλ. 701/115/21-10-1913.

21. Μύρτου: 1/ξ., μαθ. 41.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 29/6-2-1918.

22. Ὁρεινοῦ: 2/ξ., μαθ. 62.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς
ἰδιοσυντήρητον γραμμ. 35/16/8-3-1901, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ.
ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ.
264/24-9-1952.

23. Παρῶ: 1/ξ., μαθ. 30.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, καὶ
ὡς κοινὸν 136/24-6-1920.

24. Παχειᾶς Ἄρμου: 1/ξ., μαθ 29.—Ἰδρύθη 1/ξ. 20/27-1-1931.

25. Πρίνας: 2/ξ., μαθ. 50.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, 78/
51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/28-7-1903.
Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 166/65/1-12-1905, ὡς ἀδίαίρ.
μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 272/1-10-1952.

26. Ρίζης: 1/ξ., μαθ. 34.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 180/25-9-1921.

27. Σχινοκαφάλων: 2/ξ., μαθ. 72.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 67/18-3-1925. Προ-
ήχθη εἰς 2/ξ. 272/1-10-1952.

28. Ταπῶν: 1/ξ., μαθ. 26.—Ἰδρύθη ὡς ἰδιωτικὸν γραμμ. 16/7-3-1900.

29. Χριστοῦ: 3/ξ., μαθ. 115.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς
γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/
28-7-1903. Κατηργήθη 184/68/20-12-1905. Ἰδρύθη ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-
1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 404/23-9-1939 καὶ εἰς 3/ξ. 264/24-9-1952.

Κατηργημένα:

α) Ἐπισκοπῆς: Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ θηλ. Καλοῦ Χωρίου εἰς Ἐπι-
σκοπὴν 237/16-12-1921. Συνεχωνεύθη εἰς τὸ σχολεῖον Καλοῦ Χωριοῦ 14/17-1-
1929.

β) Γιαννίται: Ἰδρύθη: ὡς ἀδίαίρ. 111/77-1-10-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ.
41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. 401/47/28-9-1907.

Περιφέρεια Σητείας

1. Ἄγ. Στεφάνου: 3/ξ., μαθ. 118.—Ἰδρύθη ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-
7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 181/27-9-1921 καὶ εἰς 3/ξ. 142/16-5-1951.

2. Ἄγ. Τριάδος: 1/ξ., μαθ. 37.—Δὲν ἀνευρέθη ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως.

3. Ἄγ. Φωτιάς: 1/ξ., μαθ. 18.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 161/23-7-1920.

4. Ἀπιδίων: 2/ξ., μαθ. 55.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιμη.
Ἀπιδίων 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/42/
28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 145/59/29-10-1905,
ὡς ἀδίαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 142/16-5-1951.

5. Ἀχλαδίων: 2/ξ., μαθ. 70.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς
ἰδιοσυντήρητον 1/3/27-1-1901, ὡς ἀδίαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδίαίρ. 41/
42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 318/70-2-12-1906,

ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 147/2-7-1914. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 404/23-9-1939. Προήχθη εἰς 2/ξ. 216/14-8-1952.

6. Δάφνης: 1/ξ., μαθ. 32.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 237/16-12-1921.

7. Ἔξω Μουλιανῶν: 3/ξ., μαθ. 128.—Διηρέθη τὸ σχολεῖον Μουλιανῶν εἰς 3/ξ. καὶ Ἔξω Μουλιανῶν καὶ 1/ξ. Μέσα Μουλιανῶν 375/9-9-1939.

8. Ζάκρου: 3/ξ., μαθ. 95.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900. Προήχθη εἰς 1/ξ. 89/73/23-12-1900. Ἰδρύθη: ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. θηλ. 592/47/15-9-1908, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 3/ξ. 216/14-8-1952.

9. Ζήρου: 2/ξ., μαθ. 76.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς παρθ. ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη: εἰς ἀνώτ. 573/91/30-8-1913, εἰς 2/ξ. 148/11-8-1915.

10. Καλοῦ Χωριοῦ: 1/ξ., μαθ. 22.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. ἀδιαίρ. 314/68/24-11-1906. Κλείεται προσωρινῶς 140/57/12-9-1909. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 238/80/22-12-1909, ὡς μικ. 188/76/11-10-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 148/11-8-1916.

11. Κανένης: 1/ξ., μαθ. 35.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 6/5/21-2-1900. Ἰδρύθη κοινὸν 148/11-8-1916.

12. Καρυδίου: 1/ξ., μαθ. 40.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. 142/59/29-10-1905, καὶ ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

13. Κατσιδονίου: 1/ξ., μαθ. 19.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 314/68/24-11-1906 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

14. Κάτω Πισκοπῆς: 1/ξ., μαθ. 21.—Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ σχολείου Κάτω Χωριοῦ 237/16-12-1921. Ἰδρύθη 1/ξ. μικ. 265/15-12-1928.

15. Κελλαρίων: 2/ξ., μαθ. 47.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 272/1-10-1952.

16. Κρυῶν: 1/ξ., μαθ. 28.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. ἀδιαίρ. 314/68/24-11-1906 καὶ ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911.

17. Λάστρου: 1/ξ., μαθ. 36.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη: εἰς 1/ξ. 181/14-8-1919, εἰς 2/ξ. 355/8-10-1926. Ὑπεβιβάσθη εἰς 1/ξ. 448/14-11-1937.

18. Λιθινῶν: 2/ξ., μαθ. 76.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 314/68/24-11-1906. Ἰδρύθη: ὡς Β/θμ. θηλ. 439/69/17-11-

1907. ὡς 2/ξ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεριβάσθη εἰς 1/ξ. 235/4-9-1925. Προήχθη εἰς 2/ξ. 142/16-5-1951.

19. Λαπήθου: 1/ξ., μαθ. 14.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 142/16-5-1951.

20. Μαρωνιάς: μαθ. 41.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἰδιοσυντήρητον 9/3/27-1-1901, ὡς ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδισί. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. ἀδισί. 314/68/24-11-1906. Προήχθη εἰς Β/θμ. 168/58/5-11-1910. Ἰδρύθη ἀδισί. μικ. 102/51/30-7-1911.

21. Μέσα Μουλιανῶν: 2/ξ., μαθ. 44.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. Ἔξω καὶ Μέσα Μουλιανῶν ὡς καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ παρθ. ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς 2/ξ. διηρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. παρθ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀνωτ. εἰς 6/ξ. 144/54/12-10-1910. Ἰδρύθη ἀνωτ. μικ. 102/51/30-7-1911. Ὑπεριβάσθη εἰς 2/ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς 3/ξ. 148/11-8-1916. Ἰδρύθη 1/ξ. θηλ. 283/7-12-1917. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 4/ξ. μικ. 257/2-8-1929. Δημεύθη εἰς 3/ξ. Ἔξω Μουλιανῶν καὶ 1/ξ. Μέσα Μουλιανῶν 375/9-9-1939. Προήχθη εἰς 2/ξ. 264/24-9-1952.

22. Ἐσταυρωμένου (Πισκοκεφάλου): 2/ξ., μαθ. 44.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἰδιοσυντήρητον γραμμ. 30/16/8-3-1901, ὡς ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδισί. Γ/θμ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. 145/59/29-10-1905, ὡς ἀδισί. μικ. 102/51/30-7-1911, ὡς 1/ξ. κοινόν 265/15-12-1928. Προήχθη εἰς 2/ξ. 232/20-8-1951.

23. Μόχλου: 1/ξ., μαθ. . . —Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. 264/24-9-1952.

24. Μυρσίνης: 1/ξ. μαθ. 31.—Δὲν ἀνευρέθη ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεώς του.

25. Παλαιοκάστρου: 4/ξ., μαθ. 138.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη ὡς ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδισί. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. ἀδισί. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδισί. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 63/24/3-1924. Προήχθη: εἰς 3/ξ. 139/27-5-1952, εἰς 4/ξ. 264/24-9-1952.

26. Μιτάτου: 1/ξ., μαθ. 35.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδισί. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδισί. μικ. 102/51/30-7-1911.

27. Παπαγιαννάδων: 1/ξ., μαθ. 26.—Μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ σχολείου ἐκ τοῦ χωρίου Σκλάβων 72/26-2-1926.

28. Παρασπορίου: 1/ξ., μαθ. 26.—Ἰδρύθη ὡς κοινόν 180/25-9-1921.

29. Περβολακίων: 1/ξ., μαθ. 35.—Ἰδρύθη: ὡς ἀδισί. 111/77/1-10-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδισί. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη κοινόν 148/11-8-1916.

30. Πεύκων: 2/ξ., μαθ. 59.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδισί. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδισί. μικ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. 264/24-9-1952.

31. Πισκοκεφάλου: 3/ξ., μαθ. 59.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδισί. 103/67/3-9-1901, ὡς ἀδισί. παρθ. καταργουμένου τοῦ ἀδισί. 59/39/27-8-1902, ὡς ἀδισί. 102/56/26-11-1902, ὡς Γ/θμ. ἀδισί.

41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 77/49/27-10-1904, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 2/ξ. μκ. 124/19-7-1921. Προήχθη εἰς 2/ξ. μκ. 184/1-10-1922.

32. Ρουκάκας: 1/ξ., μαθ. 27.—Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 314/68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

33. Ρούσας Ἐκκλησιᾶς: 1/ξ., μαθ. 34.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48/4-9-1905. Ἰδρύθη Γ/θμ. 145/59/29-10-1905. Ἰδρύθη ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

34. Σιάνου: 1/ξ., μαθ. 26.—Ἰδρύθη ὡς γραμμ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη 122/48-4-9-1905. Ἰδρύθη 1/ξ. 423/42/12-5-1914.

35. Σκλάδων: 1/ξ., μαθ. 11.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς γραμμ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

36. Σητείας 1ον: 6/ξ., μαθ. 300.—Ἰδρύθη: ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899. Ὁρίσθη ἔδρα ἀνωτ. 24/100/19-11-1899. Προήχθη τὸ ἀνωτ. σηματοποιούμενη Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως 2/2/8-2-1900. Ἰδρύθη: ὡς γραμμ. θηλ. 87/66/27-11-1900, ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς θηλ. ἀντὶ τοῦ τέως ἀδιαίρ. 59/39/27-8-1902, ὡς ἀνωτ. 33/28-6-1903, ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 375/42/7-9-1907. Ἰδρύθη Β/θμ. θηλ. 592/47/15-9-1908. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς Α/θμ. 140/57/12-9-1909. Ἰδρύθη ἀνωτ. 146/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ παρθ. εἰς 2/ξ. 185/67/15-10-1909. Ἰδρύθη: ὡς ἀνωτ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. παρθ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη τὸ 2/ξ. θηλ. εἰς 1/ξ. 83/66/14-9-1912. Διηρέθη τὸ 4/ξ. μκ. εἰς 3/ξ. ἀρρ. καὶ 2/ξ. θηλ. 148/11-8-1915. Συνεχωνεύθη τὸ ἀρρ. καὶ θηλ. εἰς 5/ξ. μκ. 257/2-8-1929. Προήχθη εἰς 6/ξ. 448/4-11-1937.

37. Σητείας 2ον: 5/ξ., μαθ. 155.—Ἰδρύθη ὡς 5/ξ. 161/2-6-1951.

38. Σκοπῆς: 4/ξ., μαθ. 167.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 155/54/12-10-1910, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 4/ξ. 200/28-7-1952.

39. Σκορδύλλων: 1/ξ., μαθ. 19.—Ἰδρύθη ὡς Γ/θμ. μκ. 247/82/31-12-1909 καὶ ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911.

40. Σταυροχωρίου: 3/ξ., μαθ. 106.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901. Ὀνομάσθη τὸ σχολ. Στραβοδοξαρίου εἰς Σταυροχωρί 82/22/10-5-1903. Ἰδρύθη: ὡς Α/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. παρθ. 314/68/24-11-1906. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς 2/ξ. 375/42/7-9-1907. Ἰδρύθη: ὡς ἀνωτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνωτ. μκ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνωτ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη τὸ ἀνωτ. εἰς 6/ξ. 168/58/5-11-1910.

41. Συκιᾶς: 1/ξ., μαθ. 28.—Ἰδρύθη ὡς 1/ξ. μκ. 265/15-12-1928.

42. Σφάκας: 3/ξ., μαθ. 119.—Ἰδρύθη: ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἰδιοσυντήρητον 1/3/27-1-1901, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. 125/50/7-9-1905. Ἰδρύθη: ὡς Β/θμ. παρθ. 314/

68/24-11-1906, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 3/ξ. 124/19-7-1921.

43. Τουρλωτῆς : 3/ξ., μαθ. 91.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 2/ξ. ἀρρ. καὶ γραμμ. θηλ. 78/51/15-9-1900. Κατηργήθη τὸ θηλ. 87/66/27-11-1900. Ἰδρύθη : ὡς ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Ὑπεβιβάσθη τὸ Β/θμ. ἀρρ. εἰς Γ/θμ. 18/15/3-3-1904. Συνεχωνεύθη τὸ σχολ. Τουρλωτῆς καὶ Μετοχίων Τουρλωτῆς εἰς Α/θμ. 140/57/12-9-1909. Προήχθη τὸ ἀρρ. εἰς ἀνώτ. 207/76/4-12-1909. Ἰδρύθη 2/ξ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη τὸ 2/ξ. εἰς ἀνώτ. 4/9/8-2-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2.ξ. 79/66/14-9-1912. Προήχθη εἰς ἀνώτ. 573/91/30-8-1913. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 148/11-8-1916. Προήχθη εἰς 3/ξ. 264/24-9-1922.

44. Τουρτούλων : 1/ξ., μαθ. 38.—Ἰδρύθη ὡς κοινὸν 148/11-8-1916.

45. Χαμαιζίου : 2/ξ., μαθ. 81.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς Β/θμ. θηλ. 592/47/15-9-1908, ὡς ἀδιαίρ. μκ. 102/51/30-7-1911. Προήχθη εἰς 2/ξ. μκ. 192/6-10-1922.

46. Χανδρᾶ - Ἀρμένων : 4/ξ., μαθ. 121.—Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. ἀρρ. καὶ 1/ξ. παρθ. 11/87/7-10-1899, ὡς 1/ξ. 78/51/15-9-1900, ὡς διηρ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. παρθ. 103/67/3-9-1901, ὡς διηρ. 2/ξ. ἀρρ. καὶ Β/θμ. ἀδιαίρ. παρθ. 41/42/28-7-1903. Κατηργήθη τὸ παρθ. 42/54/9-9-1903. Ἰδρύθη παρθ. ἀδιαίρ. Β/θμ. εἰς Ἀρμένους 42/54/9-9-1903. Προήχθη εἰς Α/θμ. τὸ θηλ. 77/49/27-10-1904. Ἰδρύθη : ὡς ἀνώτ. 146/57/12-9-1909, ὡς ἀνώτ. ἀρρ. καὶ ἀδιαίρ. θηλ. 102/51/30-7-1911, ὡς ἀνώτ. 79/66/14-9-1912. Ὑπεβιβάσθη εἰς 2/ξ. 232/20-8-1923.

Κατηρημένα :

α) Τσό : Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἡμιημ. Ἀπιδίων—Τσὸ 78/51/15-9-1900, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Β/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903, ὡς 1/ξ. μκ. 701/115/21-10-1913.

β) Μετόχια Σητείας : Ἰδρύθη 1/ξ. κοινὸν 265/15-12-1928.

γ) Μετόχια Τουρλωτῆς : Ἰδρύθη : ὡς 1/ξ. 11/87/7-10-1899, ὡς ἀδιαίρ. 103/67/3-9-1901, ὡς Γ/θμ. ἀδιαίρ. 41/42/28-7-1903. Συνεχωνεύθη μὲ τὸ σχολ. Τουρλωτῆς 140/57/12-9-1909. Ἰδρύθη μκ. 188/76/11-10-1911.

ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

ἀδιαίρ. = ἀδιαίρετον	μαθ. = μαθηταί
Α/θμ. = πρωτοβάθμιον	παρθ. = παρθεναγωγείον
άνώτ. = άνώτερον	θερ. = θερινή
άριθ. = αριθμός	χειμ. = χειμερινή
άρρ. = άρρένων	μικ. = μικτόν
Β/θμ. = δευτεροβάθμιον	1/ξ. = μονοτάξιον
Γ/θμ. = τριτοβάθμιον	2/ξ. = διτάξιον
γραμμ. = γραμματοδιδασκαλείον	3/ξ. = τριτάξιον
διηρ. = διηρημένον	4/ξ. = τετρατάξιον
ήμημ. = ήμημερήσιον	5/ξ. = πεντατάξιον
θηλ. = θηλέων	6/ξ. = εξατάξιον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τά ιδρυθέντα σχολεία κατά τό έτος 1889 και 1900 κατηγορήθησαν εις τό τέλος έκάστου σχολικού έτους, τά δε ιδρυθέντα κατά τό 1901 διετηρήθησαν μέχρι τέλους του σχολικού έτους 1902-1903.
2. Τό 1909 κατηγορήθησαν άπαντα τά έν ταις Έπαρχίαις Έλληνικά σχολεία πλην Νεαπόλεως και Βάμου (135/57/12-9-1909).
3. Τό έτος 1911 κατηγορήθησαν άπαντα τά λειτουργούντα σχολεία και ιδρύθησαν νέα με τάς Σχολικάς των περιφερείας (102/51/30-7-1911).
4. Τά ιδρυθέντα τό 1911-1912, άνώτερα και λειτουργήσαντα, μη καταργηθέντα δε διά του 79/66/14-9-1912, διατηρούνται με πέντε τάξεις:
5. Διά τина σχολεία—ελάχιστα ευτυχώς—δέν άνευρέθησαν άπασαι αί μεταβολαί.
6. Τά σχολεία είναι Άνώτερα, πολυτάξια και άδιαίρετα μονοτάξια άρρένων ή θηλέων ή μικτά (102/51/30-7-1911).
7. Διά του Νόμου 4397 Φ.Ε.Κ. 309/24-8-1929 πάντα τά σχολεία έγιναν μικτά.
8. Όπου δέν γίνεται μνεία του είδους του σχολείου νοείται άρρένων.
9. Οί πρό της χρονολογίας της μεταβολής έκάστου σχολείου σημειούμενοι αριθμοί είναι: α) ο αριθμός του διατάγματος (μέχρι του 1915) και β) ο αριθμός του Φύλλ. Έφημ. Κυβερνήσεως εις ο έδημοσιεύθη. Μετά τό 1915 ο πρό της χρονολογίας αριθμός δεικνύει τό Φ.Ε.Κ.
10. Διά τина σχολεία ιδρυθέντα κατά τό τέλος του 1952 έλλείπει ο αριθμός των έγγραφέτων μαθητών (π.χ. 2ον Άγίου Νικολάου κ.λ.π.), διότι δέν ήρχισεν ή λειτουργία των.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. ΒΙΒΛΙΑ

1. ΑΜΑΡΙΩΤΟΥ Μ., 'Ο Ιωάννης Κοκκώνης, 'Αθήναι, 1937.
2. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ Π., 'Ο Έλληνισμός και ό άείζωος πολιτισμός αὐτοῦ, 3000 π.Χ. — 1950, 'Αθήναι, 1950.
3. ΔΟΥΚΑΚΗ Κ., 'Ο σύντροφος τοῦ 'Ελληνος διδασκάλου, 'Αθήναι, 1905.
4. ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ Α., Τό κρυφό σχολειό, 'Αθήναι, 1952.
5. ΖΟΜΠΑΝΑΚΗ Γ., 'Ο Αὐστριακός περιηγητής F. Siebet στην Κρήτη, Ε.Ε. Κ.Σ.Β. (1939), σ 282.
6. ΚΡΙΑΡΗ Π., 'Ιστορία τῆς Κρήτης, Χανιά, 1902.
7. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΟΥ Κ., 'Απομνημονεύματα τοῦ περὶ τῆς αὐτονομίας πολέμου τῆς Κρήτης, 'Αθήναι, 1860.
8. ΛΕΦΑ Χ., 'Ιστορία τῆς 'Εκπαιδείσεως, 'Αθήναι, 1942.
9. ΔΑΜΠΑΔΑΡΙΟΥ Ε., Μαθήματα Σχολικῆς 'Υγιεινῆς, 'Αθήναι, 1928.
10. ΔΑΜΠΡΟΥ Σ., Collection de romans grecs en langue vulgaire et en vers, Παρίσιοι 1880.
11. ΜΟΥΡΕΛΛΟΥ Ι., 'Ιστορία τῆς Κρήτης, 'Ηράκλειον 1931 καὶ ἐξῆς.
12. ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ Σ., 'Ο άρχαῖος Κρητικός Πολιτισμός, 'Αθήναι, 1927.
13. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ Σ., 'Επίτομος ἱστορία Κρήτης, 'Αθήναι, 1909.
14. ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, 'Επιστολαὶ πρὸς Τίτον, 'Αθήναι, 1899.
15. PENDLEBURY S. A., Handbook to the Palace of Minos at Knossos with its dependencies, Μετάφρασις Ν. Πλάτωνος, 'Ηράκλειον, 1950.
16. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ Κ., 'Ιστορία τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εθνους, Α' τόμος κ.έ. 'Επίτομος ἱστορία Α'Β', 'Αθήναι, 1952.
17. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ Π., Παντέρμνη Κρήτη, 'Αθήναι, 1945.
18. ΣΜΥΡΝΗ Ν., 'Επετηρὶς Δημ. 'Εκπαιδείσεως, 'Αθήναι, 1932.
19. ΤΣΟΥΜΕΛΕΑ-ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ, 'Η ἑκπαίδευσίς μας στὰ 100 τελευταία χρόνια, 'Αθήναι, 1933.
20. ΤΩΜΑΔΑΚΗ ΝΙΚ., Γενική κεφαλαιώδης καταγραφή τῶν ἐν τῷ 'Ιστορικῷ 'Αρχεῖῳ Κρήτης 'Αρχείων καὶ ἀντικειμένων μουσεῖου, Χανιά, 1933.
21. ΨΙΔΑΚΗ Β., 'Ιστορία τῆς Κρήτης, Τόμος Α', Β', Γ', Χανιά, 1909.

II. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. 'Αγών ἐπιβιώσεως 'Υπουργείου Συντονισμοῦ 18/1950, 'Αθήναι, 1952 κ.έ.
2. 'Αρθρα σχετικά εἰς Μ. 'Εγκυκλοπαιδείαν Μακροῦ, 'Εγκ. Λεξικὸν 'Ελευθερουδάκη, Λεξικὸν 'Ηλίου.
3. Βῆμα 'Αθηναῶν, 25 καὶ 28 'Ιουνίου 1953.
4. Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς 'Ενώσεως 'Εκπ. Διευρηγῶν 29,40, 'Αθήναι, 1952 κ.έ.

5. Διδασκαλικὸν Βῆμα, ἀριθ. Φύλ. 18/1947, Ἀθήναι.
6. Διδασκαλικὴ Ζωή, Μηνιαῖον περιοδικόν, Ἡράκλειον, 1912.
7. Κρητικὸς Ἀσπὶς, Ἐπιστημ. περιοδικόν, Χανιά, 1906.
8. Κρητικὴ Ἀσπὶς, Ἐκπαιδ. περιοδικόν, Χανιά, 1910 κ.έ.
9. Κρητικὸς Κώδιξ, Χανιά, 1903 (Ἐκδοσις Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου).
10. Κρητικῆς Πολιτείας Ὁρολόγια καὶ Ἀναλυτικὰ Προγράμματα, 1909.
11. Κρητικὰ Χρονικά, Τόμος Δ', Ἡράκλειον, 1950 κ.έ.
12. Παιδαγωγικὲς Σελίδες, Χανιά, 1934 κ. έ.
13. Προμηθεύς, Ἐπιστημονικὸν μηνιαῖον Περιοδικόν, Ρέθυμνον, 1924.
14. Ρωδάμανθος, Εἰκονογραφημένη Ἐγκυκλοπαιδικὴ ἐπιθεώρησις, Ἀθήναι, 1906.
15. Χριστιανικὴ Κρήτη, Θρησκευτικὸν περιοδικόν, Ἡράκλειον, 1912.
16. La question Crétoise, vue de Crète, A. J. Reinach, Paris, 1909. Μετάφρασις Χ. Α. Ἀσπὶς, 1910.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

	Σελίς
Πρόλογος	9
Εἰσαγωγή	11
1. Τὸ παλαιότερον σχολεῖον τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Κνωσὸν	13
2. Χριστιανισμός. Παιδαγωγικαὶ ὑποθέται τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τίτος.	19
3. Βυζαντινοὶ χρόνοι. Χωρισμὸς τῆς παιδείας εἰς στοιχειώδη καὶ μέσην	20
4. Ἐνετοκρατία. Προσπάθεια ἀπλοποιήσεως τῆς ὀρθογραφίας	21
5. Τουρκοκρατία. Σκότος καὶ δουλεία	23
6. Περίοδος προνομίων	27
7. Κρητικὴ Πολιτεία	37
8. Τὸ Σύνταγμα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας.	45
9. Τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας	69
10. Τελευταῖοι νόμοι τῆς Κρητικῆς Πολιτείας	76
11. Τὰ ἐκπαιδευτικὰ περιοδικὰ τῆς Κρήτης	79
12. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Κρήτῃ	87

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Ἐπετηρίς τῶν σχολείων στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως τῆς Κρήτης ..	91
Συντετηγμένα ἑξέσεις. Παρατηρήσεις	161
Βιβλιογραφία	163

ΑΛΛΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

1. ΚΥΘΗΡΑΪΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ, Σ. Στάθη (Συνεργασία) 1924.
2. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΡΗΤΡΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ, Διδασκαλικόν Βήμα, 1927.
3. ΚΥΘΗΡΑΪΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΟΥ ΣΒΗΝΟΥΝ, Έφημ. Κυθηραϊκή, 1932.
4. ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΙΣΤΟΥ, Έφημ. Κυθηραϊκή, 1933.
5. Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΓΛΑΡΟΥ, Έφημ. Κυθηραϊκή, 1934.
6. ΤΡΙΣΤΡΑΤΑ, ΣΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΑΟΙ, Κυθηραϊκή Ένωσις, 1935.
7. Η ΓΥΡΑ ΤΗΣ ΜΥΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑΣ, Κυθηραϊκή Φωνή, 1936.
8. ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΣΥΣΣΙΤΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, Έρμής, 1937.
9. ΔΟΓΟΙ, ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ, Γυμνασιάρχου Σ. Στάθη, 1939.
10. Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΥ ΚΟΜΠΑΪΡΕ, Μετάφρασις Φιλοπούλου (Βιβλιοκρισία Έρμής, 1939).
11. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΣΙΩΠΗΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΣ ΣΧΟΛΕΙΑ, 1949, (Ξεαντληθέν).

